

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TEBLİGAT KANUNU'NA GÖRE
ELEKTRONİK TEBLİGAT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
HÜSEYİN ÇELEBİOĞLU

GAZİANTEP – 2021

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TEBLİGAT KANUNU'NA GÖRE
ELEKTRONİK TEBLİGAT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
HÜSEYİN ÇELEBİOĞLU

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞRETİM ÜYESİ AHMET CEMAL RUHİ

GAZİANTEP – 2021

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU

Özel Hukuk Anabilim Dalı **Özel Hukuk** Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Hüseyin ÇELEBİOĞLU** tarafından hazırlanan “**Tebliğat Kanunu’na Göre Elektronik Tebliğat**” başlıklı tez **17/06/2021** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi

Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası:

Kurumu/Üniversitesi

Tez Danışmanı

Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Cemal Ruhi

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Başkanı

Prof. Dr. Cevdet İlhan Günay

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Tayfun Ercan

Gaziantep Üniversitesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. İbrahim Halil Güzelbey
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum ‘‘**Tebliğat Kanunu’na Göre Elektronik Tebligat**’’ başlıklı çalışmanın tarafımca, bilimsel ahlak ve geleneklerine aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu onurumla doğrularım. **17.06.2021**

(imza)

Hüseyin Çelebioğlu

ÖNSÖZ

Devlet tarafından hukuki işlem yapılırken hukuki işleme muhatap olan kişilerin bilgilendirilmesi ve bu bilgilendirmenin belgelendirilmesi gerekmektedir. Bilgilendirme ve belgelendirme ise tebligatla sağlanmaktadır. Bu bilgilendirme hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Tebligat devletle vatandaş arasındaki iletişimi sağlayan bir araçtır.

Dünyada teknolojinin gelişmesiyle birçok işlem bilişim sistemleri vasıtasıyla gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu gelişmeler kendisini devlet işlemleri ve yargılama alanında göstermiştir. Bu sayede bilgilendirme aracı olan tebligat elektronik ortamda gönderilmeye başlanmıştır. Kanun koyucu tarafından bu konuda mevzuatta birçok değişiklik yapılmıştır. Günümüzde 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda yapılan değişiklikle şu anda tebligatın elektronik ortamda gönderilmesini sağlayan elektronik tebligat sisteminin alt yapısı oluşturulmuştur. 2020 yılı Mart ayından itibaren ülkemizde ve Dünyada görülen koronavirüs salgını nedeniyle pandemi ilan edilmiş ve insanların bir araya gelmesi bu sebeple zorlaşmıştır. Bu dönemde işlemlerde aksama ve yavaşlama meydana gelse de adaletin ve yargılama işlemlerinin devam etmesi gerekecektir. Bu sebeple yargılamanın taraflarının bilgilendirilmesi amacıyla elektronik tebligatın önemi pandemi sebebiyle daha da anlaşılmıştır.

Tez çalışmamızda Tebligat Kanunu'nda düzenlenen elektronik tebligat inceleme konusu yapılmıştır. Elektronik Tebligat uygulamasını yeni olması sebebiyle aksaklık veya eksiklik olması kaçınılmazdır. Bu alanda yazılmış akademik eserler bulunmaktadır. Ancak çalışmamızda elektronik tebligatın faydaları özellikle adil yargılanma hakkına ve hak arama hürriyetine katkısı açısından inceleme konusu yapılmıştır. Bunun yanında yeni uygulanmaya başlanan UETS sisteminden bahsedilmiştir. Ayrıca uygulamada elektronik tebligatta yaşanan aksaklık ve sorunlara çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Bu tez çalışmasının bu aşamaya gelmesinde bilgisiyle katkıda bulunan değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Cemal Ruhi hocama saygıyla teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tezimin hazırlık dönemi boyunca desteğini esirgemeyen aileme şükranlarımı sunarım.

Gaziantep 2021

Hüseyin ÇELEBİOĞLU

ÖZET

Tebliğat, tebligatı çıkarmaya yetkili mercilerin yapmış olduğu hukuki işlemlerle ilgili olarak hukuki işlem muhataplarının bilgilendirilmesini sağlayan ve bu sürecin belgelendirildiği bir haberleşme aracıdır. Tebligatla ilgili ayrıntılı düzenleme Tebligat Kanunu'nda yapılmıştır. Bu kanunla tebligat sıkı şekil şartlarına bağlanmıştır.

Dünya'da teknoloji alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmeler kendisini devletin yapmış olduğu işlemlerde de göstermiştir. Bu teknolojik gelişmeler Tebligat Hukuku alanına da yansımıştır. Bu sayede tebligatın elektronik ortamda gönderilmesi sağlanmıştır.

Ülkemizde elektronik tebligatla ilgili ilk yasal düzenleme 2011 yılında 6099 sayılı kanunla Tebligat Kanunu'nda yapılan değişikliklerle hayatımıza girmiştir. Elektronik tebligatta görülen fayda nedeniyle Adli Tebligat Sisteminin Geliştirilmesi Projesi hayata geçirilmiştir. Bu projeyle 01.01.2019 yılında itibaren uygulanmaya başlayan yeni sistemle 7101 sayılı kanunla Tebligat Kanunu m. 7/a hükmünde değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerle elektronik tebligat sistemi ve kapsamı genişletilmiştir.

Bu çalışmada elektronik tebligatın yeni sistemi ve adil yargılanma hakkı ve hak arama hürriyetine katkıları ve faydaları üzerinde durulmuştur. Ayrıca elektronik tebligat sisteminin sakıncalı ve aksayan yönlerine de değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: tebligat, elektronik tebligat, UETS, Tebligat Kanunu

ABSTRACT

Notification is a communication tool that provides information to legal action counterparts regarding the legal transactions made by the authorities authorized to issue the notification and document this process. Detailed regulation on the notification has been made in the Notification Law. With this law, notification is bound to strict form requirements.

There have been important developments in the field of technology in the world. These developments also showed themselves in the transactions made by the state. These technological developments have also been reflected in the field of Notification Law. In this way, it was ensured that the notification is sent electronically.

The first legal regulation on electronic notification in our country came into our lives in 2011 with the amendment made in the Notification Law with the law numbered 6099. Due to the benefit seen in electronic notification, the Project for Improving the Judicial Notification System has been implemented. With this project, with the new system that started to be implemented on 01.01.2019, with the law numbered 7101, the Notification Law Art. 7 / a provision has been amended. With this change, the electronic notification system and its scope have been expanded.

This study focuses on the new system of electronic notification and its contributions and benefits to the right to a fair trial and the freedom to seek remedies. In addition, the inconveniences and disadvantages of the electronic notification system were also addressed.

Keywords: notification, electronic notification, Notification Law

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
İKİNCİ BÖLÜM	4
GENEL OLARAK TEBLİGAT	4
2.1 Tebligatın Tanımı	4
2.2 Tebligatın Unsurları.....	5
2.3 Tebligatla İlgili Diğer Kavramlar ve Farkları.....	8
2.3.1 Tefhim.....	8
2.3.2 İhtarname	9
2.3.3 Davetiye	10
2.4 Tebligatın Amacı ve Önemi	11
2.4.1 Bilgilendirme ve Belgelendirme Açısından.....	11
2.4.2 Adil Yargılanma Hakkı Açısından	12
2.4.3 Hukuki Dinlenilme Hakkı Açısından	16
2.4.4 Makul Sürede Yargılama Açısından.....	19
2.4.5 Hukuki Güvenlik İlkesi Açısından	22
2.5 Tebligatın Düzenlendiği Mevzuatlar	23

2.5.1	Uluslararası Mevzuat	23
2.5.2	Ulusal Mevzuat	24
2.5.2.1	Anayasa'daki Düzenlemeler	24
2.5.2.2	Tebliğat Kanunu ve Diğer Yasal Mevzuat	25
2.6	Tebliğat Türleri.....	27
2.6.1	Tebliğatı Çıkaran Kişilerin Niteliğine Göre Tebliğat	27
2.6.1.1	Resmi Tebliğat	27
2.6.1.2	Özel Tebliğat.....	28
2.6.2	Tebliğatın Yapıldığı Yere Göre Tebliğat.....	28
2.6.2.1	Yurt İçinde Tebliğat.....	28
2.6.2.2	Yurt Dışına Tebliğat	28
2.6.2.3	Yurt Dışından Tebliğat	32
2.6.3	Tebliğatın Konusuna Göre Tebliğat	32
2.6.3.1	Kazai Tebliğat.....	32
2.6.3.2	Mali Tebliğat.....	35
2.6.3.3	İdari Tebliğat.....	36
2.6.4	Tebliğatın Yapılış Şekline Göre Tebliğat	37
2.6.4.1	PTT Teşkilatı Vasıtasıyla Tebliğat	37
2.6.4.2	Memur Vasıtasıyla Tebliğat.....	38
2.6.4.3	Doğrudan Doğruya Tebliğat	40
2.6.4.4	İlan Yolu İle Tebliğat.....	41
2.6.4.5	Elektronik Tebliğat	43
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....		45
ELEKTRONİK TEBLİGAT		45
3.1	Elektronik Tebliğatın Tanımı	45
3.2	Elektronik Tebliğatın Unsurları	46

3.3	Elektronik Tebligatın Amacı ve Önemi.....	48
3.4	Elektronik Tebligatın İlkeleri	50
3.4.1	Teslim, Bilgilendirme ve Belgelendirilmenin Sağlanması.....	50
3.4.2	Bilgi Güvenliğinin Korunması.....	51
3.4.3	Kişisel Verilerin Korunması	53
3.4.4	Entegrasyon ve İşbirliğinin Sağlanması	54
3.4.5	Hizmet Kalitesinin Sağlanması.....	55
3.4.6	Ulusal ve Uluslararası Standartların Sağlanması.....	56
3.5	Elektronik Tebligatın Gelişimi ve Mevzuatı	56
3.6	Elektronik Tebligatın Şekilleri	59
3.6.1	Ticaret Bakanlığı Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligatı Sistemi..	60
3.6.2	MASAK Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi	62
3.6.3	TPE Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi.....	63
3.6.4	KTB Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi.....	64
3.6.5	KİK Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi.....	65
3.6.6	SGK Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi.....	65
3.6.7	RTÜK Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi.....	66
3.6.8	Maliye Bakanlığı Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi ...	67
3.6.8.1	Giriş	67
3.6.8.2	Yasal Mevzuat	68
3.6.8.3	Tanımı.....	68
3.6.8.4	456 Sayılı Tebliğ ve Tebliğin Amacı.....	70
3.6.8.5	Elektronik Tebligat Yapılacak Mükellefler	72
3.6.8.6	Elektronik Tebligat Sistemine Başvuru	72
3.6.8.6.1	Kurumlar Vergisi Mükellefleri	72
3.6.8.6.2	Gelir Vergisi Mükellefleri	73
3.6.8.6.3	İhtiyari Olarak Elektronik Tebligatı Tercih Eden Mükellefler ...	73

3.6.8.7	Sisteme Giriş ve Tebligatın İletilmesi	73
3.6.8.8	Elektronik Tebligat Adresinin Kapatılması	74
3.6.8.9	Elektronik Tebligat Adresi Kullanan Mükellefin Yükümlülükleri....	75
3.6.8.10	511 Sayılı Tebliğ ve Elektronik Tebligatın Tebliğ Edilememesi	75
3.6.8.11	Elektronik Tebligatın Tebliğ Edilme Tarihi	76
3.7	Tebligat Kanunu'na Göre Elektronik Tebligat	78
3.7.1	Elektronik Tebligatın Tarafları	79
3.7.1.1	Elektronik Tebligatı Çıkarmaya Yetkili Mercii.....	79
3.7.1.2	Elektronik Tebligatı Yapmaya Yetkili Mercii	80
3.7.1.3	Elektronik Tebligatı Kullanan Muhataplar	81
3.7.1.3.1	Elektronik Tebligatı Kullanması Zorunlu Olan Muhataplar.....	82
3.7.1.3.2	İsteğe Bağlı Olarak Elektronik Tebligat Yapılabilecek Muhataplar.....	88
3.7.2	Tarafların Yükümlülükleri.....	90
3.7.2.1	Elektronik Tebligatı Yapan PTT'nin Yükümlülükleri.....	90
3.7.2.2	Elektronik Tebligat Çıkarmaya Yetkili Mercii ile Muhatapların Yükümlülükleri.	93
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....		95
ELEKTRONİK TEBLİGAT SİSTEMİ		95
4.1	Giriş	95
4.1.1	Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi.....	96
4.1.2	Uets Hesabı.....	96
4.1.3	Uets Hesabı Edinme.....	97
4.1.4	UETS'ye Giriş	100
4.2	Elektronik Tebligat Hesabı Edinmemenin Sonuçları	100
4.3	Elektronik Tebligatın İletilmesi.....	101
4.4	UETS Hesabının Kapatılması.....	104

4.5	UETS Rehberi.....	106
4.6	Elektronik Tebligatta Tebliğ Süresi.....	107
4.6.1	Elektronik Tebligatta Tebliğ Süresinin Hukuki Niteliği.....	108
4.6.1.1	Karine-Varsayım Kavramı.....	108
4.6.1.2	Hukuki Niteliği	109
4.6.2	Sürenin Tayini ve Beş Günlük Süreye İlişkin Tartışmalar	112
4.7	Elektronik Tebligatın Yapılamaması ve Yapılamamasının Sonuçları	117
4.7.1	İrade Dışı Sebeplerle Elektronik Tebligatın Yapılamaması	118
4.7.2	İradi Olarak Elektronik Tebligatın Yapılamaması.....	119
4.8	Elektronik Tebligatın Yokluğu ve Usulsüzlüğü	120
4.9	Elektronik Tebligat Kayıtlarının Delil Değeri ve Kayıtların Hukuki Sonuçları	124
4.9.1	İspat ve Delil Kavramları.....	124
4.9.2	Belgeler.....	126
4.9.3	Delil Kayıtlarının Delil Değeri	127
4.9.4	Delil Kayıtlarının Aksinin İleri Sürülmesi, İspatı, İspatın Değerlendirilmesi	128
4.9.5	Delil Kayıtlarının Aksinin İspatı Durumunda Zararın Tazmini	130
4.10	Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi	131
4.11	Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi ve Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi Farklar.....	133
4.12	Elektronik İlan	134
BEŞİNCİ BÖLÜM.....		137
SONUÇ		137
KAYNAKÇA.....		142

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. UETS Hesabı Kapatma Ekranı.....	105
Şekil 2. Elektronik Tebligat Delil Kaydı Örneği.....	122

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AKS	: Adres Kayıt Sistemi
BTK	: Bilişim Teknolojileri Kurumu
C.	: Cilt
CEN	: Avrupa Standartları Komitesi
CENELEC	: Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi
CMK	: Ceza Mahkemeleri Kanunu
CMK	: Ceza Muhakemeleri Kanunu
DETSİS	: Devlet Teşkilatı Merkezi Kayıt Sistemi
E-İmza Kanunu	: Elektronik İmza Kanunu
e-posta	: elektronik posta
ETeb Yön	: Elektronik Tebligat Yönetmeliği
e-tebligat	: elektronik tebligat
ETEBİS	: Türk Patent ve Marka Kurumu Elektronik Tebligat Sistemi
ETSI	: Avrupa Telekomünikasyon Standartları Komitesi
GDPR	: Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü
GİB	: Gelir İdaresi Başkanlığı
HMK	: Hukuk Mahkemeleri Kanunu
HSK	: Hakimler ve Savcılar Kanunu
IEC	: Uluslararası Elektroteknik Komisyonu
ISO	: Uluslararası Standardizasyon Kuruluşu
ITU	: Uluslararası Telekomünikasyon Birliği
KEP	: Kayıtlı Elektronik Posta
KEPHS	: Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi Hizmet Sağlayıcıları
KEPS	: Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KİK Kanunu	: Kamu İhale Kurumu Kanunu
KİK	: Kamu İhale Kurumu
KVKK	: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

KTb	: Kültür ve Turizm Bakanlığı
m.	: madde
MASAK	: Mali Suçları Araştırma Kurulu
MERNİS	: Merkezi Nüfus İdare Sistemi
MERSİS	: Merkezi Sicil Kayıt Sistemi
MKK	: Merkezi Kayıt Kuruluşu
MÖHUK	: Milletlerarası zel Hukuk Kanunu
PTT	: Posta ve Telgraf Teşkilatı
RTÜK	: Radyo ve Televizyon st Kurulu
s.	: sayfa
Sa.	: Sayı
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SMK	: Sinaİ Mülkiyet Kanunu
SMS	: Short Message Service
SSGSSK	: Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortaları Kanunu
TAKBİS	: Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
Teb. Kan.	: Tebligat Kanunu
TebK.	: Tebligat Kanunu
TebK. Yn.	: Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TPE	: Türk Patent ve Marka Kurumu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
UETS	: Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
VUK	: Vergi Usul Kanunu

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Günümüz teknolojik gelişmeleri ve buna bağlı olarak gelişen bilişim sistemleri hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Yapay zeka teknolojisi, blokzincir teknolojisi bu teknolojik gelişmelerden birkaçıdır. Tüm alanda etkili olan işlemlerin elektronik ortama taşınması devlet işlemlerinde de kendisini göstermeye başlamıştır. Bu durum yargılama alanına da yansımıştır.

Gerçekleşen teknolojik gelişmelere bağlı olarak yargıda devrim niteliği taşıyan UYAP sistemi ile yargılamaya yönelik tüm işlemlerin elektronik ortamda yapılması imkânı sağlanmıştır. Ayrıca UYAP sistemine entegre edilen TAKBİS, AKS ve MERNİS gibi sistemlerle yargının hızlanması amaçlanmıştır. Son dönemde yargılama alanındaki bir diğer teknolojik gelişme ise UYAP sistemine entegre çalışan e-duruşma uygulamasıdır. E-duruşma uygulamasıyla avukatların adliyeye gitmeden ofislerinden duruşmalara girmesi hedeflenmektedir. E-duruşma uygulamasıyla dünyada görülen koronavirüs salgını sebebiyle yargılama işlemlerinin aksamaması ayrıca amaçlanmıştır.

Bu gelişmelerin yanında yargılama alanında meydana gelen sorunlar adil yargılanma hakkı, hukuki dinlenilme hakkının ihlaline sebep olmuştur. Yargılama alanında yaşanan sorunlar sebebiyle kişilerin hak arama hürriyetleri zedelenmiştir. Bu alanda hak ihlallerine yol açan ve yargılamanın uzamasına sebep olan en temel sorun ise bilgilendirmenin tam manasıyla ve zamanında yapılamamasıdır. Yargılama makamları tarafların ve ilgililerin yapılan işlemlerle ilgili tam ve zamanında bilgilendirilmesi için teknolojik gelişmelerden yararlanmaya başlanmıştır. Bu sebeple bilgilendirmenin elektronik ortamda yapılması amaçlanmıştır. Bu amaçla bilgilendirmeyi sağlayan tebligat elektronik ortamda muhataplarına gönderilmeye başlanmıştır.

2011 yılında 6099 sayılı kanunla 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 7. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 7/a maddesiyle elektronik yolla tebligatın temelleri atılmıştır. Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesiyle elektronik yolla tebligat sayesinde tebligat yapılırken birçok olumsuzluklar bertaraf edilmek istenmiştir. Bu madde hükmü 01.01.2019 tarihine kadar uygulanmıştır.

Elektronik tebligatta görülen fayda nedeniyle Adli Tebligat Sisteminin Geliştirilmesi Projesi hayata geçirilmiştir. Bu projeyle 15.03.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 7101

sayılı kanunla değiştirilen Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde kapsamlı değişiklik yapılmıştır. Bu madde hükümleri ise 01.01.2019 tarihinden sonra uygulanmaya başlanmıştır. Bu değişiklikle elektronik tebligatı kapsamında ve uygulanan sistemde köklü değişiklik yapılmıştır. En önemli değişiklik ise 01.01.2019 tarihinden önceki uygulamada elektronik tebligat Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) sistemi üzerinden gönderilmekteydi ancak yapılan değişiklikle elektronik tebligat Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi Üzerinden gönderilmeye başlanmıştır. Bunun yanında elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplara elektronik tebligat yapılması kural haline gelmiştir. Elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhatapların kapsamı genişletilmiştir.

Tez çalışmamızda Tebligat Kanunu'na göre elektronik tebligat inceleme konusu yapılmıştır. Elektronik tebligatın hayatımıza girmesiyle birlikte klasik usulle tebligata göre faydaları ve elektronik tebligat sisteminin aksayan yönleri ve sakıncaları üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Bilindiği üzere klasik usulle tebligat yargılamaların uzamasına sebebiyet vermekte bu ise adil yargılanma hakkıyla, hukuki dinlenilme hakkının ihlaline neden olmaktadır. Çalışmamızda elektronik tebligatın adil yargılanma hakkı, hukuki dinlenilme hakkı ve makul sürede yargılanma hakkına faydalarından bahsedilmeye çalışılmıştır. Ayrıca temel haklardan olan ve yargılamanın temelini oluşturan bu hakların daha etkin bir şekilde kullanılması ve hak ihlallerinin önüne geçilmesi için neler yapılabileceğinden bahsedilmiştir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde tebligatın özünün anlaşılması ve tebligatın amacının benimsenmesi ve neden elektronik tebligata ihtiyaç duyulduğu hakkında tam olarak açıklama yapılması amacıyla tebligatın genel hükümleri üzerinde durulmuştur. Tebligatın tanımından bahsedilerek amacının ne olduğu hangi türlerinin bulunduğu ve benzer yönlü kavramlarla farkı hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Tebligatın adil yargılanma hakkı, hukuki dinlenilme hakkı ve hukuki dinlenilme hakkına etkileri üzerinde durulmuştur. Ayrıca tebligatın özünü oluşturan bilgilendirme ve belgelendirme unsurları hakkında ayrıntılı açıklama yapılmaya çalışılmıştır.

Tez çalışmamızın ikinci bölümünde ise genel olarak elektronik tebligat hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Elektronik tebligatın tanımı, unsurları ve amaçları hakkında kapsamlı açıklama yapılmaya çalışılmıştır. Elektronik tebligatın adil yargılanma hakkına ve hak arama hürriyetine katkıları açısından değerlendirmelere yer verilmiştir. Ayrıca elektronik tebligatın diğer yasal mevzuatlarda düzenlenen şekilleri hakkında da bilgi verilerek sadece Tebligat Kanunu'nda elektronik tebligatın düzenlenmediği özel kanunlarla da elektronik tebligat hakkında düzenlemeler yapıldığı belirtilmiş olup bu düzenlemelerin Tebligat Kanunu açısından ne gibi faydaları ve zararları olduğundan bahsedilmiştir. Elektronik tebligatın hayatımıza girmesiyle kişisel veriler ayrı bir öneme sahiptir. Bu sebeple kişisel verilerin

korunması açısından elektronik tebligatta ne gibi önlemler alındığı ve bunun yansımalarına değinilmiştir. Bu bölümün devamında Tebligat Kanunu'nda düzenlenen elektronik tebligata ayrıntılı olarak değinilmiş olup bu başlık altında elektronik tebligatın tarafları ve bu tarafların yükümlülükleri ayrıntılı düzenleme yapılmıştır. Elektronik tebligatın kapsamı 01.01.2019 tarihinden sonraki uygulamadan sonra kapsamlı şekilde genişletilmiştir. Bu yeni düzenlemeden önce elektronik tebligat anonim, limited, sermayesi paylara bölünmüş limited şirketler açısından zorunlu iken yeni düzenleme ile kapsamı konusunda ayrıntılı düzenleme inceleme konusu yapılmış olup uygulamadaki katkısına değinilmiştir.

Tez çalışmamızın üçüncü bölümünde ise elektronik tebligat sistemi üzerine inceleme konusu yapılmıştır. Bu başlıkta 01.01.2019 öncesi uygulamadan da yeri geldikçe bahsedilmiştir. Çünkü 01.01.2019 tarihinden önceki elektronik tebligat KEP sistemi üzerinden gönderilmekte iken yeni sistemde elektronik tebligat UETS sistemi üzerinden gönderilmektedir. Ayrıca bu bölümde sadece teori olarak elektronik tebligata değinilmemiş olup uygulama yönünden de açıklamalar yapılmıştır. Bu açıklamalar ise elektronik tebligat hesabının alınması ve oluşturulmasının nasıl olduğu UETS sistemine girişin nasıl yapılacağı ve uygulamanın başarılı olup olmadığı tez konusu yapılmıştır. Bunun yanında elektronik tebligatın delil değerine ilişkin ayrıntılı açıklama yapılmaya çalışılarak delil sistemindeki yeriyle aksinin ispatının mümkün olup olmadığından bahsedilmeye çalışılmıştır. Elektronik tebligatta tebliğ süresine ilişkin tartışmalara ve uygulamada yaşanan sorunlara da bu başlık altında yer verilmiştir. Ayrıca tezimizin asıl amacını oluşturan elektronik tebligatın yeni sistemi olan UETS sisteminin adil yargılanma ve hak arama hürriyetine katkısına değinilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TEBLİGAT

2.1 Tebligatın Tanımı

Tebliğ kelimesi TDK sözlüğünde bildirme, haber verme ve bildiri anlamlarına gelmektedir¹. Tebligat kelimesi arapça kökenli ve tebliğ kelimesinin çoğulu olup bildirim manasında kullanılmaktadır².

Hukuki terimler sözlüğünde tebligat ise bir hukuki işlemin yetkili makamca, ilgili kişinin bilgisine sunulmak üzere, kanuna ve usule uygun olarak yazı ve ilanla bildirilmesi şeklinde tanımlanmıştır³.

Mevzuatımızda tebligata ilişkin 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda⁴ bir tanım yapılmamıştır⁵.

6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu'nda⁶ “7201 sayılı Tebligat Kanun ile diğer kanunlara göre tebliğ için posta veya elektronik posta yoluyla iletilen gönderi” şeklinde tanımlanmıştır (Posta Hizmetleri Kanunu m. 3/1-cc). Tebligat İşletme Usul ve Esaslarında⁷ “tebligat hukuki işlemlerin kanunda öngörüldüğü şekilde muhatabına veya muhatap adına kabule kanunen yetkili şahıslara yazılı olarak bildirimi ve bu bildirimin yapıldığının belgelendirilmesi” şeklinde tanımlanmıştır (Tebligat İşletme Usul ve Esasları m. 4/ğ).

Tebligata ilişkin ayrıntılı tanımlar için doktrin ve içtihatlarla bakmakta fayda vardır.

Doktrinde tebligat hukuksal bir işlemin ilgili kimsenin bilgisine sunulması için yetkili makamın kanunun öngördüğü usul ve esaslara uygun bir biçimde elektronik ortam da dâhil olmak üzere yazı ve ilan yoluyla yaptığı bilgilendirme ve bu bilgilendirmenin kanunun

¹ Türk Dil Kurumu: Genel Türkçe Sözlük, 11. Baskı, Ankara, TDK Yayınları, 2011, s. 2294.

² Türk Dil Kurumu: Genel Türkçe Sözlük, s. 2294.

³ **Yılmaz**, Ejder: Hukuk Sözlüğü, 7. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2017, s. 736; Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü: (Çevrimiçi) <https://sozluk.adalet.gov.tr/tebligat>, (Erişim Tarihi: 01.05.2021).

⁴ Resmi Gazete: Tarih: 19.02.1959, Sayı: 10139.

⁵ **Yılmaz**, Ejder/ **Çağlar**, Tacar: Tebligat Hukuku, 6. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2013, s. 13.

⁶ Resmi Gazete: Tarih: 23.05.2013, Sayı: 28655.

⁷ Tebligat İşletme Usul ve Esasları: Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Elektronik Kamu Yönetim Bilgi Sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 01.05.2021).

öngördüğü şekilde belgelendirilmesi işlemi olarak tanımlamıştır⁸. Kısaca tebligat bir bildirimin resmi şekilde belgelendirilmesi şeklinde tanımlanabilecektir⁹.

Anayasa Mahkemesi kararlarında¹⁰ ve Yargıtay kararlarında¹¹ tebligat belirli hukuki işlemlerin yetkili makamlarca hukuki işlemlerin sonuçlarından etkilenen kişilere mevzuata uygun şekilde bildirimi ve bu bildirimin usulüne uygun olarak yapıldığının belgelendirilmesi işlemi olarak tanımlanmıştır.

Sonuç olarak tebligat bir usul işlemi olup hukuki işleme muhatap olan kişilerin o hukuki işlemle ilgili olarak bilgilendirilmesi amacıyla kanuni usule uygun olarak yapılan resmi bir bildirim işlemi ve bu işlemin belgelendirilmesidir¹².

2.2 Tebligatın Unsurları

Tebligatın tebligat olarak nitelendirilebilmesi için gerekli olan unsurlar bulunmaktadır¹³. Bu unsurlar tebligatın muhatabına ulaştırılması sırasında tebligatta bulunması gereken

⁸ **Kuru, Baki/Aydın, Burak:** İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 4. Baskı Ankara, Yetkin Yayınları, Ekim 2020, s. 624; **Yılmaz/Çağlar,** Tebligat Hukuku, 39; **Öztürk, Bahri:** Ceza Muhakemesi Hukuk Nazari ve Uygulamalı, 14. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s.292; **Muşul** Timuçin: Tebligat Hukuku, 7. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, s. 85; **Budak, Ali Cem / Karaaslan,** Varol: Medeni Usul Hukuku, 4. Baskı, Ankara, Eylül 2020, s. 129; **Deliduman,** Seyithan: Tebligat Hukuku Bilgisi, 6. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 15; **Ruhi, Canan/Ruhi,** Ahmet Cemal: Tebligat Hukuk, 11. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 17; **Albayrak, Hakan:** Tebligat Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 19; **Soyaslan, Doğan:** Ceza Muhakemesi Hukuku, 8. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 46.

⁹ **Ruhi, Canan/Ruhi,** Ahmet Cemal: Tebligat Hukuku Bilgisi, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 15; **Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes,** Muhammet: Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 8. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Eylül 2020, s. 136; **Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Ayvaz, Taşpınar Sema/Hanağası, Emel:** Medeni Usul Hukuku, 6. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2020, s. 188; **Ünver, Yener/Hakeri, Hakan:** Ceza Muhakemesi Hukuku, C. 1, 15. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2019, s. 256; **Gökçen, Ahmet/Balcı, Murat / Çakır, Kerim/Alşahin,** Mehmet Emin: Ceza Muhakemesi Hukuku, 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020, s. 263; **Centel, Nur/Zafer,** Hamide: Ceza Muhakemesi Hukuku, 19. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2020, s.182; **Ruhi, Ahmet Cemal:** Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 175.

¹⁰ Anayasa Mahkemesi, Başvuru Numara: 2016/2595, Tarih:23.09.2019, AYM Kararlar Bilgi Bankası sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 01.05.2021).

¹¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Esas No: 2019/11, Karar No: 2019/855, Tarih: 04.07.2019, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:01.05.2021); Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Esas No: 2015/10, Karar No: 2019/456, Tarih: 16.04.2019, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:01.05.2021).

¹² **Yenisey, Feridun/Nuhoğlu, Ayşe:** Ceza Muhakemesi Hukuku, 8. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 131; **Ünver, Yener/Hakeri, Hakan:** Ceza Muhakemesi Hukuku, 17. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020, s. 143; **Yurtcan, Erdener:** Ceza Yargılaması Hukuku, 16. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 297; **Özberk, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar:** Ceza Muhakemesi Hukuku, 13. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 137.

¹³ **Atalı, Murat/Ermenek, İbrahim/Üçüncü, S. Hilal:** Tebligat Hukuku, 3. Baskı Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 15.

unsurlardır¹⁴. Tebligatta bulunması gereken bu unsurlar ayrıca tebligatın fonksiyonları olarak da isimlendirilmektedir¹⁵. Tebligatın tanımında açıkça görüleceği üzere tebligatın bilgilendirme ve belgelendirme unsurları bulunmaktadır¹⁶. Yargıtay kararlarında¹⁷ ve doktrinde¹⁸ bilgilendirme ve belgelendirme unsurlarını kapsayan işlemler tebligat olarak isimlendirilmiştir.

Tebligatı çıkarmaya yetkili merci tarafından hazırlanan tebligatın kanunda öngörülen usullerden biriyle muhatabına ulaştırılmasıyla tebligatın bilgilendirme unsuru gerçekleştirilmiş olacaktır¹⁹. Bilgilendirme unsuru yazılı bildirim olarak da adlandırılmaktadır²⁰. Ancak her yazılı bildirim tebligat değildir²¹. Telefon, sms, mail, ilan, duyuru gibi yollarla yapılan bilgilendirmeler tebligat anlamında bilgilendirme veya bildirim manasına gelmemektedir²². Çünkü kanunda öngörülen unsurlarla bildirimin yapılması şarttır.

Yapılan bildirimin tebligat olarak nitelendirilebilmesi için yazılı belgelendirme unsurunun da bulunması gerekmektedir²³. Tebligatı çıkarmaya yetkili merci tarafından kanunda öngörülen usulle hazırlanıp kanuna uygun bir şekilde muhatabına gönderilen tebligatın muhatabın veya muhatap adına tebligatı almaya yetkili kişiye ulaşp ulaşmadığını, ulaştıysa ulaşım usulünün kayıt altına alınmasıyla tebligatın belgelendirme unsuru gerçekleştirilmektedir²⁴.

Tebligatın belgelendirme unsuru iki tarafı kapalı olan tebligat mazbatası ile yerine getirilmektedir²⁵. Bu mazbatada tebligatı çıkarmaya yetkili mercinin bilgileri, tebligat yapılacak

¹⁴ **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 85; **Atalı**, Murat/**Ermenek**, İbrahim/**Ersin**, Erdoğan: Medeni Usul Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2020, s. 296.

¹⁵ **Özbay**, İbrahim/**Yardımcı**, Taner Emre: Tebligat Hukuku, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020, s. 16; **Bilgen**, Mahmut: Tebligat Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2019, s. 24.

¹⁶ **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 19; **Tanrıver**, Süha: Medeni Usul Hukuku, 3. Baskı, C. 1, Ankara, Yetkin Yayınları, 2020, s. 454; **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s.16; **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 17; **Atalı/ Ermenek/ Erdoğan**, Medeni Usul Hukuku, s. 296.

¹⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Esas No: 2017/251-2509, Karar No: 2017/1306, Tarih: 08.11.2017, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi: 01.05.2021).

¹⁸ **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 19; **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 17; **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 16.

¹⁹ **Meriç**, Nedim/**Arslanpınar**, Tuğçe Tat/**Işık**, Melih/**Korkmaz**, D. Nurdan/**Özkan Kıdıl**, Barçın: Olaylarla Tebligat Hukuku, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 5; **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 30.

²⁰ **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 19.

²¹ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 19.

²² **Meriç/Arslanpınar/Işık/Korkmaz/ Özkan**, Olaylarla Tebligat Hukuku s. 14.

²³ **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 88; **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 17.

²⁴ **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 89; **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 19; **Varol**, Asaf/**Baştürk** İhsan: “*Hukuki ve Teknik Boyutuyla Elektronik Tebligat İle Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi*”, Ankara Barosu Dergisi, C.73, Sa. 1, 2015, (s. 263-278), s. 267.

²⁵ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 45; **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 41.

muhatapın adı soyadı adresi, tebligatın içeriği, tebligatın kime yapıldığı, tebligat muhatabından başkasına yapılmışsa muhatapın adı soyadı ve adresi ve tebliğ almaya ehil olup olmadığını, tebligatın yapıldığı yeri ve zamanı gibi bilgiler bulunmaktadır (TebK. m.23). Örneğin bir üniversitede derslerin iptal edildiğinin üniversitenin duyurular bölümüne asılarak duyurulması, öğrencilere mail yoluyla bildirim yapılması veya veli toplantısı yapılacağının öğrenciler aracılığıyla velilere bildirilmesi kanunda öngörülen belgelendirme unsuru bulunmadığı için tebligat olarak nitelendirilemeyecektir.

Doktrinde tebligatın bilgilendirme ve belgelendirme unsurlarının yanında teslim unsurunun da bulunduğu belirtilmektedir²⁶. Tebligat yetkili makamlarca usulüne uygun olarak yetkili muhatabına ulaştırmasıyla tebligatın teslim unsuru yerine getirilmektedir²⁷. Bu yönüyle tebligat belgeli teslimat olarak tanımlanmaktadır²⁸. Yani tebligat bilgilendirme, belgelendirme ve teslimat unsurlarını içerisinde barındıran bir usuli işlemdir²⁹.

Bilgilendirme, belgelendirme ve teslimat unsurları tebligatın tebligat olarak nitelendirilmesi ve tebligatın gerçekleşmesi için gerekli unsurlar olup bu unsurlardan birinin eksikliği durumunda tebligat yoklukla sonuçlanacaktır³⁰. Tebligatın yokluğu sebebiyle tebligat sonucunda gerçekleşmesi muhtemel hukuki sonuçlar ortaya çıkmayacaktır³¹. Bu durumda dış dünyada bir tebligatın bulunmaması dolayısıyla öngörülene sürelerin başlaması ve tebligattan beklenen amacın gerçekleşmesi için tebligatın yeniden yapılması gerekmektedir³².

Tebligat hukuku şekilcidir³³. Bu nedenle tebligatın mevzuatta öngörülen usullerle tebliğ edilmesi gerekmekte olup mevzuat hükümleri kıyas ve yorum yoluyla uygulanamaz³⁴.

²⁶ **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 31; **Tüzüner**, Özlem: “*Elektronik Tebligatın Kaltitatif Yöntemle İncelenmesi*”, Ankara Barosu Dergisi, C. 69, Sa. 4, 2011, (s. 138-159), s. 142.

²⁷ **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 19; **Varol/Baştürk**, Hukuki ve Teknik Boyutuyla Elektronik Tebligat, s. 267.

²⁸ **Tüzüner**, Özlem: “*Elektronik Tebligatın Adaletin Kalitesine Katkıları*”, İzmir Barosu Dergisi, C. 77, Sa. 1, 2012, (60-88), s. 61; **Ruhi**, Ahmet Cemal: “*Türkiye’den Yurt Dışına Yapılan Elektronik Tebligat*”, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, Sa. 1-2, 2003, (s. 523-540), s.523.

²⁹ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 16; **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 16.

³⁰ **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 85; **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 19; **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 17; **Güneş**, Derya Belgin: “*Tebliğ Yokluğu*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.74, Sa. 1, 2016, (s. 221-232), s. 220.

³¹ **Ermenek**, İbrahim/Üçüncü, S. Hilal: “*Özgürlüğü Bağlayıcı Ceza Sebebiyle Kısıtlanma Halinde Kanuni Temsilciye Tebligat Yapılma Usulü*”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 24, Sa. 2, 2020, (s.3-30), s. 16.

³² **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, 48; **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 19

³³ **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 40.

³⁴ **Bilgen, Mahmut**: “*Tebligat Hukuku’na İlişkin Genel Bir Değerlendirme*”, Fasikül Hukuk Dergisi, C.8, Sa. 82, 2016, (s. 6-18), s. 1.

Tebliğatta yukarıda belirtilen unsurlar bulunmasına rağmen bildirim Tebligat Kanunu'nda öngörülen usulle yapılmadığı takdirde tebligatın usulsüzlüğü söz konusu olacaktır³⁵. Tebligat usulsüzlüğünün söz konusu olduğu bu durumda muhatapın tebligatı öğrendiği tarih tebliğ tarihi sayılacaktır (TebK. m.32) Ancak muhatap tebliği öğrendiğini beyan etmediği sürece tebligat yapılmamış kabul edilecektir³⁶.

2.3 Tebligatla İlgili Diğer Kavramlar ve Farkları

Tebliğat kavramının önemi gereği tebligat kavramıyla ilgili olan ve tebligattan ayırt edilmesi gereken bazı kavramların ayrı bir başlık altında incelenmesi uygun görülmüş olup bu kavramlara ve bu kavramların tebligattan farkına bu başlık altında değinmeye çalışacağız.

2.3.1 Tefhim

Tebliğattan ayırt edilmesi gereken en önemli kavram tefhimdir. Tefhim sözlük anlamı anlatma, bildirmediir³⁷. Tefhim sözlü bildirimdir³⁸. Tefhimde yetkili makam huzurda bulunan taraflara aldığı kararlar sonrası yapılması gerekenleri sözlü olarak bildirir³⁹. Kanunda açıkça öngörülen hallerde süreler bu sözlü bildirim tarihinden itibaren başlamaktadır⁴⁰. Bu husus hukuk yargılamasında kanunun tefhimle sürelerin başlayacağını öngördüğü durumlarda geçerlidir⁴¹.

Ceza yargılamasında ise CMK'nın⁴² 35. maddesinde ilgili tarafın yüzüne karşı verilen karar kendisine açıklanacağı belirtilerek hüküm altına alınmıştır⁴³. CMK'nın 35. maddesinde

³⁵ **Güneş**, Tebliğ Yokluğu, s. 221; **Yılmaz**, Ejder: “*Kamulaştırma Kanunundaki Tebligat Hükümleri ve Tebligat Kanununun Genellik Niteliği*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 39, Sa. 1, 1987, (s. 79-102), s. 99.

³⁶ **Akcan**, Recep: “*İcra İşlerinde Tebligat*”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7, Sa. 1-2, (s. 65-83), s. 90.

³⁷ **Türk Dil Kurumu**, Genel Türkçe Sözlük, s. 2296.

³⁸ **Yenisey/Nuhoğlu**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 130; **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 39; **Ünver / Hakeri**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 259.

³⁹ **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuk, s. 17; **Atalı/ Ermenek / Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 19.

⁴⁰ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 40; **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 48.

⁴¹ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 40; **Öztürk**, Ceza Muhakemesi Hukuk Nazari ve Uygulamalı, s. 293.

⁴² Resmi Gazete, Tarih: 17.12.2004, Sayı: 25673.

⁴³ **Yenisey/Nuhoğlu**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 130; **Soyaslan**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 46; **Gökçen/Balcı/Çakır/Alşahin**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 264.

yüzüne karşı verilen karardan kastedilen ise tefhimdir⁴⁴. Örneğin: ceza yargılamasında hükmü açıklayan mahkeme tefhimle taraflara bildirmekte ve CMK gereğince kanun yolları için süre tefhim tarihinden itibaren başlamaktadır. Tebligatta bu bildirim yazılı olarak yapılırken tefhimde ise bildirim tarafların yüzüne karşı sözlü olarak yapılmaktadır⁴⁵. Kanunun tebliğe hukuki sonuç bağladığı durumlarda süreler tebliğ tarihinden itibaren başlarken, kanunun tefhime hukuki sonuç bağladığı durumlarda ise süreler tefhim tarihinden itibaren başlamaktadır⁴⁶. Ayrıca yetkili makam tefhim ettiğini belgelendirmek amacıyla bu durumu tutanak altına almaktadır⁴⁷. Tebligatta yazılılık söz konusu iken tefhimde muhatabın yüzüne karşı açıklama söz konusudur⁴⁸.

2.3.2 İhtarname

Tebliğat açısından ayırt edilmesi gereken bir diğer kavram ise ihtardır. İhtar bir kimseye bir konuyu hatırlatma, belirli davranışlarda bulunmaya veya bulunmamayı bildirme olarak tanımlanmaktadır⁴⁹. İhtarname bazen kanundan dolayı zorunlu olabileceği gibi, bazen de yasal olarak zorunlu olmamakla birlikte kendisine ihtarname çekilen kişinin ihtarnameye uygun hareket edileceği beklentisiyle gönderilmektedir⁵⁰. İhtarnamenin yazılı olarak gönderilmesi ispat açısından önemlidir⁵¹. Uygulamada ihtarname ispat açısından noter aracılığıyla gönderilmektedir⁵².

Kanunen ihtarname gönderilmesi zorunlu olan durumlara örnek TBK'nın⁵³ 315. maddesine ve 362. maddesidir. Bu madde hükümlerine göre kiracının kira bedelini ödemekte temerrüde düşürülmesi için ihtar şarttır. Burada ihtarın kanunen yapılmasının zorunlu olması

⁴⁴ **Ünver/Hakeri**, Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı, s. 144; **Centel/Zafer**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s.183; **Dağlı**, Mutla Can: Ceza Muhakemesi Hukukunda Tebligat, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020, s. 82.

⁴⁵ **Ünver/Hakeri**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 260.

⁴⁶ **Yurtcan**, Ceza Yargılaması Hukuku, s. 301; **Gökçen/Balcı/Çakır/Alşahin**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 264.

⁴⁷ **Yeşilova**, Bilgehan: “*Tebliğat Hukuku Açısından İmar Kanunu’nun 32/2 Maddesinde Düzenlenen (Özel) Tebligat Hükmünün Değerlendirilmesi*”, Journal of Yaşar University, C.8, Sa. Özel, 2013, (s. 3099-3166), s. 3140.

⁴⁸ **Muşul**, Tebligat Hukuk, s. 88; **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 16.

⁴⁹ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 69.

⁵⁰ **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 22.

⁵¹ **Muşul**, Tebligat Hukuk, s. 89.

⁵² **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 70.

⁵³ Resmi Gazete, Tarih: 04.02.2011 Sayı: 27836.

yanında bir hakkın elde edilebilmesi amacıyla ön şart olarak karşımıza çıkmıştır⁵⁴. TMK'nın⁵⁵ 164. maddesine göre terk sebebine dayalı olarak boşanma davası açılabilmesi amacıyla davaya hakkı olan taraf hakim veya noterden evi terk eden eşe evine dönmesi için ihtar gönderilebilmektedir⁵⁶.

İhtarnamenin tebliğden farklı olduğu açıktır. İhtarname bir konuyu bir şeyi hatırlatmak manasına gelirken, tebliğ bir hukuki işlem hakkında muhatap bilgilendirilmektedir. Tebligatta tebliğden itibaren süreler başlarken ve tebliğ hukuki sonuç doğururken, ihtarname de kanuni olarak zorunluluk öngörülmeyle hariç olmak üzere herhangi bir şekilde bir hukuki sonuç doğurmamaktadır⁵⁷.

2.3.3 Davetiye

Tebliğat kavramıyla ilişkili olan bir diğer husus ise Tebligat Kanunu'nun 9. Maddesinde düzenlenen davetiyedir⁵⁸. Davetiye ilgilinin mahkemede veya başka bir yerde hazır olması için gönderilen ve üzerinde ilgilinin hazır olacağı yer ve zamanın bildirildiği ve uymadığı takdirde hukuki sonuçları ihtarını içeren belgedir⁵⁹. Buna celpname, celp de denilmektedir⁶⁰. Tebligatla aynı anlama gelmediği açıktır. Tebligatta ilgilisine bir belge gönderilirken davetiye de belge gönderilmemekte ilgilisinin mahkemede veya başka yerde hazır bulunması ihtarını içermektedir⁶¹. Davetiyenin bu yönüyle tebligattan ayrılması Tebligat Kanunu hükümlerine tabi olmayacağı manasına gelmemektedir. Yargılama açısından değerlendirme yapıldığından davetiye tebligat kadar önemlidir⁶².

⁵⁴ Ayyıldırım, Kadir, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 6.

⁵⁵ Resmi Gazete, Tarih: 08.12.2001, Sayı: 2607.

⁵⁶ Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan/Gümüş, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku Cilt 3 Aile Hukuku, 16. Baskı, Ankara, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2021, s. 158.

⁵⁷ Yılmaz/Çağlar, Tebligat Hukuku, s. 70.

⁵⁸ Görgün, Şanal L./Börü, Levent/Toraman, Barış/Kodakoğlu, Mehmet: Medeni Usul Hukuku, 9. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2020, s. 215.

⁵⁹ Kuru /Aydın, Medeni Usul Hukuku, s. 633; Yılmaz/Çağlar, Tebligat Hukuku, s. 131; Arslan/Yılmaz/Ayvaz/Hanağası, Medeni Usul Hukuku, s. 188; Pekcanitez / Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 136.

⁶⁰ Yılmaz/Çağlar, Tebligat Hukuku, s. 131.

⁶¹ Bilgen, Tebligat Hukuku, s. 415; Arslan/Yılmaz/Ayvaz/Hanağası, Medeni Usul Hukuku, s. 189; Ruhi/Ruhi, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 79.

⁶² Atalı/Ermenek/Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 296.

2.4 Tebligatın Amacı ve Önemi

Amaç ulaşılmak istenen hedef, gaye, maksat olarak tanımlanmaktadır⁶³. Bir şeyin önemi ise o şeyin sonuçlarına verilen değerdir⁶⁴. Bu açıdan bakıldığında tebligat hukuki işlemlerin gerçekleşmesi ve hukuki işlemlere bağlanan sonuçların ortaya çıkması, muhatabın bilgilendirilmesi açısından büyük öneme sahiptir⁶⁵. Ayrıca tebligatla bu sonuçların gerçekleşmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanında tebligat temel hak ve özgürlüklerden istenilen şekilde yararlanmayı sağlayan, bu hak ve özgürlüklerin korunmasını katkıda bulunan en önemli teminatlardan birisidir⁶⁶. Tebligat Anayasa ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerden adil yargılanma hakkı, hak arama hürriyeti ve özellikle hukuki dinlenilme hakkının hayata geçebilmesi amacıyla büyük katkı sağlamaktadır⁶⁷. Tebligatın amaçları ve önemi alt başlıklar halinde ifade edilmeye çalışılacaktır.

2.4.1 Bilgilendirme ve Belgelendirme Açısından

Tebligat yargılama sürecinin ilerlemesi, hukuki işlem muhataplarının bilgilendirmesi ve tebligata bağlanan hukuki sonuçların gerçekleşmesi için gerekli olan bir usulü işlemdir⁶⁸.

Nitekim yargılama sürecindeki ilerlemenin sağlanması, mevzuatın öngördüğü sürelerin başlaması veya idarenin yapmış olduğu eylem ve işlemlere ilişkin muhatabının eylem ve işleme göre hareket edebilmesi için ilgili hukuki işlemin muhatabı tarafından öğrenilmesi gerekmektedir⁶⁹. Bu öğrenme ise usulüne uygun yapılmış bir tebligatla mümkündür⁷⁰. Tebligatın usulüne uygun şekilde yapılmasıyla tebligata bağlanan hukuki sonuçlar doğmakta

⁶³ TDK. Genel Türkçe Sözlük, s. 253.

⁶⁴ TDK, Genel Türkçe Sözlük, s. 1850.

⁶⁵ **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 65; **Ermenek/Üçüncü**, Kanuni Temsilciye Tebligat, s. 19.

⁶⁶ **Ruhi**, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s. 174; **Cangüloğlu**, Yasemin: “*Hukuki Boyutuyla Vergi Usul Hukukunda Elektronik Ortamda Tebligat*”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, Sa. 2, (s. 185-194), s. 186.

⁶⁷ **Yeşilova**, “İmar Kanunu’nun Özel Tebligat Hükmü”, s. 3139.

⁶⁸ **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 19; **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 18; **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 16; **Meriç/Arslanpınar/Işık/Korkmaz/Özkan**, Olaylarla Tebligat Hukuku, s. 14.

⁶⁹ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 17; **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 20; **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 31; **Ruhi**, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s. 174.

⁷⁰ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 20; **Pekcanitez**, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Özekes** Muhammet: Medeni Hukuk Temel Bilgileri, 14. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 96; **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 18.

ve tebliğe bağlanan süreler başlamaktadır⁷¹. Bu sebeple tebligatın bilgilendirme işlemi tebligatın amacını, belgelendirme unsuru ise tebligatın usulünü temsil etmektedir⁷².

1982 Anayasası'nda idarenin yapmış olduğu eylem ve işlemlere karşı dava açma süresinin yazılı bildirimle başlayacağı belirtilmektedir (Anayasa m. 125). Bu madde hükmünde yazılı bildirimden kasıt tebliğdir⁷³. Dava açma süresinin başlangıcı açısından yazılı bildirim büyük öneme sahiptir. Bu sebeple vergi hukuku yönünden bu tebligat işlemine “vergi mahkemesi bileti” denilmektedir⁷⁴.

Yargıtay yargılama sürecinin ilerlemesi, yargılamanın taraflarının yargılama süreci ile ilgili haberdar edilmesi, bu tarafların iddia ve savunmalarını öne sürebilmeleri bakımından bilgilendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu bilgilendirmenin ise tebligatla mümkün olduğunu ve tarafların duruşmaya gelmese de yokluğunda işlemlerin devam edebilmesi ve yargılama sürecinin ilerlemesi açısından karar verilebilmesi için tebligatla bilgilendirilmesi, bu bilgilendirmenin belgelendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bunun ise 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda belirtilen usullerle yapılacak tebligatla mümkün olacağını belirterek tebligatın önemini vurgulamıştır⁷⁵. Yargılama işlemleri açısından kararın kesinleşmesi, kanun yollarına başvuru sürelerin başlaması açısından da tebligat önemli olup bu sürelerin başlaması usulüne uygun yapılmış tebligatla mümkündür⁷⁶.

2.4.2 Adil Yargılanma Hakkı Açısından

Adil yargılanma hakkı uluslararası mevzuatta AİHS'nin 6. maddesinde güvence altına alınmıştır⁷⁷. Mevzuatımızda ise adil yargılanma hakkı anayasa ile güvence altına alınmıştır⁷⁸.

⁷¹ Albayrak, Tebligat Hukuku, s.31; Ruhi/Ruhi, Tebligat Hukuku, s. 18.

⁷² Yüce, Mehmet/Çelik, Muhammet: “*Vergi Usul Hukukunda Tebligat Usulleri: Muhatabın Önemi*”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Y.8, Sa. 16, 2020, (s. 139-162), s. 141.

⁷³ Deliduman, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 17.

⁷⁴ Ayyıldırım, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, s. 15.

⁷⁵ Yargıtay 10 Hukuk Dairesi, Esas No: 2018/383, Karar No: 2018/2442 Tarih:22.03.2018 Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:01.05.2021).

⁷⁶ Ruhi/Ruhi, Tebligat Hukuku, s. 19.

⁷⁷ Yenisey/Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 88; Gökçen/Balcı/Çakır/Alşahin, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 113; Öztürk, Bahri: “*Ceza Mahkemesi Hukukunda Adil Yargılanma Yükümlülüğü*”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, Sa. 1, 2016, (s. 413-428), s. 414; Çayan, Gökhan: Adil Yargılanma Hakkı, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2016, s. 21; Takcı, Tuğçe: Türk ve Avrupa Hukukunda Temel Boyutuyla Adil Yargılanma Hakkı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017, s. 6; Çelik, Abdullah: Adil Yargılanma Hakkı Rehberi, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 2014, s. 12.

⁷⁸ Kuru/Aydın, Medenî Usul Hukuku, s. 227; Özberk/ Doğan/Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 54; Gökçen/Balcı/Çakır/Alşahin, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 114; Özel, Yılmaz Nurcan: Adil Yargılanma

1982 Anayasası'nın 36. maddesinde “herkes meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu” belirtilmiştir⁷⁹.

Adil yargılanma hakkı yargılamanın tüm aşamalarında gerekli olan ve yargılamanın taraflarına güvence sağlayan bir haktır⁸⁰. Adil yargılanma hakkıyla ilgili bir tanım yapılmamış olup hangi hallerde adil yargılanmanın sağlanacağı veya hangi hallerde adil yargılanmanın mümkün olduğuna ilişkin genel bir tanımdan kaçınılmıştır⁸¹. Genel bir tanımdan kaçınılmasının sebebi ise adil yargılanma hakkının her somut olaya göre değerlendirilmesi gerektiği doktrinde ifade edilmiştir⁸². Adil yargılanma hakkı bir yargılama sürecidir⁸³. Adil yargılanma hakkıyla taraflara meşru yollar kullanarak haklı ile haksızın birbirinden ayrılmasını talep etme hakkı için imkân sağlandığı ifade edilmektedir⁸⁴. Adil yargılanma hakkı, insan haklarının yargılama alanındaki yansıması olup hukuk devleti ilkesinin güvencelerini sağlayan bir haktır⁸⁵. Ayrıca

Hakkı Kriterlerinin Türk İdari Yargılama Hukuku Açısından Muhtemel ve Gerçekleşen Etkileri, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 39; **Akil, Cenk**: “11.01.2011 Gün ve 6099 Sayılı Kanun ile 7201 Sayılı Tebligat Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sa. 101, 2012, (s. 183-225), s.184; **Çelik**, Adil Yargılanma Hakkı Rehberi, s. 14.

⁷⁹ Resmi Gazete: Tarih: 09.11.1982, Sayı: 17863 (Mükerrer Sayı).

⁸⁰ **Artık**, Aktepe Sezin: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Medeni Usul Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 33; **Yüksek**, Mehmet: “Yargı Kararları Işığında Ceza Yargılamasında Gerekçe Hakkı”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y.11, Sa. 42, Nisan 2020, (s.121-148), s. 121; **Şentürk**, Candide/**Bayzit**, Tuğba: “Makul Sürede Yargılanma Hakkı”, Ceza Hukuku Dergisi, Sa. 17, Aralık 2011, (s. 125-159), s. 134.

⁸¹ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 193; **Çayan**, Adil Yargılanma Hakkı, s. 10; **Takcı**, Temel Boyutuyla Adil Yargılanma Hakkı, s. 7; **Demircioğlu**, Yaşar: Medeni Usul Hukukunda İnsan Hakları ve Adil Yargılanma Güvenceleri, Ankara, Yetkin Yayınları, 2007, s. 25; **Çelik**, Adil Yargılanma Hakkı Rehberi, s. 15; **Bezzin**, Yüksel Ertürk: Soruşturmanın Gizliliği İlkesi Kapsamında Lekelenmeme Hakkı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021, s. 123.

⁸² **Gökçen/Balçı/Çakır/Alşahin**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 114; **Çiftçi**, Pınar: Medeni Yargılama Hukukunda İspat Hakkı ve Sınırlamaları, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 211; **Yurtcan**, Ceza Yargılaması Hukuku, s. 104.

⁸³ **Öztürk**, Adil Yargılanma Yükümlülüğü, s. 419; **Güzel**, Kenan: “Adil Yargılanma Hakkı Bakımından Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru” Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, C. 5, Sa. 8, 2011, (s. 50-75), s. 55; **Şentürk/Bayzit**, Makul Sürede Yargılanma Hakkı, s. 136.

⁸⁴ **Yüksektepe**, Mert Asker: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile Anayasa Mahkemesi İlamları Işığında Açıklamalı Adil Yargılanma, İstanbul, Platon Hukuk Yayınevi, 2021, s. 42; **Süslü**, Güven: “Türk Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı Çerçevesinde Bir Mahkemeye Başvuru Hakkı ve Bu Alanda Devletin Pozitif Yükümlülüğü” Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, C.6, Sa. 16, 2014, (s. 84-117) s.85; **Artık**, Medeni Usul Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı, s. 34; **Centel/Zafer**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s.475.

⁸⁵ **Ünver/Hakeri**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 30; **Çalka**, Fatih: “Adil Yargılanma Bağlamında Türk Spor Tahkimi”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.4, Sa. 1, Haziran 2016, (s. 22-42), s. 22; **Turan**, **Hüseyin**: “Adil Yargılanma Hakkının İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'ndeki Yeri ve Önemi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sa. 84, 2009, (s. 213-230), s. 219.

doktrinde adil yargılanma hakkının sadece yargılama sürecini kapsamadığını yargılamanın icrasını da içerisine aldığı belirtilmiştir⁸⁶.

Adil yargılanma hakkının dört unsuru bulunmaktadır⁸⁷. Bunlar kanuni, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından yargılanma hakkı, makul süre içinde yargılanma hakkı, duruşmaların aleni olması ve hakkaniyete uygun olarak yargılama hakkıdır⁸⁸. Kanuni, bağımsız ve tarafsız mahkeme tarafından yargılanma hakkı, yargılamaların kanunla kurulan mahkemelerde yapılmasını, mahkeme hâkimin her türlü etkilerden bağımsız olarak yargılama yapmasını, davada objektif olarak karar vermesini belirtmektedir⁸⁹. Mahkemeye erişim hakkı da denilen bu unsurun kapsamı medeni hak ve yükümlülüklerin durumu, suç isnadının etkisine göre değerlendirilmektedir⁹⁰. Makul sürede yargılanma unsuru ise yargılanmanın mümkün olan en kısa sürede bitirilmesini ifade etmektedir⁹¹. Makul sürede yargılamaya ilişkin ayrıntılı açıklama aşağıda yapılmıştır⁹². Duruşmaların aleni yapılması ise duruşmaların açık olmasını yargılamaların taraflara ve herkese açık olarak yapılmasını ifade etmektedir⁹³. Aleni yargılama mahkemelerin objektif ve bağımsız yargılama yapmasının denetlenmesine imkân sağlamaktadır⁹⁴. Hakkaniyete uygun yargılama ilkesi ise silahların eşitliği ilkesi olarak bilinmekte olup hâkimin yargılamanın taraflarına eşit davranmasını ifade etmektedir⁹⁵. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkı hukuki dinlenilme hakkının tamamlayıcısıdır⁹⁶.

⁸⁶ **Takcı**, Temel Boyutuyla Adil Yargılanma Hakkı, s. 35; **Özel**, Adil Yargılanma Hakkı Kriterleri, s. 40; **Çelik**, Adil Yargılanma Hakkı Rehberi, s. 18.

⁸⁷ **Yüksektepe**, Adil Yargılanma, 60; **Çayan**, Adil Yargılanma Hakkı, s. 49; **Artık**, Medeni Usul Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı, s. 34.

⁸⁸ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Hukuk Temel Bilgileri, s. 142; **Yüksek**, Ceza Yargılamasında Gerekçe Hakkı, s. 121; **Özel**, Adil Yargılanma Hakkı Kriterleri, s. 79.

⁸⁹ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 194; **Can**, Neslihan: “*Adil Yargılanma Hakkı Işığında Denetim Makamına Başvuru Hakkı*” Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.24, Sa. 2, 2018, (s. 766-783), s. 768.

⁹⁰ **Tan**, İbrahim: “*Adil Yargılanma Hakkı ve Adil Yargılanma Hakkının İhlalinde Gidilebilecek Yasal Yollar*”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, Sa.2, 2018, (s. 115-160), s. 121.

⁹¹ **Kuru/Aydın**, Medenî Usul Hukuku, s. 227.

⁹² Ayrıntılı Açıklama İçin Bakınız: Başlık 1.4.4

⁹³ **Demirkıran**, Eyüp Kaan: “*İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve 1982 Anayasası Bağlamında Etkili Başvuru Hakkı ve Adil Yargılanma Hakkının Kapsamlarının Karşılaştırılması*” Türk Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, Sa. 1, 2020, (s. 49-88), s. 58.

⁹⁴ **Kuru/Aydın**, Medenî Usul Hukuku, 227.

⁹⁵ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 195; **Can**, Denetim Makamına Başvuru Hakkı, s. 775; **Hanağası**, Emel; Medeni Yargılama Hukukunda Silahların Eşitliği, Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s. 52.

⁹⁶ **Yıldırım**, Akif: “*Uyarılma Yargılaması ve Adil Yargılanma Hakkı*”, Terazi Hukuk Dergisi, C.13, Sa. 138, Şubat 2018, (s. 150-151), s. 151.

Adil yargılanma hakkı hukukumuzda birçok alanı etkilemektedir⁹⁷. Tebligat hukuku da bu alanlardan birisidir. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında adil yargılanma hakkı arasında tebligat kavramına yer verilmemiştir. Ancak 1982 Anayasası'nın 36. maddesinde tebligat kavramı geçmese de özünde tebligat vardır⁹⁸. Bu sebeple yargılamalarda adil yargılanma hakkının tesisi ve hak arama hürriyetinin sağlanması açısından tebligat önemlidir⁹⁹.

Davanın taraflarının ve diğer ilgililerin iddia ve savunmalarını öne sürebilmeleri ve adil yargılanmanın sağlanması için tarafların bilgilendirilmesi gerekmektedir¹⁰⁰. Nitekim 1982 Anayasası'nın 125. maddesinde idarenin eylem ve işlemlerinin yazılı bildirimle muhatabına ulaştırılacağı belirtilmiştir. Yazılı bilgilendirme ise tebligat ile mümkün olmaktadır¹⁰¹. İddia ve savunma hakkının unsuru ve adil yargılanma hakkının gereği olarak tebligat önemlidir¹⁰². Tebligat yargılama sürecinin ilerlemesi için önemli bir yere sahip olup adil yargılanma hakkı ve hak arama hürriyetinin gerçekleşmesini sağlayan bir araçtır¹⁰³. Sonuç olarak adil yargılanma hakkı ve hak arama hürriyeti konusunda hukuki işlem muhataplarının harekete geçebilmesi için 1982 Anayasası'nın 125. Maddesine göre yazılı bildirimle bilgilendirilmesi gerekmektedir. Adil yargılanma hakkının kullanılması için tebligatın usulüne uygun olarak yapılmış olmasına bağlıdır¹⁰⁴. Adil yargılanma hakkı bireyler açısından bir hak iken yargılama tekeline ve yetkisine sahip olan devlet açısından bu hakkın tesisi için bir yükümlülüktür¹⁰⁵.

Danıştay kararlarında¹⁰⁶ ilgililerin mahkemeye erişim haklarının ve adil yargılanma hakkının ulusal düzenleme ve milletlerarası düzenlemelerle korunan temel haklardan olduğu

⁹⁷ **Çalka**, “Adil Yargılanma Bağlamında Türk Spor Tahkimi”, s. 23; **Demircioğlu**, Medeni Usul Hukukunda İnsan Hakları s. 30; **Çelik**, Adil Yargılanma Hakkı Rehberi, s. 55.

⁹⁸ **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s.27.

⁹⁹ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s.17; **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 28; **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 16; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, Medeni Usul Hukuku, s. 295.

¹⁰⁰ **Atalı/ Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 26; **Ruhi, /Ruhi**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 20.

¹⁰¹ **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 17.

¹⁰² **Özbay**, İbrahim: “6099 Sayılı Kanun ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligata İlişkin Düzenlemelere Bakış”, Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, ed. Emel Hanağası ve Mustafa Göksu, C. 2. Ankara, Yetkin Yayınları, 2014, (s. 1419-1450). s. 1419.

¹⁰³ **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 25; **Yüce**, Mehmet/**Çelik**, Muhammet: Vergi Usul Hukukunda Tebligat Usulleri: Muhatabın Önemi, s. 141; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Esas No: 2017/2-299, Karar No: 2018/853, Tarih:06.01.2018, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 01.05.2021).

¹⁰⁴ **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 20.

¹⁰⁵ **Öztürk**, Bahri: Ceza Muhakemesi Hukuk Nazari ve Uygulamalı, s. 127; **Akbulut**, Olgun: “Adil Yargılanma Hakkı (AİHS m. 6)”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, Sa. 1, Ocak 2002, (s. 175-207), s. 180; **Süslü**, Türk Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı, s. 58.

¹⁰⁶ Danıştay 2. Dairesi, Esas No:2020/627, Karar No:2020/2072, Tarih: 02.07.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Tarih:01.05.2021).

belirtilmiş olup bu nedenle tebligata ilişkin iş ve işlemlerin mevzuata uygun ve tam olarak yapılmasının önemli olduğu ifade edilmiştir.

2.4.3 Hukuki Dinlenilme Hakkı Açısından

Adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olan hukuki dinlenilme hakkı AİHS'nin 6. maddesinde güvence altına alınmıştır¹⁰⁷. AİHS'nin 6. maddesinde adil yargılanma hakkı kapsamında düzenlenen savunma hakkı, iddia hakkı, meramını anlatma hakkına hukuki dinlenilme hakkı denilmektedir¹⁰⁸. Bu sebeple hukuki dinlenilme hakkı adil yargılanma hakkının unsurlarından biridir¹⁰⁹. Hukuki dinlenilme hakkı ise meramını anlatma hakkı, iddia ve savunma hakkını kapsayan geniş bir kavramdır¹¹⁰. Hukuki dinlenilme hakkı yargılamanın temelidir¹¹¹.

Hukuki dinlenilme hakkı da adil yargılanma hakkı gibi Anayasa'da güvence altına alınmıştır. 1982 Anayasası'nın 36. maddesi gereğince yargılamanın taraflarına iddia ve savunmalarını öne sürebilme hakkı tanınmıştır. 1982 Anayasası'nda adil yargılanma hakkının medeni usul hukuk açısından somutlaşmış hali hukuki dinlenilme hakkıdır¹¹². Hukuki dinlenilme hakkı HMK'nun¹¹³ 27. maddesinde de düzenlenmiştir¹¹⁴. HMK'nun 27. maddesine göre davanın tarafları, müdahilleri ve diğer ilgililer mahkeme önünde kendi hakları ile ilgili hukuki dinlenilme hakkına sahiptir¹¹⁵.

Hukuki dinlenilme hakkının üç unsuru bulunmaktadır Bu unsurlar bilgi edinme hakkı, açıklama ve ispat hakkı, dikkate alınma hakkı olarak tanımlanabilir¹¹⁶. Bilge edinme hakkı yargılama ve yargılamanın içeriğiyle ilgili tarafların tam olarak bilgi sahibi olmasını

¹⁰⁷ Artık, Medeni Usul Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı, s. 39; Özekes, Muhammet: Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2003, s. 29.

¹⁰⁸ Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 196.

¹⁰⁹ Özekes, Hukuki Dinlenilme Hakkı, s. 32.

¹¹⁰ Pekcanitez /Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 136; Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 400; Atalı/Ermenek/Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, s. 295; Peksöz, Vildan: “Adres Değişikliği Halinde Tebligat”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.74, Sa. 1, Yıl. 2016, (s. 340-372), s. 368.

¹¹¹ Özekes, Muhammet: “Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı ve Hakkın Bazı Güncel Sorunları” Legal Hukuk Dergisi, Sa. 28, Nisan 2005, (s. 1295-1307), s. 1296.

¹¹² Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 394; Özekes, Hukuki Dinlenilme Hakkı, s. 32.

¹¹³ Resmi Gazete: Tarih: 04.02.2011, Sayı: 27836.

¹¹⁴ Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Temel Bilgileri, s. 143.

¹¹⁵ Resmi Gazete: Tarih: 04.02.2011 Sayı: 27836.

¹¹⁶ Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 196; Özekes, “Hukuki Dinlenilme Hakkı ve Güncel Sorunları”, s. 1297.

amaçlamaktadır¹¹⁷. Yargılamanın içeriğiyle ilgili bilgi sahibi olan yargılamanın taraflarının, bilgi edindiği hususlarla ilgili açıklama yapmasını ve yargılamanın temelini oluşturan hususlarla ilgili iddia ve savunmalarını ispatlamasını sağlayan hak ise açıklama ve ispat hakkıdır¹¹⁸. Ceza yargılamasında açıklama ve ispat hakkına meram anlatma ilkesi denilmektedir¹¹⁹.

Mahkemenin tarafların açıklamalarını ve yargılamanın temelini oluşturan vakıaları ispata yarayan delilleri değerlendirmesi ve gerekçelendirerek karar vermesi ise dikkate alınma hakkının kapsamına girmektedir¹²⁰. Mahkemelerin kararlarını gerekçelendirilerek karar vermesi şeffaflığın, hukuk devleti ilkesinin ve hukuki güvenlik ilkesinin bir gereğidir¹²¹. Bu haklarla davanın taraflarının faydalanması amaçlanmaktadır¹²². Yargılamanın taraflarının bu haklardan faydalanması ise tebligatla mümkün olmaktadır. Tebligat sayesinde yapılan bildirimle yargılamanın tarafları mahkemeye erişim hakkı ve mahkemeyi yönlendirme hakkını kullanma imkânına sahip olmaktadır¹²³.

Hukuki dinlenilme hakkının tebligat yönüyle amaçlanan ise yargılamanın taraflarının şeklen bilgilendirilmesi olmayıp bilgilendirmenin gerçekten yapılmasıdır¹²⁴. Yargılamanın taraflarının davanın başlangıcından sona ermesine kadar her aşamasında bilgi sahibi olmalarını, tam ve eksiksiz olarak eşit şekilde açıklama yapma ve ispat haklarını kullanmalarıyla bu açıklamaları dikkate alarak yargı makamları tarafından karar verilmesi adil yargılanma hakkının gereğidir¹²⁵. Bu ise usulüne uygun yapılmış bir tebligatla mümkündür. Hukuki dinlenilme hakkı açısından tebligat bilgi sahibi olma hakkına katkı sağlamaktadır¹²⁶.

¹¹⁷ **Kuru/Aydın**, Medenî Usul Hukuku, s. 226; **Özekes**, Hukuki Dinlenilme Hakkı, s. 55.

¹¹⁸ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 197; **Hanağası**, Silahların Eşitliği, s. 58.

¹¹⁹ **Ünver/Hakeri**, Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı, s. 51.

¹²⁰ **Kuru/Aydın**, Medenî Usul Hukuku, s. 225; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 197; **Takcı**, Temel Boyutuyla Adil Yargılanma Hakkı, s. 68.

¹²¹ **Takcı**, Temel Boyutuyla Adil Yargılanma Hakkı, s. 69.

¹²² **Özekes**, “*Hukuki Dinlenilme Hakkı ve Güncel Sorunları*” s. 1299.

¹²³ **Özberk/Doğan/Bacaksız**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 56.

¹²⁴ **Ekecik**, Şükran/**Duran**, Osman: “*Tebliğat Kanunu’nun 20. Maddesi Üzerine Değerlendirmeler*”, Ankara Barosu Dergisi, Sa. 3, 2013, (s. 86-102), s. 87; **Duran**, “*Adres Kayıt Sisteminin Tebligat Hukuku Üzerindeki Etkileri*”, s. 922.

¹²⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Esas No:2011/554, Karar No: 2011/684, Tarih: 23.11.2011, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 01.05.2021); **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 197.

¹²⁶ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 45; **Arslan/Yılmaz/Ayvaz/Hanağası**, Medeni Usul Hukuku, s. 188; **Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu**, Medeni Usul Hukuku, s. 354; **Konca, Nesibe Kurt**: “*Türk Hukukuna Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi”, C. 114, 2014, (s.239-274), s. 240.

Hukuki dinlenilme hakkının tesisi için hukuki dinlenilmenin yargılamanın başlangıcında değil her aşamasında bulunması gerekmektedir¹²⁷. Bunun için ise hukuki dinlenilme hakkının iki temel şartının gerçekleşmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu şartlar ise davanın taraflarının kanuna uygun bir biçimde yapılacak tebliğle bilgilendirilmesi ve bu bilgilendirmeden sonra hukuki işlemle ilgili olarak savunma ve iddialarını sunması için imkân tanınmasıdır. İkinci şart hukuki dinlenilme hakkının gerçekleşmesini sağlayan koşul olup birinci şart ise hukuki dinlenilme hakkının gerçekleşmesine aracılık eden bir araçtır¹²⁸. Bu sebeple bu aracın usulüne uygun olarak gerçekleşmesi gerekmektedir¹²⁹. Bir hukuk yargılamasında bilirkişi deliline dayanıldığı takdirde alınan bilirkişi raporunun taraflara tebliği ve tebliğden sonra itiraz için iki haftalık süre tanınması hukuki dinlenilme hakkına bir örnektir.

Yargıtay¹³⁰ hukuki dinlenilme hakkıyla ilgili bir kararında yargılama makamlarının davanın taraflarından habersiz olarak yargılama yapması ve karar vermesinin imkânsız olduğunu belirtmiştir. Yargıtay kararın devamında ise yargılamanın taraflarının yargılamanın içeriğiyle ilgili tam bilgi sahibi olmasının sağlanmasını, bu bilgilendirmenin ise şeklen değil tam manasıyla yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca bu bilgilendirmenin ise usulüne uygun olarak yapılacak tebligatla mümkün olacağını ve bu durumda hukuki dinlenilme hakkının tesis edileceği belirtilmiştir. Bunun yanında tebligat yapıldıktan sonra yargılamanın taraflarının yargılama konusu işlemlerle ilgili açıklama hakkı tanımak için kanunda öngörülen sürelerin verilmesi gerektiğini bu sürelerin tanınmaması halinde adil yargılanma ve hukuki dinlenilme hakkının ihlal edileceği söz konusu kararda açıklanmıştır.

Yargıtay¹³¹ başka bir kararında ise dosyanın tam korunması ve yargılamanın sağlıklı yürütülmesi dışında bir sınırlamaya tabi olmadan bilgilendirmenin tam manasıyla sağlanması gerektiği, bu sınırlamaların ise bilgilendirme hakkını ortadan kaldıracı nitelikte olamayacağı belirtilmiştir. Ayrıca yargılamanın sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi, iddia ve savunmayla ilgili delillerin eksiksiz bir şekilde toplanıp tartışılabilmesi, tarafların duruşmalarla ilgili

¹²⁷ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 197; **Demircioğlu**, Medeni Usul Hukukunda İnsan Hakları s. 78; **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 21.

¹²⁸ **Torun**, Fatih: “7201 Sayılı Tebligat Kanunu’nun 21. ve 35. Maddeleri Karşısında 2577 İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 26/3. Maddesi’nin Uygulanabilirliği” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.20, Sa. 2. 2016, (s. 647-678), s. 649.

¹²⁹ **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 26; **Arslan/Yılmaz/Ayvaz/Hanağası**, Medeni Usul Hukuku, s. 154; **Ayyıldırım**, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, s. 54; **Bilgen**, “Tebligat Hukuku’na İlişkin Genel Bir Değerlendirme”, s. 6.

¹³⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Esas No:2018/9-854, Karar No: 2018/1332, Tarih: 19.09.2018, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 01.05.2021).

¹³¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Esas No: 2017/22-2505, Karar No: 2020/147, Tarih:13.02.2020 Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:01.05.2021).

haberdar edilmesi ve hukuki dinlenilme hakkı, bilgilenme hakkı ve adil yargılanma hakkının tam manasıyla sağlanması için tebligatın Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Doktrinde de kanunda tanımlanan usule uygun olarak tebligat yapılmayıp davanın taraflarına hukuki dinlenilme hakkı tanınmadan yargılama işlemlerine devam edilmesi açıkça adil yargılanma hakkının ihlali olduğu belirtilmiştir¹³². Tüm bu açıklamaların yanında hukuki işlemin muhatabı kendi kusuru sebebiyle davanın aşamaları hakkında bilgi sahibi olamıyor ve kendisine tebligatla bilgilendirme yapılamıyorsa hukuki dinlenilme hakkı ihlal edilmiş sayılmamaktadır¹³³.

2.4.4 Makul Sürede Yargılama Açısından

Makul sürede yargılama hakkı, yargılama sürecinin mümkün olan en kısa sürede tamamlanması demektir. Makul sürede yargılanma ilk olarak Macna Carta'nın 40. maddesinde ifade edilmiştir¹³⁴. Bu maddede “Hakkı ve adaleti kimseye satmayacağız, reddetmeyeceğiz ve geciktirmeyeceğiz” hükmü ile makul sürede yargılanma hakkı ilk defa dile getirilmiştir.

Makul sürede yargılama hakkı AİHS 6. maddesinde güvence altına alınmış olup adil yargılanma hakkının unsurudur¹³⁵. 1982 Anayasası'nın 141. maddesinde en az giderle mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılması yargılama makamlarının görevi olduğu belirtilmiştir¹³⁶. Makul sürede yargılama hakkına ilişkin AİHS'nin 6. maddesinde ve 1982 Anayasası'nda mevzuatımızda bir tanım yapılmamıştır¹³⁷. Ancak makul sürede yargılama, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede bitirilmesinden geçmektedir¹³⁸. Makul sürede yargılama açısından

¹³² **Duran, Osman**: “Adres Kayıt Sisteminin Tebligat Hukuku Üzerindeki Etkileri”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, Sa. 2, 2013, (s. 920-944), s. 922; **Özbudak, Coskun**: “Bilinen Adres İle Mernis Adresinin Aynı Olması Halinde İlk Tebligat Mernis Şerhli Gönderilebilir Mi?” Terazi Hukuku Dergisi, C. 13, Sa. 143, (s. 142-150), s. 150.

¹³³ **Özekes**, Hukuki Dinlenilme Hakkı, s. 98.

¹³⁴ **Duvan, Özkan Ayşe**: “Bireysel Başvuru Kararlarında Makul Sürede Yargılanma” Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 68, Sa. 1, 2019, (s. 287-336), s. 287.

¹³⁵ **Ünver/Hakeri**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 53; **Keskin**, Bayram: “İdari Yargılamada Makul Süre Kavramının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında İncelenmesi” İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.9 Sa. 2, 2018, (s. 391-414), s. 395.

¹³⁶ **Güzel**, “Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel Başvuru”, s. 57.

¹³⁷ **Hendek**, Hasan: Makul Sürede Yargılanma Zorunluluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 28; **Başar**, Mükerrer Onur: AİHM Kararları Çerçevesinde Makul Sürede Yargılanma Hakkı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2011, s. 3.

¹³⁸ **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 32; **Takcı**, Temel Boyutuyla Adil Yargılanma Hakkı, s. 52; **Özel**, Adil Yargılanma Hakkı Kriterleri, s. 144; **Başar**, Makul Sürede Yargılanma Hakkı, s. 13.

en kısa süre kavramı için herhangi bir süre belirtilmemiştir¹³⁹. Ancak en kısa süre kavramına ilişkin belirli kıstaslar belirlenmiştir¹⁴⁰. Anayasa Mahkemesi makul sürede yargılama hakkının ihlaline ilişkin bireysel başvuru yoluyla önüne gelen incelemelerde davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve yargılama makamlarının ilgili süreçteki tutumu ve bireyin davanın sonuçlandırılmasındaki menfaati ile davanın durumu itibariyle icrası gereken usuli işlemlerinin ne olduğu ölçütlerini göz önüne almaktadır¹⁴¹.

AİHS ile devletlere yargılamaların makul sürede gerçekleşmesi ve tamamlanması için görevler yüklenmiştir¹⁴². Bu kapsamda ülkemizde yargı reformu çalışmaları kapsamında 1982 Anayasası'nda düzenlenen adil yargılanma hakkı, 1982 Anayasası'nın 141. maddesinde düzenlenen yargılanmanın en az giderle ve mümkün olan süratle bitirilmesi ilkesi, HMK düzenlenen usul ekonomisi ilkesi gereğince Yargılamada Hedef Süre uygulamasını hayata geçirmek için çalışmalar yürütmüştür¹⁴³. Bu doğrultuda 2802 Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nda¹⁴⁴ soruşturma, kovuşturma ve yargılamanın tamamlanması için öngörülen hedef süreler HSK'nun görüşü alınarak Adalet Bakanlığı'na belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda Soruşturma, Kovuşturma ve Yargılamada Hedef Sürelerin Belirlenmesi ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik¹⁴⁵ yayımlanmıştır. Söz konusu yönetmelik 01.09.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara göre yargılamanın makul sürede bitirilmesi için gerekli hedef süreler belirlenecektir¹⁴⁶. Yargılamada hedef sürelerin faaliyete geçmesi amacıyla yargılamanın taraflarına bilgilendirme 01.01.2019 tarihinden itibaren bildirilmeye başlanmıştır. Bu çalışma makul sürede yargılama hakkının tesisi için önemli bir adımdır.

Yargılamalarda adil yargılanma hakkını ihlaline sebebiyet veren en önemli sorun yargılamaların makul sürede tamamlanmamasıdır¹⁴⁷. Bunun en önemli sebebi ise tebligatın

¹³⁹ **Akbulut**, Adil Yargılanma Hakkı (AİHS m. 6), s.183; **Artık**, Medeni Usul Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı, s. 255.

¹⁴⁰ **Koç**, Coşkun: “*Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Makul Sürede Yargılanma Hakkı*” İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, Sa. 1, 2020, (s. 89-114), s.92; **Tan**, Adil Yargılanma Hakkı s. 128; **Özel**, Adil Yargılanma Hakkı Kriterleri, s. 147.

¹⁴¹ Anayasa Mahkemesi, Başvuru Numara: 2014/17566 Tarih:08.09.2015 AYM İçtihat Bilgi Bankasından temin edilmiştir., (Erişim Tarihi: 03.05.2021); **Ayyıldırım**, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, s. 54.

¹⁴² **Güzel**, Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru, s. 58; **Başar**, Makul Sürede Yargılanma Hakkı, s. 51.

¹⁴³ **Ünver/Hakeri**, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 54.

¹⁴⁴ Resmi Gazete: Tarih:26.02.1983 Sayı:17971.

¹⁴⁵ Resmi Gazete: Tarih: 23.06.2017 Sayı:30015.

¹⁴⁶ Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: (Çevrimiçi) <https://sgb.adalet.gov.tr/> . (Erişim Tarihi:02.05.2021).

¹⁴⁷ **Öztürk**, Adil Yargılanma Yükümlülüğü, s. 419; **Keskin**, İdari Yargılamada Makul Süre Kavramı, s. 399.

usulüne uygun olarak muhatabına ulaştırılmamasıdır¹⁴⁸. Yargılamanın makul sürede tamamlanması zamanında ve usulüne uygun olarak yapılmış tebligatla mümkündür. Tebligatın amacı da davanın ilgililerinin yargılama ile ilgili en kısa sürede ve doğru usulle bilgilendirerek adil yargılanmaya katkı sağlamaktır¹⁴⁹. Bu sebeple kanunda belirtilen usulle çıkartılmamış tebligat yargılamanın uzamasına sebep olacaktır¹⁵⁰. Aynı zamanda tarafların da tebligatı tebellüğden imtina edecek davranışlarda bulunması yargılamaların uzamasına neden olmaktadır. Yapılan araştırmaya göre makul sürede yargılanmanın en çok ihlal edildiği tebligatın sorun oluşturduğu dava türü kadaastro davalarıdır¹⁵¹. Yargılamadaki uzamalar tarafların tutumundan kaynaklandığı takdirde makul sürede yargılanma hakkının ihlali söz konusu olmayacaktır¹⁵². Makul sürede yargılanmanın ihlali en çok ceza hukuku alanında uzun süren tutuklamalar ve etkin soruşturma yapılmamasında kendisini göstermektedir¹⁵³.

Makul sürede yargılamayı etkileyen tebligatlar da yaşanan gecikmelerin önüne geçmek amacıyla Adli Tebligat Sisteminin Hayata Geçirilmesi Projesi¹⁵⁴ hayata geçirilerek elektronik tebligatta kapsamlı değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikte makul sürede yargılama hakkına katkı sağlanması amaçlanmıştır. Doktrinde makul sürede yargılamaları etkileyen ve tebligatın muhatabına ulaşmasını etkileyen diğer sorunun ise tebligatı yapan personelin eğitimsizliği ve yetersizliği olduğu belirtilmiştir¹⁵⁵. Bu sebeple tebligatın PTT tekeline çıkarılarak özel kargo şirketleri aracılığıyla da tebligatın yapılabilmesi gerektiği ifade edilmektedir¹⁵⁶.

Yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılması amacıyla tebligatta yapılacak olan düzenlemeler adil yargılanma hakkının diğer unsurları olan bilgi edinme

¹⁴⁸ **Genç, Akif:** “*Tebliğat Kanunu Ek Madde 1’e Göre Bağımsız Bölüm Sahiplerine Tebligat*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.74, Sa. 1, 2016, (s. 259-278), s. 260; **Duvan,** Bireysel Başvuru Kararlarında Makul Sürede Yargılanma, s. 293.

¹⁴⁹ **Atalı/Ermenek/Üçüncü,** Tebligat Hukuku, s. 25.

¹⁵⁰ **Ekecik/Duran,** “Tebliğat Kanunu’nun 20. Maddesi Üzerine Değerlendirmeler”, s. 95.

¹⁵¹ **Yücel,** Mustafa T: “*Adli Yargıda Makul Süre Felsefesi ve Matematiği*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y. 117, 2015, (s. 35-53), s. 42.

¹⁵² **Tatlıdil,** Sıla: “*Anayasa Mahkemesi Kararlarına Göre Makul Sürede Yargılanma Hakkı- Sürelerin Aşılması ve Sonuçları*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y.143, 2019, (s. 9-49), s. 16.

¹⁵³ **Şentürk/Bayzit,** “*Makul Sürede Yargılanma Hakkı*”, s. 141.

¹⁵⁴ Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: (Çevrimiçi) <https://higm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adli-tebligat-sisteminin-iyilestirilmesi-projesi-elektronik-tebligat-tanitim-programi> (Erişim Tarihi: 02.05.2021)

¹⁵⁵ **Öztürk,** Ceza Muhakemesi Hukuk Nazari ve Uygulamalı, s. 132; **Ruhi /Ruhi,** Tebligat Hukuku, s. 58.

¹⁵⁶ **Öztürk,** “*Ceza Mahkemesi Hukukunda Adil Yargılanma Yükümlülüğü*”, s. 421; **Atalı/Ermenek/Erdoğan,** Medeni Usul Hukuku, s. 298.

hakkıyla, savunma hakkını zedelememelidir¹⁵⁷. Makul sürede yargılanma yürütülürken yargılamanın etkin ve verimli şekilde yerine getirilmesi de önemlidir¹⁵⁸.

2.4.5 Hukuki Güvenlik İlkesi Açısından

Tebliğatın bir diğer yönü ise hukuki güvenlik ilkesinde kendisini göstermektedir. Hukuki güvenlik ilkesi hukuk kurallarının önceden bilinmesi ve muhatapların önceden bilinebilir ve öngörülebilir bu kurallara uygun olarak hareket etmesi şeklinde tanımlanmaktadır¹⁵⁹. Hukuki güvenlik ilkesi hukuk devleti ilkesinin şekli gereklerinden birisidir¹⁶⁰. Ayrıca hukuki güvenlik ilkesi adil yargılanma hakkının fiili olarak uygulanmasına katkı sağlamakta olup temel hak ve özgürlüklerin güvencesidir¹⁶¹.

Tebliğat hukuku açısından hukuki güvenlik ilkesi hukuki işlemlerin muhataplarının hak arama hürriyetinin başlangıcı açısından büyük öneme sahiptir¹⁶². 1982 Anayasası'nın 40. maddesinde *“devlet işlemlerinde ilgili kişilerin hangi konun yolları ve mercilere başvuracağını belirtmek zorundadır.”* şeklinde belirtilmiştir. Bu hüküm gereğince devlet işlemlerini tebligatla bilgilendirirken işlemle ilgili muhatapların hangi mercilere başvuracağını ve başvuru süresini belirtmek yükümlüdür. Hak arama hürriyetinin başlangıcı ise hukuki güvenliğe sahip tebligatla mümkün olmaktadır¹⁶³. Tebligatın diğer bir amacı ise hukuki güvenlik ilke ve istikrarın sağlanmasıdır. Tebligat hukukuna ilişkin usul ve yöntemler kanunla hukuki zemine oturtularak öngörülen şekillerde uygulanmaktadır¹⁶⁴. Öngörülebilir, belirli ve açık ortak uygulama ile belirlenmiş hukuk normları sayesinde kişiler yürütecekleri işlemlerde hukuki güvenlik ilkesi sayesinde devlete güven duyacaklardır¹⁶⁵.

¹⁵⁷ **Öztürk**, Ceza Muhakemesi Hukuku Nazari ve Uygulamalı, s. 133; **Ekecik/Duran**, “Tebliğat Kanunu’nun 20. Maddesi Üzerine Değerlendirmeler”, s. 96.

¹⁵⁸ **Baştürk**, İhsan: “Adil Yargılanma Hakkının Korunmasında Hakim ve Savcı Eğitiminin Rolü”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, C.4, Sa. 1, 2014, (s. 55-66), s. 56.

¹⁵⁹ **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 100.

¹⁶⁰ **Cangüloğlu**, “Hukuki Boyutuyla Vergi Usul Hukukunda Elektronik Ortamda Tebligat”, s. 189.

¹⁶¹ **Turan**, “Adil Yargılanma Hakkının İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesindeki Yeri ve Önemi”, s. 220.

¹⁶² **Aksakal**, Zeynel Abidin: “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y.11, Sa.43, 2020, (265-282), s. 265.

¹⁶³ **Varol/Baştürk**, “Hukuki ve Teknik Boyutuyla Elektronik Tebligat”, s. 266.

¹⁶⁴ **Kocabıyık**, Tülü: Elektronik Tebligat, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Ankara, 2020, (Çevrimiçi), <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>, (Erişim Tarihi: 03.05.2021), s. 27.

¹⁶⁵ **Kocabıyık**, Elektronik Tebligat, s. 28.

2.5 Tebligatın Düzenlendiği Mevzuatlar

Tebliğattan beklenen amacın gerçekleşmesi için sıkı şekil kurallarına tabi olması gerekmektedir. Zira bu husus hukuki güvenlik ilkesi ve tebligattan beklenen faydanın sağlanması açısından önemlidir¹⁶⁶. Tebligatın sıkı şekil kurallarına bağlı olması ise ulusal ve uluslararası yapılacak düzenlemelerle mümkün olup çalışmanın bu kısmında kısaca bu düzenlemelere değinmeye fayda görüyoruz.

2.5.1 Uluslararası Mevzuat

Öncelikle belirtmek gerekir ki devletlerin kendi mevzuatlarını uygulayarak tebligat işlemini gerçekleştirmesi kendi egemenliklerinden kaynaklanmaktadır¹⁶⁷. Bu sebeple bir devlet başka ülkede işlemin muhatabına tebligat işlemini gerçekleştirirken o ülkenin mevzuatına göre tebligatı yapması gerekmektedir¹⁶⁸. Devletlerarasında tebligat açısından uyum ve iş birliğini sağlamak açısından birçok uluslararası ve ikili anlaşmalar imzalanmıştır¹⁶⁹.

Ülkemiz uluslararası alanda yurt dışına tebligata ilişkin çok taraflı anlaşma olan 1954 tarihli Hukuk Usullerine Dair Lahey Sözleşmesi¹⁷⁰ ve 1965 tarihli Hukuki ve Ticari Konularda Adli ve Gayri Adli Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi'ne¹⁷¹ taraf olmuştur. Bu sözleşme ülkeler arasındaki hukuki ve ticari konularda adli ve gayri adli belgelerin tebliğine ilişkin ayrıntılı hükümler içermektedir¹⁷². Ayrıca ülkemiz Ceza İşlerinde Karşılıklı Yardımlaşma Adli Yardım Avrupa Sözleşmesinin¹⁷³ de tarafı olup bu sözleşmede taraf devletlerarasındaki ceza muhakemesi hukuku işlemlerine ilişkin tebligat ve istinabe işlemlerini düzenlemektedir.

¹⁶⁶ **Yardımcı**, Taner Emre: “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, Ankara Barosu Dergisi, C.77 Sa. 3, 2019, (s. 1-38), s. 5.

¹⁶⁷ **Atalı**, Murat/**Erdoğan**: Ersin: “İngiltere’den Türkiye’ye Yapılacak Tebligatın Hukuki Rejimi” , İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 74, Sa. 1, 2016, (s. 591-610), s. 592;

¹⁶⁸ **Ruhi**, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s. 173.

¹⁶⁹ **Toker**, Ali Gümrah: “15 Kasım 1965 Tarihli Hukuki ve Ticari Konularda Adli ve Gayri Adli Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, Sa. 2, 2011, (s. 107-152), s. 109.

¹⁷⁰ Resmi Gazete: Tarih: 23.03.1972 Sayı: 14137.

¹⁷¹ Resmi Gazete: Tarih: 19.06.1972 Sayı: 14218.

¹⁷² **Toker**, “15 Kasım 1965 Tarihli Hukuki ve Ticari Konularda”, s. 110; **Bozdağ**, Gonca Gülfem: “1965 Lahey Sözleşmesi Bakımından Tebligat Kanunu’na İlişkin Bazı Sorunlar” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.20, Sa. 2, 2016, (269-310), s. 274.

¹⁷³ Resmi Gazete: Tarih: 16.10.1968 Sayı:13028.

Uluslararası anlaşmaların yanında ülkemiz ile birçok ülke arasında tebligatın yapılması işlemine ilişkin ikili anlaşmalar bulunmaktadır. Ülkemizin Çin Halk Cumhuriyeti ile yapmış olduğu “Türkiye Cumhuriyeti İle Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması”¹⁷⁴ bu örneklerden birisidir¹⁷⁵. Adalet Bakanlığı ikili ve çok taraflı anlaşmalara uygun olarak yurt dışına tebligatın nasıl yapılması gerektiğine ilişkin 16.11.2011 Tarihinden Hukuki Alanda Uluslararası Adli Tebligat Başlıklı Genelge yayımlamıştır¹⁷⁶.

İkili ve çok taraflı anlaşmalarla düzenlemeler yanında AİHS’nin 6. maddesinde adil yargılanma hakkına ilişkin düzenlemelerde tebligata ilişkin doğrudan düzenleme yapılmamıştır. Ancak adil yargılanma hakkı, hukuki dinlenilme hakkı ve makul sürede yargılama hakkını içine alan bir hak olup bu hakların tesisinde tebligat hukuku büyük öneme sahiptir¹⁷⁷.

2.5.2 Ulusal Mevzuat

2.5.2.1 Anayasa’daki Düzenlemeler

1982 Anayasası’nda tebligata ilişkin doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak 1982 Anayasası’nda tebligata ilişkin düzenlemelere dolaylı olarak yer verilmiştir¹⁷⁸. Devlet eylem işlemlerini hukuka uygun olarak yapılması gerektiği, idari eylemlere karşı dava sürecinin yazılı bildirimle başlayacağı belirtilmiştir (1982 Anayasası m. 125). Yine 1982 Anayasası’na göre bu bildirimde idari işleme karşı başvurulacak kanuni başvuru yolu süresi ve kanuni sürece başvuru merciin bildirilmesi gerekmektedir (1982 Anayasası m. 40/2). Burada haberdar edilmeden yani bildirimden kasıt tebligattır¹⁷⁹.

¹⁷⁴ Resmi Gazete: Tarih: 12.11.1994 Sayı:22109.

¹⁷⁵ Ülkemizin Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda imzaladığı ve yürürlükte bulunan sözleşmeler için bakınız: (Çevrimiçi), <https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/sozlesmeler/ikili.html>, (Erişim Tarihi:02.05.2021)

¹⁷⁶ Ayrıntılı Bilgi İçin Tıklayınız: <https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/genelgeler/63%20-%203.pdf>, (Erişim Tarihi: 02.05.2021).

¹⁷⁷ **Özbay**, İbrahim: “6099 Sayılı Kanun ve Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde Tebligat Hukukundaki Son Değişiklikler”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Sa.1-2, 2012, (s. 115-157), s. 115; **Konca**, “Türk Hukukuna Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar”, s. 241.

¹⁷⁸ **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 20; **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 29; **Kocabıyık**, Elektronik Tebligat, s. 34.

¹⁷⁹ **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 29.

2.5.2.2 Tebligat Kanunu ve Diğer Yasal Mevzuat

Ülkemizde Tebligat Hukuku alanında düzenleme ilk olarak 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda¹⁸⁰ yapılmış olup bu kanunun 114-148 maddeleri arasında yapılmıştır. Bu kanun yanında 3560 sayılı Adli Evrakın Posta İdaresi Aracılığıyla Tebliğine Dair Kanun¹⁸¹ çerçevesinde yürütülmüştür.

1959 tarihinden Tebligat Hukukunda köklü değişiklik yapılarak 7201 Sayılı Tebligat Kanunu¹⁸² Resmi Gazete'de yayımlanmış ve altı ay sonra yürürlüğe konulmuştur. 7201 sayılı Tebligat Kanunu 1086 sayılı Kanundaki tebligat hükümleri ile 3560 sayılı kanunu yürürlükten kaldırmıştır.

Tebligat Kanunun uygulanmasına ilişkin hükümleri düzenlenmek amacıyla Tebligat Nizamnamesi¹⁸³ yürürlüğe konulmuştur. Söz konusu Nizamname 1985 yılında Tebligat Nizamnamesinin Adı ile Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tüzüğüyle¹⁸⁴ Tebligat Tüzüğü adını almıştır. Ancak zamanla beliren ihtiyaçlar ve gelişen teknolojik gelişmeler sebebiyle 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda değişikliğe uğraması sebebiyle Tebligat Tüzüğü ile kanun arasındaki uyum bozulmuştur¹⁸⁵. Bu sebeple 25.01.2012 tarihinde ise Tebligat Tüzüğü yürürlükten kaldırılarak Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik¹⁸⁶ yürürlüğe girmiştir.

Tebligatın PTT aracılığıyla tebliğini sağlamak amacıyla 1950 yılında Posta Kanunu¹⁸⁷ yürürlüğe konulmuş olup bu kanun 2013 yılına kadar uygulanmıştır. 2013 yılında ise Posta Hizmetleri Kanunu¹⁸⁸ çıkarılmış olup PTT posta hizmetlerini bu kanun vasıtasıyla yürütmektedir. Bu kanundaki hükümler tebligatın amaçlarından olan yetkili makam tarafından muhatabına ulaştırılması ve ulaştırılmasının belgelenmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlemektedir.

¹⁸⁰ Resmi Gazete: Tarih: 02.07.1972 Sayı: 622; Resmi Gazete: Tarih: 03.07.1972 Sayı: 623; Resmi Gazete: Tarih: 04.07.1972 Sayı: 624.

¹⁸¹ Resmi Gazete: Tarih: 21.01.1939 Sayı: 4117.

¹⁸² Resmi Gazete: Tarih: 19.02.1959 Sayı: 10139.

¹⁸³ Bakanlar Kurulu Kararı, Tarih:20.08.1959, Sayı: 4/10259, Resmi Gazete: Tarih: 11.09.1959 Sayı: 10303.

¹⁸⁴ Bakanlar Kurulu Kararı, Tarih:05.10.1987, Sayı: 87/12170, Resmi Gazete: Tarih: 05.12.1987 Sayı: 19655.

¹⁸⁵ **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 53.

¹⁸⁶ Resmi Gazete: Tarih: 25.01.2012 Sayı:18184.

¹⁸⁷ Resmi Gazete: Tarih: 08.03.1950 Sayı:7451.

¹⁸⁸ Resmi Gazete: Tarih: 09.05.2013 Sayı:28655.

7201 Sayılı Tebligat Kanunu yürürlüğe girmesinden bu yana 3220 Sayılı 7201 Sayılı Tebligat Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bir Madde Eklenmesine Dair Kanunla¹⁸⁹, 4829 Sayılı Tebligat Kanunu İle Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla¹⁹⁰, 5728 Sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla¹⁹¹, 6099 Sayılı Tebligat Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla¹⁹², 7101 Sayılı İcra ve İflas Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunlarla¹⁹³ değişikliğe uğrayarak son halini almıştır. Doktrine göre Tebligat Kanunu günümüzdeki ihtiyaçları karşılamaya yeterli değildir bu sebeple günümüz ihtiyaçları doğrultusunda değişiklik yapılması gerekmektedir¹⁹⁴. Doktrinde 6099 Sayılı Kanunla Tebligat Kanunu’nda tebligat yöntemleri bakımından yapılan değişiklikler sayesinde daha hızlı ve daha gerçekçi varsayımlar üzerine kurulmuş yeniliklerin hayata geçtiği belirtilmiştir¹⁹⁵.

Tebligat Hukuku sadece 7201 sayılı Tebligat Kanunu’nda düzenlenmemiş olup vergi doğuran olay ve vergilendirme sürecin hakkında muhataplarının bilgilendirilmesi ve bu bilgilendirilme sürecinin belgelendirilmesi için 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu¹⁹⁶ 93-109 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bu düzenleme sayesinde vergilendirme süreci hakkında muhatabının bilgilendirilmesi ve bu süreçle ilgili muhatabın bilgilendirildiğinin belgelendirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca Tebligat Hukuku’na ilişkin 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu¹⁹⁷, 195 Sayılı Basın İlan Kurumunun Teşkiline Dair Kanunda¹⁹⁸ özel düzenlemeler bulunmaktadır¹⁹⁹.

Tebligata ilişkin ulusal ve uluslararası düzenlemeler bu şekilde olup elektronik tebligat konusuna ilişkin yasal mevzuata elektronik tebligattan bahsedilirken değinilecektir.

¹⁸⁹ Resmi Gazete: Tarih: 15.06.1985 Sayı:18785.

¹⁹⁰ Resmi Gazete: Tarih: 27.03.2003 Sayı:25061.

¹⁹¹ Resmi Gazete: Tarih: 08.02.2008 Sayı:26781.

¹⁹² Resmi Gazete: Tarih: 19.01.2011 Sayı:27820.

¹⁹³ Resmi Gazete: Tarih: 15.03.2018 Sayı:30361.

¹⁹⁴ **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 25.

¹⁹⁵ **Yeşilova**, “İmar Kanunu’nun Özel Tebligat Hükmü”, s. 3143.

¹⁹⁶ Resmi Gazete: Tarih: 10.01.1961, Sayı: 10703, Resmi Gazete: Tarih: 11.01.1961, Sayı:10704, Resmi Gazete: Tarih: 12.01.1961, Sayı:10705.

¹⁹⁷ Resmi Gazete: Tarih: 22.11.1983, Sayı: 18229.

¹⁹⁸ Resmi Gazete: Tarih: 02.01.1961, Sayı: 10702.

¹⁹⁹ **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 30; **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 26; **Akcan**, “İcra İşlerinde Tebligat”, s. 66.

2.6 Tebligat Türleri

Doktrinde tebligat hukukuna ilişkin çeşitli sınıflandırmalar yapılmış olup tebligatı çıkaran kişilerin niteliğine göre, tebligatın yapıldığı yere göre, tebligatın konusuna göre, tebligatın yapılışına göre tebligat türleri olarak ayrılmaktadır²⁰⁰.

Tebligat sıkı şekil kurallarına bağlanmış olup kanunda belirtilenler dışında tebligat yapılması geçersizdir. Yargıtay kararında tebligatların kanunda öngörülen usulle yapılabileceği belirtilmiş olup duruşma gününün UYAP'tan öğrenilmesine şeklinde karar verilemeyeceği ve duruşma yokluğunda yapılan tarafa bir sonraki duruşma gününün tebliğ edilmesi gerektiği ifade edilmiştir²⁰¹. Aynı yönde Bölge Adliye Mahkemesi kararları da bulunmaktadır²⁰².

2.6.1 Tebligatı Çıkaran Kişilerin Niteliğine Göre Tebligat

Tebligatı çıkaran kişilerin niteliğine göre tebligat ayrımı resmi tebligat ve özel tebligat olarak ayrılmaktadır.

2.6.1.1 Resmi Tebligat

Tebligat Kanunu kapsamında tebligat çıkarmaya yetkili merciler ile kamu hukuku hükümlerine tabi kişiler tarafından yapılan tebligat resmi tebligat olarak adlandırılmaktadır²⁰³. Tebligat Kanunu'nun 1. maddesinde tebligatı çıkmaya yetkili merciler sayılmıştır. İdari bir uyuşmazlıkta görevli idare mahkemesinin vermiş olduğu iptal kararının davanın taraflarına tebliği resmi tebligata örnektir. Çünkü mahkemeler Tebligat Kanunu kapsamında düzenlenmiştir.

²⁰⁰ **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 25; **Deliduman**, Tebligat Hukuku, s. 30.

²⁰¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Esas No: 2015/2752, Karar No: 2018/1469, Tarih: 18.10.2018, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 03.05.2021); Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Esas No:2017/1760, Karar No:2018/43, Tarih: 17.01.2018, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi: 03.05.2021); Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Esas No:2018/1066, Karar No:2019/566, Tarih: 16.05.2019 Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi: 03.05.2021).

²⁰² İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi, Esas No: 2018/1412 Karar No:2018/1688, Tarih: 25.12.2018, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı Sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 03.05.2021).

²⁰³ **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 56; **Atalı/ Ermenek / Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 87.

2.6.1.2 Özel Tebligat

Özel tebligat, özel hukuk hükümlerine tabi kişilerin ve Tebligat Kanunu kapsamı dışında kalan kişilerin yapmış olduğu tebligatlar özel tebligat olarak nitelendirilmiştir. Özel tebligatı Tebligat Kanunu kapsamı dışında kalıp Posta Kanunu hükümlerine göre yapılan tebligat da özel tebligat kapsamında sayılmıştır²⁰⁴. Gerçek kişilerin Posta Kanunu ve Posta Hizmetleri Kanunu'na göndermiş olduğu postalar buna örnek olarak gösterilebilir.

Doktrinde bir görüş bu tebligat türünün aslında hukuki anlamda bir tebligat olmadığını belirtmektedir²⁰⁵. Tebligattan anlaşılanın 7201 Sayılı Tebligat Kanunu'na tabi merciler tarafından yapılan tebligatlar olduğun ifade etmektedir. Örnek olarak bankalar tarafından müşterilerine gönderilen hesap özetleri olup bunlar tebligat kanunu hükümleri uygulama alanı bulmamaktadır.

2.6.2 Tebligatın Yapıldığı Yere Göre Tebligat

Tebligatın yapıldığı yere göre tebligat yurt içinde yapılan tebligat, yurt dışına yapılan tebligat ve yurt dışından yapılan tebligat olmak üzere sınıflandırılmaktadır.

2.6.2.1 Yurt İçinde Tebligat

Yurt içinde tebligat, Tebligat Kanunu ve diğer ulusal mevzuat hükümlerine göre Türk vatandaşı veya yabancı olduğu fark etmeksizin Türkiye Cumhuriyet sınırları içerisinde yapılan tebligattır²⁰⁶. Bu tebligat türü ülkemizin egemenliğinin bir göstergesi olup yabancı veya ülkemiz vatandaşı olup olmaması fark etmeksizin ülke sınırları içerisinde tebligat türüdür. Bu tebligat türünde uluslararası mevzuatın uygulanması söz konusu değildir.

2.6.2.2 Yurt Dışına Tebligat

Bu tebligat türünde ise ülkemiz sınırları dışında başka ülkenin egemenlik alanında bulunan Türk vatandaşı veya yabancı fark etmeksizin bu kişilere yapılacak tebligatı

²⁰⁴ Atalı/Ermenek/Üçüncü, Tebligat Hukuku, s. 87; Kocabıyık, Elektronik Tebligat, s. 55.

²⁰⁵ Özbay/Yardımcı, Tebligat Hukuku, s. 36; Albayrak, Tebligat Hukuku, s. 65; Ruhi, /Ruhi, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 46.

²⁰⁶ Deliduman, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 58.

kapsamaktadır²⁰⁷. Yurt dışına tebligatta iki ve çok taraflı anlaşmalar ile karşılıklılık ilkesi gözetilerek 7201 Sayılı Tebligat Kanunun hükümlerine göre yapılacaktır²⁰⁸. Adalet Bakanlığı yurt dışına yapılacak tebligatların nasıl yapılacağına ilişkin usul ve esasları düzenleyen 16.11.2011 tarihli Hukuki Alanda Uluslararası Tebligat İşlemleri Konulu Genelge yayımlamıştır²⁰⁹.

Yurt dışına tebligat öncelikle çok taraflı ve iki taraflı sözleşmelere göre yapılacaktır²¹⁰. Çok taraflı ve iki taraflı sözleşmelerin uygulanma imkânı bulunmaması halinde ise karşılıklılık esasına göz önünde bulundurularak Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebligat yapılacaktır²¹¹. Doktrinde bir görüş²¹² iki ve çok taraflı anlaşmalar bulunmadığı takdirde kanundan önce karşılıklılık esasına göre tebligat yapılacağı belirtilmiştir. Doktrinde diğer görüş²¹³ ise tebligatın hukuki dinlenilme hakkının temelini oluşturduğunu belirterek adil yargılanma hakkının unsuru olması sebebiyle temel insan hakkı olduğu ifade edilmiştir. Bu sebeple ülkemizde ikamet etmeyip yurt dışında ikamet eden yabancılar hakkında yapılan hukuki işlemler sebebiyle yurt dışına yapılacak tebligatlarda karşılıklılık ilkesi gözetilmeksizin tebligat yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Başka ülkedeki kimselere yapılacak tebligatta kural olarak yabancı ülkenin tebligat yapmaya yetkili makamından istenecektir (TebK. m. 25). Tebligatın yapılması ise Türk Büyükelçiliği veya konsoloslugu aracılığıyla istenecektir (TebK. m.25/1). Yabancı ülkede bulunanlara tebligat PTT vasıtasıyla yapılmamaktadır²¹⁴.

Yabancı ülkelere gönderilecek tebligat ilk etapta muhatabın bulunduğu ülke diline veya anlaşmalarla belirlenen ülke diline tercüme ettirilecektir (TebK. Yön. m.40). Tercüme Tebligat

²⁰⁷ **Atalı / Erdoğan** “İngiltere’den Türkiye’ye Yapılacak Tebligatın Hukuki Rejimi”, s. 592.

²⁰⁸ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 105; **Ruhi**, Yurt Dışına Tebligat, s. 537; **Kocabıyık**, Elektronik Tebligat s. 55.

²⁰⁹ İlgili genelge için Bakınız: (Çevrimiçi), <https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/genelgeler/63%20-%203.pdf>, (Erişim Tarihi: 03.05.2021).

²¹⁰ **Bilgen**, Tebligat Hukuku, s. 433; **Papakçı**, Acun: “*Alman Mahkemelerince Verilen Gıyabi Kararların Yargılama ve Uluslararası Tebligat Kuralları Açısından Türk Hukukuna Uygunluğu*” Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 22, Sa. 1, 2016, (s. 457-488), s. 473; **Atalı/Erdoğan** “*İngiltere’den Türkiye’ye Yapılacak Tebligatın Hukuki Rejimi*”, s. 594; **Ruhi**, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s. 174.

²¹¹ **Yılmaz/ Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 483; **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s.105; **Albayrak**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 70; **Bilgen**, Tebligat Hukuk, s. 433; **Toker**, “*15 Kasım 1965 Tarihli Hukuki ve Ticari Konularda*”, s. 107.

²¹² **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuk, s. 470.

²¹³ **Günay**, Esra: “*Türkiye’de Yabancı Ülkeye Yapılan Tebligat*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 3, Sa. 11, 2012, (259-282), s. 263.

²¹⁴ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuk, s. 461.

Uygulanması Dair Yönetmelik m. 40 hükmüne göre tercüme ettirilecektir. Tebliğ mazbatası ve tebliğ olunacak evraklar iki ve çok taraflı anlaşmalar göre düzenlenecektir (TebK. Yön. m. 39/1).

Yabancı ülkelerde bulunanlara yapılacak tebligat, tebligatı çıkarmaya yetkili merciin bağlı bulunduğu bakanlık aracılığıyla Dışişleri Bakanlığına oradan da o yerdeki Türk Büyükelçiliğine veya konsolosluğuna gönderilecektir (TebK. m. 25/3, TebK. Yön. m.38/1). Dışişleri Bakanlığının aracılığına gerek bulunmayan durumlarda ilgili bakanlık tarafından doğrudan o yerde bulunan Türk Büyükelçiliğine veya konsolosluğuna gönderilebilecektir (TebK. Yön. m. 38/2). Türkiye’de bulunan kazai merciler tarafından yapılacak tebligatta yabancı ülkedeki Türk vatandaşına gönderilecek tebligat Dışişleri Bakanlığı’na gönderilmeden o yerdeki Türk Büyükelçiliği ve konsolosluğuna gönderilebilecektir (TebK. Yön. m. 43).

Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına yapılacak tebligat ise o yerdeki Türkiye Siyasi memuru veya konsolosu vasıtasıyla da yapılabilecektir (TebK. m. 25/a-1, TebK. Yön. m.43/1). Tebligat konsolosluk veya elçiliğe geldikten sonra söz konusu bu yerde görevlendirilen siyasi memur, konsolos veya bu kişilerin görevlendirdiği memur söz konusu tebligatın konusu ve gönderilen merci bilgilerini, otuz gün içerisinde başvurmadiği takdirde tebliğ edilmiş sayılacağını içeren bilgilerin yer aldığı bildirimi o ülkenin mevzuatına göre ilgiliye tebliğ edecektir (TebK. m. 25/a-3, TebK. Yön. m.43/3). Bildirimin tebliği sonrasında muhatap otuz gün içinde gelmediği takdirde tebligat evrakı tebliğ edilmiş sayılacak konsolosluk veya siyasi memurluk bu durumu tutanak altına alarak tebliğ evrakını tebligatı çıkaran makama iade edecektir (TebK. Yön. m. 43/4 c.1). Eğer muhatap gelip tebliğ evrakını almadan imtina ederse yine tebliğ evrakı kendisine tebliğ edilmiş sayılacak ve bu durum tutanak altına alınarak tebliğ evrakı tebligatı çıkarmaya yetkili makama tutanakla beraber iade edilecektir (TebK. Yön. m. 43/4 c.2). Türk vatandaşlığını kaybetmiş kişileri ise bu madde hükümlerine göre tebligat yapılamayacaktır²¹⁵.

Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılacak yurt dışına tebligata diplomatik yol denilmektedir. Ancak bu yolun ağır işlemesi ve zaman kaybına yol açması sebebiyle devletlerarasında çok taraflı ve ikili anlaşmalar imzalanmıştır²¹⁶.

²¹⁵ **Kuru /Aydın**, Medenî Usul Hukuku s. 627; **Ruhi**, Ahmet Cemal: Milletlerarası Usul Hukukunda Tebligat, İstanbul, On iki Levha Yayıncılık, 2019, s. 193.

²¹⁶ **Toker**, “15 Kasım 1965 Tarihli Hukuki ve Ticari Konularda”, s. 108; **Ruhi**, Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe, s. 176.

Yargıtay²¹⁷ bir kararında suçtan zarar gören ve yurt dışında yaşayan yabancının beyanı alınmadan ve gerekçeli karar tebliğ edilmeden dosya hakkında karar verilmesi ve gerekçeli kararın tebliğ edilmemesinin usule aykırı olduğu belirtilmiştir. Aynı kararın devamında ise yurt dışında yaşayan yabancının, ülkemizle yaşadığı ülke arasında tebliğe ilişkin ikili veya çok taraflı anlaşma olup olmadığının araştırılması gerektiği, anlaşma var ise tebligatın bu anlaşma hükümlerine göre yapılması, anlaşma yok ise Tebligat Kanunu'nun yurt dışına tebligatı düzenleyen 25. maddesine göre tebligat yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Yurt dışında resmi görevli bulunan Türk vatandaşlarına tebligat ise usul işlemler açısından farklılık göstermektedir. Yurt dışında görevli memurlara yapılacak tebligat Türk Büyükelçiliği veya konsolosluk aracılığıyla Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 38/1. maddesine veya m 43. maddesine göre yapılacaktır. Yurtdışında görev yapan askerlere ise bağlı olduğu kuvvet komutanlıkları aracılığıyla Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı aracılığıyla yapılacaktır (TebK Yön. m.47/1). Bu komutanlıklar tebliğ olunacak evrakı muhatabın görev yaptığı yabancı ülkedeki birlik ve komutanına gönderilecektir (TebK. Yön. m. 47/2). Bu tebligatı ise birlik komutanı veya kurum amiri gibi en yakın üst yapacaktır (TebK. Yön. m. 47/3).

Yurt dışına tebligatla ilgili özel düzenleme 5718 Sayılı MÖHUK'ta²¹⁸ bulunmaktadır. Bu kanuna göre yabancı bir devletin özel hukuk ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıklar sebebiyle Türk yargı mercilerinde dava açılabilir (MÖHUK m. 49/1). Açılan bu davalara ilişkin tebligatlar ise o yabancı devletin Türkiye'deki büyükelçilik, konsolosluk veya diğer diplomatik temsilciliğine yapılabilecektir (MÖHUK m. 49/2). Bu kanunun hükmü devletin egemenlik yetkisi dışında bir özel hukuk kişisi gibi ticari bir faaliyet gerçekleştirmesi, haksız bir eylemin tarafı olması, özel hukuk faaliyetleri bulunması halinde uygulama alanı bulacaktır²¹⁹. MÖHUK'un 49. maddesi gereğince yapılacak tebligat diplomatik yolla yapılacak olup tebligatı çıkarmaya yetkili merci Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla konsolosluk veya temsilciliğe tebligatı gönderecektir²²⁰.

²¹⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Esas No: 2020/6-98, Karar No: 2020/234, Tarih: 28.05.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 03.05.2021).

²¹⁸ Resmi Gazete: Tarih: 12.12.2007, Sayı: 26728.

²¹⁹ **Doğan, Vahit:** Milletlerarası Özel Hukuk, 7. Baskı, Ankara, Savaş Yayınevi, 2021, s. 65.

²²⁰ **Bozdağ,** "1965 Lahey Sözleşmesi Bakımından", s. 299.

2.6.2.3 Yurt Dışından Tebligat

Yurt dışından ülkemizdeki Türk vatandaşları ve yabancılara tebligatın yapılış usulü Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 44. ve 45. maddesinde düzenlenmiştir. Bu yönetmeliğe göre yurt dışından gelip Türkiye’de yaşayan Türk vatandaşı ve yabancılara tebliğ edilecek tebligatlarda tebliğ edilmek üzere yabancı bir ülkenin elçiliğinden veya havzasında bulunduğu valilik kanalıyla Dışişleri Bakanlığı’na tevdi olunan evrak yine yönetmelik hükümlerine göre tebliğ olunacaktır(TebK, Yön. m. 61). Dışişleri Bakanlığı veya ilgili bakanlık yapacağı inceleme sonucunda tebligatın ülkemizin egemenlik ve güvenlik haklarını aykırı ise talebi reddedilecektir²²¹. Ayrıca ülkemizde yurt dışından gelen tebligatlar da çok taraflı veya iki taraflı bir anlaşma yoksa karşılıklılık ilkesine göre tebligat kabul edilmektedir²²².

Yurt dışındaki bir ülkeden Türkiye’ye yapılacak olan tebligatın milletlerarası ve ikili sözleşmelere aykırı olarak yapılması halinde tebligat yok hükmündedir. Çünkü Tebligat Kanunu’nun 32. maddesi yurt dışından gelen tebligatlarda uygulanmamaktadır. Ancak doktrinde yurtdışından Türkiye’ye gelen tebligatlarda, tebligatın Türk makamlarına gelip Türk makamları tarafından PTT aracılığıyla yapılan tebligatların Tebligat Kanunu’na aykırı olarak yapılması halinde ise Tebligat Kanunu’nun 32. maddesi uygulama alanı bulabilecektir. Bu sebeple Tebligat Kanunu’na aykırı olarak yapılan bu tebligat usulsüz tebligat olacaktır²²³.

2.6.3 Tebligatın Konusuna Göre Tebligat

Tebligatın konusuna göre tebligat türleri ise kazai, mali ve idari tebligattır²²⁴. Bu tebligat türleri 7201 sayılı Tebligat Kanunu’nda düzenlenmiştir.

2.6.3.1 Kazai Tebligat

Tebligat Kanunu ikinci bap birinci fasılda 34-44. maddeleri arasında kazai tebligat düzenlenmiştir. Kazai tebligattan kasıt kazai merciler tarafından yapılana tebligattır²²⁵. Tebligat

²²¹ Atalı/Erdoğan, “İngiltere’den Türkiye’ye Yapılacak Tebligatın Hukuki Rejimi”, s.600; Toker, “15 Kasım 1965 Tarihli Hukuki ve Ticari Konularda”, s. 141.

²²² Günay, “Türkiye’de Yabancı Ülkeye Yapılan Tebligat”, s. 267.

²²³ Atalı/Erdoğan, “İngiltere’den Türkiye’ye Yapılacak Tebligatın Hukuki Rejimi”, s.602.

²²⁴ Budak / Karaaslan, Medeni Usul Hukuku, s. 131.

²²⁵ Atalı/Ermenek/Üçüncü, Tebligat Hukuku, s. 85.

Kanunu'nun 1. maddesinde kazai mercilerin Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebligat çıkaracakları düzenlenmiştir.

Doktrinde kazai merciler konusunda Tebligat Kanunu'nda bir açıklama yapılmadığı için kazai mercilerin hangi mahkemeler olduğu konusunda tartışmalara neden olmuştur.

Doktrinde bir görüşe göre²²⁶ özel kanununda aksine hüküm bulunmadıkça ilk derece mahkemeleri, istinaf mahkemeleri ve yüksek yargı mercilerinin kazai tebligat hükümleri ve Tebligat Kanunu genel hükümleri kapsamında tebligat göndereceğini belirtmektedir.

Doktrinde diğer görüşe göre²²⁷ ise tebligat kanununda kazai mercilerin kapsamına hangi mahkemelerin girdiği konusunda açıklayıcı bir tanım yapılmamıştır. Bu sebeple mahkemelerin kazai tebligat yapabilmesi için özel kuruluş kanunlarında Tebligat Kanunu'nun kazai tebligata ilişkin açık bir atıf yapılması gerektiği atıf yapılmadığı takdirde Tebligat Kanunu'nun genel hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Yukarıdaki görüşlerin aksine doktrinde bir diğer görüş Tebligat Kanunu'ndaki bu hükümlerin geniş yorumlanarak icra daireleri ve savcılıkları da bu kapsama dahil edilmesi gerektiği belirtilmiştir²²⁸.

Kanaatimizce doktrindeki birinci görüş isabetli olup mahkemelerin kuruluş kanunlarında aksine hüküm bulunmadıkça Tebligat Kanunu'nda düzenlenen kazai tebligat hükümlerine göre tebligat yapabilecektir. Çünkü yüksek yargı mercilerinden Danıştay, Yargıtay, Anayasa Mahkemesi ise Tebligat Kanunu'nun 1. maddesine göre 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun²²⁹ EK (1) sayılı cetvelde sayılan kuruluşlar içerisinde yer alması sebebiyle 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun tebligat çıkarmaya yetkili merciler arasında yer alıp kazai tebligat çıkarmaya yetkili mercidir²³⁰. Ayrıca Yüksek Seçim Kurulu, il ve ilçe seçim kurulları ile HSK'da bu kapsamdadır²³¹.

Kazai merciler hususunda inceleme konusu yapılırken değinilmesi gereken bir diğer konu hukukumuza giren alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinde tebligat konusudur.

²²⁶ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 630; **Özbay**, “Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde”, s. 118; **Meriç/Arslanpınar/Işık/ Korkmaz/Özkan**, Olaylarla Tebligat Hukuku s. 32.

²²⁷ **Ayyıldırım**, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, s. 75; **Yüce**, Mehmet/**Çelik**, Muhammed: Karşılaştırmalı Vergi Tebligat Hukuku, Bursa, Ekin Yayınları, 2017, s. 43.

²²⁸ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 39; **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 53; **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 63; **Meriç/Arslanpınar/Işık/Korkmaz/Özkan**, Olaylarla Tebligat Hukuku s. 32; **Peksöz/Vildan**, “Adres Değişikliği Halinde Tebligat”, s. 362.

²²⁹ Resmi Gazete: Tarih: 24.12.2003, Sayı: 25326.

²³⁰ **Özbay**, “Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde”, s. 119; **Kocabıyık**, Elektronik Tebligat, s. 51.

²³¹ **Özbay**, “Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde”, s. 119.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarında alternatif uyuşmazlıkları çözmeye yetkili kişilerin veya kurumların kazai merciler kapsamında olup olmadığı ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu kapsamında tebligat gönderip gönderemeyecekleri hususu önemlidir.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden olan tahkime ilişkin düzenlemeler 6100 sayılı Hukuk Mahkemeleri Kanunu'nda²³² madde 407-443 maddeleri arasında düzenlenmiştir. 6100 Sayılı HMK m. 438'de tahkim yolunda aksi kararlaştırılmadıkça 7201 Sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uygulanacağı belirtilmiştir. Bu sebeple tahkim yolunda da Tebligat Kanunu'nun kazai tebligata ilişkin hükümleri uygulanacaktır²³³. Nitekim Yargıtay hakem heyetlerince taraflarca yapılacak tebligatların HMK hükümleri gereğince 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği belirtilmiştir²³⁴.

Tüketici Hakem Heyetlerinin niteliğine ilişkin doktrinde birçok tartışma bulunmaktadır. Doktrinde çoğunluk görüş tüketici hakem heyetlerinin mahkeme olmadığını belirtmiştir²³⁵. Ancak 6502 Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun²³⁶ madde 70'de tüketici hakem heyetleri tarafından tebligatların 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği belirtilmiştir. Ancak bu tebligat kazai mercilerin yaptığı tebligatlardan olmayıp Tebligat Kanunu genel hükümlerine göre yapılacak tebligattır²³⁷.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden arabuluculuk ise 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nda²³⁸ düzenlenmiştir. 6325 Sayılı Kanununda arabuluculuk faaliyetinin 7201 Sayılı Tebligat Kanunu çerçevesinde yapılacağına dair bir hüküm bulunmamaktadır. 6325 sayılı kanunda taraflar arabuluculuk sürecine davet edilirken arabulucunun her türlü iletişim vasıtalarını kullanabileceğini davetin ise nasıl yapıldığının belgelendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ancak taraflar arabuluculuk faaliyetinde 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun uygulanması hususunu kararlaştırabilirler²³⁹.

²³² Resmi Gazete, Tarih: 04.02.2011, Sayı: 27856.

²³³ **Ruhi, /Ruhi**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 45; **Tahiroğlu**, Fatih: “*Tebliğat Kanunu Çerçevesinde Tebligat Çıkarmaya Yetkili Merciler*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası”, C. 74, Sa. 1, 2016, (s. 386-396), s. 391.; **Ömeroğlu**, Ekin: “*Hukuku Muhakemeleri Kanunu'na Göre Tahkim Yargılama Usulü*”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, Sa. 1, 2014, (s. 145-158), s. 156.

²³⁴ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Esas No: 2018/5787, Karar No: 2018/11726, Tarih: 04.12.2018, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 04.05.2021)

²³⁵ **Yağbasan**, Hicabi: “*Medeni Usul Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar*”, Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi, C. 2, Sa. 1, 2019, (s. 73-125), s. 80; **Kocabıyık**, s. 53.

²³⁶ Resmi Gazete, Tarih: 28.11.2013, Sayı:28835.

²³⁷ **Ayyıldırım**, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, s. 77.

²³⁸ Resmi Gazete: Tarih: 22.06.2012, Sayı:28331.

²³⁹ **Tahiroğlu**, “*Tebliğat Kanunu Çerçevesinde*”, s. 391.

Barolar ve noterler ise kazai merciler değildir. Bu sebeple barolar ve noterler kazai tebligat yapamazlar²⁴⁰. 1512 Sayılı Noterlik Kanunu m. 190 hükmünde 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebligat yapılacağı belirtilmiştir. Ayrıca doktrinde noterlerin kazai mercilerden olmaması sebebiyle Tebligat Kanunu m. 35 hükmüne göre kazai tebligat yapılamayacağı belirtilmektedir²⁴¹.

2.6.3.2 Mali Tebligat

Mali Tebligat, Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen özel zarf içerisinde kapalı olarak postaya verilen vergi, resim ve harçları ve bunlara ilişkin her türlü yazıyı kapsayan tebligat şeklinde tanımlanmıştır²⁴².

Mali Tebligat 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun üçüncü faslında 50. ve 51. maddesinde düzenlenmiştir. 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 50. maddesinde Sayıştay tarafından yapılan tebligat, 51. maddesinde ise diğer mali idareleri tarafından yapılan tebligat düzenlenmiştir.

Sayıştay tarafından yapılan tebligat 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 50. maddesinde belirtildiği üzere bu kanun hükümlerine göre yapılacaktır. 7201 Sayılı Tebligat Kanunu'nun 51. maddesine göre diğer mali idareler tarafından yapılacak tebligatlar kural olarak kendi özel kanun hükümlerine göre özel kanunlarında hüküm bulunmaması halinde ise 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun genel hükümlerine göre yapılması gerekmektedir.

Diğer mali idareler tarafından kendi özel hükümlerine göre yapılacak tebligattan kasıt Vergi Usul Kanunu'nun 94-105. maddeleri arasında düzenlenen tebligat olup diğer mali idareler bu kanun hükümlerine göre tebligat yapacaklardır²⁴³. Bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde 7201 Sayılı Tebligat Kanunu'nun genel hükümleri uygulama alanı bulacaktır²⁴⁴.

Yargıtay²⁴⁵ bir içtihadında şirket yetkilisi olan sanığın yargılanmış olduğu davada vergi denetleme kurulu tarafından vergi incelemesine tabi tutulacak defterlerin ibrazı için yapılacak tebligatın Tebligat Kanunu m. 51 hükmü gereğince mali tebligatlar kapsamında olduğu VUK hükümlerine göre tebligat yapılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca VUK hükümlerine göre

²⁴⁰ **Tahiroğlu**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde”, s. 393; **Kocabıyık**, Elektronik Tebligat s. 52.

²⁴¹ **Tahiroğlu** “Tebligat Kanunu Çerçevesinde”, s. 393.

²⁴² **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 39.

²⁴³ **Atalı/ Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 86; **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 54.

²⁴⁴ **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 54.

²⁴⁵ Yargıtay 11. Ceza Dairesi, Esas No:2017/8799, Karar No:2020/3333, Tarih:22.06.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP Sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 03.05.2021).

tebligat yapılmayıp Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılan tebligatın yok hükmünde olduğu ifade edilmiştir.

7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 50. maddesine göre Sayıştay tarafından yapılacak tebligatlar tebliğ yapılacak kişinin merkez teşkilatlarında görevli bulunması halinde bağlı bulundukları daireler tarafından bunların dışındaki muhataplara ise mahallin mülki amiri veya memur vasıtasıyla yapılacağını belirtmiştir. Bu sebeple Sayıştay tarafından yapılacak tebligatlar PTT tarafından yapılmayacaktır²⁴⁶. Bu husus Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 71. maddesinde de açıkça belirtilmiştir.

Sayıştay 1924 Anayasası'nın 100. maddesinde Büyük Millet Meclisine bağlı devletin gelir ve giderlerini özel kanunla denetlemeye yetkili bir kurum olarak tanımlanmıştır. Bu sebeple 1959 Tarih ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda Sayıştay mali tebligat altında düzenlenmesinin sebebi budur. 1982 Anayasası'nda ise Sayıştay yargı başlığı altında m. 160 hükmünde düzenlenmiştir. Bu nedenle doktrinde Sayıştay tarafından yapılacak tebligatların Tebligat Kanunu'nda düzenlenen kazai tebligat hükümlerine göre yapılması gerektiği belirtilmiştir²⁴⁷.

2.6.3.3 İdari Tebligat

İdari Tebligat 7201 Sayılı Kanunu'nun ikinci faslında m. 45-50 hükümleri arasında düzenlenmiştir. 7201 Sayılı Tebligat Kanun m. 45'te mali ve kazai tebligat dışında tebligat idari tebligat olarak tanımlanmıştır²⁴⁸. Sonuç olarak yargı makamları ile Sayıştay ve diğer mali makamlar dışında kalan idarenin çıkarmış olduğu tebligat idari tebligat olarak nitelendirilecektir. Tebligat Kanunu'nda birden fazla kişinin temsilcisine tebligat m. 47, gümrük ve tekel işlerinde tebligat m. 48, tapu işlerinde tebligat, m.49 'da düzenlenmiştir.

²⁴⁶ **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 44; **Bilgen**, Tebligat Hukuku, s. 714; **Kocabıyık**, Elektronik Tebligat, s. 53; **Dağlı**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Tebligat, s. 15.

²⁴⁷ **Ayyıldırım**, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, s. 79.

²⁴⁸ **Yılmaz/ Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 700.

2.6.4 Tebligatın Yapılış Şekline Göre Tebligat

Yapılış şekline göre tebligat türleri doktrin tarafından PTT teşkilatı vasıtasıyla tebligat, memur vasıtasıyla tebligat, doğrudan doğruya tebligat, ilan yoluyla tebligat, elektronik tebligat olarak sınıflandırılmıştır²⁴⁹.

2.6.4.1 PTT Teşkilatı Vasıtasıyla Tebligat

Tebligat Kanunu'nun 1. maddesine ve Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 4. maddesine göre elektronik ortamda yapılan tebligatlar dahil olmak üzere tüm tebligatların Posta ve Telgraf Teşkilatı vasıtasıyla yapılacağı belirtilmiştir. Bu mevzuat hükümleri gereğince 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 1. maddesinde belirtilen tebligatı çıkarmaya yetkili merciler kural olarak tebligatı PTT'de görevli memur vasıtasıyla muhataba ulaştıracaktır²⁵⁰. PTT'de görevli memur tebligatı muhatabına ulaştırırken muhatabın veya muhatap adına tebligat yapılabilecek kişilerin kimlikleri ile kanunda belirtilen şartları taşıyıp taşımadığını inceleme yetkisine sahiptir²⁵¹. Uygulamada tebligat en çok PTT vasıtasıyla yapılmaktadır²⁵². Bu halde özel şirketler vasıtasıyla veya PTT'nin taşeron firma çalışanı tarafından tebligat yapılamaz²⁵³.

Kanun koyucu tarafından yetkili makamların çıkardığı tebligatların muhataplara ulaştırılmasında PTT tekel şeklinde görevlendirilmiştir²⁵⁴. Kural olarak tebligatın muhataba ulaştırılmasında tek yetkili kurum olarak PTT'nin görevlendirilmesi doktrinde çeşitli tartışmalara neden olmuştur²⁵⁵. Özellikle uygulamada PTT'nin memurları vasıtasıyla yapılan

²⁴⁹ **Deliduman, Seyithan:** “Elektronik Tebligatta Tebliğ Tarihi Üzerine”, (Çevrimiçi), <https://www.hukukihaber.net/elektronik-tebligatta-teblig-tarihi-uzerine> makale, 7674. Html (Erişim Tarihi: 02.05.2021), s. 2; **Dalkılıç, Elvin Evrim:** “Elektronik Tebligatın İdari İşlemler Bakımından Değerlendirilmesi”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, C.4, S. 1, 2014, (s. 107-124). s.110; **Acar, Ayşe Ece:** “Elektronik Tebligat”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.71, Sa. 1, (s. 159-174), s. 160; **Budak / Karaaslan,** Medeni Usul Hukuku, s. 131.

²⁵⁰ **Muşul,** Tebligat Hukuku, s. 124; **Deliduman,** “Elektronik Tebligatta Tebliğ Tarihi Üzerine”, s. 2; **Pekcanitez/Atalay/Özekes,** Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 137; **Bilgen,** Tebligat Hukuku, s. 52; **Ruhi, /Ruhi,** Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 42.

²⁵¹ **Deliduman,** Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 35.

²⁵² **Albayrak,** Tebligat Hukuku, s. 63; Ayrıca Albayrak tebligatın muhataba ulaştırılmasında PTT'ye mevzuat tarafından üstünlük tanımadığını savunmaktadır: **Albayrak,** Tebligat Hukuku, s. 64.

²⁵³ **Özbay/Yardımcı,** Tebligat Hukuku, s. 35.

²⁵⁴ **Ruhi /Ruhi,** Tebligat Hukuku, s. 58; **Atalı Ermenek/Üçüncü,** Tebligat Hukuku, s. 44; **Aygün,** Fethi: “Tebligatta Vergilendirme İşlemleri ve Özellikli Durumlar”, Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, Sa. 2, 2013, (s. 121-136), s.123.

²⁵⁵ **Özbay,** “Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde”, s. 1419.

tebligatlar çeşitli sorunlar sebebiyle usule aykırı olarak yapılmakta veya muhatabına geç ulaştırılmaktadır. Bu sebeple bu husus yargılamaların uzamasına, adil yargılanma hakkı ve makul sürede yargılamaların hakkının ihlaline neden olmaktadır²⁵⁶.

Doktrinde bir görüş²⁵⁷ uygulamada PTT yanında özel sektörde bulunan özel kargo şirketlerinin de yaygın ve yoğun bir şekilde çalışarak PTT ile piyasa koşullarında yarıştığını ve özel kargo şirketlerinin de tebligat gönderebilmesi için olması gereken hukuk bakımından bu kargo şirketleri açısından da Tebligat Kanunu'nda değişiklik yapılabileceği belirtilmektedir. PTT teşkilatı dışında özel kargo şirketlerinin de tebligat yapılabilmesi için bu hususun Tebligat Kanunu'nda öngörülmüş olması gerekmektedir²⁵⁸.

2.6.4.2 Memur Vasıtasıyla Tebligat

7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 1. maddesinde PTT vasıtasıyla tebligat yanında memur vasıtasıyla tebligatı da düzenlemiştir. Bu hükümle tebligatın PTT tarafından yapılacağı kuralına istisna getirilmiştir²⁵⁹.

7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 2. maddesinde ise memur vasıtasıyla yapılacak tebligat halleri düzenlenmiş olup Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 5. maddesinde de ayrıntılı düzenleme yapılmıştır. Bu madde hükümlerine göre kanunlarda özel hüküm bulunan hallerde, tebligatın gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, Tebligat Kanunu'nun 1. maddesinde yazılı bulunan aynı yerdeki tebligat çıkarmaya yetkili kurum ve kuruluşlardan yine bu kurum ve kuruluşlara ya da kurum kuruluşlarda bulunan kişilere memur vasıtasıyla tebligat yapılacağı belirtilmiştir. Bu tebligat usulünde bu hallerin bulunması durumunda memur vasıtasıyla tebligat zorunlu olup bu konuda tebligatı çıkaran merciin takdir yetkisi yoktur²⁶⁰. Yukarıda belirtilen haller bulunmasına rağmen memur vasıtasıyla değil PTT vasıtasıyla yapıldığı takdirde usulsüz tebligat söz konusu olacaktır²⁶¹.

²⁵⁶ **Öztürk**, “Ceza Mahkemesi Hukukunda Adil Yargılanma Yükümlülüğü”, s. 420; **Konca**, “Türk Hukukunda Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar”, s. 255-258; **Varol/Baştürk**, “Hukuki ve Teknik Boyutuyla Elektronik Tebligat”, s. 268.

²⁵⁷ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 700; **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 58; **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 42.

²⁵⁸ **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, Medeni Usul Hukuku, s. 298.

²⁵⁹ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 137.

²⁶⁰ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 36; **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 138.

²⁶¹ **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 126.

Tebliğat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 5. maddesinde memur vasıtasıyla yapılacak tebligatların mülki idare amirin izniyle kolluk vasıtasıyla yapılabileceği belirtilmiştir. Ayrıca ilgili madde hükmüne göre memur vasıtasıyla yapılacak tebligatlarda memur vasıtasıyla yapılmasının sebepleri tebligatta belirtilmesi gerekmektedir²⁶². Kolluk vasıtasıyla tebligat yapılabilmesi için tebligat gereken sebepler belirtilerek mahallin en büyük mülki amirine başvuru yapılması gerekmektedir (TebK. Yön. m. 5/3 c.1). Mahalli mülki amirine başvuru yapılmadan doğrudan kolluğa gönderilen tebligatlar merciine iade edilecektir (TebK. Yön. m. 5/3 c.2)

Memur vasıtasıyla tebligata imkân veren diğer kanun hükmü ise 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda düzenlenen m. 41 hükmüdür. Bu madde hükmüne göre kazai merciler memur vasıtasıyla tebligat yapabileceklerdir. Yani mahkemeler, icra daireleri ve savcılık alacağı kararla Tebligat Kanunu'nun 41. maddesine göre memur vasıtasıyla tebligat yapabilecektir. Doktrinde bir görüş²⁶³ icra daireleri tarafından yapılan tebligatın kural olarak sadece PTT tarafından yapılabileceğini memur vasıtasıyla yapılamayacağını belirtmektedir. Kanaatimizce bu görüş Tebligat Kanunu'nun 1. maddesiyle bağdaşmamaktadır.

7201 sayılı Tebligat Kanun m. 41'deki tebligat usulü m. 2'de ki hükümden farklıdır. Tebligat Kanunu'nun 41. maddesine göre memur vasıtasıyla gönderilecek tebligatta 2. maddede düzenlenen durumlar olmadan doğrudan tebligat yapılabilecektir. Tebligat Kanunu'nun 2. maddesine göre yapılacak tebligatta tüm kurumlar memur vasıtasıyla tebligat yapabilecekken 41. maddeye göre memur vasıtasıyla tebligat sadece kazai merciler tarafından yapılabilecektir²⁶⁴. Memur vasıtasıyla yapılan tebligatta belgelendirme fonksiyonu açısından yine Tebligat Kanunu'nun 23. maddesi hükmüne göre tebligat mazbatasının hazırlanması ve hazırlanan tebliğ mazbatasına tebligatın nasıl yapıldığının ve tebligatı alan muhatabın adı soyadı ve imzasını ve tebliğ tarihinin yazılması ayrıca tebliğ yapan memurun bilgilerinin de bulunması gerekmektedir²⁶⁵.

Yargıtay²⁶⁶ vermiş olduğu bir kararında kat mülkiyetinden kaynaklı uyuşmazlıklarda bina sakinleri arasındaki uyuşmazlıkların en kısa sürede çözülmesi ve huzursuzluğun

²⁶² **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 47; **Kocabıyık**, Elektronik Tebligat, s. 44; **Ruhi, /Ruhi**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 48.

²⁶³ **Uyar, Talip/Uyar, Alper/Uyar**, Cüneyt: İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C.1, 3. Baskı, Ankara, Bilge Yayınevi 2014, s. 438.

²⁶⁴ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 36; **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 37.

²⁶⁵ **Atalı/ Ermenek/ Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 47.

²⁶⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Esas No: 1971/5-1118, Karar No: 1971/113, Tarih: 27.02.1971, Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası'ndan temin edilmiştir. (Erişim Tarihi:04.05.2021).

giderilmesi amacıyla kararın Tebligat Kanunu'nun 2. maddesine göre tebliğ edilebileceğini belirtmiştir.

Uygulamada tebligatların çoğunluğu PTT vasıtasıyla yapılmaktadır. Bunun en önemli nedeni memur vasıtasıyla yapılan tebligatlarda tebligatı yapan memurun bilgisizliği sebebiyle tebligatların usulsüzlüğüne sebebiyet vermektedir. Bu sebeple memur vasıtasıyla tebligat uygulamada tercih edilen bir yöntem değildir²⁶⁷.

2.6.4.3 Doğrudan Doğruya Tebligat

Bu tebligat yönteminde üçüncü bir kişiye ihtiyaç duyulmadan doğrudan tebligatı çıkarmaya yetkili makam tarafından hukuki işlemin muhatabına yapılan tebligattır²⁶⁸. Bu tebligat doktrinde elden tebligat²⁶⁹, doğrudan tebligat²⁷⁰, vasıtasız tebligat²⁷¹, doğrudan doğruya tebligat²⁷² gibi isimlerle adlandırılmıştır.

7201 sayılı Tebligat Kanunu ve Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik doğrudan doğruya tebligat yapılmasına imkân veren düzenlemeler bulunmaktadır. Tebligat Kanunu'nun 36. maddesine celse esnasında veya kalemde tebligatın davanın taraflarına ve diğer ilgililere memur tarafından doğrudan tebligat yapılabileceği belirtilmiştir. Bu madde hükmü ile sadece celse esnasında değil mahkeme kaleminde, cumhuriyet savcılığında ve icra dairesinde de davanın taraflarına, vekillerine, müdahillerine ve diğer ilgililere doğrudan tebligat yapılabilecektir. Bu şekilde yapılan tebligat tebliğ edenin adı, soyadı imzası ve tebliğ tarihi, tebellüğ edenin ise adı soyadı, ve imzası yer alacaktır.

Tebligat Kanunu'nun 37. maddesine göre duruşma sırasında taraf sıfatları tespit edilen avukat katiplerine ve stajyerlerine bir sonraki duruşma gün ve saatinin bildirilebilecektir. Avukat katip ve stajyerleri büro dışında bu istisna haricinde başka şekilde tebligatı almaya yetkili değildir. Diğer bir düzenleme ise Tebligat Kanunu'nun 38. maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde hükmüne göre vekille takip edilen işlerde vekil tarafından diğer vekile makbuz karşılığında tebliğ yapılabileceği belirtilerek doğrudan doğruya tebligat usulleri düzenlenmiştir.

²⁶⁷ **Ruhi /Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 59.

²⁶⁸ **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 129; **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 27; **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 40; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, Medeni Usul Hukuku, s. 299.

²⁶⁹ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 140.

²⁷⁰ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s.17; **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 44.

²⁷¹ **Muşul**, Tebligat Hukuk, s. 129.

²⁷² **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 41; **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 40.

Ancak belirtilen şekilde tebligat yapılabilmesi için her iki tarafın davayı vekille takip etmesi ve karşı tarafın tebligatı alması gerekir. Karşı taraf tebligatı almazsa maddeye göre tebligat şartı gerçekleşmeyecektir²⁷³.

Doğrudan doğruya tebligat ayrıca 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun²⁷⁴ 21. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre icra daireleri makbuz karşılığında doğrudan doğruya işlemin muhatabına tebligat yapabileceklerdir.

Görüleceği üzere doğrudan doğruya tebligat usulleri 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun kazai merciler başlığı altında düzenlenmiştir: Bu sebeple bu tebligat usulünü yargı mercileri aldıkları kararla uygulamaktadır. Bu tebligat usulü ile yargılama masrafları azalmakta ve tebligatın uzun süre muhatabına ulaşamamasının engellenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bu tebligat usulünde tebligat mazbatasının düzenlenmesi gerekmemekte olup belgelendirme işlemi duruşma esnasında tutanağa geçirilmek suretiyle veya ayrı bir tutanak düzenlemek suretiyle yapılmaktadır²⁷⁵.

Doğrudan doğruya tebligatı çıkarmaya yetkili bulunan kazai merciler dışında 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu'nun²⁷⁶ 56. maddesinde istisna tanınmıştır. Bu hükme göre avukatlar vekil olarak takip ettiği işlerde ilgili yargı mercinin kararı olmaksızın diğer tarafa takip ettiği işlerle ilgili evrakları tebliğ edebilecektir. Bu tebliğe ilişkin belgeler harç ve masrafı ödendikten sonra dosyasında saklanabilecektir.

Ayrıca doktrinde bir görüş Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde düzenlenen elektronik tebligatın doğrudan doğruya tebligat türlerinden olabileceğini belirtmektedir²⁷⁷. Bunun sebebi ise elektronik tebligatın araya kimse girmeden elektronik posta kutusuna tebligat evrakı gönderilmesi olarak belirtilmiştir.

2.6.4.4 İlan Yolu İle Tebligat

Yapılan işlemin hukuki sonuç doğurabilmesi ve tebligatla öngörülen sürelerin başlayabilmesi için tebligat büyük öneme sahiptir. Bu sebeple hukuki işlem muhatabının kanunda belirtilen usulle bilgilendirilmesi veya bilgilendirilmiş sayılması açısından hukuki

²⁷³ **Bilgen**, Tebligat Hukuk, s. 66.

²⁷⁴ Resmi Gazete: Tarih: 09.06.1932, Sayı:2128.

²⁷⁵ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 28; **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 48; **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 43.

²⁷⁶ Resmi Gazete: Tarih: 19.03.1969, Sayı:13168.

²⁷⁷ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 29.

işlemin tebliğ edilmesi veya tebliğ edilmiş sayılması gerekmektedir. Kural hukuki işlem muhataplarının doğrudan bilgilendirilmesidir yani hukuki işlem muhataplarına tebligatın yapılması gerekmektedir. Ancak tebligatın muhatabına doğrudan ulaştırılamaması durumunda hak sahipleri ve hakkını arayan kişilerin mağduriyet yaşaması muhtemeldir²⁷⁸. Bu sebeple aradaki dengenin gözetilmesi ve hakkını arayan kişilerin haklarının korunması için kanun koyucu tarafından ilan tebligat usulü öngörülmüştür²⁷⁹. Sonuç olarak tebligatın yapılamaması halinde ortaya çıkabilecek sakıncaları gidermek amacıyla hukukumuzda tebligatın ilan yoluyla gönderilmesi düzenlenmiştir²⁸⁰.

7201 Sayılı Tebligat Kanunu'nda diğer tebligat usulleri ile muhatabına tebligat yapılamaması halinde ilan yolu ile tebligat yapılması gerektiği belirtilmiştir (TebK. m. 28). Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 48-52. maddelerinde de aynı şekilde ilan yoluyla tebligat ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Bu yönetmelikte diğer tebligat usulleri ile tebligat yapılamaması halinde hukuki işlemin sonuç doğurabilmesi açısından ilan tebligat yapılması gerektiği belirtilmiştir (TebK. Yön. m. 48). 7201 Sayılı Tebligat Kanunu'nda adresi meçhul olanlara ilan tebligat yapılacağını belirtmiştir (TebK. m. 28).

Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 48. maddesinde hangi durumlarda adresin meçhul sayılacağı ifade edilmiştir²⁸¹. Bu hükme göre Tebligat Kanunu ve Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik uyarınca belirtilen usullerle muhataba tebligat yapılamaması, tebliğ memuru tarafından muhatabın tebliğe yarar adresi tespit edilememesi, muhatabın AKS ve MERNİS sistemlerinde adresinin tespit edilememesi gerekmektedir (TebK. Yön. m. 48/1). Bu durum üzerine tebligatı çıkaran yetkili makam tarafından muhatabının tebliğe yarar adresinin tespiti için resmi ve özel kurumlardan adres araştırması yapılacaktır (TebK. Yön. m. 48/2). Bu araştırmadan sonuç alınamaması halinde muhatabın kolluk vasıtasıyla adresi araştırılacaktır (TebK. Yön. m. 48/2). Buna rağmen muhatabın tebliğe yarar adresine ulaşılabilmesi durumunda adresi meçhul sayılacaktır (TebK. Yön. m. 48/2). Kamulaştırma Kanunu m. 7 hükmüne göre tebligat yapılacak muhatapların tüm araştırmalara rağmen adresi tespit edilememesi halinde adresi meçhul sayılacaktır²⁸². Adresi

²⁷⁸ **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 272.

²⁷⁹ **Kocabıyık**, Tebligat Hukuku, s. 52.

²⁸⁰ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 503.

²⁸¹ **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 143; **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 44; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 142.

²⁸² **Hayta**, Mehmet Ali: “*Kamulaştırma Davalarında Tebligat*”, Ankara Barosu Dergisi, Y. 67, Sa. 3, 2009, (s. 73-92), s. 74.

meçhul olan kimsenin kimlik bilgilerinin bilinmesi gerekmektedir²⁸³. Kimlik bilgileri bilinmeyen muhataba ilan tebligat yapılamayacaktır²⁸⁴. MERNİS adresi bilinen muhataba da ilan tebligat yapılamayacak olup MERNİS adresi kişinin bilinen resmi en son adresidir²⁸⁵.

7201 Sayılı Tebligat Kanun ve Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğe göre muhatabın adresi tespit edilemediği takdirde son çare olarak ilan yoluyla tebligat yapılacaktır (TebK. Yön. m. 48/4). İlan yolu ile tebligat son çare başvuru tebligat usulüdür²⁸⁶. Ayrıca günümüzde adres kayıt sisteminde muhatabın adresinin bulunmaması ihtimalinin düşük olması sebebiyle ilan tebligat çok istisnai durumlarda söz konusudur²⁸⁷. Muhatap ilan tebligatı öğrenememiş olması eski hale getirme sebebi teşkil etmeyecektir²⁸⁸.

İlan tebligat usulü ve nasıl yapılması gerektiği ise ilerleyen aşamalarda elektronik ilan yoluyla tebligat konusu incelenirken inceleme konusu yapılacaktır.

2.6.4.5 Elektronik Tebligat

Dünyadaki teknolojik gelişmeler kendisini yargı alanında da göstermiştir. Yargı alanında teknolojik gelişmelerin en önemlisi tebligat usulüne elektronik postanın eklenmesi olmuştur²⁸⁹.

Ülkemizde 7201 Sayılı Tebligat Kanunu açısından 6099 Sayılı Tebligat Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla²⁹⁰ elektronik tebligat hayatımıza girmiştir²⁹¹.

6099 Sayılı Kanunla Tebligat Kanunu'nun 1. maddesinde değişiklik yapılmış ve tebligatı çıkarmaya yetkili merciler sayıldıktan sonra elektronik ortam da dahil tebligatların PTT veya memur vasıtasıyla yapılacağı belirtilmiştir. Tebligat Kanun m. 1'de “*elektronik*

²⁸³ **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 273.

²⁸⁴ **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 144; **Bilgen**, Tebligat Hukuku, s. 452; **Atalı / Ermenek/ Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 51.

²⁸⁵ **Peksöz**, “*Adres Değişikliği Halinde Tebligat*”, s. 357.

²⁸⁶ **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 45; **Arslan/Yılmaz/Ayvaz/Hanağası**, Medeni Usul Hukuku, s. 196; **Muşul**, Tebligat Hukuk, s. 151; **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 51; **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 43; **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 400; **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 523.

²⁸⁷ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 100.

²⁸⁸ **Kuru/Aydın**, Medeni Usul Hukuku, s. 630.

²⁸⁹ **Tüzüner**, “*Elektronik Tebligatın Kaltitatif Yöntemle İncelenmesi*”, s. 141; **Özbay**, “*Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde*”, s. 1421.

²⁹⁰ Resmi Gazete, Tarih: 19.01.2011, Sayı: 27820.

²⁹¹ **Özbay**, “*Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde*”, s. 1421.

ortamda dâhil” ibaresinin eklenmesi sebebi ise elektronik ortamda yapılacak tebligat usulüne temel oluşturmaktır²⁹².

Ayrıca 6099 Sayılı Kanunla 7201 sayılı Tebligat Kanunu’nun 7. Maddesinden sonra gelmek üzere m. 7/a hükmü eklenmiş ve elektronik tebligat düzenlenmiştir²⁹³. 6099 Sayılı Kanunla eklenen 7201 sayılı m. 7/a hükmü 2018 Tarihinde 7101 sayılı kanunla değiştirilerek kapsamı genişletilmiştir.

Çalışmamızda asıl inceleme konumuz elektronik tebligat olup bundan sonraki başlıklarda ayrıntılı olarak incelenmesi uygun görülmüştür.

²⁹² 6099 Sayılı Kanunun Hükümet Gerekçesi, (Çevrimiçi), <https://kgm.adalet.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 03.05.2021), s. 3.

²⁹³ **Acar**, “Elektronik Tebligat”, s. 162.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ELEKTRONİK TEBLİGAT

3.1 Elektronik Tebligatın Tanımı

Mevzuatımızda elektronik tebligata ilişkin ilk tanımlama 2005 yılında TBMM'ne sunulan Elektronik Tebligat Kanunu¹ teklifinden yapılmıştır. Bu teklifte elektronik tebligat belirli şekil ve usul kurallarına göre hazırlanmış, elektronik imza taşıyan alıcıya elektronik ortamda ulaştırılan tebligat olarak tanımlanmıştır.

7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde elektronik tebligata ilişkin bir tanımlama yapılmamıştır. Tebligat Kanunu'nun 1. maddesinde elektronik tebligatın da PTT veya memur vasıtasıyla yapılacağı belirtilmiştir². Elektronik Tebligata ilişkin tanım mevzuatımızda Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde “*Tebliğat Kanunu ve bu yönetmeliğe uygun olarak elektronik ortamda yapılan tebligat*” şeklinde tanımlanmıştır (ETebYön. m. 3/1-ç).

Elektronik tebligat, Tebligat Kanunu gereğince tebligat çıkarmaya yetkili merciler tarafından elektronik ortamda hazırlanan tebligatların Elektronik Tebligat Yönetmeliğine uygun olarak değiştirilemez ve inkâr edilemez şekilde PTT tarafından kurulan Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi vasıtasıyla muhataplarına iletilmesi şeklinde tanımlanmıştır³.

Doktrinde elektronik tebligat, tebligat yollarına ve vasıtalarına bir yenisinin eklenmesi yani tebligatın internet ortamında gönderilmesi şeklinde tanımlanmıştır⁴. Ayrıca elektronik tebligat bilgisayar ortamında yazılan evrakın (telekopinin), internet üzerinden e-posta yoluyla iletilmesidir⁵.

¹ TBMM Tutanakları: Tarih: 23.12.2005, Sayı: 1031, (Çevrimiçi) <https://www.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0723.pdf>, (Erişim Tarihi: 05.05.2021).

² **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 137.

³ **Atalı/Ermenek/ Erdoğan**, Medeni Usul Hukuku, s. 300; **Yurtsever**, Hatice: “*Vergi Hukukunda Tebligatta Yeni Uygulama: Elektronik Tebligat*”, Yönetim ve Ekonomi: Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 23, Sa. 2, 2016, (s.451-466), s. 453; **Deliduman**, “*Elektronik Tebligatta Tebliğ Tarihi Üzerine*”, s. 3; **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 97.

⁴ **Özbay**, “*Tebliğat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde*”, s. 126; **Özbay**, “*Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde*”, s. 1421; **Tüzüner**, “*Elektronik Tebligatın Kaltitativ Yöntemle İncelenmesi*”, s. 144; **Tüzüner**, “*Elektronik Tebligatın Adaletin Kalitesine Etkileri*”, s. 68.

⁵ **Özbay**, “*Tebliğat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde*”, s. 126; **Özbay**, “*Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde*”, s. 1422.

Elektronik tebligat bilgisayar veya elektronik ortamda oluşturulmuş bir belgenin tebligatı çıkarmaya yetkili kazai mali ve idari merci tarafından Tebligat Kanunu ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde internet yoluyla işlemin muhatabına, PTT aracılığıyla oluşturulan Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi vasıtasıyla bildirilmesi ve bu bildirimin elektronik ortamda belgelendirilmesi işlemidir ⁶.

Bir başka tanıma göre elektronik tebligat elektronik ortamda hazırlanan belgenin tebligatı çıkarmaya yetkili merci tarafından Tebligat Kanun ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği gereğince yetkilendirilmiş kurum vasıtasıyla oluşturulan denetlenebilir, kontrol edilebilir, merkezden yönetilebilir sistem vasıtasıyla muhatabına bildirilmesi ve bu bildirimin elektronik ortamda belgelendirilmesidir⁷.

3.2 Elektronik Tebligatın Unsurları

Klasik tebligatta olduğu gibi elektronik tebligatta da teslim, bilgilendirme, belgelendirme unsurları bulunmaktadır.

Tebligat çıkarmaya yetkili merci tarafından oluşturulan elektronik tebligat mesajının PTT tarafından oluşturulan Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi aracılığıyla muhatabın elektronik tebligat adresine gönderilmesiyle elektronik tebligatın teslim unsuru yerine getirilmektedir⁸. Elektronik tebligat mesajının muhatabın elektronik tebligat adresine ulaşmasıyla elektronik tebligatın bilgilendirme unsuru gerçekleşmektedir⁹. Elektronik tebligatın muhatabına ulaştırılması ise güvenli elektronik imza ile imzalanan evrakın muhataba PTT tarafından elektronik ortamda zaman damgasıyla ilişkilendirilerek güvenli şekilde ulaştırılmasıdır¹⁰. Buna göre elektronik tebligat başarılı bir şekilde muhatabına ulaştırılamadığı takdirde bilgilendirme işlemi gerçekleştirilemeyecektir¹¹. Sonuç olarak bu iki unsur birbirine

⁶ **Ruhi /Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 97; **Börü, Levent**: “*Elektronik Tebligat*”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, C.10 Sa. 1, 2020, (s. 183-225), s. 188.

⁷ **Akkan**, Mine: “*Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat*”, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, C.14 S.39, (23-89), 2018/1, s. 37; **Yardımcı**, “*Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat*”, s. 6.

⁸ **Atalı/ Ermenek / Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 58.

⁹ **Börü**, “*Elektronik Tebligat*”, s. 188; **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 59; **Ayyıldırım**, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, s. 267.

¹⁰ **Aksakal**, Zeynel Abidin: “*Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C.11, Sa.43, 2020, (s. 265-282), s. 272.

¹¹ **Tüzüner**, “*Elektronik Tebligatın Kaltitatif Yöntemle İncelenmesi*”, s. 151.

bağlıdır¹². Elektronik tebligatın bilgilendirme unsuruyla elektronik tebligat mesajı zaman ve mekândan bağımsız olarak muhatabına güvenli bir biçimde iletilmesini sağlamaktadır¹³.

Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi e-imza, e-devlet, m-imza gibi giriş yöntemleriyle giriş sağlanan bir sistem olduğu ve elektronik tebligat hesabının PTT aracılığıyla kişiye özel oluşturulması sebebiyle elektronik tebligat mesajına muhatabına teslim edilmemesi neredeyse imkânsız görünmektedir¹⁴. Elektronik tebligat mesajının muhatabın elektronik tebligat hesabına teslimiyle muhatap ayrıca sms ve mail aracılığıyla bilgilendirileceği Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde belirtilmiştir (ETebYön. m.10). Bunun yanında kanun koyucu bildirim unsurunun tam anlamıyla sağlanması amacıyla elektronik tebligatın muhatabın adresine ulaştığı tarihten itibaren beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılacağı belirtilmiştir (TebK. m. 7/a-4, ETebyön. m. 9/6). Bu beş günlük süreyle bildirim ve bilgilendirme için muhataba geniş bir zaman tanımıştır¹⁵

Elektronik Tebligatta belgelendirme unsuru ise tebligatı çıkarmaya yetkili merciin tebligatı oluşturup muhatabına elektronik tebligat hesabına tesliminden, muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaşan elektronik tebligat mesajını açıp açmamasına kadar ki tüm süreçlerin kayıt altına alınması ve bu süreçlerle ilgili tebligatı çıkarmaya yetkili merciin bilgilendirilmesidir¹⁶. Sonuç olarak elektronik tebligat mesajının muhatabına ulaşıp ulaşmadığının kayıt altına alınması elektronik tebligatın belgelendirme unsurunu oluşturmaktadır. Belgelendirme unsuru elektronik tebligatın güçlü tarafıdır¹⁷.

Elektronik tebligatın belgelendirilmesi ise işlem kaydı ve delil kaydı ile gerçekleştirilmektedir¹⁸. Delil kaydı elektronik tebligat mesajının tebligatı çıkarmaya yetkili merci tarafından Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi aracılığıyla gönderildiği, muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaştığı ve okunduğu, usulen tebliğ edilmiş sayıldığı tarihe ilişkin üretilen ve elektronik sertifikayla imzalanmış kayıtları ifade etmektedir (ETebYön. m. 3/1-b). İşlem kaydı ise elektronik tebligatın muhataba ulaştırılmasında meydana gelen ve PTT tarafından tutulması mevzuat gereğince zorunlu olan bilişim kayıtlarıdır (ETebYön m. 3/1-g).

¹² **Tüzüner**, “Elektronik Tebligatın Kaltitativ Yöntemle İncelenmesi”, s. 151; **Dalkılıç**, “Elektronik Tebligatın İdari İşlemler Bakımından Değerlendirilmesi”, s. 112.

¹³ **Ayyıldırım**, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, s. 267.

¹⁴ **Varol/Baştürk**, “Hukuki ve Teknik Boyutuyla Elektronik Tebligat”, s. 267.

¹⁵ **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 67.

¹⁶ **Kocabıyık**, Elektronik Tebligat, s. 62.

¹⁷ **Aksakal**, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi”, s. 273.

¹⁸ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 189; **Akkan**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 48.

Yani işlem kaydı elektronik tebligat hizmeti sırasında meydana gelen tüm kayıtları işlem kaydıyla tutulmakta ve bu kayıtlar on yıl süre ile saklanmaktadır¹⁹.

Delil kaydı ve işlem kayıtları zaman damgası ile kayıt altına alınmaktadır yani belgelendirilmektedir. Zaman kaydı Elektronik İmza Kanunu'nda delil ve işlem kayıtlarındaki tüm aşamaların ne zaman gerçekleştiğinin tespiti amacıyla elektronik sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından elektronik imzayla doğrulanan kayıt şeklinde tanımlanmıştır (E-imza Kanun m. 3/b). Tebligat mazbatasında olduğu gibi elektronik tebligatta da bu hususlar elektronik tebligat mazbatası ile belgelendirilmektedir²⁰. Yukarıda açıklanan işlem kaydı, delil kaydı ve zaman damgası elektronik tebligat mazbatası işlevi görmektedir²¹.

3.3 Elektronik Tebligatın Amacı ve Önemi

Tebliğatla adil yargılanma hakkının tesisi ve bu hakkın unsurları olan hukuki dinlenilme hakkı ile makul sürede yargılamanın her aşamasında bulunması amaçlanmaktadır. Ayrıca tebligatla tebligatı çıkarmaya yetkili mercinin muhatabına bildirmesi gereken işlemin tebliğ edilip edilmediği tebliğ süreciyle kayıt altına alınmakta yani tebligat süreci belgelendirilmekte, tebliğ edilmesi gereken şey muhatabına teslim edilmekte, bu hususta muhatap bilgilendirilmektedir. Tebligatın amacı olan ve önemini vurgulayan bu konular elektronik tebligat için de geçerlidir. Bu konular çalışmamızda yukarıda bahsedilmiş olup tekrara düşmemek açısından bahsedilmeyecektir²².

Tebliğatla muhatabın tam ve zamanında bilgilendirilmesiyle yargılamanın makul sürede sonuçlanarak adil yargılanmanın tesisi, yargılamanın taraflarının bilgilendirilmesiyle yargılamalarda hukuki dinlenilme hakkının tam manasıyla uygulanması amaçlansa da klasik usulle yapılan tebligat birçok sorunu beraberinde getirmiştir. Bu sebeple klasik usulle tebligatta uygulamada yaşanan sorunların elektronik tebligatla önüne geçilmesi amaçlanmıştır²³. 2011 yılında ilk olarak 6099 sayılı kanunla Tebligatı Kanunu ile elektronik tebligatı hayatımıza girmiştir. Bu değişikliğin gerekçesinde elektronik tebligatın amacının yargılamalarda davanın taraflarının zamanında, hızlı ve doğru şekilde bilgilendirilmesinin amaçlandığı ve bu şekilde

¹⁹ **Aksakal**, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi”, s. 273.

²⁰ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 189.

²¹ **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 59.

²² Ayrıntılı açıklama için bakınız: Başlık 1. 2. Tebligatın Unsurları.

²³ **Ayyıldırım**, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, s. 266.

adil yargılanma hakkının tesisi ile makul sürede yargılamanın hedeflendiği belirtilmiştir²⁴. Uygulamayla elektronik tebligatta görülen fayda nedeniyle 2018 yılında 7101 sayılı kanunla Tebligat Kanunu m. 7/a hükmünde değişiklik yapılarak elektronik tebligatın kapsamı genişletilmiştir. 7101 sayılı kanun gerekçesinde ise elektronik tebligatla tebligattan beklenen amacın sağlandığı ve kapsamının genişletildiği belirtilmiştir²⁵. Elektronik tebligatın en önemli amacı ise yargılamanın makul sürede tamamlanmasıdır²⁶.

Bilişim sistemlerinde meydana gelen teknolojik gelişmeler kendisini devletin işlemlerinde de göstermiştir. Yargılama alanında da bu husus yansımış ve 2000 yılından itibaren ULUSAL YARGI AĞI PROJESİ hazırlanmış ve bu projenin hayata geçirilmesiyle şu anda birçok yargılama işlemi UYAP üzerinden yapılmaktadır. Teknolojik gelişmelerin adalet ve yargılama alanında değişikliğe sebep olmasının en önemli amacı ise uzun süren yargılamaların kısaltılması ve adil yargılanmanın tesisidir. Bu sebeple UYAP projesi kapsamında tebligatın muhatabına güvenilir, hızlı bir şekilde ulaştırılması amacıyla tebligatın elektronik ortamda yapılması gündeme gelmiştir. Bu yönde yapılan çalışmalar sonucunda tebligatın elektronik ortamda yapılması sağlanmıştır²⁷.

Klasik usulle tebligatta tebligatı çıkaran merciden, tebligatı yapan PTT'den ve tebligatı alan muhataptan dolayı gecikmeler ve sorunlar yaşanmaktadır²⁸. Tebligatı çıkaran merciin muhatabın adresine tebligatı yanlış çıkarması, PTT tarafından muhatabına tebligatın ulaştırılmaması, geç ulaştırılması, tebligat memurunun bilgisizliği sebebiyle tebligatın muhatabına yapılamaması veya usule aykırı olarak yapılması, muhatabın adresini değiştirmesi sebebiyle tebligatın iade gelmesi sebepleri bunlardan birkaçıdır. Bu gibi sorunlar sebebiyle tebligatın usulsüzlüğü veya yokluğu söz konusu olmaktadır. Bu sebeple tebligatı çıkaran yetkili merciin tekrar tebligatı çıkarması sebebiyle yargılamalar uzamaktadır. Bu ise adil yargılanma hakkını ve makul sürede yargılamayı etkilemektedir. Ayrıca bu durum zaman, masraf ve iş gücü kaybına sebep olmaktadır. Bu sebeple elektronik tebligatla, elektronik tebligat mesajı

²⁴ 6099 Sayılı Kanunu'nun Hükümet Gerekçesi, (Çevrimiçi), <https://kgm.adalet.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 03.05.2021).

²⁵ 7101 Sayılı Kanunu'nun Hükümet Gerekçesi, (Çevrimiçi), <https://www.tbmm.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 04.05.2021).

²⁶ **Tüzüner**, “Elektronik Tebligatın Kalitatif Yöntemle İncelenmesi”, s. 153.

²⁷ **Muşul**, Tebligat Hukuk, s. 137.

²⁸ **Tüzüner**, “Elektronik Tebligatın Adaletin Kalitesine Etkileri”, s. 77.

muhabatına güvenilir bir şekilde ulaşacaktır. Tebligat Kanunu ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği gereğince elektronik tebligatta tebligatın usulsüzlüğü neredeyse imkânsızdır²⁹.

Tebligatın elektronik ortamda gönderilmesinin diğer bir önemi ve amacı ise bürokraside ve yargıda kâğıt kullanımının azaltılmasıyla ağaçların kesilmesinin önlenmesi ve çevrenin korunması amaçlanarak milli ekonomiye katkı sağlanması hedeflenmiştir³⁰. Adalet Bakanlığı yapmış olduğu açıklamada elektronik tebligatın uygulanmaya başladığı 2015 yılından 2020 yılı Mayıs ayına kadar toplamda 63.969.479 tebligat elektronik ortamda gönderilmiştir. Böylece 2 bin 239 ton kâğıttan tasarruf sağlanarak 38.062 ağaç korunmuş ve bu sebeple yaklaşık 836 milyon Türk Lirası tasarruf sağlandığı belirtilmiştir³¹. Elektronik tebligatın yaygınlaştırılması çevrenin korunması için bir gerekliliktir.

3.4 Elektronik Tebligatın İlkeleri

Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde elektronik tebligatın muhabata ulaştırılması, elektronik tebligat sisteminin işletilmesi, elektronik tebligat hizmetlerine ilişkin standartların sağlanması amacıyla ilkeler belirlenmiştir (ETeb Yön. m. 4). Elektronik tebligatın bu ilkeler göz önünde bulundurularak muhabatına ulaştırılması gerekmektedir. Bu ilkeler teslim, bilgilendirme, belgelendirmenin sağlanması, bilgi güvenliğinin sağlanması, kişisel verilerin korunması, entegrasyon ve işbirliğinin sağlanması, hizmet kalitesinin sağlanması ve uluslararası standartların sağlanmasıdır (ETeb Yön. m. 4).

Elektronik tebligatın önemi gereğince çalışmamızda ilkeler başlıklar halinde incelenecektir.

3.4.1 Teslim, Bilgilendirme ve Belgelendirilmenin Sağlanması

Tebligatın unsurlarından olan teslim, bilgilendirme ve belgelendirme elektronik tebligatın da unsurlarıdır. Elektronik tebligatın yapılmış sayılabilmesi için bulunması gereken bu unsurlar tebligatın önemi gereği önceki Elektronik Tebligat Yönetmeliğinden farklı olarak bu yönetmelikte elektronik tebligatın ilkeleri arasında sayılmıştır. Elektronik tebligatta teslim,

²⁹ Ayyıldırım, Tebligat Hukuku, s. 269.

³⁰ Tanırkulu, “Türk ve Avusturya Hukukunda Elektronik Tebligat”, s. 319; Varol/Baştürk, “Hukuki ve Teknik Boyutuyla Elektronik Tebligat”, s. 267.

³¹ Elektronik Tebligata İlişkin Adalet Bakanlığı Açıklaması: (Çevrimiçi), <https://basin.adalet.gov.tr/hizli-ekonomik-ve-cevre-dostu-uygulama> (Erişim Tarihi: 05.06.2021)

bilgilendirme ve belgelendirmenin sağlanabilmesi için Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi kurulmuştur³². UETS’yi kurma ve işletme yetkisi PTT’ye verilmiştir.

Elektronik tebligatın teslim, bilgilendirme, belgelendirilme unsurları ile ilgili ayrıntılı açıklama elektronik tebligatın unsurları başlığı altında yapılmıştır³³. Bu açıklamaların yanında elektronik tebligatın muhatabına ulaştırılmasında yetkili merci tarafından hazırlanan elektronik tebligat mesajının UETS aracılığıyla muhatabın UETS hesabına ulaştırılmasıyla teslim, muhatabın tebligat içeriğini açıp bilgilenmesiyle bilgilendirme, bu sürecin belgelendirilmesiyle belgelendirme sağlanacaktır³⁴.

Elektronik tebligatta belgelendirme işlem kaydı, delil kaydı ve zaman damgası ile gerçekleştirilmekte olup işlem kayıtları on yıl süreyle, delil kayıtları ise otuz yıl süreyle saklanmaktadır (ETeb Yön. m. 15).

3.4.2 Bilgi Güvenliğinin Korunması

Teknolojinin ve internetin geliştiği bu ortamda bilgiye erişim hızlanmış olup bilginin iletimi saniyeler içerisinde gerçekleşmektedir. Teknolojinin internetin geliştiği bu ortamda kötü niyetli kullanımlar kaçınılmazdır. Özellikle bilginin iletimi ve iletilen bilginin içeriğine erişimde kötü niyetli kullanım söz konusu olabilecektir. Bu sebeple kötü niyetli kullanımların önüne geçmek amacıyla kurum ve organizasyonlar tarafından bilgi güvenliğinin en üst düzeyde tutulması gerekmektedir³⁵.

Bilgi güvenliği bilgi sistemlerinin her türlü hukuka aykırı yetkisiz müdahale ve etkiden korunması, bilişim sistemlerinde yapılan her türlü bilgi gizliliğinin sağlanarak ve bütünlüğünün korunması amacıyla yetkili kişiler tarafından yapılması gereken işlemlerin gerçekleştirilmesi olarak tanımlanabilir³⁶.

Yargılama alanında muhatabın yargılama işlemleri ile ilgili bilgilendirilmesi amacıyla kullanılan elektronik tebligat sisteminde bilgi güvenliğinin en üst düzeyde tutularak veri güvenliğinin sağlanması gerekmektedir³⁷. Çünkü bilgi güvenliğinin sağlanmaması halinde kötü

³² Börü, “Elektronik Tebligat”, s. 195.

³³ Ayrıntılı açıklama için bakınız: Başlık 1. 2. Tebligatın Unsurları

³⁴ Albayrak, Tebligat Hukuku, s.52.

³⁵ Özbay, “Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde”, s. 1436.

³⁶ Henkoğlu, Türkay/ Uçak, Nazan Özenç: “Elektronik Bilgi Güvenliğinin Sağlanması İle İlgili Hukuki ve Etik Sorumluluklar”, Bilgi Dünyası, C. 13, Sa. 2, 2012, (s. 377-396), s. 378.

³⁷ Börü, “Elektronik Tebligat”, s. 197.

niyetli kişiler tarafından yargılamanın taraflarına yönelik bilgiye erişim kolaylıkla sağlanacak olup bu ise birçok sorunu beraberinde getirecektir.

Elektronik tebligatın iletilmesinde bilgi güvenliğinin en üst düzeyde tutulması Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nde ilkeler arasında sayılmıştır. Elektronik tebligat bakımından güvenli elektronik imza altyapısının kullanılması ve bunun sahip olduğu 128 bitlik şifreleme sayesinde elektronik ortamlarda veri transferi güvenilir şekilde yapılmaktadır³⁸ Bunun yanında bilgi güvenliği konusunda UETS'ye ilişkin her türlü tedbiri almakla PTT yükümlendirilmiştir (ETeb Yön. m. 20/1-a). Ayrıca bu konuda yeteri kadar personel bulundurulması gerektiği belirtilmiştir (ETeb Yön. m. 23).

Elektronik Tebligat Yönetmeliği dayanak gösterilerek hazırlanan Elektronik Tebligat Teknik Kriterlere İlişkin Usul ve Esaslar³⁹ m. 13'te sistem güvenliği TS ISO/EC 270001 standartlarına uymaktadır. ISO/IEC 27001 Uluslararası Standardizasyon Birliği (ISO) ve Uluslararası Elektroteknik Komisyonu (IEC) tarafından hazırlanan bilgi güvenliği nasıl yönetileceğine ilişkin bir standarttır⁴⁰. UETS sisteminin bilgi güvenliği bu standartlara uygun olarak sağlanacaktır. PTT gerekli alt yapıyı kurmak ve bununla ilgili gerekli çalışmayı yapmakla yükümlü olduğundan münhasıran her türlü sorumluluk ona aittir (ETeb. Yön. m. 20/3). Elektronik Tebligat Yönetmeliği gereğince Adalet Bakanlığı re'sen ve şikayet üzerine PTT'yi elektronik tebligatta bilgi güvenliğinin sağlanıp sağlanmadığı konusunda denetlemeye yetkilidir (ETeb Yön. m. 27)

Bilgi güvenliğinin korunmasından değinilmesi gereken bir diğer konu kamu kurumlarına verilen UETS hesaplarını kullanan işlem yetkililerinin kurumdaki diğer birimlere gelen elektronik tebligat mesajlarındaki iletim durumu hakkındadır. Kamu kurumlarına verilen UETS hesabını kullanan işlem yetkilisi başka birimlere gelen elektronik tebligat mesajlarını doğrudan havale edememekte bunların fiziki çıktısını alarak ilgili birime iletmektedir. Bu hususun bilgi ve veri güvenliği açısından ciddi sorunlara sebebiyet verdiği belirtilmektedir. Bu sebeple PTT tarafından kamu kurumlarına verilen UETS hesaplarına gelen başka birimleri ilgilendiren elektronik tebligat mesajlarının elektronik ortamda havalesini sağlayacak bir sistem üzerinde çalıştığı bu sistemin ise ‘‘Kurumsal Elektronik Tebligat’’ olduğu belirtilmiştir⁴¹.

³⁸ **Atalı/ Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 68; **Varol/Baştürk**, “*Hukuki ve Teknik Boyutuyla Elektronik Tebligat*”, s. 265.

³⁹ UETS İlgili Teknik Kriterlere İlişkin Usul ve Esaslar: (Çevrimiçi) <https://e-tebligat.uyap.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 05.05.2021).

⁴⁰ Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: https://en.wikipedia.org/wiki/ISO/IEC_27001. (Erişim Tarihi: 05.05.2021)

⁴¹ **Kocabıyık**, Elektronik Tebligat, s.70.

3.4.3 Kişisel Verilerin Korunması

KVKK'da⁴² kişisel veri belirli ya da belirlenebilir nitelikte olan kişiye ilişkin her türlü bilgi olarak tanımlanmıştır (KVKK m. 3/1-e). Bir verinin kişisel veri olarak nitelendirilebilmesi için bu verinin bir kişiye ilişkin olması ve bu veri ile kişinin belirli ya da belirlenebilir nitelikte olması gerekmektedir⁴³. Bir bilginin kişisel veri olabilmesi için kişilerin hem kişisel hem nesnel özelliklerini kapsamaması gerekmektedir⁴⁴. Ayrıca 2010 yılı Anayasa değişikliğinde 1982 Anayasası'nın 20. maddesinde kişisel verilerin korunması ile ilgili hüküm eklenmiştir.

Ülkemizde AB uyum müktesebatı kapsamında kişisel verilerin korunması için 07.04.2016 tarihli Resmi Gazete'de 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu yayımlanmıştır. Kişisel verilerin korunması amacıyla uluslararası alanda düzenlemelerden birisi ise 2016/679 Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR)⁴⁵'dir.

2011 yılında elektronik tebligata ilişkin yasal düzenleme çalışmalarında ülkemizde kişisel verilerin korunmasına yönelik bir çalışma olmaması sebebiyle doktrin tarafından bir takım eleştirilere maruz kalmıştır. En önemli eleştiri klasik yolla gönderilen tebligatta tebligatı gönderen tebliğ memuru ve diğer kişiler sadece tebligat mazbatasında üzerinde muhataba ait verileri görürken elektronik tebligat usulünde ise PTT aracılığıyla oluşturulacak sistem üzerinden gönderilen bilgilerde muhataba ait kişisel verilerin tamamına erişilebileceği bunun ise özel yaşamın gizliliği açısından çok önemli sorunlara sebebiyet vereceği ve tebligatın ulaştırılmasında tekel yetkiye sahip olan PTT tarafından kötüye kullanılacağı belirtilmiştir⁴⁶. Bu kötüye kullanım sebebi ise PTT'nin elektronik tebligatın gönderimi hususunda bağımsız bir kuruluş olmaması devlet idaresine bağlı olması ve siyasi iktidar tarafından kötüye kullanılabileceğini belirtilmiştir⁴⁷. Elektronik tebligatın alt yapısı ile ilgili özellikle kişisel verilerin korunmasına yönelik bu hususta kanun koyucunun kanunda ayrıntılı düzenleme

⁴² Resmi Gazete: Tarih:07.04.2016, Sayı: 29667.

⁴³ KVKK Rehberler: (Çevrimiçi), <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/45af208d-3718-49ed-b51a-9be9edde6ff2.pdf>, (Erişim Tarihi: 05.05.2021).

⁴⁴ **Özdemir**, Hayrunnisa: Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2009, s. 151.

⁴⁵ Avrupa Birliği Resmi Gazetesi: Tarih: 04.05.2016, (Çevrimiçi), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN>, (Erişim Tarihi: 05.05.2021).

⁴⁶ **Özbay**, "Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde", s. 1438.

⁴⁷ **Özbay**, "Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde", s. 1439; **Özbay**, "Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde", s. 128; **Konca**, "Türk Hukukunda Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar", s. 264; **Tanırıkulu**, Cengiz: "Türk ve Avusturya Hukukunda Elektronik Tebligat", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sa. 85, 2009, (s. 315-331), s. 325.

yapması gerektiği ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısının kanunlaşması gerektiği ifade edilmiştir⁴⁸. Ayrıca 6099 sayılı Kanunla 2011 tarihinde hayatımıza giren elektronik tebligatta kanunlaşma sürecinde meclis görüşmelerinde bu konu tartışılmıştır⁴⁹. Çünkü elektronik ortamda veriye erişim fiziki ortamdan daha kolaydır.

Kişisel Verileri Koruma Kanunu’nun 07.04.2016 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmasıyla ülkemizde kişisel verilerin veri sorumluları tarafından hukuka uygun olarak işlenip işlenmediği, kişisel verilerin güvenliğinin hukuka uygun olarak sağlanıp sağlanmadığı konusunda görevli ve yetkili bulunan bağımsız olarak denetleme yetkisine sahip Kişisel Verileri Koruma Kurumu kurulmuştur. Elektronik tebligata ilişkin PTT’de bu konuda Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından denetlenebilecektir⁵⁰.

Doktrin ayrıca elektronik tebligata ilişkin sistemin hukuka aykırı olarak müdahalenin önlenmesi için kanunda elektronik tebligata özgü suç ve cezaların ve PTT’nin hukuki sorumluluğunun açıkça düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir⁵¹.

3.4.4 Entegrasyon ve İşbirliğinin Sağlanması

Mülga Elektronik Tebligat Yönetmeliği’nde⁵² entegrasyon ve işbirliğinin sağlanması ilkeler arasında sayılmamıştır. Bu ilkenin yerine birlikte çalışabilirlik ilkesi mülga Elektronik Tebligat Yönetmeliği’nde yer almaktadır.

Birlikte çalışabilirlik E- Dönüşüm Türkiye Projesi Birlikte Çalışabilirlik Kriterleri Rehberinde⁵³ bir sistemin veya sürecin belirli bir sistem, standart çerçevesinde bir diğer sürecin ya da sistemin bilgisini doğru, tutarlı ve etkin bir biçimde kullanabilme yeteneği şeklinde tanımlanmıştır. Bir başka tanımda ise elektronik tebligat hesabına sahip muhatapların tebligatı çıkaran birime tekrar resmi yazı ile dönüş yapması sebebiyle PTT’nin elektronik tebligat hesabına sahip muhataplarına elektronik tebligatın sistemi ve işleyişi hakkında bilgilendirmesi olarak belirtilmiştir (UETS İle İlgili Teknik Kriterlere İlişkin Esaslar m. 15)

⁴⁸ Akil, “6099 Sayılı Kanun”, s.250; Börü, Levent: “Elektronik Yönetmelik Taslağına İlişkin Kısa Bir Değerlendirme”, Ankara Barosu Dergisi, Sa. 2, 2012, (s. 403-410), s. 406.

⁴⁹ TBMM Tutanağı, Dönem: 23, Yasama Yılı: 5, Birleşim: 49, Tarih: 11.01.2011, (Çevrimiçi) <https://www.tbmm.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 06.05.2021).

⁵⁰ Akkan, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s.59.

⁵¹ Börü, “Elektronik Tebligat”, s. 197; Konca, “Türk Hukukunda Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar”, s. 264.

⁵² Resmi Gazete: Tarih:19.01.2013, Sayı: 28533.

⁵³ Resmi Gazete: Tarih:05.08.2005, Sayı: 25897.

Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde ise birlikte çalışabilirlik ilkesine yer vermemiş. Bu ilke yerine entegrasyon ve işbirliğinin sağlanması ilkesine yer vermiştir. Bu ilke birlikte çalışabilirlik ilkesinden daha kapsamlıdır. Entegrasyon kurum ile UETS arasında güvenli olarak kurulan bağlantıyla web servis kullanılarak kurumdaki sistem ile UETS'nin uyumlu olarak bir arada çalışmasını sağlayan sistem olarak tanımlanmıştır⁵⁴. Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde de UETS hesabına gerek UETS üzerinden gerek entegrasyon sağlanmış sistemler üzerinden giriş yapılabileceğinin bunun güvenliğini sağlamakla PTT'nin yükümlü olduğu belirtilmiştir (ETeb Yön m. 20/1-e). Nitekim UETS'nin özellikle yargı merciler tarafından kullanılmasında Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı tarafından UYAP ve UETS arasında sağlanan entegrasyon ve işbirliği en önemli örneğidir⁵⁵. Ayrıca elektronik tebligat 01.01.2019 öncesinde KEP sistemi üzerinden gönderilmekteydi. UETS'nin devreye girmesiyle elektronik tebligat KEP sistemi üzerinden gönderilmemektedir: PTT tarafından yapılan çalışmalarda UETS sistemine kurumlar ve KEPHS sağladığı KEP sistemi üzerinden girişin ve işleyişin sağlanması amacıyla entegrasyona yönelik çalışmaların sürmektedir⁵⁶.

3.4.5 Hizmet Kalitesinin Sağlanması

İnsan istek ve ihtiyaçlarının değişmesi sebebiyle hizmetin birçok tanımı bulunmaktadır⁵⁷. Hizmet insanların gereksinim ve ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla sunulan, üretilen, üretildiği veya sunulduğu anda tüketilme özelliğine sahip olan mülkiyeti gerekli kılmayan faaliyet olarak tanımlanabilir⁵⁸. Hizmet kalitesi ise hizmetten istenen amacın sağlanması ve hizmetten yararlananların beklentilerinin en üst düzeyde tutulmasıdır⁵⁹.

Yargılama alanında hizmet kalitesinin artırılması ve yargılamaların en hızlı şekilde çözülmesi amacıyla elektronik tebligat hayatımıza girmiştir. Hayatımıza giren elektronik tebligattan beklenen faydanın sağlanması amacıyla hizmet kalitesinin sağlanması gerekmektedir. Bu konuda hizmet kalitesi konusunda gerekli çalışmayı yapmakla PTT

⁵⁴ Tanım ve ayrıntılı bilgi için bakınız: (Çevrimiçi) <https://www.etebligat.gov.tr/entegrasyon/>, (Erişim Tarihi:06.05.2021).

⁵⁵ Ayrıntılı bilgi için bakınız: (Çevrimiçi) <https://e-tebligat.uyap.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 06.05.2021).

⁵⁶ **Kocabıyık**, Elektronik Tebligat, s. 74.

⁵⁷ **Dalgıç**, Ali: Hizmet Sektöründe Hizmet Kalitesinin Ölçümü Ve Hizmet Kalitesini Etkileyen Faktörler: Antalya'da Hizmet Kalitesi Ölçümüne Yönelik Bir Uygulama, Aydın, Basılmamış Yüksek lisans Tezi, 2013, (Çevrimiçi), www.yoktez.gov.tr. (Erişim Tarihi:06.05.2021), s. 18.

⁵⁸ **Özbay**, “Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde”, s. 1441; **Kocabıyık**, Elektronik Tebligat, s. 74.

⁵⁹ **Dalgıç**, Hizmet Sektöründe Kaliteyi Etkileyen Faktörler, s. 17.

görevlendirilmiştir. PTT hizmet kalitesinin artırılması amacıyla kullanıcılarına yani hukuki işlem muhataplarına kolaylık sağlamak amacıyla UETS mobil uygulamasını hayata geçirmiştir. Bu sayede UETS sistemine telefonlardan da ulaşılabilecektir.

3.4.6 Ulusal ve Uluslararası Standartların Sağlanması

Dünyada ISO, IEC, ITU, CEN ve CENELEC uluslararası standartları sağlayan kuruluşlardır.

ISO yani Uluslararası Standardizasyon kuruluşu dünyadaki standartların %70'ini belirleyen bir standart kuruluşu olup 1947 yılında Cenevre'de kurulmuştur. 134 ülke bu kuruluşa üyedir. ISO'dan sonra aktif olan diğer standardizasyon kuruluşu ise ITU'dür.

Ülkemizde standardizasyon kuruluşu ise 132 sayılı kanunla⁶⁰ kurulmuş 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi⁶¹ ile yeni sisteme revize edilmiş Türk Standartları Enstitüsüdür. Türk Standartları Enstitüsü özel hukuk hükümlerine göre yönetilen özel bütçeli bir kuruluştur (4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi). 1955 yılında ISO'ya, 1956 yılında IEC'e üye olmuştur.

01.01.2019 tarihinden önce elektronik tebligatın KEP sistemi üzerinden gönderildiği dönemde BTK yapmış olduğu çalışma sonucunda Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi ile İlgili Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ'de KEPHS'lerin işleyişinde ve KEP sisteminin kullanımında bütün aşamalarda ETSI TS 102 640 standardına uymakla yükümlü olduğunu belirtmiştir.

01.01.2019 tarihinden sonra elektronik tebligatın UETS üzerinden gönderilmeye başlamasıyla UETS ile İlgili Teknik Kriterlere İlişkin Usul ve Esasların 13. maddesinde PTT UETS'nin işletilmesinde TS ISO/IEC 27001, TS EN ISO 9001, ISO/IEC 22301 standartlarına uygun olarak işletileceğini belirtmiştir. Bunun yanında elektronik tebligat gönderildiğine ilişkin delillendirme ise ETSI TS 102 640-2 standartlarına uygun olması gerektiği bildirilmiştir.

3.5 Elektronik Tebligatın Gelişimi ve Mevzuatı

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler yargılama alanında da kendisini göstermiştir. Yargılamaların hızlanması ve uyuşmazlıkların hızlı, verimli bir şekilde

⁶⁰ Resmi Gazete: Tarih:18.11.1960, Sayı:10661.

⁶¹ Resmi Gazete: Tarih:15.07.2018, Sayı:30479.

gerçekleştirilmesi zaman kaybının önlenmesi amacıyla Yargı Reformu çerçevesinde ülkemizde ULUSAL YARGI AĞI PROJESİ (UYAP) 2000’li yıllarda ortaya çıkmıştır⁶². UYAP sistemleri ile yargılama işlemleri elektronik ortama taşınmıştır. Yargılama işlemlerinin elektronik ortama taşınmasıyla tüm yargı birimleri işlemlerini UYAP sistemi üzerinden gerçekleştirmektedir. Böylece zaman, emek ve işgücünden tasarruf sağlanmaktadır. Elektronik iletişim yolu klasik yöntemlere göre çok daha süratli ve çok daha az maliyetli bir yoldur⁶³.

Bu gelişmelere bağlı olarak yargılama alanında 2004 yılında Elektronik İmza Kanunu⁶⁴ kabul edilerek Resmi Gazete’de yayımlanmıştır⁶⁵. Yargılama alanında UYAP sistemi ile bağlantılı bir diğer bir proje ise uzun süren tebligat işlemleri sebebiyle vatandaşların yargılamaya olan güvenini artırmak amacıyla geliştirilen tebligatın elektronik ortamda yapılması projesidir. Doktrin mahkeme yazışmalarının ve yargılama faaliyetlerinin UYAP ortamında yaygınlaşması sebebiyle elektronik ortamda tebligatın ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. Bu sebeple 2004 yılında İzmir’de yapılan 4. Türkiye İktisat Kongresinde gündeme gelmiştir⁶⁶. Bu gündemden sonra 2008 yılında PTT tarafından kayıtlı elektronik posta alt yapısının kurulması için hazırlıklara başlamıştır⁶⁷.

Bu gelişmeler ışığında 2005 yılında TBMM’ne Elektronik Tebligat Kanun teklifi sunulmuştur⁶⁸. Bu teklifin birinci maddesinde elektronik alanda yapılması alanında ilk yasal mevzuat çalışması denilebilir. Teklifin birinci maddesinde vatandaşlar ile gerçek ve tüzel kişiler arasında güvenilir düşük maliyetli hızlı ve etkili bir iletişimi elektronik tebligatla yapılacağının amaçlandığı belirtilmiştir.

2009 tarihinde ise Bakanlar Kurulu tarafından TBMM’ne Tebligat Kanun ile Bazı Kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı sunulmuş olup bu teklifte 7201 sayılı Tebligat Kanunu’na elektronik tebligat konusunda madde hükmü eklenmesi öngörülmüştür⁶⁹. Söz konusu kanun tasarısı 6099 sayılı Kanun olarak 11.01.2011 tarihinde TBMM’de kabul edilmiş ve 19.01.2011 tarih 27820 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olup sermaye

⁶² **Özbay**, “*Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde*”, s. 116.

⁶³ **Özbay**, “*Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde*”, s. 1421.

⁶⁴ **Resmi Gazete**: Tarih: 23.01.2004, Sayı: 25355.

⁶⁵ **Özbay**, “*Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde*”, s. 116.

⁶⁶ **Varol/Baştürk**, “*Hukuki ve Teknik Boyutuyla Elektronik Tebligat*”, s. 278.

⁶⁷ **Tanrıkulu**, “*Türk ve Avusturya Hukukunda Elektronik Tebligat*”, s. 320.

⁶⁸ TBMM Tutanakları: Tarih:23.12.2005, Sayı:1031, (Çevrimiçi) <https://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0723.pdf>, (Erişim Tarihi:06.05.2021).

⁶⁹ TBMM Tutanakları: Tarih:31.07.2009 Sayı: 3336, Çevrimiçi <https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0742.pdf> (Erişim Tarihi: 06.05.2021).

şirketlerine elektronik tebligatı zorunlu kılan 6099 sayılı Kanun'un m. 2 ile eklenen Teb. Kan. m. 7/a'nın 2. Fıkrası yayımdan itibaren iki yıl sonra yani 19.01.2013 tarihinde diğer hükümleri ise 19.01.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

6099 sayılı kanunla 7201 sayılı Tebligat Kanunu'na eklenen elektronik tebligata ilişkin hükümet gerekçesinde ülkemizin UYAP alanında yapmış olduğu çalışmalar sebebiyle örnek gösterildiği buna paralel olarak yargı alanında iletişimin daha hızlı ve daha az maliyetli olan elektronik tebligatla yapılması gerektiği belirtilmiştir⁷⁰.

6099 sayılı kanunla 7201 sayılı Tebligat Kanunu'na eklenen m. 7/a hükmü ile elektronik tebligat komandit, sermayesi paylara bölünmüş kollektif, limited ve anonim şirketlere zorunlu kılınmıştır. İlk etapta sermaye şirketlerine zorunlu kılınmasının sebebi ise sermaye şirketlerinin nitelikleri gereği güven uyandırmak ve organizasyon yapmak hususunda şeffaf olmaları gerektiğinden tercih edilmiştir⁷¹. Bunun dışındaki kişilerin ise elektronik tebligatı isteğe bağlı olarak kullanabileceği belirtilmiştir. Ayrıntılı düzenlemeyi ise kanun koyucu tarafından yönetmelikte düzenleneceği belirtilmiştir.

Elektronik tebligata ilişkin ayrıntılı düzenleme ise 19.01.2013 tarih 28533 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Mülga Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde yapılmıştır. Bu yönetmeliğe göre elektronik tebligat PTT tarafından ve BTK tarafından yetkilendirilen KEPHS'leri tarafından kurulan Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi (KEPS) üzerinden yapılacağı belirtilmiştir(Mülga ETeb Yön. m. 3/1-h). Mülga Elektronik Tebligat Yönetmeliği ile elektronik tebligatın iletimi konusunda PTT yanında KEPHS'lerine de yetki verilmiştir. Ayrıca BTK tarafından KEP sisteminin ayrıntılarına ilişkin düzenlemeye ilişkin olarak Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁷², Kayıt Elektronik Tebligat Sistemi Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ⁷³ ve Kayıtlı Elektronik Posta Rehberi ve Kayıtlı Elektronik Posta Hesabı Adreslerine İlişkin Tebliğ⁷⁴ yayımlanmıştır. KEP sisteminin denetimi ve teknik süreci hususunda gerekli yetki BTK 'dadır. KEP Mülga Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nde elektronik iletilerin gönderimi ve teslimi dahil kullanımına ilişkin olarak hukuki delil sağlayan ve tüm süreçleri kayıt altına alan elektronik postanın nitelikli şekli olarak tanımlanmıştır (Mülga ETeb. Yön. m. 4/1-i).

⁷⁰ Gerekçe için ayrıntılı açıklamaya bakınız; (Çevrimiçi) <https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0742.pdf>, (Erişim Tarihi:06.05.2021).

⁷¹ **Dalkılıç**, “Elektronik Tebligatın İdari İşlemler Bakımından Değerlendirilmesi”, s. 111.

⁷² Resmi Gazete: Tarih: 25.08.2011, Sayı: 28036.

⁷³ Resmi Gazete: Tarih: 25.08.2011, Sayı: 28036.

⁷⁴ Resmi Gazete: Tarih: 16.05.2012, Sayı: 28295.

Elektronik tebligat alanındaki olumlu gelişmeler ve beklenen faydanın gerçekleşmesi sebebiyle kanun koyucu tarafından elektronik tebligatın kapsamının genişletilmesi ve tebligatın elektronik ortamda iletiminin hızlandırılması amacıyla çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında Adalet Bakanlığı tarafından Adli Tebligat Sisteminin İyileştirilmesi Projesini hayata geçirilmiştir. Bu projenin yasal zemini ise 7101 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Kanunu olarak bilinen İcra ve İflas Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun⁷⁵ 48. maddesiyle Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde elektronik tebligata ilişkin önemli değişiklik yapılarak kapsamı genişletilmiştir. Elektronik Tebligata ilişkin bu düzenlemeler 01.01.2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir (7101 Sayılı Kanun m. 66/a). Bu kanunla elektronik tebligata ilişkin yeni sistem öngörülmüş ve bu sistem Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi (UETS) olarak adlandırılmıştır. Bu sistemi kurmaya ve işletmeye tek yetkili kuruluş ise PTT'dir (7101 Sayılı Kanunla Değişik Tebligat Kanunu m. 7/a).

Değişiklik sonrası UETS sistemi ve elektronik tebligata ilişkin ayrıntılı düzenleme 06.12.2018 tarih 30617 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Elektronik Tebligat Yönetmeliği'dir. Kanun ayrıntılı düzenlemeyi yönetmeliğe bıraktığı için ayrıntılı düzenleme yönetmelikte yapılmıştır. 7101 sayılı kanunla değişiklik yapılan Tebligat Kanunu m. 7/a hükmünde elektronik tebligatın PTT tarafından kurulacak Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi ile yapılacağı belirtilmiştir. Ayrıca UETS'nin teknik yapısının oluşturulması amacıyla UETS ile İlgili Teknik Kriterlere İlişkin Usul ve Esaslar⁷⁶, UETS hesaplarının oluşturulması ve işletilmesi için ise UETS Rehberi ve UETS Adreslerine İlişkin Usul ve Esaslar⁷⁷ yayımlanmıştır. Elektronik tebligatın hüküm ve sonuç doğurabilmesi için tebligatın elektronik ortamda gönderilirken Tebligat Kanunu m. 7/a hükmü ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği'ne uygun olarak gönderilmesi gerekmektedir⁷⁸.

3.6 Elektronik Tebligatın Şekilleri

Elektronik tebligat sadece Tebligat Kanunu'nda düzenlenmemiş olup çeşitli kanunlarda da özel düzenlemeler bulunmaktadır. Elektronik tebligatın önemi ve mevzuattan kaynaklı farklı düzenlemeler sebebiyle elektronik tebligatın diğer kanunlarda düzenlenme şekillerini başlıklar

⁷⁵ Resmi Gazete: Tarih: 15.08.2013, Sayı: 30361.

⁷⁶ Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: (Çevrimiçi) <https://e-tebligat.uyap.gov.tr/>, (Erişim Tarihi:07.05.2021).

⁷⁷ Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: (Çevrimiçi) <https://www.etebligat.gov.tr/wp-content/uploads/2020/10/rehber.pdf> (Erişim Tarihi: 07.05.2021).

⁷⁸ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 184.

altında incelemeyi uygun görüyoruz. Çünkü Tebligat Kanunu dışında yer alan elektronik tebligat hakkındaki düzenlemeler muhatapları, usulleri ve sonuçları bakımından farklılıklar içerdiğinden elektronik tebligat yapılırken hangi düzenlemenin esas alınacağını doğru şekilde tespit edilmesi önemlidir⁷⁹.

3.6.1 Ticaret Bakanlığı Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi

640 sayılı Gümrük Personeli ve Bazı Düzenlemeler Hakkında KHK⁸⁰ ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı görev alanı kapsamındaki tebligatlar ilgili kanunlardaki usullere bağlı kalmadan 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 107/A maddesine göre kurulan teknik alt yapıyı kullanarak muhataplarına elektronik ortamda tebligat yapılabileceğini belirtmiştir (640 sayılı KHK m. 40/a-1).

Ticaret Bakanlığı'nın elektronik ortamda yaptığı bu tebligat muhatapın elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci gün yapılmış sayılacağı belirtilmiştir (640 sayılı KHK m. 40/a-2). Ayrıntılı düzenleme yapma konusunda Ticaret Bakanlığı'nın yetkili olduğu belirtilmiştir (640 sayılı KHK m 40/a-3).

Bu konuda Ticaret Bakanlığı tarafından 25.01.2018 tarihinde Elektronik Tebligat Sistemi Genel Tebliği⁸¹ yayımlanmıştır.

Tebliğin 1. maddesinde Ticaret Bakanlığınca ve Bakanlığın görevi kapsamında il ve ilçe tüketici hakem heyetlerince düzenlenen ve tebligatın muhataplarına Tebligat Kanunu'na göre tebliği gereken evrakların elektronik ortamda tebliğine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla hazırlandığı belirtilmiştir. Tebliğin 3. maddesinde Elektronik Tebligat: Ticaret Bakanlığı'nın görev ve yetkisi kapsamında olup 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliği gereken evrakın Vergi Usul Kanunu'nun 107/a maddesi uyarınca GİB tarafından hazırlanan sistem üzerinden muhatapların elektronik tebligat adreslerine gönderilmesi şeklinde tanımlanmıştır. Tebliğin 4. maddesinde 4458 sayılı Gümrük Kanunu⁸² gereğince gümrük yükümlülüğünü yerine getirmekle yükümlü kişiler dahil Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından kendisine tebliğe elverişli elektronik tebligat alma zorunluğu getirilenlerle isteğe bağlı elektronik tebligat yapılmasını talep edenlere bu sistem üzerinden elektronik tebligat yapılacağı belirtilmiştir. Ayrıca tebliğin 4/2. maddesine göre tüm gümrük müşavirlerinin elektronik

⁷⁹ Atalı/ Ermenek/Üçüncü, Tebligat Hukuku, s. 63.

⁸⁰ Resmi Gazete: Tarih: 08.06.2011, Sayı: 27958

⁸¹ Resmi Gazete: Tarih: 25.08.2018, Sayı: 30312

⁸² Resmi Gazete: Tarih: 04.11.1999, Sayı: 23866.

tebligat kullanması gerektiği ifade edilmiştir. Tebliğin 5. maddesinde ise tebliği gereken evrakın Ticaret Bakanlığı tarafından güvenli elektronik imza tarafından imzalanarak muhatabın elektronik tebligat adresine iletilmesiyle tebligatın gerçekleşeceği belirtilmiş ve tebliğ edilmiş sayılması için ise elektronik tebligat mesajının muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaştığı tarihi izleyen beşinci gün sonunda tebliğ edilmiş sayılacağı belirtilmiştir. Ayrıca Tebliğin m. 5/4'e göre yapılan bu işlemlerle ilgili sistem tarafından olay kayıtlarının tutulacağı ve 30 yıl süreyle saklanacağı ifade edilmiştir. Tebliğin 8. maddesinde elektronik tebligat zorunluluğu getirilen kişilerin bu yükümlülüğe uymaması halinde Gümrük Kanunu'nun 241. maddesine göre idari para cezası uygulanacaktır. Aynı madde hükmüyle Maliye ve Hazine Bakanlığı tarafından elektronik tebligat kullanma zorunluluğu getirilenler ceza bakımından kapsam dışında tutulmuştur. Gümrük Kanunu 241. maddesi gereğince uygulanacak idari para cezası ise 01.01.2021 tarihinden itibaren 173 TL'dir⁸³.

Ticaret Bakanlığı'nın tebligat göndermesine ilişkin düzenlemelerin ayrı bir kanunla yapılması doktrin tarafından eleştirilmiştir. Çünkü Tebligat Kanunu'nun 1. maddesinde Ticaret Bakanlığı'nın Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebligatı çıkarmaya yetkili merci olduğu ifade edilmiştir. Bu sebeple Ticaret Bakanlığı tarafından oluşturulan tebligatın Tebligat Kanunun hükümlerine göre gönderilmesi gerekmektedir. Ayrıca Ticaret Bakanlığı tarafından oluşturulan elektronik tebligatın da ayrı bir sistem üzerinden değil Tebligat Kanunu m.7/a hükmüne göre PTT tarafından kurulan UETS üzerinden gönderilmesi gerektiği doktrin tarafından belirtilmektedir⁸⁴.

Doktrinde 640 sayılı KHK'ya dayanılarak çıkarılan 1 nolu Elektronik Tebligat Sistemi Genel Tebliğinin de hukuki işlemler bakımından sakat olduğu ifade edilmiştir. Çünkü Gümrük Kanunu'na göre Ticaret Bakanlığı ancak Gümrük Kanunu'ndaki düzenlemelere ilişkin ikincil düzenleme yapabilecektir. Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan 1 nolu tebliğde idari para cezasına ilişkin düzenleme eleştirilerek Gümrük Kanunu'nun ilgili maddesinde elektronik tebligata ilişkin idari yaptırım öngörülmediği bu sebeple yorum ve kıyas yoluyla ceza verilmesinin hukuken mümkün olmadığı belirtilmiştir⁸⁵. Ayrıca tebligata ilişkin düzenlemelerin Tebligat Kanunu'nda yapıldığının altı çizilmiştir.

⁸³ Ticaret Bakanlığı 169 numaralı Gümrük Genel Tebliği, Resmi Gazete: Tarih: 17.12.2020, Sayı: 31337.

⁸⁴ **Köksal** Mehmet: “*Elektronik Tebligat*”, Legal Hukuk Dergisi, C.16, Sa.184, 2018, (s. 1549-1580), s. 1568; **Köksal**, Mehmet: Tebligat Hukuku Şema Kitap - Ders Kitabı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, Eylül 2018, s. 4.

⁸⁵ **Köksal**, “*Elektronik Tebligat*”, s. 1570.

3.6.2 MASAK Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi

5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un⁸⁶ 9/a maddesinde MASAK'ın 5549 sayılı kanun ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunu⁸⁷ kapsamında yapacağı işlemlerde 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri ile bağlı kalmaksızın elektronik ortamda tebligat yapılacağı ve elektronik ortamda cevap verileceği belirtilmiştir. Bu yolla yapılan tebligatlar da muhatabına ulaştığında tebliğ edilmiş sayılacağı ifade edilmiştir⁸⁸. Ayrıca söz konusu kanunla Hazine ve Maliye Bakanlığı ve MASAK'ın bu konuda ayrıntılı düzenleme yapması hususunda yetkilendirilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 30.03.2015 tarihinde MASAK Elektronik Tebligat Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁸⁹ yayımlamıştır. Bu yönetmeliğin m. 7/1 hükmü gereğince MASAK tarafından 5549 Sayılı Kanun ve 6415 Sayılı Kanun gereğince bankalara, sermaye piyasası aracı kurumlarına, finansal kiralama şirketlerine, faktöring şirketlerine, finansman şirketlerine, sigorta ve emeklilik şirketlerine, portföy yönetim şirketlerine, MKK'ya ve PTT'ye elektronik ortamda tebligat yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Yönetmeliğin 15. maddesi ise elektronik tebligatın muhatabın hesabına ulaştığı anda tebliğ edilmiş sayılacağı ifade edilmiştir. Elektronik tebligatın muhatabın hesabına ulaştığı anda tebliğ edilmiş sayılacağı hükmü Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde düzenlenen tebligatın muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihi takip eden beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılacağı hükmünden farklılık göstermektedir. Elektronik tebligatın iletilmesine ilişkin sürecin olay kaydının tutulacağı yine yönetmelikte belirtilmiştir.

MASAK tarafından oluşturulan elektronik tebligat sistemini kullanmak zorunda olan muhataplar bu yükümlülüğünü yerine getirmedikleri takdirde 5549 Sayılı Kanun gereğince kırk bin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılacakları bir yılda bu cezanın toplam tutarının bir milyon Türk lirasını aşamayacağı belirtilmiştir (5549 Sayılı Kanun m. 13/4).

Doktrinde 5549 sayılı kanunun 9/a maddesiyle getirilen MASAK'ın kullandığı elektronik tebligat sisteminin 7201 sayılı Tebligat Kanunu m. 7/a hükmünden ayrı düzenlemeler getirmesi eleştirilmiştir. En önemli eleştiri ise Tebligat Kanunu m. 7/a hükmünde elektronik tebligatın ulaştığı tarihten izleyen günün beşinci gününde tebliğ edilmiş sayılacağı

⁸⁶ Resmi Gazete: Tarih: 18.10.2006, Sayı:26323.

⁸⁷ Resmi Gazete: Tarih: 16.02.2013, Sayı:28561.

⁸⁸ **Çatalkaya**, İbrahim: Tebligat Hukuku, Ankara, Adalet Yayınevi, Şubat 2020 s. 75.

⁸⁹ Resmi Gazete: Tarih: 30.03.2015, Sayı: 29311.

ilkesi ile ayrılması yönüdür. Çünkü 5549 sayılı kanunun 9/a maddesi tebligatın muhatabına ulaştığı anda tebliğ edilmiş sayılacağı belirtilmiştir. Ayrıca elektronik tebligat için ayrı sistem oluşturulması sebebiyle de Tebligat Kanunu m. 7/a hükmü ile Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nin uygulama imkânı bulunmadığı ifade edilmiştir⁹⁰.

3.6.3 TPE Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi

6769 Sayılı Sınaî Mülkiyet Kanunu'nun⁹¹ m. 160/6 hükmü gereğince Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından Sınaî Mülkiyet Kanunu'nun uygulanması kapsamında 7201 sayılı Tebligat Kanunu m. 7/a hükmüyle bağlı kalmaksızın elektronik tebligat yapılabilecektir. Bu şekilde tebligat yapılabilmesi için elektronik tebligat yapılacak muhatabın onayının alınması ve elektronik tebligatın sistem üzerinden elektronik ortamda kutusuna bırakılması gerektiği belirtilmiştir (6769 Sayılı Kanun m 160/6).

Türk Patent ve Marka Kurumu bu kanuna dayanarak Elektronik Tebligat Sistemi'ni (ETEBS) oluşturmuştur. ETEBS sistemini Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından 2020 yılının başlarında kullanıma açılmıştır⁹². 6769 sayılı kanuna göre elektronik tebligat mesajı Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından ETEBS üzerinden muhatabın elektronik posta adresine konulduğu tarihten sonra muhatabın sisteme giriş yaptığı ilk tarihte tebliğ tarihi olarak kaydedilecektir. Muhatap ETEBS'e giriş yapmadığı takdirde ise belgelerin muhatabın elektronik tebligat adresine konulduğu tarihi takip eden onuncu günü tebliğ tarihi olarak kaydedileceği belirtilmiştir (SMK m. 106/6). Örneğin; Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından belgenin muhatabın ETEBS hesabına 20.07.2020 tarihinde konulmuştur. Muhatap ETEBS'e 20.07.2020 tarihinde sisteme giriş yaptığı takdirde tebliğ tarihi 20.07.2020 tarihi olarak kabul edilecektir. Muhatabın ETEBS'e 30.08.2020 tarihinde girdiğini kabul ettiğimiz takdirde ise tebliğ tarihi ETEBS'e giriş tarihi değil sisteme konulduğu tarihi takip eden onuncu gün olan 30.07.2020 tarihi olarak kabul edilecektir. Türk Paten ve Marka Kurumu ETEBS ile 500.000 üzerinde belgenin sistem üzerinden gönderileceği belirtilmiştir.

⁹⁰ Varol/Baştürk, “Hukuki ve Teknik Boyutuyla Elektronik Tebligat”, s. 276.

⁹¹ Resmi Gazete: Tarih: 10.01.2017, Sayı: 29944.

⁹² Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: (Çevrimiçi) <https://www.turkpatent.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 07.05.2021).

3.6.4 KTB Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi

Turizm Teşvik Kanunu⁹³ kapsamında uygulanan idari para cezalarının muhataplarına iletilmesi amacıyla oluşturulan bir sistemdir. Bakanlık bu konuda Turizm Teşvik Kanunu Hükümleri Uyarınca Verilen İdari Para Cezalarının Tebligatının Elektronik Ortamda Yapılmasına İlişkin Tebliğ⁹⁴ yayımlanmıştır.

Söz konusu tebliğin m. 3/c’de bakanlık kontrolörleri tarafından yapılan kontrol ve inceleme sonucunda düzenlenen idari yaptırım tutanakları ile idari para cezalarının VUK m. 107/a hükümlerine göre GİB tarafından oluşturulan sistem üzerinden muhataplarına iletilmesini elektronik tebligat olarak tanımlamıştır.

GİB tarafından kendilerine elektronik tebligat kullanma zorunluluğu getirilenlerle isteğe bağlı olarak kendisine tebligat yapılmasını isteyenlere GİB tarafından kurulan bu sistem üzerinden tebligat yapılacağı belirtilmiştir⁹⁵. Tebliğin m. 4/3 hükmünde elektronik ortamda yapılan tebligat muhatabın adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılacağı ifade edilmiştir. Tebliğin m. 5/1 hükmüne göre bu tebliğe göre elektronik ortamda tebliğe gereken evrak 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre diğer tebligat yöntemleriyle de tebliğ edilecektir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın elektronik tebligatlarını Tebligat Kanunu hükümlerinden ayrı hükümlere tabi tutularak farklı sistem üzerinden gönderilmesi doktrin tarafından eleştirilmiştir⁹⁶. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tebligat Kanunu m. 1 hükmünde tebligat çıkarmaya yetkili merciler arasında sayılmıştır. Bu sebeple Kültür ve Turizm Bakanlığı elektronik ortam da dâhil tüm tebligatlarını Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapması gerekmektedir⁹⁷. Çünkü Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebligatı çıkarmaya yetkili merci olan Kültür ve Turizm Bakanlığının idari para cezalarına ilişkin tutanakları UETS sisteminden gönderilmesi gerekmektedir. Kaldı ki 01.01.2019 tarihinden itibaren uygulanmaya başlayan UETS sistemine rağmen Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın ayrı bir tebliğ yayımlayarak farklı bir sistem üzerinden elektronik ortamda tebliğ yapması başka bir eleştiri konusudur⁹⁸.

⁹³ Resmi Gazete: Tarih: 16.03.1981, Sayı: 17635.

⁹⁴ Resmi Gazete: Tarih: 10.03.2019, Sayı: 30710.

⁹⁵ Turizm Teşvik Kanunu Hükümleri Uyarınca Verilen İdari Para Cezalarının Tebligatının Elektronik Ortamda Yapılmasına İlişkin Tebliğ m. 4.

⁹⁶ **Köksal**, Tebligat Hukuku, s. 35.

⁹⁷ **Köksal**, “Elektronik Tebligat”, s. 1557.

⁹⁸ **Köksal**, Tebligat Hukuku, s. 36.

3.6.5 KİK Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda⁹⁹ Kamu İhale Kurumu tarafından yapılan ihale sürecinde ve ihale sonrasında yapılacak bildirimlerin elektronik ortamda yapılabileceğini belirtmiştir (KİK m. 65).

Kamu İhale Kurumu veya idare tarafından elektronik ortamda sunulan tebligatlar ile çerçeve anlaşmaya dâhil olan istekliler tarafından sunulan fiyat tekliflerinin aynı gün teyit edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Elektronik ortamda yapılan bildirimlerde bildirim tarihi tebliğ tarihi sayılacaktır (KİK m. 65/1-b). Kamu İhale Kurumu ve diğer idareler tarafından güvenlik elektronik imza kullanılarak yapılan işlemlerle istekliler tarafından Elektronik Kamu Alım Platformu kullanılarak yapılan tekliflerde teyit aranmamaktadır (KİK m. 65/2).

3.6.6 SGK Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 100. maddesiyle SGK, 5510 sayılı kanun kapsamında yapılacak işlemlerin ve bunun sonucunda oluşacak her türlü belge ve bilginin elektronik ortamda gönderilmesi hususunda gerçek ve tüzel kişilere izin verme, gerçek ve tüzel kişileri aracı kılmak ve zorunlu tutmak hususunda yetkili kılınmıştır¹⁰⁰. Ayrıca SGK'ya verilmesi gereken her türlü bilgi ve belgenin elektronik ortamda gönderilmesi, gerçek ve tüzel kişiye veya yetkili kurum ve kuruluşlara bilgi ve belgelerin elektronik ortamda verilmesi hususunda zorunlu kılmaya, söz konusu bu belgeleri diğer belge ve formlarla birleştirmeye ve bu formları, bilgileri ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının elektronik ortamından almaya, bu kurumlara yapılacak bildirimleri elektronik ortamdan yapmaya, işveren, sigortalı diğer kurum ve kuruluşların yapacakları her türlü bildirimlerin ve düzenleyecekleri her türlü belgeleri elektronik ortamda düzenlemeye ve bildirimde bulunmaya, bu ortamda hazırlanan bilgi ve belgelerin elektronik ortamda ilgili kişilere gönderilmesi hususunda ayrıntılı düzenleme yapmaya SGK yetkilidir (5510 Sayılı Kanun m. 100/3).

Doktrinde 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda bu derece kapsamlı bulunmayan hükmün 5510 sayılı SSGSSK bulunması ve elektronik tebligat hususunda sadece bu kanunla kapsamlı olarak yetkilendirilmesi eleştirilmektedir. Ayrıca 5510 sayılı SSGSSK ile SGK tüm kurum ve kuruluşları elektronik ortamda tebligat yapılması konusunda zorunlu tutma yetkisinin verilmesi

⁹⁹ Resmi Gazete: Tarih: 22.01.2002, Sayı: 24648.

¹⁰⁰ **Esen**, Bünyamin: “7201 Sayılı Tebligat Kanunu Hükümlerinin Sosyal Güvenlik Hukuk Yönünden Tamamlayıcılık Etkisi” Terazi Hukuku Dergisi, C. 8, Sa. 85, 2013, (s. 58-62), s. 60.

diğer bir eleştirisi noktasıdır. Bunun yanında 7201 sayılı Tebligat Kanunu ile tebligat çıkarmaya yetkili mercilere elektronik tebligat zorunlu tutulacak kişileri belirleme konusunda yetki verilmediği ancak 5510 sayılı SSGSSK ile SGK'ya böyle bir yetki verildiği belirtilmektedir¹⁰¹.

3.6.7 RTÜK Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi

6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunu m. 5/6 hükmü çerçevesinde medya hizmet sağlayıcılarının yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde künye bilgileri, iletişim ve adres bilgileri, kayıtlı elektronik posta adresini, izleyici temsilcisinin, adını ve iletişim bilgilerini RTÜK'e bildirmek ve internet sitelerinde yayımlamak zorunda oldukları belirtilmiştir. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyen medya hizmet sağlayıcılarına RTÜK tarafından bu yükümlülüğü yerine getirmesi için otuz günlük süre verilecek olup verilen bu süre içerisinde bu yükümlülüğü yerine getirmeyen sağlayıcının yayınları üç ay süreyle durdurulacaktır. Bu süre zarfında da bu yükümlülüğü yerine getirmeyen kuruluşun lisansı iptal edilerek kanal ve frekans kullanımına son verilecektir (6112 sayılı kanun m. 32/6). Bu madde hükmüyle kanun tarafından medya yayın kuruluşlarının elektronik tebligat adresi edinmeleri hususunda ağır yaptırımlar öngörülmüştür.

6112 sayılı kanunun 32. maddesinde öngörülen uyarı ve idari yaptırım kararları medya hizmet sağlayıcıları tarafından bildirilen bu kayıtlı elektronik tebligat adreslerine iletilecektir (6112 sayılı kanun m. 32/10 c. 1). Medya yayın kuruluşu tarafından bildirilen elektronik tebligat adresine tebligat yapılamazsa RTÜK'e bildirilen normal adresine RTÜK tarafından normal tebligat yapılacaktır (6112 sayılı kanun m. 32/10 c.2). 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde yapılan değişiklikle 01.01.2019 tarihinden itibaren UETS sistemine geçilmiştir. RTÜK'te 7201 sayılı Tebligat Kanunu gereğince Tebligat çıkarmaya yetkili kuruluş olması dolayısıyla elektronik tebligatta UETS sistemini kullanacağını duyurarak medya yayın kuruluşlarına UETS hesabı edinmelerini istemiştir¹⁰²

¹⁰¹ Dalkılıç, “Elektronik Tebligatın İdari İşlemler Bakımından Değerlendirilmesi”, s. 121.

¹⁰² Duyuru hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız: (Çevrimiçi), <https://www.rtuk.gov.tr/haberler/>, (Erişim Tarihi: 08.05.2021).

3.6.8 Maliye Bakanlığı Tarafından Oluşturulan Elektronik Tebligat Sistemi

3.6.8.1 Giriş

Mevzuatımızda tebligata ilişkin genel düzenleme Tebligat Kanunu'nda yapılmıştır. Ancak vergilendirme işleminin önemi ve teknik olarak ayrıntılı olması sebebiyle vergilendirme işlemleri ayrı ve özel kanunla düzenlenmesi gerekmiştir¹⁰³. Bu sebeple kanun koyucu vergilendirmeye ilişkin olayın muhatabına bildirilmesi amacıyla VUK 93-109. maddeleri arasında vergilendirme işleminin muhataba tebliği usullerini düzenlemiştir.

Tebligat Kanunu'nun 51. maddesinde ise mali tebligata ilişkin özel düzenleme bulunan hallerde bu hükümlere göre tebligat yapılacağı burada hüküm bulunmayan hallerde ise Tebligat Kanunu'nun genel hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir¹⁰⁴. Tebligat Kanunu ile VUK 93-109. maddeleri arasındaki hükümler paralellik göstermekle birlikte VUK düzenlenen vergilendirmenin tebliğine ilişkin hükümler teknik ve özel düzenlemelerdir¹⁰⁵.

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nda vergilendirme sürecinde tebligat vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden hususların yetkili makamlar tarafından mükellefe, ceza sorumlusuna bildirilmesi ve bu sürecin belgelendirilmesi şeklinde tanımlanmıştır (VUK m. 21).

Vergilendirme konusu olayın tahsil edilebilir aşamaya gelmesi için çeşitli aşamalardan geçmesi gerekmektedir¹⁰⁶. Bu aşamalar tarh, tebliğ, tahakkuk, tahsildir. Vergilendirmeyi doğuran olay da tebligat önemli bir yere sahiptir¹⁰⁷. Tebligat tarh ve tahakkuk safhasının önemli bir parçası olup tarh işlemiyle belirgin hale gelen verginin tahakkuk aşamasına geçmesi için köprü vazifesi görmektedir¹⁰⁸. Tarh edilen bir verginin tahakkuk edip tahsil edilebilmesi için mutlaka muhatabına tebliği gerekmektedir¹⁰⁹. Devletin önemli gelir kaynağı olan vergilerin

¹⁰³ Arslan, Mehmet/Biniş, Mine: “*Türk Vergi Sisteminde Tebligat ve Elektronik Tebligat*”, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, C. 14, S. 1, 2016, (s. 300-317), s. 301.

¹⁰⁴ Üzeltürk, Hakan: “*Elektronik Tebligat ve Anayasa Mahkemesi*”, Mali Hukuk Dergisine Önsöz, Mali Hukuk Dergisi, C. 15, Sa. 179, 2019, (s. 2384-2395), s. 2388; Deliduman, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 187.

¹⁰⁵ Atalı/Ermenek/Üçüncü, Tebligat Hukuku, s. 20.

¹⁰⁶ Görkemli, Burcu: “*Yargı Kararları Işığında Vergi Hukukunda Usulsüz Tebligat*”, Ankara Barosu Dergisi, C. 75, Sa. 3, (s. 101-127), s. 104.

¹⁰⁷ Cangüloğlu, “*Hukuki Boyutuyla Vergi Usul Hukukunda Elektronik Ortamda Tebligat*”, s. 187.

¹⁰⁸ Öncel, Mualla/Göker, Cenker/Kumrulu, Ahmet/Çağan, Naim: Vergi Hukuku, 29. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2020, s. 103; Arslan/Biniş, “*Türk Vergi Sisteminde Tebligat ve Elektronik Tebligat*”, s. 301.

¹⁰⁹ Yurtsever, “*Vergi Hukukunda Elektronik Tebligat*”, s. 454.

tahsil edilebilmesi için mükellefin zamanında ve doğru bir şekilde vergilendirme işlemi konusunda bilgilendirilmiş olması idarenin en önemli görevidir¹¹⁰.

3.6.8.2 Yasal Mevzuat

Maliye Bakanlığı tarafından oluşturulan elektronik tebligatın yasal dayanağı 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 107/a maddesidir. Vergi hukukunda elektronik tebligat 6009 sayılı Gelir Vergisi Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunun¹¹¹ 7. maddesiyle 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na eklenen 107/a maddesiyle hayatımıza girmiştir. Yine aynı madde hükmüne 6637 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik yapılmasına Dair Kanunun¹¹² 5. maddesiyle ayrıntılı düzenleme yapılmıştır.

6009 Sayılı Kanunla 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 107/a maddesi olarak eklenen elektronik tebligat hükmünde kanun koyucu Maliye Bakanlığı'na ayrıntılı düzenleme yapma yetkisi vermiştir. Maliye Bakanlığı bu yetkiye dayanarak 456 nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği¹¹³ yayımlamış ve bu tebliğ de elektronik tebligata ilişkin ayrıntılı düzenleme yapmıştır. 19.10.2019 Tarihinde ise 511 Sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği¹¹⁴ ile 456 Sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde değişiklik yapılmıştır.

3.6.8.3 Tanımı

213 Sayılı VUK elektronik tebligata ilişkin bir tanımı bulunmamaktadır. 456 Sayılı VUK Genel Tebliği'nin 3. maddesinde ise elektronik tebligat VUK hükümlerine göre tebliği gereken evrakın mükelleflerin elektronik tebligat adreslerine Elektronik Tebligat Sistemi aracılığıyla tebliğ edilmesi olarak tanımlanmıştır (456 Sayılı Tebliğ m. 3/ç). Elektronik Tebligat Sistemi ise bilişim sistemi vasıtasıyla mükellefin elektronik tebligat adresine iletilmek üzere, tebliğ evrakının gönderildiği ve elektronik ortamda dillendirilerek tesliminin sağlandığı sistem olarak ifade edilmiştir (456 Sayılı Tebliğ m. 3/e).

¹¹⁰ **İnneci, Ahmet/Karadağ Coşkun, Neslihan:** “*Vergi Usul Kanunu'na Göre Tebliğ'de Yapılan Hatalar ve Yargının Konuya Bakışı*”, Maliye Dergisi, Sa. 169, 2015, (s. 55-69), s. 68; **Tunaoglu, Osman:** Vergi Usul Kanunu'na Göre Tebligat, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 53.

¹¹¹ Resmi Gazete: Tarih: 01.08.2010, Sayı: 27659.

¹¹² Resmi Gazete: Tarih: 07.04.2015, Sayı: 29319.

¹¹³ Resmi Gazete: Tarih: 27.08.2015, Sayı: 29458

¹¹⁴ Resmi Gazete: Tarih: 19.10.2019, Sayı: 30925

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'na göre tebliğ yapılacak kimselere 213 sayılı VUK'un 93. maddesinde sayılan tebligat usullerine bağlı olmaksızın tebliğe elverişli elektronik bir adres aracılığıyla elektronik ortamda tebligat yapılabilecektir (VUK m. 107/a-1). Elektronik tebligatın normal tebligat usulünden farkı mükellefi bilgilendirmede kullanılan aracın değişmesi olarak adlandırılmıştır¹¹⁵. Vergilendirme açısından elektronik tebligat ise VUK'na göre vergi daireleri tarafından düzenlenen tebligatın GİB tarafından oluşturulan sistem üzerinden muhataplarına ulaştırılması ve bunun belgelendirilmesidir¹¹⁶.

Maliye Bakanlığı elektronik tebligata ilişkin teknik altyapıyı kurmaya, kurulmuş olan teknik altyapıyı kullanmaya, elektronik tebligat yapılması zorunlu olan mükellefleri belirlemeye ve bakanlığın kendisini elektronik ortamda tebligat yapılacakları belirlemeye ilişkin usul ve esaslarla diğer usul ve esaslar hususunda düzenlemeler yapabileceği belirtilmiştir (VUK m. 107/a-3). Bu madde hükmüyle Maliye Bakanlığı'na verilen yetki elektronik ortamda tebliğe ilişkin usul ve esasları belirlemek değil ayrıca Bakanlığın elektronik tebligat kullanmaya zorunlu olacak kişileri belirlemeye ve kendisine elektronik ortamda tebligat yapacak kişileri de belirlemeye yetkili olduğu düzenlenmiştir¹¹⁷.

Elektronik tebligat yapılması zorunlu olun mükelleflere elektronik tebligat GİB tarafından kurulacak sistem üzerinden yapılacak olup bunun dışında başka yöntemle yapılan elektronik tebligat geçersizdir¹¹⁸. Bu konuda Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi vermiş olduğu bir kararında davalı idare tarafından sunulan bilgi ve belgelerde davacının zorunlu elektronik tebligat yapılması gereken kişilerden olduğu ancak davacıya ait herhangi bir elektronik tebligat adresinin bulunmadığı sadece davacının sms gönderilen cep telefonu numarasının bulunduğu ve söz konusu ihbarnamenin SMS gönderilmek suretiyle gerçekleştirildiği anlaşıldığından tebligatın geçersiz olduğu belirtilmiştir¹¹⁹.

¹¹⁵ **Dalkılıç**, “Elektronik Tebligatın İdari İşlemler Bakımından Değerlendirilmesi”, s. 112

¹¹⁶ **Yıldırım**, Türk Vergi Hukuku Açısından Tebligat, s. 301.

¹¹⁷ **Akman**, İnci Solak: ‘Türk Vergi Hukukunda Norm Koyma ve Normun Uygulanmasında Kronikleşmiş Yetkilendirme Sorununa Yeni Bir Örnek: Elektronik Tebligat Usulüne İlişkin Düzenlemeler’, Ankara Barosu Dergisi, C. 74, Sa. 2, 2016, (s. 267-285), s. 271.

¹¹⁸ **Tunaoglu**, Vergi Usul Kanunu'na Göre Tebligat, s. 53.

¹¹⁹ Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Vergi Dava Daireleri Kurulu, Esas No:2018/576, Karar No: 2018/217, Tarih:07.03.2018, Legal Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası'ndan temin edilmiştir, (Erişim Tarihi: 05.05.2021).

3.6.8.4 456 Sayılı Tebliğ ve Tebliğin Amacı

Maliye Bakanlığı VUK m. 107/a-3 hükmüne dayanarak 456 sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğiyle¹²⁰ vergi hukukunda elektronik tebligata ilişkin ayrıntılı düzenleme yapmıştır. Söz konusu 456 sayılı Tebliğin amacının 213 sayılı VUK hükümlerine göre tebliği gereken evrakın GİB aracılığıyla oluşturulan sistem üzerinden elektronik ortamda tebliğ edilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla çıkarıldığı ifade edilmiştir. Tebliğe göre Maliye Bakanlığı tarafından GİB'e verilen bu yetki çerçevesinde İnternet Vergi Dairesi ve İnteraktif Vergi Dairesi sistemi üzerinde elektronik tebligat sistemini oluşturmuştur¹²¹.

Verginin kanuniliği ilkesi gereğince elektronik tebligata ilişkin ayrıntılı düzenlemenin tebliğle yapılması hususunda yürütme organı olan Maliye Bakanlığına yetki verilmesi doktrin tarafından eleştirilmiştir. Çünkü bu görüşe göre vergilendirmenin aşamalarından biri olan elektronik tebligatın kapsamının kanun koyucu tarafından kanunla belirlenmesi gerektiği belirlilik ve verginin kanuniliği ilkesi açısından daha doğru olacağı ifade edilmiştir¹²². Doktrinde yapılan bir diğer eleştiri ise 456 sayılı tebliğin kanuna açıkça aykırı olması hususudur. Çünkü kanunla yapılan bir düzenlemenin kapsamı genişletilemeyeceği, daraltılamayacağı veya ortadan kaldırılamayacağı gibi yeni yükümlülüklerde oluşturulamayacağı vurgulanmıştır. Ayrıca burada “ben yaptım oldu” anlayışının bir uygulaması ile karşı karşıya kalındığı, yargılama mercilerinin 456 Sayılı tebliğden kaynaklanan uyuşmazlıklarda mükellef lehine karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir¹²³.

456 Sayılı Tebliğin iptali için Türkiye Barolar Birliği tarafından Danıştay 4. Dairesinde dava açılmıştır. Ayrıca Türkiye Barolar Birliği aynı davada 456 sayılı Tebliğin Anayasaya aykırı olduğunu da ileri sürmüştür. Danıştay yaptığı inceleme sonucunda söz konusu 456 sayılı Tebliğin kanuna aykırı olmadığını kanun koyucunun teknolojinin sürekli olarak gelişmesi ve elektronik tebligatın teknik açıdan ayrıntılı düzenleme gerektirmesi sebebiyle kanunla değiştirme imkânının zor olduğunu daha kolay olan ikincil düzenlemelerle teknolojiye uygun olarak değiştirilebileceğini ve ayrıntılı teknik düzenlemenin kanuna aykırı olmamak kaydıyla

¹²⁰ Resmi Gazete: Tarih: 27.08.2015, Sayı: 29458.

¹²¹ **Rumkale**, Ruknetin: “*Elektronik Tebligat*”, Terazi Hukuk Dergi, C.11, Sa. 113, 2016, (156), s. 156; Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: (Çevrimiçi) <https://www.gib.gov.tr/e-Tebliğat>, (Erişim Tarihi: 08.05.2021).

¹²² **Akman**, “*Elektronik Tebligat Usulüne İlişkin Düzenlemeler*”, 277; **Cangüloğlu**, “*Hukuki Boyutuyla Vergi Usul Hukukunda Elektronik Ortamda Tebligat*”, s. 190.

¹²³ **Köksal**, “*Elektronik Tebligat*”, s. 1559; **Köksal**, Tebligat Hukuku, s. 33.

ikincil düzenlemelerle yapılması gerektiğini belirterek davayı reddetmiştir¹²⁴. Türkiye Barolar Birliği Danıştay 4. Dairesinin red kararını temyizden incelemeye yetkili Vergi Dava Daireleri Kuruluna taşımıştır. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu ise yaptığı inceleme sonucunda 456 sayılı Tebliğde düzenlenen yaptırımlar yönünden suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırılık teşkil ettiği gerekçesiyle temyiz başvurusunu kabul ederek bu yönden Danıştay 4. Dairesinin kararını 456 Sayılı Tebliğin 9. maddesi yönünden bozmuş diğer yönlerden ise temyiz başvurusunun reddine karar vermiştir¹²⁵.

Kanun koyucu bu iptali göz önünde bulundurarak 7103 Sayılı Kanunun 13. maddesiyle VUK mükerrer m. 355/2’ye yeni bir fıkra hükmü eklemiştir. Bu hükme göre elektronik tebligat sistemine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeyen birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbaplarına 2021 yılı için 1.500,00 TL, ikinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler 2021 yılı için 760,00 TL, bunlar dışında kalanlar 2021 yılı için ise 390,00 TL özel usulsüzlük cezası uygulanacağı belirtilmiştir (VUK mükerrer m. 355/2).

Doktrin tarafından yürütme organı olan bakanlığın tebliğle idari para cezası getirmesi eleştirilmiştir¹²⁶. Tebliğle dayanak gösterilmeyen bir hükümle idari para cezasının öngörülmesi suçta ve cezada kanunilik ve vergide kanunilik ilkesine aykırı olduğu ifade edilmiştir.

Söz konusu tebliğle göre elektronik tebligat GİB tarafından İnternet Vergi Dairesi üzerinden oluşturulan sistem üzerinden gönderilmeye başlanmıştır. Ancak daha sonra yapılan güncelleme işlemleri ile İnteraktif Vergi Dairesi oluşturularak mükelleflerin işlemlerini elektronik ortamda kapsamlı şekilde yapması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda elektronik tebligat sistemi de İnteraktif Vergi Dairesi Sistemine taşınmıştır. Bu konuda sistemler üzerinde yaşanan sıkıntı sebebiyle mükellefler mağduriyet yaşamıştır. Bu hususla ilgili İzmir Bölge İdare Mahkemesi’nin bir kararı önemlidir. Bu karara göre¹²⁷ davacı kendisine ilk etapta elektronik tebligatların İnternet Vergi Dairesi üzerinden geldiğini ancak daha sonra yapılan güncelleme ile elektronik tebligatların İnteraktif Vergi Dairesi Sistemi üzerinden gönderilmeye başlandığını ancak bu konuyla ilgili kendisine bilgilendirme yapılmadığını belirterek davalı tarafından yapılan tebligatlardan haberdar olmadığını belirtmiştir. Bunun üzerine İzmir Bölge İdare

¹²⁴ Danıştay 4. Dairesi, Esas No:2015/9443, Karar No:2017/4748. Tarih:23.05.2017. Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi:07.05.2021).

¹²⁵ Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, Esas No: 2017/618, Karar No: 2017/52, Tarih:08.11.201, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 07.05.2021).

¹²⁶ **Ayyıldırım**, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, s. 322; **Cangüloğlu**, “*Hukuki Boyutuyla Vergi Usul Hukukunda Elektronik Ortamda Tebligat*”, s. 191.

¹²⁷ İzmir Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesi, Esas No:2017/20, Karar No:2018/196, Tarih: 09.02.2018, Legal Mevzuat ve İçtihat Bankasından temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 07.05.2021).

Mahkemesi tarafından yapılan inceleme sonucunda 456 sayılı tebliğe göre elektronik tebligatın İnternet Vergi Dairesi sistemi üzerinden yapıldığını, ancak Maliye ve Hazine Bakanlığı tarafından yapılan çalışma ile elektronik tebligatların İnteraktif Vergi Dairesi üzerinden gönderilmeye başlandığını, İnteraktif Vergi Dairesi internet sitesinde mükelleflerin İnternet Vergi Dairesi sisteminden de işlemlerini yapmaya devam edebileceğinin belirtildiği ancak eski sürüm olan İnternet Vergi Dairesi sisteminde ise işlemlerin İnteraktif Vergi Dairesi sisteminde işlemlerin yapılabileceğini ilişkin bir duyuru yapılmadığı davacının ise eski ve yeni sürümden haber olmadığını belirttiği olayda bu uygulamanın mükellefler açısından mağduriyet yaratması sebebiyle davalı idare tarafından yapılan tebligatların geçersiz ifade edilmiştir.

3.6.8.5 Elektronik Tebligat Yapılacak Mükellefler

456 Sayılı Tebliğle kurumlar vergisi mükellefleri, ticari, zirai ve mesleki kazanç yönünden gelir vergisi mükellefiyetleri bulunanlar, isteğe bağlı olarak kendisine elektronik tebligat yapılmasını talep eden mükelleflere elektronik ortamda tebligat zorunlu kılınmıştır (456 Sayılı Tebliğ m. 4/3). Bu muhataplara öncelikli olarak elektronik posta yoluyla tebligat yapılacaktır¹²⁸. 213 Sayılı Vergi Kanunu hükümlerine göre Tebliği gereken evrak elektronik imzalı olarak GİB tarafından oluşturulan elektronik tebligat sistemi üzerinden tebliğ edilecektir.

3.6.8.6 Elektronik Tebligat Sistemine Başvuru

3.6.8.6.1 Kurumlar Vergisi Mükellefleri

Elektronik Tebligat kullanmak zorunda olan kurumlar vergisi mükellefleri 456 sayılı tebliğin ekinde yer alan Elektronik Tebligat Talep Bildirim Formunu doldurarak bizzat veya noterce çıkarılan özel yetkili vekâletname verilen vekili aracılığıyla kurumlar vergisi olarak bağlı bulunduğu vergi dairesine başvuru yapacaktır. Yapılan başvuru üzerin kurumlar vergisi mükellefine internet sisteminde oluşturulmuş elektronik tebligat sistemine girmesi için kullanıcı adı ve parola ve şifre verilecektir. Bu şifre ile kurumlar vergisi mükellefi elektronik tebligat sistemine erişebilecektir. İşe başlayan kurumlar vergisi mükellefleri işe başladıkları tarihten itibaren 15 gün içerisinde Elektronik Tebligat Talep Bildirim Formunu doldurmak zorundadırlar (456 Sayılı Tebliğ m. 5.1).

¹²⁸ Yüce/Çelik, “Vergi Usul Hukukunda Tebligat Usulleri: Muhatabın Önemi”, s. 141.

3.6.8.6.2 *Gelir Vergisi Mükellefleri*

Elektronik Tebligat kullanmak zorunda olan gelir vergisi mükellefleri ise 456 sayılı tebliğ ekinde yer alan Elektronik Tebligat Talep Bildirim formunu internet vergi dairesi sisteminden doldurarak başvuru yapabileceklerdir¹²⁹. Ayrıca doldurdıkları bu formu bizzat veya noterlikçe verilmiş özel yetkili vekâletnameye dayalı vekilleri aracılığıyla gelir vergisi bakımından bağlı bulundukları vergi dairesine teslim edeceklerdir. Beyanlarını elektronik ortamda veren gelir vergisi mükelleflerine ayrıca internet kullanıcı adı, parola ve şifre gönderilmeyecek olup, bu mükellefler beyanlarını elektronik ortamda verdiği interaktif vergi dairesi üzerinden elektronik tebligat sistemine ulaşabileceklerdir (456 Sayılı Tebliğ m. 5.2).

3.6.8.6.3 *İhtiyari Olarak Elektronik Tebligatı Tercih Eden Mükellefler*

456 Sayılı tebliğle elektronik tebligat yapılması zorunluluğu getirilen mükellefler dışındaki diğer mükellefler kendisine elektronik yolla tebligat göndermesini talep etmesi halinde buna ilişkin talep formunu bizzat kendileri veya noterde verilmiş ve elektronik tebligat işlemleri yapmaya ilişkin özel vekâlet verilen kişiler vasıtasıyla bağlı bulundukları vergi dairesine başvuruda bulunarak kendilerine tebligat yapılmasını isteyebileceklerdir. Aynı şekilde internet vergi dairesi aracılığıyla da başvurular alınabilecektir (456 Sayılı Tebliğ m. 5.3.).

İsteğe bağlı olarak elektronik posta sistemini kullanmak isteyen mükellefler ise 456 Sayılı tebliğ ekinde yer alan Elektronik Tebligat Talep Bildirim Formunu doldurarak bağlı bulundukları vergi dairesine başvuru yaparak edindikleri internet vergi dairesi kullanıcı adı, parola, şifre ile sisteme giriş yapabileceklerdir (456 Sayılı Tebliğ m. 5.3).

3.6.8.7 *Sisteme Giriş ve Tebligatın İletilmesi*

456 sayılı tebliğe göre kendilerine elektronik ortamda tebligat yapılması zorunlu olan mükellefler edindikleri şifre ile interaktif vergi dairesi üzerinden kullanıcı adı, parola ve şifreleriyle giriş yapabileceklerdir. Ayrıca İnteraktif Vergi Dairesi e-devlet kapısı üzerinden de giriş imkanı vermektedir (456 Sayılı Tebliğ m. 6/2).

¹²⁹ **Rumkale**, Ruknettin: “*Vergide Elektronik Tebligat Sistemi Başladı*”, Terazi Hukuk Dergi, C.11, Sa. 120, 2016, (s. 139-140), s. 140.

VUK gereğince yapılması gereken tebligat elektronik imzalı olarak imzalanacak olup tebligatı gönderecek birim tarafından GİB'in oluşturmuş olduğu elektronik tebligat sistemi üzerinden mükellefin elektronik tebligat adresine ulaştırılacaktır¹³⁰. Ayrıca ilgili birim tarafından elektronik tebligat gönderildiği takdirde mükellefin Elektronik Talep Bildirim Formunda bildirmiş olduğu e-posta adresine e-mail, cep telefonuna ise SMS gönderilecektir.

Mükellefe bildirilen e-posta ve sms tebliğ yerine geçmeyecek olup, mükellefin mağdur olmaması için haberdar edilmesi amacıyla gönderilmektedir. SMS veya e-postanın geç gönderilmesi sebebiyle mükellef elektronik tebligatın tebligattan haberdar olmadım diyerek yükümlülükten kurtulamayacaktır. Sonuç olarak e-posta ve SMS tebligat sürelerini etkilememektedir¹³¹.

Elektronik tebligatı kullanan mükellefler internet vergi dairesi aracılığıyla kullanıcı adı, parola ve şifreleriyle sisteme girip elektronik tebligat mesajlarını görebileceklerdir. İnternet vergi dairesini kullanmayan mükellefler ise sisteme her girdiklerinde doğrulama yapılarak sisteme giriş yapabileceklerdir.

456 Sayılı tebliğ gereğince tebligatın belgelendirilme işleminin gerçekleştirilmesi amacıyla GİB tarafından elektronik tebligatın iletilmesinden mükellefe ulaşmasına kadar her işlemin olay kaydının tutulacağı ve bu olay kayıtlarının zaman damgası ile ilişkilendirilerek otuz yıl süreyle saklanacağı belirtilmiştir (456 Sayılı Tebliğ m. 6/4). Doktrinde tebliğ de açıkça muhataba tebliği gereken evrakın muhataba ne zaman tebliğ edildiğinin nasıl saptanacağı ile bilgilendirmenin nasıl yapılacağına ilişkin bir açıklık bulunmaması sebebiyle eleştirilmektedir¹³².

3.6.8.8 Elektronik Tebligat Adresinin Kapatılması

Elektronik tebligat adresi oluşturulan kişilerin zorunlu olmadıkça Elektronik Tebligat Sisteminden çıkmaları imkânsızdır¹³³.

Zorunlu ve ihtiyarı olarak elektronik tebligat sistemine dahil olanlardan tüzel kişiler tüzel kişiliğinin sona ermesi hali hariç, gerçek kişi mükelleflerde ise ölüm ve gaipliğine karar verilmesi hali dışında elektronik tebligat sisteminden çıkılamayacaktır. Gerçek kişilerde ilgilinin öldüğü ve gaipliğine karar verildiğinin GİB tarafından veya ilgili birim tarafından

¹³⁰ Ayyıldırım, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, s. 324.

¹³¹ Yüce/Çelik, Karşılaştırmalı Vergi Tebligat Hukuku, s. 142.

¹³² Akman Solak, "Elektronik Tebligat Usulüne İlişkin Düzenlemeler", s. 273.

¹³³ Rumkale, "Elektronik Tebligat", s. 156

tespit edildiği durumlarda bu tarih kaydedilerek elektronik tebligat adresi kullanıma kapatılacaktır. Murisin mirasçıları tarafından bağlı olunan vergi dairesine başvuru yapıldığı takdirde elektronik tebligat adresi kullanıma kapatılacaktır (456 Sayılı Tebliğ m. 7).

3.6.8.9 Elektronik Tebligat Adresi Kullanan Mükellefin Yükümlülükleri

Maliye Bakanlığı ve GİB tarafından elektronik tebligat adresi kullanan mükelleflere bir takım yükümlülükler yüklenmiştir. Bunlar ise;

- Elektronik Tebligat Talep Bildirim Formunu tam ve eksiksiz olarak zamanında vergi dairesine beyan etmek ve teslim etmek
- Beyan etmiş olduğu bilgilerde değişiklik olması halinde değişiklik öncesi veya değişiklik tarihinde değişiklik tarihini de bildirmek suretiyle değişikliğe ilişkin beyanda bulunmak ve bunu vergi dairesine teslim etmek
- Elektronik Talep Bildirim Formundaki bildirimlere ve şartlara riayet etmek
- Elektronik Tebligat Sistemi kullanımına ilişkin mükellefe verilmiş olan kullanıcı adı, parola, şifreyi kimse ile paylaşmamak ve başkasına kullandırmamak
- İnternet Şifresinin kullanıcı adı ve parolanın üçüncü kişilerin bilgisine geçmesi halinde durumu derhal vergi dairesine vermekle yükümlüdür (456 Sayılı Tebliğ m. 8).

3.6.8.10 511 Sayılı Tebliğ ve Elektronik Tebligatın Tebliğ Edilememesi

GİB tarafından oluşturulan elektronik tebligat sistemi üzerinden tebligat gönderilmeye 01.04.2016 tarihinde başlanmıştır¹³⁴. 511 sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile 456 sayılı Tebliğde değişiklik yapılmıştır en önemli değişiklik ise Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı'nın 01.01.2020 tarihinden itibaren tebligatları elektronik ortamda yapması hususudur. Ayrıca mal müdürlüğüne bağlı bulunan kurum vergisi mükellefleri ile ticari, zirai ve meslek kazancı yönünden gelir vergisi mükelleflerine mal müdürlüğü tarafından elektronik ortamda tebligat yapılabilecektir. Bu değişiklik öncesi mal müdürlüklerine bağlı kurum vergisi mükellefleri ile gelir vergisi mükelleflerine elektronik ortamda tebligat yapılamadığı gibi bu kişiler isteğe bağlı olarak da elektronik tebligat sistemine dahil olamamaktaydı¹³⁵. Bu değişiklikle mal

¹³⁴ Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: (Çevrimiçi) <https://www.gib.gov.tr/e-Tebligat>, (Erişim Tarihi: 09.05.2021).

¹³⁵ **Yüce/Çelik**, Karşılaştırmalı Vergi Tebligat Hukuku, s. 141.

müdürlüklerine bağlı bu mükelleflerin elektronik tebligat sistemine dahil edilmesi olumlu bir gelişmedir.

VUK, 456 sayılı VUK Genel Tebliği, 511 sayılı VUK Genel Tebliğinde mükelleflere elektronik tebligatın yapılamaması halinde ne yapılacağı hususunda herhangi bir hüküm konulmamıştır. Ancak doktrinde hüküm bulunmasa dahi VUK'un 107/a madesi ve 456 sayılı tebliğde belirtilen mükelleflere ve isteğe bağlı olarak sisteme dahil olan kişilere elektronik tebligatın zorunlu olduğu ifade edilmiştir¹³⁶. Bu sebeple zorunluluk kapsamındaki mükelleflere elektronik ortamda yapılamadığı takdirde Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesindeki gibi diğer yollarla tebligat yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca bu konuda uygulamadan yaşanacak sıkıntıların önlenmesi amacıyla VUK ve 456 sayılı tebliğe hüküm konulması gerektiği belirtilmiştir¹³⁷.

3.6.8.11 Elektronik Tebligatın Tebliğ Edilme Tarihi

VUK hükümlerine göre yapılacak olan elektronik tebligat mükellefin kayıtlı elektronik posta adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci gün tebliğ edilmiş sayılacaktır (VUK m. 107/a-2). Bu hüküm 456 Sayılı VUK Genel Tebliğinde de tekrarlanmıştır. VUK ve 456 Sayılı tebliğle getirilen bu süre 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde getirilen muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günde yapılacaktır ilkesi ile paraleldir. Buna göre elektronik tebligat mesajının tebliğ edilmiş sayılmasına ilişkin sürenin başlangıç anı mükellefin haberdar olduğu tarih değil elektronik tebligat mesajının mükellefin elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihtir¹³⁸.

Doktrinde beş günlük sürenin başlangıcına ilişkin ulaştığı tarihten itibaren esas alınması eleştirilmektedir¹³⁹. Klasik usulde tebligatta tebliğ tarih muhataba teslim tarihi olarak kabul edilmektedir. Yani tebligatta tebliğ tarihi muhatabın tebligattan haberdar olduğu tarihtir. Ancak elektronik tebligatta muhatabın haberdar olma tarihi esas alınmamış elektronik tebligatın ulaştığı tarihi izleyen beşinci gün tebliğ edileceği belirtilmiştir. Mevzuat gereğince muhatabın haberdar olup olmaması önemli değildir. Bu husus doktrinde eleştirilerek elektronik tebligatın muhatap tarafından haberdar olduğu tarih tebliğ tarihi sayılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca

¹³⁶ Ayyıldırım, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, s. 278.

¹³⁷ Yüce/Çelik, Karşılaştırmalı Vergi Tebligat Hukuku, s. 149.

¹³⁸ Yüce/Çelik, Karşılaştırmalı Vergi Tebligat Hukuku, s. 142; Akman Solak, "Elektronik Tebligat Usulüne İlişkin Düzenlemeler", s. 280.

¹³⁹ Cangüloğlu, "Hukuki Boyutuyla Vergi Usul Hukukunda Elektronik Ortamda Tebligat", s. 192.

kötü niyetli durumu önlemek amacıyla da beş günlük süre içerisinde elektronik tebligat açılmadığı takdirde ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün tebliğ tarihi sayılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu durum kanun koyucunun mevzuat yapımı sırasındaki dikkatsizliğinden kaynaklanmaktadır¹⁴⁰.

VUK m. 107/a-2 hükmü olan elektronik tebligatın muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihi takip eden beşinci günün sonunda sayılacağına ilişkin süre 1982 Anayasanın m. 10, m. 13, m. 32 ve m. 125 hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesinde iptali için dava açılmıştır¹⁴¹.

İstanbul 9. Vergi Mahkemesi tarafından, söz konusu VUK m.107/a-2 hükmünde tebliğe konu evrakın mükellef tarafından elektronik tebligat ortamında açılıp açılmadığının dikkate alınmadığı, mükellefin elektronik tebligat adresine ulaşmasının yeterli görüldüğü ayrıca ulaşma tarihini izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılacağı düzenlemesinin mükellefin haklarını koruyacak nitelikte ve ölçüde olmadığı ve beş günlük sürenin makul bir süre olarak kabul edilemeyeceği, tebliğde öngörülen SMS hizmetinin zorunlu hale getirilmemesi sebebiyle tebligatın bilgilendirme fonksiyonunun elektronik tebligatla gerçekleşmeyeceği yani amaca hizmet etmeyeceği, elektronik tebligatın bazı mükelleflere zorunlu tutulup diğerlerini zorunlu tutulmaması sebebiyle eşitlik ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasanın 10, 13, 36 ve 125 maddelerini aykırı olduğu gerekçesiyle iptalini istemiştir.

Anayasa Mahkemesi ise gerekçeli kararında VUK m. 107/a-2 hükmüyle ilgili kişi hakkında tesis edilen işlem nedeniyle işlem içeriğinden haberdar edilmesi ve bu yolla işleme karşı zedelenen haklarının korunması amacıyla kullanabileceği dava açma hakkının korunmasının amaçlandığı, elektronik ortamda yapılan tebligatta olay kayıtlarının tutulduğu ve bunun zaman damgası ile damgalandığının belirtildiği, bunun yanında olay kayıtlarından tebligatın ulaşma tarihini bilebilme imkânı bulunması sebebiyle elektronik tebligatın belgelendirme fonksiyonunun bulunduğu, diğer tebligat yöntemleri ile karşılaştırıldığında bilgilendirme ve belgelendirme unsuru bulunan elektronik tebligatta sadece tebligatın muhataba ulaşma aracında farklı bir yöntem olduğu, söz konusu kanunda öngörülen beş günlük sürenin başlangıcı açısından idarenin bu yöndeki tercihi 1982 Anayasası'na aykırı olmamak kaydıyla idarenin takdir yetkisinde olduğu, beş günlük süre açısından ise fiziki ortamda gerçekleşmeyen

¹⁴⁰ Ayyıldırım, Türk Vergi Hukukunda Elektronik Tebligat, s. 280.

¹⁴¹ Anayasa Mahkemesi, Esas No: 2018/144, Karar No: 2019/72, Tarih: 19.09.2019. (Resmi Gazete: Tarih: 26.11.2019, Sayı: 30960).

tebligatın elektronik ortamda gönderilmesi halinde mükellefin elektronik tebligatı adresine belirli aralıklarla girmesi sebebiyle belirlendiği ve bu sürenin dava açma süresi, hak arama hürriyeti açısından bir hak kaybına sebebiyet vermediği, elektronik tebligatın bazı mükellefler için zorunlu tutulmasının eşitlik ilkesine aykırı olmadığı ve bu gerekçelerle 1982 Anayasası'nın 10, 13, 32 ve 125 maddelerine aykırılık teşkil etmediği gerekçesiyle iptal istemini oyçokluğu ile reddetmiştir.

Doktrinde¹⁴² bir görüşe göre Anayasa mahkemesinin bu kararı hatalı olduğu VUK m. 107/a-2'de geçen ulaşma teriminin çok kapsamlı olduğu ve birçok sorunu beraberinde getirdiği tebligatın ulaşmasını engelleyecek birçok teknik sorunun yanında hak arama hürriyeti bakımından da bir sınırlama getirdiği beş günlük sürenin zamanın kısalığı bakımından problem yaratarak ölçülülük ilkesine aykırılık teşkil ettiği belirtilerek eleştirilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi SMS hizmeti yönünden yaptığı olası değerlendirmenin mantığa aykırı olduğu belirtilmiş ve SMS hizmetinin zorunlu olmadığı bu sebeple elektronik tebligatın bilgilendirme fonksiyonu açısından sorunlar yarattığı ifade edilmiştir. Ayrıca ayrıntılı düzenleme yapma yetkisi Maliye Bakanlığı'na verilmesi sebebiyle idarenin kimi mükelleflere elektronik tebligatı zorunlu tutması kimilerine ise tutmaması sebebiyle eşitlik ilkesine açıkça aykırı olduğu belirtilmiştir.

Doktrinde bu görüşü destekleyen görüşe göre beş günlük sürenin¹⁴³ VUK m. 102'de posta yoluyla tebligatta ve VUK m. 104/1'de ilan tebligatı için öngörülen on beş günlük sürenin göz önünde bulundurularak elektronik tebligatta öngörülen beş günlük sürenin “on beş gün “ olarak değiştirilmesi gerektiği belirtilmiştir

3.7 Tebligat Kanunu'na Göre Elektronik Tebligat

Bu başlık altında Tebligat Kanunu'na göre gönderilen elektronik tebligatın taraflarıyla ilgili ayrıntılı açıklama yapılmaya çalışılacaktır. Elektronik Tebligatın iletilmesi ve UETS sistemine ilişkin açıklama ise Elektronik Tebligat Sistemi başlığı altında incelenmesi uygun görülmüştür.

¹⁴² Üzeltürk, “Elektronik Tebligat ve Anayasa Mahkemesi”, s. 2401.

¹⁴³ Ayyıldırım, Türk Vergi Hukukunda Tebligat, s. 278.

3.7.1 Elektronik Tebligatın Tarafları

Elektronik Tebligatın tarafları klasik usulle yapılan tebligatın tarafları ile aynı olup elektronik tebligatı çıkarmaya yetkili merci, elektronik tebligatı yapmaya yetkili PTT, elektronik tebligat adresine sahip olan muhataptır.

3.7.1.1 Elektronik Tebligatı Çıkarmaya Yetkili Merci

Tebligat, tebligat yapılacak ülkenin egemenlik işleminin niteliği olup ancak kanunla düzenlenebilir¹⁴⁴. Tebligatı çıkarmaya yetkili merciler Tebligat Kanunu'nun 1. maddesinde düzenlenmiştir. Tebligat Kanunu'nda tebligatı çıkarmaya yetkili merciler hakkında bir tanım yapılmamıştır. Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nde ise bu konuda Tebligat Kanunu uyarınca tebligat çıkarmaya yetkili kurum, idare kuruluş ve kişi olarak tanımlanmıştır (ETeb Yön. m.3/1-1).

Tebligat Kanunu'nun 1. maddesine göre kazai merciler, 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda belirtilen genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, özel bütçeli kamu idareleri, düzenleyici ve denetleyici kurumlar, sosyal güvenlik kurumları, vakıf yükseköğretim kurumları, il özel idareleri, köy tüzel kişilikleri, barolar, noterler tebligatı çıkarmaya yetkili mercilerdir. Bu hükmün devamında “elektronik ortamda da dahil” ibaresiyle tebligatı çıkarmaya yetkili mercilerin elektronik ortamda tebligat yapabilecekleri belirtilmiştir. Tebligatı çıkarmaya yetkili merciler aynı şekilde Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 1/2'de de düzenlenmiştir. Belirtilen bu kurumlar dışında elektronik tebligatı çıkarmaya yetkili kuruluşlar ancak özel kanunla düzenlenebilecektir¹⁴⁵. Bu konuda örneğin 18.06.2014 tarihinde Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkındaki Kanunda yapılan değişiklikle MASAK'a elektronik tebligat gönderme yetkisi verilmiştir.

Tebligat Kanunu'nun 1. maddesi dışında özel kanunla başka kurum ve kuruluşlara elektronik tebligat çıkarma yetkisi verilmesi doktrinde eleştirilmektedir. Özel kanunla başka kurum ve kuruluşlara elektronik tebligat çıkarma yetkisi verilmesi elektronik tebligatın ve Tebligat Kanunu'nun amacına aykırı olduğu, kanununun sistematliğini bozduğu, elektronik tebligat uygulamalarında karışıklık yarattığı ifade edilmektedir¹⁴⁶. Tebligat Kanunu'nun 1.

¹⁴⁴ Börü, “Elektronik Tebligat”, s. 198.

¹⁴⁵ Yardımcı, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 6.

¹⁴⁶ Köksal, Elektronik Tebligat, s. 1553; Köksal, Tebligat Hukuku, s. 29.

maddesinde düzenlenmeyen veya özel kanunda tebligat çıkarmaya yetkili merci olduğu belirtilmeyen bir merci Tebligat Kanunu’nu göre elektronik tebligat çıkaramayacaktır¹⁴⁷.

Tebligat Kanunu’nun 1. maddesi 6099 sayılı kanunla değiştirilmiş olup son halini almıştır. 6099 sayılı kanunla elektronik tebligat hayatımıza girmiştir. Bu değişiklikte Tebligat Kanunu’nun 7/a maddesiyle hayatımıza giren elektronik tebligatla tebligatı çıkarmaya yetki kurumlar arasındaki uyumu sağlamak ve temel oluşturmak amacıyla Tebligat Kanunu 1. maddesine elektronik ortamda dâhil ibaresi eklenmiştir¹⁴⁸. Ayrıca değişiklik öncesi genel ve özel bütçeli kuruluşlar ibaresi “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nda belirtilen kuruluşlar” olarak değiştirilmiştir. Bu değişiklikte amaçlanan terminolojide uyum sağlamaktır¹⁴⁹. Bu değişiklikte elektronik tebligat çıkarmaya yetkili mercilerin kapsamı genişletilmemiş olup yine tahdidi sayılma ilkesi korunmuştur¹⁵⁰.

Tahkim yargılamasında tebligatın muhatabına nasıl ulaştırılacağı merak konusudur. Tebligat Kanunu’nun 1. maddesinde tahkim tebligatı göndermeye yetkili merciler arasında sayılmamıştır. Ancak HMK’nın 438. maddesine göre aksi kararlaştırılmadığı sürece tebligat işlemlerinin Tebligat Kanunu hükümlerine göre gönderileceği belirtilmiştir. Bu sebeple tahkim yargılamasında hakem veya hakem kurulu Tebligat Kanunu’nun 7/a maddesine göre elektronik tebligat gönderilmesi zorunlu olan muhataplara elektronik ortamda tebligat gönderebilecektir¹⁵¹.

3.7.1.2 Elektronik Tebligatı Yapmaya Yetkili Merci

Tebligat Kanunu’nun 1. maddesinde tebligatı çıkarmaya yetkili merci tarafından gönderilecek tebligatı muhatabına ulaştırmaya, yani tebligatı yapmaya yetkili mercinin PTT olduğu ifade edilmiştir¹⁵².

Elektronik Tebligatı düzenleyen Tebligat Kanunu’nun 7/a maddesinde ise elektronik tebligatın gönderimini sağlayacak sistemin PTT tarafından kurulacağı ve işletileceği

¹⁴⁷ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 198; **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 6; **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 64; **Köksal**, Elektronik Tebligat, s. 1553.

¹⁴⁸ **Özbay**, “Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde”, s. 1419.

¹⁴⁹ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 118.

¹⁵⁰ **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 7; 6099 Sayılı Kanunu’nun Hükümet Gerekçesi, (Çevrimiçi) <https://kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/> (Erişim Tarihi: 09.05.2021).

¹⁵¹ **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 7.

¹⁵² **Özbay**, “Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde”, s. 128.

belirtilmiştir. 7101 sayılı değişiklik sonrası 01.01.2019 tarihinden itibaren elektronik tebligatı göndermeye yetkili tek merci PTT olarak tanımlanmış olup tekel yetki bu mercie verilmiştir¹⁵³. Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 1/2’de ise elektronik tebligatın kapsamı yapılmış olup elektronik tebligatın PTT vasıtasıyla yapılacağı belirtilmiştir. Bu sebeple elektronik tebligatın yapılmasında sorumluluk tamamen PTT’ye aittir¹⁵⁴.

Doktrinde elektronik tebligatı yapmaya tek yetkili kuruluşun PTT olması eleştirilmektedir. Çünkü PTT Ulaştırma Haberleşme ve Denizcilik Bakanlığı’na bağlı olduğu siyasi iktidar tarafından yönetildiği ve bu durumda güvenilirliği, bağımsızlığı sağlanmış bir kuruluş tarafından denetlenmemesi sebebiyle, elektronik tebligat sistemi üzerinden yapılan tebligatın gizliliğinin ihlal edilebilme ihtimalinin söz konusu olabileceği ifade edilmektedir¹⁵⁵.

7101 sayılı kanunla elektronik tebligat sistemini kurma konusunda PTT’yi kanun koyucu yetkilendirmiştir. PTT Ulusal Elektronik Tebligat Sistemini kurmaya ve işletmeye yetkili olduğu ve bu sistemin güvenliği, sistemdeki verilerin muhafazası sağlayacak her türlü tedbiri almakla yükümlüdür (TebK. m. 7/a-5).

7101 sayılı değişiklik öncesi yani 01.01.2019’dan önce elektronik tebligat göndermeye yetkili kuruluş olarak sadece PTT bulunmamaktaydı. Ayrıca KEPHS’ler de elektronik tebligat göndermeye yetkiliydi¹⁵⁶.

Buna göre elektronik tebligat vasıtalı bir tebligat olup PTT vasıtasıyla elektronik tebligat muhatabına ulaştırılmaktadır¹⁵⁷. Doktrinde bir görüş ise elektronik tebligatın doğrudan tebligatı çıkarmaya yetkili merci tarafından muhatabın elektronik tebligat adresine konulması sebebiyle doğrudan (vasıtasız) yapılan tebligat olarak adlandırılmış ve doğrudan (vasıtasız) tebligat türleri arasında olduğunu belirtmiştir¹⁵⁸.

3.7.1.3 Elektronik Tebligatı Kullanan Muhataplar

Tebligat Kanunu m. 7/a hükmünde elektronik tebligat yapılacak muhataplar belirtilse de elektronik tebligatın muhatabına ilişkin bir tanım yapılmamıştır. Elektronik Tebligat

¹⁵³ Börü, “Elektronik Tebligat”, s. 198.

¹⁵⁴ Akkan, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 59.

¹⁵⁵ Özbay, “Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde”, s. 1431;

¹⁵⁶ Köksal, “Elektronik Tebligat”, s. 199.

¹⁵⁷ Kocabıyık, Elektronik Tebligat, s.102;

¹⁵⁸ Özbay/Yardımcı, Tebligat Hukuku, s. 29.

Yönetmeliği'nde elektronik tebligat muhatabı, elektronik tebligat alıcısı gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmıştır (ETeb Yön. m. 3/g).

01.01.2019 tarihinden itibaren 7101 sayılı kanunla Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde meydana gelen değişikliklerle elektronik tebligat yapılacak muhatapların kapsamı genişletilmiştir. Elektronik Tebligatın kapsamının genişletilmesiyle elektronik tebligat yapılması zorunlu olan kişilerin kapsamı genişletilmektedir¹⁵⁹.

01.01.2019 tarihinden önceki elektronik tebligat hükümlerini de göz önünde bulunduramamız sebebiyle elektronik tebligat yapılacak muhatapları elektronik tebligat kullanması zorunlu olan muhataplar, isteğe bağlı olarak elektronik tebligat yapılabilecek muhataplar olarak iki alt başlık altında incelemeye çalışacağız.

3.7.1.3.1 Elektronik Tebligatı Kullanması Zorunlu Olan Muhataplar

01.01.2019 tarihinden itibaren 7101 sayılı Kanunla 7201 Sayılı Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde yapılan değişikliklerle elektronik tebligat yapılacak muhatapların kapsamı genişletilmiş ve bu muhataplara elektronik ortamda tebligat yapılması kanunen zorunlu hale getirilmiştir¹⁶⁰. Bu değişikliklerle elektronik tebligat istisna olmaktan çıkarılmış kural haline gelmiştir¹⁶¹. Elektronik tebligat yapılması zorunlu olan kişiler;

- 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda belirtilen genel bütçeli kamu kuruluşları, özel bütçeli kamu kuruluşları, denetleyici ve düzenleyici kuruluşlar, sosyal güvenlik kurumu ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar
- Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda belirtilen mahalli idareler
- Özel Kanunla kurulmuş diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulmuş kefalet sandıkları ve fonlar
- KİT'ler ile bunların bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmeleri,
- Sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait diğer ortaklıklar
- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile bunların üst kuruluşları
- Kanunla Kurulanlar da dahil olmak üzere tüm özel hukuk tüzel kişileri
- Noterler

¹⁵⁹ Atalı/Ermenek/Üçüncü, Tebligat Hukuku, s. 70.

¹⁶⁰ Muşul, Tebligat Hukuku, s. 137.

¹⁶¹ Çatalkaya, Tebligat Hukuku, s. 74.

- Baro levhasına kayıtlı avukatlar
- Sicile kayıtlı arabulucular ve bilirkişiler
- İdareleri, KİT'lerini veya sermayesini yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıkları; adli ve idari yargı mercileri, icra müdürlükleri veya hakemler nezdinde vekil sıfatıyla temsile yetkili bulunan kişilerin bağlı bulunduğu birimlerdir.

Yukarıda belirtilen bu muhataplara elektronik ortamda tebligat yapılması zorunludur¹⁶². Bu muhataplara elektronik yolla tebligat yapılması kural haline getirilmiş olup tebligatı çıkarmaya yetkili merciler tarafından tebligat gönderildiği takdirde ilk olarak elektronik ortamda tebligat gönderilmesi gerekmektedir¹⁶³. Bu muhataplara elektronik tebligatın nasıl yapılacağı ve elektronik tebligat hesabı nasıl edinmeleri gerektiğine ayrıntılı olarak ilerleyen bölümlerde Elektronik Tebligat Sistemi başlığı altında değinilecektir¹⁶⁴.

01.01.2019 tarihinden önce uygulanan elektronik tebligat hükümlerinde muhataplara elektronik ortamda tebligat yapılması zorunluluğu bulunmamaktaydı¹⁶⁵. Elektronik tebligatın muhataplara yapılması ihtiyari olup elektronik tebligat klasik usulle tebligata alternatif olarak sunulmaktaydı¹⁶⁶. Yalnızca kollektif şirket, sermayesi paylara bölünmüş komadit şirket, limited şirket, anonim şirketlere elektronik tebligat zorunlu kılınmıştı¹⁶⁷. Bu hükme göre 01.01.2019 öncesinde sadece sermaye şirketlerine elektronik ortamda tebligat zorunluydu. Bunun en önemli sebebi ise elektronik tebligatın o dönemde hayatımıza yeni girmesi ve sosyal kaygılardır¹⁶⁸. Ayrıca 6099 sayılı kanun tasarısının gerekçesinde sermaye şirketleri nitelikleri gereği sağlıklı bir organizasyona sahip oldukları, güven uyandırmak ve şeffaf olmak durumunda olduğu için zorunlu olduğu belirtilmiştir¹⁶⁹. Yani 01.01.2019 tarihinden önceki elektronik tebligata ilişkin uygulamada elektronik tebligat zorunlu olmayıp kullanmak isteyenler için kolaylık ve imkân olarak sunulmuştur¹⁷⁰.

¹⁶² Albayrak, Tebligat Hukuku, s.54.

¹⁶³ Çatalkaya, Tebligat Hukuku, s. 74.

¹⁶⁴ Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: Dördüncü Bölüm Elektronik Tebligat Sistemi

¹⁶⁵ Yılmaz/Çağlar, Tebligat Hukuku, s. 119.

¹⁶⁶ Özbay, “Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde”, s. 1431.

¹⁶⁷ Köksal, Tebligat Hukuku-Şema Kitap, s. 24.

¹⁶⁸ Kocabıyık, Elektronik Tebligat, s. 108.

¹⁶⁹ 6099 Sayılı Kanunu’nun Hükümet Gerekçesi: (Çevrimiçi) <https://kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/> , (Erişim Tarihi:09.05.2021); Deliduman, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 55.

¹⁷⁰ Yılmaz/Çağlar, Tebligat Hukuku, s. 119.

01.01.2019 tarihinden itibaren elektronik tebligat yapılacak muhatapların kapsamının genişletilmesindeki sebep ise 7101 sayılı kanunun hükümet gerekçesinde belirtilmiştir. Bu gerekçede elektronik tebligatın kapsamı genişletilmiş olup 2017 yılı verilerine göre 40 milyon elektronik tebligatın 28 milyonunun elektronik ortamda yapılacağı böylece uzun süren yargılamaların kısılacağı, klasik ortamda yapılan tebligat sebebiyle kâğıt israfının sona ereceği, ayrıca yargılamaların kısılması sebebiyle adil yargılanma hakkı bakımından önemli olduğu tarafların savunma ve iddialarını zamanında ve tam olarak mahkeme önünde sürebilecekleri ve idari işlemlerden zamanında haberdar olarak gerekli hukuki işlemler sebebiyle mağduriyet yaşanmayacağı şeklinde ifade edilmiştir¹⁷¹.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamındaki genel bütçeli kamu kurumlar, özel bütçeli kamu kurumları, denetleyici ve düzenleyici kurumlar ve sosyal güvenlik kurumu Tebligat Kanunu'nun 1. maddesi kapsamında tebligatı göndermeye yetkili merci, Tebligat Kanunu m. 7/a -1 kapsamında ise kendisine elektronik tebligat yapılması zorunlu muhataplar arasında sayılmıştır. Bu sebeple bu kurumların edinecekleri elektronik tebligat adresi hem gönderici hem alıcı özelliğine sahip olması gerekmektedir¹⁷².

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol kanunu kapsamındaki mahalli idareler de elektronik tebligat almaya zorunlu muhataplar arasında sayılmıştır. Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu tanımlar kısmında mahalli idareler yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bu kuruluşların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idarelerdir (5018 Sayılı Kanun m. 3-e). Bu tanımda mahalli idareler sadece büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri, ilçe belediyeleri kapsamında sayılmamış bu belediyelerin bağlı bulunduğu birliklerle, belediyeler tarafından kurulan belediyeler birliği gibi birliklere de elektronik tebligat zorunludur¹⁷³.

Elektronik tebligat asıla veya onun adına tebligat almaya yetkili vekile tebligat yapılabilecektir¹⁷⁴. Elektronik usulle tebligatta artık hizmetçiye tebligat, memur veya müstahdemlerine tebligat, muhatapın geçici olarak tebligat adresinde bulunmaması halinde

¹⁷¹ 7101 Sayılı Kanunu'nun Hükümet Gerekçesi: (Çevrimiçi) <https://www.tbmm.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 09.05.2021).

¹⁷² **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 200; **Akkan**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 59.

¹⁷³ **Taşkın**, Şaban Cankat: “6 Aralık 2018 Tarihli Resmi Gazete’de Yayınlanan Elektronik -Tebligat Yönetmeliği’nin Değerlendirilmesi İle Elektronik Tebligatın Kayıtlı Elektronik Postadan Farkı”, 2019, (Çevrimiçi) <https://www.academia.edu/>, (Erişim Tarihi: 10.05.2021), s. 10.

¹⁷⁴ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 200.

tebligat zarfının muhataba bırakılması gibi durumlar sebebiyle muhatap adına tebligat evrakını almaya yetkili kişiye yapılması söz konusu olmayacaktır¹⁷⁵.

Tebliğat Kanunu'nun 7/a maddesinde gerçek ve tüzel kişilere tebligat yapılacağından söz edilse de yukarıda belirtilen elektronik tebligat gönderilmesi zorunlu olan muhataplar arasında tüzel kişiliğe sahip olmayan muhataplar da bulunmaktadır. Tüzel kişiliği olmayan bu muhataplar sanki tüzel kişiliği varmış gibi düzenleme yapılması doktrin tarafından eleştirilmiştir¹⁷⁶. Dikkat edileceği üzere elektronik tebligat zorunlu kılınan kişilerin çoğunluğu tüzel kişiliğe haiz muhataplardır. Tüzel kişiler gerçek kişiler gibi hak ve fiil ehliyetine sahiptirler. Bunları tüzel kişiliğin yetkili temsilcisi veya organları aracılığıyla kullanmaktadır. Bu sebeple elektronik tebligatta tüzel kişiliğe tebliğ edilmektedir¹⁷⁷.

Tüzel kişiliğe elektronik tebligat yoluyla tebligat gönderilebilmesi için elektronik tebligat adresine sahip olması gerekmektedir. Tüzel kişilik adına hak ve fiil ehliyetini kullanmaya yetkili olan tüzel kişi temsilcisi elektronik tebligat adresi almaya da yetkilidir. Temsilci tüzel kişi hesabına elektronik tebligat alması için aynı zamanda Elektronik Tebligat Yönetmeliği gereğince işlem yetkilisi olması gerekmektedir (Eteb Yön. m. 13). Buna göre elektronik tebligat almak zorunda olan tüzel kişilik elektronik tebligat adresi alırken bir kişiden on kişiye kadar ana işlem yetkilisi tanımlayabileceklerdir.

Ana işlem yetkilisi olan kişiler tüzel kişi adına alt işlem yetkilisi belirleme bunları elektronik tebligat sistemine dâhil etme ve çıkarma, elektronik tebligat sisteminde alt işlem yetkililerine rol tanımlama, alt işlem yetkililerinin yapacağı işlemlerle ilgili diğer teknik işlemleri yürütmek yetkisi bulunmaktadır (ETeb. Yön. m. 13/2).

Alt işlem yetkilisi ise ana işlem yetkilisinin verdiği izin doğrultusunda elektronik tebligat sistemindeki verilere erişebilecektir (Eteb Yön. m. 13/3). Buna göre yukarıda belirtilen elektronik tebligat yapılması zorunlu olan tüzel kişilere elektronik tebligat, tüzel kişilerin alt işlem ve ana işlem yetkililerine yapılacak olup bunun dışında elektronik tebligat mümkün olmayacaktır.

Yukarıda da belirtildiği üzere kanunla kurulanlar dâhil olmak üzere tüm özel hukuk tüzel kişilerine elektronik ortamda tebligat yapılacağı belirtilmiştir. Bu durumda şahıs şirketleri ve sermaye şirketlerinin tamamına elektronik tebligat zorunlu hale getirilmiştir¹⁷⁸. Buna göre

¹⁷⁵ Atalı/ Ermenek / Üçüncü, Tebligat Hukuku, s. 71.

¹⁷⁶ Yardımcı, "Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat", s. 9;

¹⁷⁷ Atalı/Ermenek/Üçüncü, Tebligat Hukuku, s. 72.

¹⁷⁸ Ruhi/Ruhi, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 70.

tüzel kişi sıfatına haiz bu tacirler elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplardandır. Bir başka ifadeyle ticari şirketlere elektronik yolla tebligat öncelikli olarak yapılması zorunludur¹⁷⁹. Ancak gerçek kişi tacirler ise elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplardan olmayıp elektronik tebligat adresi edindiği takdirde kendisine elektronik tebligat yapılabilecektir¹⁸⁰. Gerçek kişi tacir TTK'na göre bir ticari işletmeyi kısmen dahi olsa kendi adına işleten kişidir (TTK m. 12/1). Yargıtay kararlarında da sermaye şirketlerine yapılan tebligatların elektronik ortamda yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmiş olup elektronik ortamda yapılmayan tebligatın usulsüz tebligat olduğu belirtilmiştir¹⁸¹.

Elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplardan diğeri ise avukatlardır. Kanun tüm avukatları değil baroya yazılı avukatları zorunlu tutmuştur¹⁸². Bu sebeple baroya yazılma zorunluluğu bulunmayan kurum avukatlarına elektronik ortamda tebligat yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Klasik usulle tebligatta vekille takip edilen işlerde vekile tebligat zorunludur (TebK m. 11). Aynı durum elektronik tebligat içinde geçerlidir. Bu sebeple vekil ve asilin ikisi de kendisine elektronik tebligat yapılmasını talep etse dahi vekile elektronik ortamda tebligat yapılması gerekmektedir. Birden fazla vekille takip edilen işlerde de vekillerden birisine yapılan elektronik tebligat geçerli olacaktır¹⁸³. Eğer birden fazla vekile elektronik ortamda tebligat yapılırsa ilk vekile yapılan elektronik tebligatın tebliği tarihinden itibaren hukuki sonuç doğacaktır¹⁸⁴. Ayrıca meslekleri icabı avukat, arabulucu, bilirkişi gibi kişilere elektronik tebligat zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak bu kişilere şahsi işlemleri ile ilgili yapılacak olan tebligatlarda elektronik tebligat zorunluluğu bulunmamaktadır¹⁸⁵. Doktrinde meslekleri gereğince zorunlu olarak elektronik tebligat yapılan kişilere şahsi

¹⁷⁹ **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 71..

¹⁸⁰ **Muşul**, “Elektronik Tebligat”, 141.

¹⁸¹ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, Esas No:2016/8189, Karar No: 2019/17967, Tarih:14.10.2019, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:10.05.2021); Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, Esas No:2018/5214, Karar No: 2019/4943, Tarih:24.09.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:10.05.2021); Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, Esas No:2017/2920, Karar No: 2018/5103, Tarih:24.05.2018, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:10.05.2021); Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, Esas No:207/615, Karar No: 2019/5280, Tarih:20.06.2019, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:10.05.2021); Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, Esas No:2017/19185, Karar No: 2017/8236, Tarih:09.05.2017, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:10.05.2021)

¹⁸² **Akkan**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 69.

¹⁸³ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 200.

¹⁸⁴ **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 73.

¹⁸⁵ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 201.

işlemleri ile ilgili elektronik tebligatın Tebligat Kanunu m. 7/a-2 hükmüne göre tebligat yapılabileceği belirtilmektedir¹⁸⁶.

Yargıtay avukatlara elektronik yolla tebligatın zorunlu olduğunu doğrudan avukata klasik usulle tebligat yapılmasının geçersiz olduğu bu nedenle öncelikle elektronik yolla tebligat yapılmasını elektronik yolla tebligat yapılamaması halinde fiziki olarak tebligatın yapılması gerektiği belirtilmiştir¹⁸⁷. Bu kararlara göre elektronik tebligat yapılması zorunlu olan kişilere öncelikle elektronik tebligat yapılmadan doğrudan fiziki yolla tebligat yapılmasının hukuka aykırı olduğunu ve tebligatın yok hükmünde olduğunu yeniden öncelikle elektronik ortamda tebligatın yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Son zamanlarda avukatlara fiziki ortamda elektronik tebligat yapılmıştır¹⁸⁸.

Yargıtay başka bir kararında¹⁸⁹ ise avukata doğrudan yapılan fiziki tebligatın geçerli olduğu belirtilmiştir. Elektronik tebligatın yeni uygulanmaya başlandığı dönemde Yargıtay bir kararında ise elektronik tebligat uygulamasının yeni olması sebebiyle bir defaya mahsus olmak üzere muhatabının işleminden haberdar etmek amacıyla fiziken tebligat yapılması gerektiği belirtilmiştir¹⁹⁰. Yargıtay'ın 01.01.2019 tarihinden önceki uygulamaya ilişkin olarak vermiş olduğu kararda ise avukata elektronik ortamda tebligat yapılabilmesi için talepte bulunulması gerektiği avukatın böyle bir talebinin olmaması sebebiyle usulsüz tebligat itirazının yerinde olmadığı somut olay açısından ise 01.01.2019 tarihinden sonra yürürlüğe giren elektronik tebligat hükümlerinin uygulanmasına imkan olmadığı ifade edilmiştir¹⁹¹.

Avukatlar, arabulucular, bilirkişilere Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde tebligatın elektronik yolla yapılması zorunlu olup CMK. 253. maddesi kapsamında uzlaştırmacılara böyle bir zorunluluk getirilmemiştir¹⁹². Ancak doktrinde kanunla yapılacak bir değişiklik

¹⁸⁶ **Akkan**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 69; **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 201; **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 9.

¹⁸⁷ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, Esas No:2020/868, Karar No: 2020/2812, Tarih:10.06.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:10.05.2021); Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, Esas No:2020/601, Karar No: 2020/1718, Tarih:02.03.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:10.05.2021).

¹⁸⁸ **Meriç/Arslanpınar/Işık/Korkmaz/Özkan**, Olaylarla Tebligat Hukuku, s. 182.

¹⁸⁹ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, Esas No: 2019/4116 Karar No: 2020/12033, Tarih: 27.05.2019, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi:10.05.2021)

¹⁹⁰ Yargıtay 22. Hukuk Dairesi, Esas No:2017/20112, Karar No: 2019/13503 Tarih:19.06.2019, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi:10.05.2021) ; Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, Esas No:2019/8335, Karar No: 2019/23189, Tarih:12.12.2019, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:10.05.2021).

¹⁹¹ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, Esas No:2019/126, Karar No: 2019/2256, Tarih:05.02.2019, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:10.05.2021).

¹⁹² **Taşkın**, “Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nin Değerlendirilmesi”, s. 13.

uzlaştırmacıların da elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplar arasına alınması gerektiği ifade edilmektedir¹⁹³.

3.7.1.3.2 İsteğe Bağlı Olarak Elektronik Tebligat Yapılabilecek Muhataplar

01.01.2019 tarihinden önceki değişiklikte 6099 sayılı kanunla Tebligat Kanunu'na eklenen 7/a maddelerinde muhataplara elektronik tebligatın yapılması kural olarak zorunlu değildi. Kendisine elektronik tebligat yapılmasını isteyen muhatap tebligatı çıkaran mercie kayıtlı elektronik tebligat adresi vererek elektronik tebligat yapılmasını sağlayabilmekteydi¹⁹⁴. Yani elektronik tebligatın yapılması tamamen muhatapın ihtiyarındaydı. Kural olarak elektronik tebligat yapılması ihtiyariydi¹⁹⁵. Muhataba elektronik tebligat yapılması için kayıtlı elektronik posta adresi alması yeterli olmayıp ayrıca tebligatı yapan mercie kayıtlı elektronik posta adresi ile başvuruda bulunarak kendisine elektronik tebligat yapılmasını istemesi gerekmekteydi¹⁹⁶.

01.01.2019 tarihinden itibaren ise Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde 7101 sayılı kanunla yapılan değişiklikle elektronik tebligat yapılması kural haline gelmiştir¹⁹⁷. Kanunen kendilerine elektronik tebligat yapılması zorunluluğu dışında kalan kişiler talepleriyle elektronik tebligat adresi edinebileceklerdir¹⁹⁸. Tebligatı çıkarmaya yetkili merci elektronik tebligat adresi edinen bu kişilere de elektronik ortamda tebligat yapılması zorunludur¹⁹⁹. 7101 sayılı kanunla Tebligat Kanunu'nda yapılan değişiklikte elektronik tebligatın yapılması zorunlu olanlar dışındaki kişilere yapılacak elektronik tebligat adresi edinmenin isteğe bağlı olması kuralı muhafaza edilmiştir²⁰⁰.

Tebligat Kanunu m. 7/a-2'e göre isteğe bağlı olarak elektronik tebligat yapılacak muhataplara elektronik tebligat yapılabilmesi için muhatapın kendisinin elektronik tebligat yapılması hususunda irade açıklamasında bulunması gerekmektedir²⁰¹. Elektronik tebligat

¹⁹³ Börü, "Elektronik Tebligat", s. 201.

¹⁹⁴ Özbay, "Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde", s. 1432.

¹⁹⁵ Çatalkaya, Tebligat Hukuku, s. 74.

¹⁹⁶ Atalı/Ermenek/Üçüncü, Tebligat Hukuku, s. 69.

¹⁹⁷ Çatalkaya, Tebligat Hukuku, s. 76.

¹⁹⁸ Atalı/Ermenek/Üçüncü, Tebligat Hukuku, s. 70.

¹⁹⁹ Muşul, Elektronik Tebligat, s. 138.

²⁰⁰ Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 142.

²⁰¹ Yardımcı, "Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat", s. 9.

yapılması hususunda irade açıklaması ise muhatabın elektronik tebligat adresi edinmesiyle ortaya çıkmaktadır. Elektronik tebligat adresi edinerek kendisine elektronik tebligat yapılması hususunda irade açıklamasında bulunan muhatap elektronik yolla tebligat yapılmasını peşinen kabul etmektedir²⁰². Buna göre zorunluluk kapsamında olmayan kişiler elektronik tebligat adresi edindikleri takdirde tebligatı çıkarmaya yetkili merciler tarafından tebligat elektronik ortamda yapılacaktır²⁰³.

Elektronik tebligat adresi edinmesi kendi ihtiyarında olan muhatap zorunlu olarak elektronik tebligat adresi almak zorunda olmadığı halde bir elektronik tebligat adresi alarak kendisine elektronik tebligat yapılmasını isteyecektir²⁰⁴. Bu durumda kişi elektronik tebligat adresi almadığı sürece kendisine elektronik tebligat yapılamayacağı ve elektronik tebligatı kabule zorunlu olmadığı belirtilmektedir²⁰⁵.

Doktrinde bir görüş bu grubu talep halinde kendilerine elektronik tebligat yapılacaktır olarak belirtmiş olup bu kişiler kendilerine elektronik tebligat yapılmasını talep ettikleri takdirde bu kişilere elektronik tebligat zorunlu olarak yapılacaktır²⁰⁶. Elektronik tebligatın iradi dışı sebeplerle yapılamaması hali dışında bu kişilere de elektronik tebligatın yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Ayrıca taleple kendisine elektronik tebligat yapılacak kişiye klasik usulle tebligat yapıldığı takdirde tebligatın geçerli olmayacağı ifade edilmiştir²⁰⁷.

Bu başlık altında değinilmesi gereken bir diğer husus yurt dışına elektronik yolla tebligat yapılıp yapılamayacağı sorunudur. Tebligat Kanunu'nun 25-28. maddelerine göre yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarına tebligat yapılabilen durumlarda elektronik ortamda tebligat yapılmasını sağlayacak düzenlemeler getirilmesinin faydalı olacağı ifade edilmiştir. Bunun yanında Tebligat Kanunu'nun 25-28. maddelerine göre yurt dışına tebligat yapılabilen Türk vatandaşlarının UETS hesabı edinmesi hususunda bir engel bulunmamaktadır. Çünkü bu kişiler Tebligat Kanunu m. 7/a-2 hükümlerine göre elektronik tebligat hesabı edinebilirler. Ayrıca doktrinde bu kişilerin UETS sisteminde kayıtlı bir elektronik tebligat adresleri bulunması halinde UETS üzerinden elektronik ortamda elektronik tebligat yapılabileceği

²⁰² **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 142.

²⁰³ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 202.

²⁰⁴ **Deliduman**, “Elektronik Tebligatta Tebliğ Tarihi Üzerine”, s. 6.

²⁰⁵ **Çatalkaya**, Tebligat Hukuk, s. 76.

²⁰⁶ **Muşul**, Tebligat Hukuku, s. 138; **Akkan**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s.72; **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 22; **Acar**, “Elektronik Tebligat”, s. 160.

²⁰⁷ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, Esas No:2019/13554, Karar No: 2019/18558, Tarih:26.12.2019, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi:11.05.2021).

belirtilmiştir²⁰⁸. Bu şekilde yapılacak tebligat o ülke açısından egemenlik hakkı ihlali anlamına gelmez. Yurt dışındaki mevzuata göre kurulmuş elektronik tebligat adreslerine ise UETS üzerinden tebligat yapılma ihtimali bulunmamaktadır. Çünkü elektronik tebligatın amacı merkezi Türkiye’de bulunan ve kontrol edilebilen bir sistem üzerinden tebligat yapılmasıdır. Merkezi Türkiye’de olmayan bir sistem üzerinden tebligat yapılması zaten elektronik tebligatın ruhuna da aykırılık teşkil etmektedir²⁰⁹.

Tebliğat yapılacak muhatabın kısıtlı olması halinde kanuni temsilciye elektronik tebligat yapılabilecek midir? Tebligat Kanun ve Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde kanuni temsilciye elektronik tebligatın nasıl yapılacağına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde hüküm bulunmayan hallerde niteliğine uygun düştüğü ölçüde Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin uygulanacağı belirtilmiştir (ETeb. Yön. m. 30). Bu hüküm gereğince genel nitelikli hükümler uygulama alanı bulacaktır. Bu nedenle kanuni temsilciye elektronik yolla tebligat elektronik tebligat adresine gönderilmesi şeklinde yapılabilecektir²¹⁰.

3.7.2 Tarafların Yükümlülükleri

Tarafların yükümlülükleri Elektronik Tebligat Yönetmeliği, PTT Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi Alıcılarına İlişkin Sözleşme ve Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi Gönderici Elektronik Tebligat Sözleşmesinde düzenlenmiştir²¹¹. Bu yükümlülükler elektronik tebligatı yapan PTT’nin yükümlülükleri ile hem elektronik tebligatın alıcısı olan muhatapların hem de elektronik tebligatın tarafı olan tebligatı çıkarmaya yetkili mercilerin yükümlülükleridir.

3.7.2.1 Elektronik Tebligatı Yapan PTT’nin Yükümlülükleri

01.01.2019 tarihinden itibaren yürürlüğe giren UETS’de kanun koyucu elektronik tebligatı yapmaya yetkili tek kuruluş olarak PTT’yi yetkilendirilmiştir. PTT elektronik tebligatı muhatabına iletirken birçok yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülükleri ise Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 20’de ve PTT Ulusal Tebligat Sistemi Alıcılarına İlişkin Sözleşme ve

²⁰⁸ **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 11.

²⁰⁹ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 120.

²¹⁰ **Ermenek/Üçüncü**, “Özgürlüğü Bağlayıcı Ceza Sebebiyle Kısıtlanma Halinde Kanuni Temsilciye Tebligat Yapılma Usulü”, s. 10; **Atalı/ Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuk, s. 70.

²¹¹ İlgili Sözleşmelerin Ayrıntıları İçin Bakınız: (Çevrimiçi), <https://www.etebligat.gov.tr/sozlesmeler/> (Erişim Tarihi:11.05.2021)

Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi Gönderici Elektronik Tebligat Sözleşmesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

PTT elektronik tebligat sistemi olan Ulusal Elektronik Tebligat Sistemini kurmak, işletmek, sistemin güvenliği ile verilerin muhafazası için her türlü tedbiri almakla yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1-a).

PTT Tebligat Kanunu ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği hükümlerine göre oluşturulan elektronik tebligat iletisini Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi vasıtasıyla muhatabına ulaştırmakla yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1-b).

PTT Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi üzerinden gönderilen elektronik tebligat mesajını muhatabın erişimine hazır bulundurmakla yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1-c).

PTT elektronik tebligatın, tebligatı çıkarmaya yetkili merci tarafından hazırlanıp muhatabına iletilmesi, muhatabın elektronik tebligat mesajını açıp okuması ve kanunen elektronik tebligatın okunmuş sayılmasına ilişkin olay kayıtlarını zaman damgasıyla ilişkilendirerek tutmak, bu kayıtları anında veya en geç 24 saat için tebligatı çıkarmaya yetkili mercie ulaştırmakla yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1-ç). PTT UETS Gönderici Sözleşmesi ve PTT UETS Alıcılarına İlişkin Sözleşmenin 6/11 maddesinde süresinde bildirilmeyen delil kayıtları nedeniyle yeniden tebligat çıkarılması durumunda tebligat masrafı PTT tarafından karşılanacağı belirtilmiştir²¹².

PTT elektronik tebligatın muhatabına ulaştığına ilişkin muhatap tarafından bildirilen e-posta ve cep telefonuna sms aracılığıyla bilgilendirmekle yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1-d).

PTT elektronik tebligat sistemine entegrasyon veya mobil ortamda erişilmesini sağlamakla yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1-e).

PTT elektronik tebligata ilişkin verilerin depolanmasına ilişkin ana ve yedek sistemleri yurt içinde bulundurmakla yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1-f).

Elektronik tebligatın güvenli elektronik imza ile imzalanması sürecinde elektronik sertifika hizmet sağlayıcıları tarafından PTT için oluşturulan elektronik sertifikayı kullanmakla yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1-g).

PTT delil kayıtlarının doğrulanması için gerekli hizmeti sağlamakla yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1-ğ).

²¹² PTT UETS Gönderici Sözleşmesi ve PTT UETS Alıcılarına İlişkin Sözleşmelere PTT'nin UETS sistemi üzerinden erişilmiştir. (Erişim Tarihi: 11.05.2021)

Elektronik tebligat ücretinin tebligatı çıkarmaya yetkili makam ve merci tarafından ilgili hesaba yatırıldığı anda Ulusal Elektronik Tebligat Sistemine PTT tarafından işlenmekle yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1-h).

İşlenen delil kayıtlarının ve olay kayıtlarının gizliliğini, güvenliğini sağlamak ve bütünlüğünü korumak, bunları belirlenen süre kadar muhafaza etmekle yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1-ı). PTT'nin delil kayıtlarını otuz yıl saklamakla yükümlü olduğu belirtilmiştir²¹³.

PTT elektronik tebligat mesajlarının muhatapları dışındaki kişilerin erişimini engellemek için her türlü almakla yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1-i). Ancak buna ilişkin kanuni istisnalar saklıdır.

PTT elektronik tebligat sisteminin yaygınlaştırılması için kamuoyunu bilgilendirmek, elektronik tebligat sistemini kullanıcı dostu bir ortamda sunmakla yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1-j).

PTT elektronik tebligata ilişkin delil kayıtlarını talep halinde yetkili mercilerle paylaşmak zorundadır (PTT UETS Elektronik Tebligat Alıcılarına İlişkin Sözleşmenin 6.17 Maddesi).

PTT UETS kapsamında görev yapan sistem yöneticileri ve operatörler, elektronik tebligatı göndermeye yetkili merciler ve muhatapların işlem kayıtlarını on yıl süreyle saklamakla yükümlüdür (ETebYön. m. 20/1).

PTT UETS sistemine ilişkin öngörülemez durumlara ilişkin sistem kayıtlarıyla sistemin iş sürecini sürekliliği ve bilgi güvenliğine ilişkin işlem kayıtlarını on yıl süreyle saklamakla yükümlüdür (PTT UETS Elektronik Tebligat Alıcılarına İlişkin Sözleşmenin 6.19 Maddesi).

PTT kanundan öngörülen süre kadar sakladığı bu kayıtların silinmesi için en az bir defa UETS'nin sisteminden geçmesi gerekmektedir (PTT UETS Elektronik Tebligat Alıcılarına İlişkin Sözleşmenin 6.22 Maddesi).

Elektronik Tebligat Yönetmeliği gereğince PTT elektronik tebligat mesajlarını muhatapların erişimine açık tutmakla yükümlüdür. Muhataplara tanımlanan muhafaza kapasitesinin dolması halinde bu veriler usulen tebliğ edilmiş sayıldığı tarihten itibaren altı ay süreyle saklanıp muhatapın erişimine açık tutularak eski tarihliden başlanarak silinebilecektir²¹⁴.

²¹³ Atalı/Ermenek/Üçüncü, Tebligat Hukuk, s. 72.

²¹⁴ Börü, "Elektronik Tebligat", s. 201.

PTT muhatabına teslim edilen elektronik tebligat mesajını muhatap rızası olsa dahi tebligatı çıkarmaya yetkili merciin amacı dışında bir maksatla kullanılamayacak ve üçüncü kişilerle paylaşamayacaktır²¹⁵. PTT bu verilerin muhafazasından münhasıran sorumlu olacaktır. Kanun gereğince muhafazasına ihtiyaç kalmayan bu veriler PTT tarafından imha edilecektir.

3.7.2.2 Elektronik Tebligat Çıkarmaya Yetkili Merci ile Muhatapların Yükümlülükleri

Elektronik Tebligat Yönetmeliği elektronik tebligatı çıkarmaya yetkili merci ile muhatapların elektronik tebligata ilişkin yükümlülüklerini adres sahibinin yükümlülükleri başlığı altında Elektronik Tebligat Yönetmeliğinin 21. maddesinde düzenlemiştir. Yine adres sahibinin yükümlülükleri başlığı altında PTT Ulusal Tebligat Sistemi Alıcılarına İlişkin Sözleşme ve Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi Gönderici Elektronik Tebligat Sözleşmesinde düzenlenmiştir²¹⁶. Yükümlülükler sayılırken elektronik tebligatı çıkarmaya yetkili mercilerle, muhataplar hesap sahibi olarak anılacaktır. Bu yükümlülükler aşağıdaki şekildedir.

Elektronik hesap edinmek isteyen kişiler elektronik tebligat başvurusu için ilgili bilgi ve belgeleri tam ve eksiksiz olarak başvuruyu alan ilgiliye teslim etmekle yükümlüdür (ETeb Yön. m. 21/1-a).

Elektronik tebligat adres sahipleri başvuru sırasında bilgilerinde meydana gelen değişiklikleri tam ve zamanında PTT'ye bildirmekle yükümlüdür (ETeb Yön. m. 21/1-b).

Elektronik tebligat sahibi PTT Ulusal Tebligat Sistemi Alıcılarına İlişkin Sözleşme ve Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi Gönderici Elektronik Tebligat Sözleşmesinde belirtilen hükümlere uygun olarak hareket etmekle yükümlüdür.

Elektronik tebligat sahibi kimlik doğrulama amacıyla kendisine verilen bilgileri korumak ve üçüncü kişilerle paylaşmamak ve üçüncü kişilerce kullanılmasına izin vermemekle yükümlüdür (ETeb Yön. m. 21/1-c).

Elektronik tebligat hesabı sahibi elektronik tebligat hesabına güvenli sertifikalı elektronik imza ile e- devlet üzerinden veya PTT tarafından verilen şifreyle girmekle yükümlüdür (PTT UETS Gönderici Sözleşmesinin 7.5 maddesi).

Elektronik tebligat hesabı sahipleri PTT tarafından kendilerine verilen “Elektronik Tebligat Adresi” “Parola” “Şifreyi” üçüncü kişilere devredemez, temlik edemez ve

²¹⁵ **Yardımcı**, “Yeni Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 214.

²¹⁶ İlgili Sözleşmeler PTT internet sitesinden temin edilmiştir. (Çevrimiçi), <https://www.etebligat.gov.tr/sozlesmeler/> (Erişim Tarih: 11.05.2021).

kullandıramaz (PTT UETS Gönderici Sözleşmesinin 7.7 hükmü). Bu hususta PTT'nin herhangi bir zararı olduğu takdirde tazmin hakkını saklı tutmuştur. Elektronik tebligat hesabı sahipleri bunula ilgili yapılan her türlü işlemlerden sorumludur.

Elektronik tebligat hesabına girmek için verilen şifrenin değiştirilmesi, korunması tamamen elektronik tebligat hesabını kullanan kişinin sorumluluğunda olup bu şifrenin yanlış kullanımından kaynaklanan zararlardan kişinin kendisi sorumlu olup PTT'nin herhangi bir yükümlülüğü bulunmamaktadır (PTT UETS Gönderici Sözleşmesinin 7.21 hükmü).

Elektronik tebligatın kullanım süresi ve ödenecek ücretler konusunda PTT'nin kayıtları tek geçerli kayıt ve kesin delil niteliğinde olup elektronik tebligat hesabı sahipleri bu kayıtlara itiraz edemezler²¹⁷.

PTT'nin kusuru olmaksızın elektronik tebligat hesabının yetkisiz kişilerce kullanılması ve hesaptaki verilerin yetkisiz kişilerce okunması, paylaşılmasından sorumluluğu bulunmayıp elektronik tebligat hesabı sahibi bu yetkisiz kullanım sebebiyle PTT'ye herhangi bir sorumluluk yükleyemeyecektir (PTT UETS Gönderici Sözleşmesinin 7.18 hükmü).

Elektronik tebligat hesabını kullanan gerçek ve tüzel kişiler adresi kullanmakla yetkilendirdikleri ana işlem ve alt işlem yetkililerin yaptığı her türlü iş ve işlemlerden kendileri sorumludur (PTT UETS Gönderici Sözleşmesinin 7.9 hükmü).

PTT tarafından oluşturulan elektronik tebligat sistemi yazılımının telif hakkı PTT'ye ait olup elektronik tebligat hesabı sahibi, izinsiz ve hukuka aykırı olarak bu yazılımı çoğaltamaz, çoğaltıp dağıtamaz ve pazarlayamaz. Ayrıca elektronik tebligat hesabı sahipleri PTT tarafından belirlenen kurallar dışında elektronik tebligat sistemine yetkisiz olarak ulaşmama, yazılım ve servis özelliklerini hiçbir şekilde değiştirmeme, başkaları tarafından değiştirildiği bilindiği şekilde de kullanmamakla yükümlüdür (PTT UETS Gönderici Sözleşmesinin 7.14 hükmü).

UETS hesabı kullanıcıları tarafından kullanıma kapatılsa dahi adresin kullanıma açık olduğu zaman gerçekleştirdiği işlemlerden sorumludur (PTT UETS Gönderici Sözleşmesinin 7.10 hükmü).

²¹⁷ **Acar**, Ayşe Ece: “UETS 'de Tutulan Delil Kayıtlarının İspat Kuvveti ve Bu Kayıtlarının Aksinin İleri Sürülmesi”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, Sa.1, Haziran 2020, (s. 73-88), s. 74.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ELEKTRONİK TEBLİGAT SİSTEMİ

4.1 Giriş

Elektronik tebligat her e-posta adresi üzerinden gönderilemez¹. Tebligat kanunu ve elektronik tebligatın unsurlarında da belirtildiği üzere belgelendirme unsurunun sağlanması amacıyla elektronik tebligatın kayıt altına alınan, kontrol edilebilen ve denetlenebilen bir sistem üzerinden gönderilmesi ve sistemin merkezinin Türkiye’de bulunması ve sistem üzerinden gönderilmesi gerekmektedir². Merkezi Türkiye’de bulunmayan, kontrol edilemeyen ve denetlenemeyen bir sistem üzerinden tebligat gönderilmesi halinde tebligatın belgelendirme unsuru sağlanamayacak gönderilen belge ise tebligat olarak nitelendirilemeyecektir³.

01.01.2019 tarihinden önce yürürlükte bulunan elektronik tebligat hükümlerinde elektronik tebligat kayıtlı elektronik posta sistemi üzerinden gönderilmekteydi. (Mülga ETebYön m. 5).

01.01.2019 tarihinden itibaren yürürlüğe giren elektronik tebligat hükümlerinde ise elektronik tebligatın PTT tarafından oluşturulan Ulusal Elektronik Tebligat üzerinden gönderileceği belirtilmiştir (TebK. m. 7/a-5). Ulusal Elektronik Tebligatın kurulması ve işletilmesinde tek yetkili kuruluş PTT’dir⁴. PTT bu sistemde verilerin korunması için her türlü tedbiri almakla yükümlüdür (TebK. m. 7/a-5 c.2). Oluşturulan bir sistemle muhatabına gönderilen elektronik tebligatın belgelendirilmesi ve kişisel verilerin korunarak güvenli bir ortamda tebligatın yapılması amaçlanmıştır⁵.

¹ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuk, s. 120; **Acar**, “UETS’de Tutulan Delil Kayıtları”, s. 74; **Akkan**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 61; **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 14.

² **Özbay**, “Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde”, s. 119; **Akkan**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 62.

³ **Özbay**, “Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde”, s. 1431; **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 195.

⁴ **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 44.

⁵ **Acar**, “Elektronik Tebligat”, s. 161.

4.1.1 Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi

01.01.2019 tarihinden yürürlüğe giren elektronik tebligata ilişkin hükümlerle elektronik tebligatta köklü değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle elektronik tebligat KEP sistemi üzerinden gönderilmesi sona erdirilmiştir⁶. Kanun koyucu PTT'yi elektronik tebligat konusunda tek yetkili kuruluş haline getirmiştir. PTT elektronik tebligat sistemini kurmaya ve işletmeye yetkilidir (TebK. m. 7/5). Bu sistem ise Ulusal Elektronik Tebligat Sistemidir.

Tebliğat Kanunu'nda UETS'nin bir tanımı yapılmamıştır. Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde ise UETS, Tebligat Kanunu ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği uyarınca elektronik tebligat işlemlerini yürütmek amacıyla PTT tarafından kurulan, işletilen ve güvenliği sağlanan sistem olarak tanımlanmıştır (ETeb Yön. m. 3-i).

Ulusal Elektronik Tebligat Sistemiyle elektronik tebligat denetlenebilir, kontrol edilebilir ve merkezi Türkiye'de bulunan bir sistem üzerinden muhatabına ulaştırılacaktır⁷. Elektronik tebligat göndermeye yetkili mercilerle elektronik tebligat alacak muhatapların UETS hesabına sahip olması gerekmektedir.

4.1.2 Uets Hesabı

01.01.2019 yılından itibaren uygulanmaya başlanan yeni elektronik tebligat sisteminde UETS sistemi kurulmuştur. UETS sistemi üzerinden elektronik tebligat gönderilmesi ve alınması için elektronik tebligat çıkarmaya yetkili merciler ile elektronik tebligat yapılacak muhatapların UETS hesabına sahip olması gerekmektedir.

UETS hesabı muhatapların ve tebligatı çıkarmaya yetkili mercilerin elektronik tebligat adresi olacaktır. Elektronik tebligat adresi Tebligat Kanunu'nda tanımlanmamıştır. Elektronik tebligat adresi PTT tarafından gerçek kişiler için kimlik bilgileri, tüzel kişiler için tabi oldukları sistem bilgileri esas alınarak tek ve benzersiz olarak oluşturulan ve UETS'ye kaydedilen adres olarak tanımlanmıştır (ETeb Yön. m. 3/1-d). UETS hesabının tanımı ise elektronik tebligat alma ve gönderme yeteneğine sahip olan ve UETS tarafından oluşturulan elektronik tebligat adresi olarak tanımlanmıştır (UETS Rehberi m. 4/1)⁸.

⁶ Acar, "UETS'de Tutulan Delil Kayıtları", s. 74.

⁷ Özbay, "Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde", s. 1431.

⁸ Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: (Çevrimiçi) <https://www.etebligat.gov.tr/wp-content/uploads/2020/10/rehber.pdf>. (Erişim Tarihi:11.05.2021).

UETS Hesabına İlişkin Teknik Kriterler ve Uyulması Gereken Usul ve Esaslarında UETS'yi kullanan her hesap sahibine ait olacak şekilde tek ve benzersiz bir hesap numarası tahsis edileceği ifade edilmiştir (UETS Teknik Kriterler m. 11/1). Bu elektronik tebligat hesap numarası belirli bir algoritmaya bağlı olarak 15 hanelik bir sayı dizisinden oluşacaktır (UETS Teknik Kriterler m. 11/2). Bu hesap numarasının ilk hanesindeki sayıdan hesap numarasının gerçek veya tüzel kişiye ait olup olmadığı tespit edilebilecektir. Bu hesap numarasını kişi kendisi belirlemeyecek sistem tarafından oluşturulacaktır. UETS sistemi tarafından elektronik tebligat almaya yetkili muhataba oluşturulmuş UETS hesap numarasına 16463-64877-29122 örnektir. UETS hesabı her kişiye bir adet olarak verilmekte olup ister mesleğe bağlı olsun ister isteğe bağlı olsun elektronik tebligat bu UETS hesabı üzerinden yapılmaktadır⁹.

4.1.3 Uets Hesabı Edinme

Kanun koyucu tarafından oluşturulan yeni elektronik tebligat sisteminde UETS hesaplarının oluşturulmasına ilişkin yasal düzenleme 7201 Sayılı Tebligat Kanunu'nun EK. 2. maddesinde yapılmıştır.

01.01.2019 tarihinden itibaren yürürlüğe giren Tebligat Kanunu'nun Ek 2. maddesine göre Tebligat Kanunu 7/a maddesi kapsamında tebligat gönderilmesi zorunlu olan muhatapların UETS hesapları PTT tarafından oluşturulacaktır. UETS hesabı oluşturulurken de elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplardan her bir gerçek kişi için kimlik numarası, tüzel kişi için ise tabi oldukları sistem numarası esas alınacaktır ve UETS hesabı her kişiye bir tane oluşturulup sisteme kaydedilecektir (Teb K. Ek m. 2).

PTT elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhatapların UETS hesaplarını oluşturmak amacıyla

- İlgili kamu kurumundan veya kamu kuruluşundan
- Mahalli İdareler açısından Çevre ve Şehircilik Bakanlığından
- İlgili kamu iktisadi teşebbüslerinden
- İlgili kamuya ait olan ortaklıklardan
- Şirket ve kooperatifler açısından Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan
- İlgili Kamu Kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu veya üst kuruluşundan
- Türkiye Barolar Birliğinden

⁹ Kocabıyık, Elektronik Tebligat, s. 110.

ihtiyaç duyduğu tüm bilgi ve belgeleri Tebligat Kanunu'nun geçici m. 2 hükmünün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde isteyecektir (TebK Geçici m. 2). Doktrinde zorunlu muhataplar için öngörülen bu sürenin kısa olduğunu ve bu sürenin uzatılması gerektiği belirtilmektedir¹⁰. İhtiyaç duyulan bilgi ve belgeler Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nde belirtilmiştir. Bu belgeler ise

Kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikler için Elektronik Kamu Bilgi Yönetim Sistemi'nde yer alan numara bilgileri bu sistemde yer almayanlar için ise tabi oldukları sistem bilgileri,

Mersis'e kayıtlı tüzel kişiler için MERSİS numarası ve diğer sistem bilgileri, Mersis'te kaydı bulunmayan tüzel kişiler için ise ilgili sistemde bulunan bilgileri,

Türk vatandaşı olan gerçek kişiler için ise TC Kimlik numaraları dahil olan kimlik bilgileri, yabancı kişiler için ise yabancı kimlik numaraları dahil kimlik bilgileridir (ETeb Yön. m. 6/2).

PTT UETS hesabını oluşturmak amacıyla bu bilgi ve belgeleri isteyebilecektir. Bu bilgi ve belgeler PTT tarafından istenme tarihinden itibaren bir ay içerisinde PTT'ye gönderilecektir. PTT bu bilgi ve belgeleri aldığı tarihten itibaren üç ay içerisinde UETS hesaplarını oluşturacaktır (TebK. Geçici m. 2/2) .

PTT oluşturduğu bu elektronik tebligat adreslerini ilgili kurum, kuruluş ve birliğe gönderecektir. PTT tarafından oluşturulan elektronik tebligat sisteminin yürütülmesi ve elektronik tebligat hesabının oluşturulması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlar istenen bilgi ve belgeleri PTT'ye göndermek zorundadır (TebK. Ek m. 2/4).

Tebligat Kanunu PTT tarafından oluşturulacak UETS hesaplarına ilişkin bilgi ve belgeleri PTT tarafından talep edileceği belirtilmiştir (TebK. Ek m. 2). Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde ise elektronik tebligat gönderilmesi zorunlu olan muhataplar için oluşturulacak elektronik tebligat adresi bağlı bulunduğu kurum, kuruluş ve birlik tarafından PTT'ye başvuru yapılacağı belirtilmiştir (ETeb. Yön. m. 6/1). PTT yukarıda belirtilen bilgi ve belgeler yanında başka bilgi ve belgeleri de talep edebilecektir (ETeb Yön. m. 6/2). Bu bilgi ve belgeler PTT ve Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanacak usul ve esaslarda belirtilecektir. Şu aşamaya kadar PTT tarafından yayımlanmış bir usul ve esas bulunmamaktadır. PTT tarafından oluşturulan UETS hesapları UETS sistemine aktarılacaktır¹¹.

¹⁰ Akkan, "Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat", s. 61; Yardımcı, "Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat", s. 15.

¹¹ Ruhi/Ruhi, Tebligat Hukuku, s. 97.

PTT tarafından oluşturulan bu UETS hesapları ilgili kurum, kuruluş ve birlik tarafından muhataplarına ulaştırılacaktır¹². Birlik, kurum ve kuruluş tarafından muhataplarına ulaştırılan bu UETS hesapları PTT tarafından anında kullanıma hazır hale getirilecektir¹³. Ayrıca doktrinde PTT tarafından UETS hesaplarının oluşturulduğuna ilişkin muhataplarına bildirim yapması gerektiğini ve bunu yapmakla yükümlü olduğu ifade edilmiştir¹⁴. Eğer PTT tarafından bu yükümlülük yerine getirilmeden muhatabın UETS hesabına tebligat yapılırsa söz konusu tebligatın usulsüzlüğü gündeme gelecektir.

PTT oluşturulan UETS hesaplarını ilgili kurum, kuruluş ve birliklere göndermenin yanı sıra elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplara kolaylık sağlamak amacıyla internet sitesi üzerinden de UETS hesaplarını aktif etme imkânı tanımıştır. PTT tarafından yayımlanan UETS Hesabı Aktivasyon ve Kullanım Kılavuzlarında Tebligat Kanunu gereğince elektronik tebligat gönderilmesi zorunlu olan muhatapların UETS hesaplarının oluşturularak ilgili kurum, kuruluş ve birliklere gönderildiğini hesapların tüzel kişiler için kanuni temsile yetkili kişileri, gerçek kişiler içinse bizzat kendileri tarafından PTT UETS internet sitesi (<https://www.etebligat.gov.tr/online-basvuru/>) üzerinden giriş yaparak elektronik imza, mobil imza veya e-devlet uygulaması üzerinden aktif hale getirilebileceği ifade edilmiştir¹⁵.

Bu aşamada uygulamada elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplar UETS hesaplarını PTT şubelerine giderek veya yukarıda belirtilen UETS internet sitesi üzerinden aktif hale getirmektedirler. Yukarıda belirtilen şekilde UETS hesabı aktif edildikten sonra elektronik tebligat muhataplarına elektronik tebligat mesajının geldiğine ilişkin SMS ve e-posta ile bildirim yapılabilmek amacıyla SMS ve e-posta eklenmesi ve bunun doğrulanması sistem tarafından istenmektedir.

Tebliğat Kanunu gereğince elektronik tebligat edinme zorunluluğu bulunmayan muhataplar ise PTT'ye başvuru yaparak e-tebligat hesabı edinebileceklerdir (ETeb Yön. m. 7/1). PTT bu kişilerin kimlik bilgilerini Türk vatandaşı gerçek kişiler için kimlik numarası bulunan TC kimlik kartı, pasaport, ehliyet gibi kimlik yerine geçen geçerli resmi belgelerle veya güvenli elektronik imzayla; yabancılar için ise yabancı kimlik numarası, Mavi kart nosu, güvenlik elektronik imza ile tüzel kişiler için tabi oldukları sistem bilgileri ile tespit edecektir (ETeb Yön. m. 7/2). Ayrıca elektronik tebligat adresi edinme zorunluluğu bulunmayan kişiler

¹² Akkan, “Tebliğat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 70.

¹³ Börü, “Elektronik Tebligat”, s. 202.

¹⁴ Yardımcı, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 17.

¹⁵ Meriç/Arslanpınar/Işık/Korkmaz/Özkan, Olaylarla Tebligat Hukuku, s. 186.

PTT'ye gitmeden PTT'nin UETS internet sitesinden (<https://www.etebligat.gov.tr/online-basvuru/>) online olarak güvenli elektronik imza ile başvuru yaparak UETS hesaplarını oluşturabileceklerdir. UETS hesabı oluşturulduktan sonra elektronik tebligatın geldiğine ilişkin e-posta ve SMS gönderilmesi amacıyla cep telefonu numarası ve e-posta girilmesi ve bunun doğrulanması istenmektedir.

4.1.4 UETS'ye Giriş

UETS Elektronik Tebligat Alıcılarına İlişkin Sözleşmesinde Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi hesabı edinen muhatapların UETS sistemine <https://ptt.etebligat.gov.tr/login> internet sitesi üzerinden PTT tarafından verilen UETS Şifresiyle birlikte cep telefonuna gelen doğrulama koduyla veya e-devlet kapısı üzerinden kimlik doğrulamasıyla, güvenilir elektronik imza, mobil imza yöntemiyle giriş yapılacağı belirtilmiştir¹⁶. Ayrıca PTT tarafından elektronik tebligatın hizmet kalitesinin artırılması amacıyla UETS Mobil uygulaması da geliştirilmiştir. Bu sayede UETS hesabı sahipleri UETS sistemine telefonlardan da UETS mobil uygulamasıyla ulaşılacaktır.

UETS hesabı sahibi UETS sistemi sayesinde elektronik tebligat iletisi alabilmekte, elektronik tebligat mesajını görüntüleyebilmekte, elektronik tebligata ilişkin delil sorgulaması yapabilmekte, elektronik tebligatını arşive taşıyabilmekte, UETS hesabı bilgilerine erişebilmekte, UETS hesabı adresine erişim sağlayabilmekte, arşiv alanı satın alabilmekte, hesap bilgilerinde değişiklik yapılabilme, elektronik tebligat bilgisi geldiğinde SMS ile bildirim almaya ilişkin gerekli değişiklik yapabilmekte, elektronik tebligat kullanım şekli değiştirebilme, yetkili olunan hesapları görüntüleyebilmekte, şifre değişikliği yapabilmekte ve güvenlik sorusu oluşturabilmektedir.

4.2 Elektronik Tebligat Hesabı Edinmemenin Sonuçları

7101 Sayılı kanunla 7201 sayılı Tebligat Kanunu m. 7/a hükmünde yapılan değişiklikle elektronik tebligat yapılacak kişilerin kapsamı yukarıda belirttiğimiz üzere genişletilmiş olup bu kişilere kural olarak elektronik tebligat yapılması zorunlu hale getirilmiştir. Bu sebeple elektronik tebligat ihtiyari olmaktan çıkarılmış kural haline gelmiştir¹⁷.

¹⁶ Börü, “Elektronik Tebligat”, s. 207.

¹⁷ Çatalkaya, Tebligat Hukuk, s. 76.

Kendisine tebligatın elektronik yolla yapılması zorunlu olan kişilerin UETS hesabı PTT tarafından oluşturulacaktır. Bu kişilerin UETS hesaplarının oluşturulması konusunda taleplerine gerek bulunmamaktadır. Ancak bu kişilerin UETS hesabını kullanabilmeleri için UETS hesaplarını aktif etmeleri gerekmektedir. Ancak gerek 7201 sayılı Tebligat Kanun ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nde elektronik tebligat alması zorunlu olan kişilerin elektronik tebligat almaması yani UETS hesaplarını aktif etmemeleri halinde ne tür bir yaptırım uygulanacağı düzenlenmemiştir. Doktrinde bu husus eleştirilmekte olup elektronik tebligat alması zorunlu olan kişilerin, elektronik tebligat almasının sağlanması amacıyla UETS hesaplarını aktif etmemelerinin yaptırıma bağlanması gerektiği belirtilmektedir¹⁸.

Kanun ve yönetmelikte her ne kadar PTT tarafından re'sen UETS hesabı oluşturulacağı belirtse de uygulamada elektronik tebligat yapılması zorunlu olan kişiler PTT şubelerine müracaat ederek veya PTT internet sitesi elektronik posta sekmesinden UETS hesabını aktif hale getirmemektedirler. Uygulamada elektronik tebligat kullanılması zorunlu olan kişilerin halen UETS hesabı edinemedikleri durumu göz önüne alındığında elektronik tebligatı teşvik etmek ve kanunen uygulamada zorunlu olduğu belirtilen elektronik tebligatın pratikte de uygulanabilir bir sistem olması için yaptırıma bağlanması gerektiği kanaatindeyiz.

4.3 Elektronik Tebligatın İletilmesi

Elektronik Tebligatta meydana gelen değişikliklerle 01.01.2019 tarihinden itibaren yürürlüğe giren UETS sisteminin işleyişine bakmakta fayda vardır. Elektronik Tebligatın iletilmesini ilişkin ayrıntılı düzenleme Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde yapılmıştır.

Tebligat çıkarmaya yetkili merci elektronik tebligat mesajını hazırlayarak UETS'ye teslim edecektir (ETeb. Yön. m. 9/1). UETS elektronik tebligat mesajını zaman damgasıyla ilişkilendirecektir (ETeb. Yön. m. 9/2). . Ayrıca UETS elektronik tebligat mesajı içeriğinde gizliliğin sağlanması ve muhatabın verilerinin korunması amacıyla mesaj içeriklerini ve ekli dökümanları şifrelendirecektir (ETeb. Yön. m. 9/3). Bunu ancak elektronik tebligat muhatabı tarafından görülecektir (ETeb. Yön. m. 9/3).

UETS aracılığıyla veya UETS ile entegre sistemler aracılığıyla tebligatta delil kayıtları elektronik tebligat mesajının tamamının ulaştığı anda oluşturulacaktır (ETeb. Yön. m. 9/4). Elektronik tebligatın ulaştığı anda oluşturulacak delil kayıtları ise UETS'ye ilişkin Tebligat

¹⁸ Deliduman, "Elektronik Tebligatta Tebliğ Tarihi Üzerine", s. 6.

Sistemi ile İlgili Teknik Kriterlere İlişkin Usul ve Esaslar m. 5’te belirtilmiştir. Bu maddeye göre;

Tebliğat kabul delili: Gelen iletinin gerekli kontroller sonrası muhatabın hesabına teslim edilmek üzere UETS tarafından teslim alındığına ilişkin delildir.

Tebliğat kabul edilmedi delili: Gelen tebligatta virüs olması, gönderici tarafından hazırlanan paketteki özet değerinin UETS’ye gelen özet değeriyle tutarsız olması, gönderilebilecek iletinin büyüklüğünden daha fazla ileti gönderilmesi halinde iletinin UETS tarafından kabul edilmediğine dair üretilen delildir. Bu delil hukuki işlemin muhatabına hiç gönderilmemekte, UETS sistemi tarafından yukarıdaki hatalar olduğu sebebiyle tebligatı çıkarmaya yetkili mercie özet halinde bilgi sunulmaktadır¹⁹.

Tebliğat teslim edildi delili: Elektronik Tebligatı göndermeye yetkili merci tarafından gönderilen elektronik tebligat mesajının muhatabın elektronik tebligat adresine başarılı bir şekilde konulduğuna veya sadece UETS hesabı sistemiyle entegre sistemle başarılı bir şekilde elektronik tebligat muhatabının hesabına aktarıldığına ilişkin delildir.

Tebliğat teslim edilmedi delili: Tebligatı göndermeye yetkili merci tarafından gönderilen tebligat mesajının muhatabın elektronik tebligat adresine başarılı bir şekilde konulamadığına veya UETS ile entegre sistemle gönderilen tebligatta muhataba 24 saat için başarılı bir şekilde gönderilemediğine ilişkin delildir.

Tebliğat okundu delili: Elektronik tebligat mesajının elektronik tebligatı alan muhatap tarafından okunduğuna ilişkin delildir.

Tebliğatın okundu kabul edildi delili: Tebligatı göndermeye yetkili merci tarafından gönderilen elektronik tebligatın muhatap tarafından açılıp okunmaması halinde kanunen okunduğuna ilişkin oluşturulan delildir.

Tebliğat hesabı aktif edildi delili: Elektronik tebligat hesabının aktif edildiğine ilişkin delildir

Tebliğat hesabı pasif edildi delili: Elektronik tebligat hesabının pasif edildiğine ilişkin delildir.

Bu kayıtlar UETS tarafından tutulacaktır²⁰. UETS sistemi gönderilen elektronik tebligat mesajının muhataba ulaşp ulaşmadığına veya muhatap tarafından okunup okunmadığına ilişkin delil kayıtlarını tutar ve bu delil kayıtlarını derhal veya en geç 24 saat içerisinde tebligatı çıkarmaya yetkili mercie bildirecektir (Eteb Yön. m. 12/1 c. 1). Bu delil kayıtlarının elektronik

¹⁹ Aksakal, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi”, s. 273.

²⁰ Aksakal, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi”, s. 273.

tebligatı çıkarmaya yetkili makama geç gönderilmesi sebebiyle elektronik tebligat yeniden çıkarılması durumunda tebligat masrafı PTT tarafından karşılanacaktır (ETeb Yön. m. 12/1 c. 2). Bu düzenlemeyle yargılamanın hızlandırılması amaçlanmaktadır²¹. Çünkü klasik usulle tebligatta tebligat muhatabına gönderildikten sonra tebligatın belgelendirme unsurunu sağlayan tebligat mazbatasının tebligatı çıkarmaya yetkili mercie ulaşması zaman almaktadır²².

Elektronik tebligatın muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaştırılmasıyla ilgili muhatap sms ve e-posta yoluyla bilgilendirilmek isteniyorsa cep telefonu numarasını ve e-mail adresini PTT'ye bildirmesi gerekmektedir(ETebYön. m. 10/1). Muhatabın cep telefonu numarasını ve e-mail adresini PTT'ye bildirmesi üzerine elektronik tebligat mesajın muhataba iletildiğinde e-mail yoluyla ücretsiz sms yoluyla ise ücretli olarak bilgilendirileceği belirtilmiştir (ETeb Yön. m. 10/2). Ancak şu anda uygulamada her ikisi de PTT tarafından ücretsiz olarak hizmete sunulmuştur. UETS kapsamında gönderilen elektronik tebligata ilişkin bilgilendirmenin yapılmamış veya geç yapılmış olması dolayısıyla tebligatın geçerliliğini etkilemeyecektir (ETeb Yön. m. 103/3). Sms ve e-posta yoluyla bilgilendirmeye ilişkin UETS tarafından işlem kayıtları tutulacaktır(ETeb Yön. m. 10/4) .

Doktrinde elektronik tebligat gönderildiğine ilişkin herhangi bir sebeple bildirim yapılamaması sebebiyle tebligatın geçerliliğini etkilemeyeceği hususunun sakıncalı olduğu belirtilmiştir. Bu bildirimin yapılmaması muhatap açısından olağanüstü bir durum içinde bulunduğu delalet edebilecektir. Bu sebeple olağanüstü halin ispatlanması koşuluyla hak kayıplarının önüne geçmesine imkân sağlayan hukuki yollara başvurulmasında bir sakınca görülmemelidir. Tebligatı geçerli kabul etmemek için kötü niyetli olarak bildirimlerin alınmaması halinde tebligatlar geçerli kabul edilmelidir²³.

Elektronik Tebligatı alan muhatap UETS hesabına ise yukarıda belirtildiği üzere PTT tarafından verilen şifre ile telefona gelecek tek kullanımlık doğrulama kodu kullanarak, güvenli elektronik imzayla veya e-devlet sistemi üzerinden yapacağı kimlik doğrulaması ile erişilebilecektir (ETeb. Yön. m. 10/5) .

²¹ **Börü**, “*Elektronik Tebligat*”, s. 196.

²² **Acar**, “UETS ’de Tutulan Delil Kayıtları”, s.78.

²³ **Konca**, “*Türk Hukukuna Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri*”, s. 264; **Akkan**, “*Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat*”, s. 83; **Yardımcı**, “*Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat*”, s. 28.

4.4 UETS Hesabının Kapatılması

Tebliğat Kanunu'na göre elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhatapların zorunluluğu ortadan kalkması tarihinden itibaren bir ay içinde ilgili kurum, kuruluş ve birlik PTT'ye gerekli bildirimde bulunulacak olup bu bildirimden itibaren bir ay içerisinde PTT gerekli işlemleri yapacaktır (TebK. Ek m. 2/3). Bu madde hükmüne elektronik tebligat yapılması zorunlu muhatapların durumunun değişmesi sebebiyle elektronik tebligat hesabında yapılacak olan kapatma işlemi de dâhildir. Ayrıntılı düzenleme Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde yapılmıştır.

Elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhatapların elektronik tebligat yapılma zorunluluğu ortadan kalktığı takdirde ilgili kurum kuruluş ve birlik tarafından bildirim yapılacak olup bu bildirimden itibaren bir ay içerisinde PTT söz konusu hesabı kapatacaktır (ETeb Yön. m. 17/1).

UETS hesabı edinmesi kendi ihtiyarlarından bulunan muhataplar ise kendi istekleri ile elektronik tebligat hesaplarını kapatabileceklerdir. PTT bu kapatma isteğinden itibaren bir ay içinde elektronik tebligat hesabı kullanıma kapatılacaktır (Eteb Yön. m. 17/2).

Yukarıdaki elektronik tebligatın kapatılması durumu yanında genel olarak elektronik tebligatın kapatılması halleri de vardır²⁴. Bu sebepler hem elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplar için hem de elektronik tebligat yapılması isteğe bağlı muhataplar için geçerlidir. Bunlar ise kısıtlılık, ceza infaz kurumuna girme ve askerlik hizmeti gibi hukuki ve fiili sebeplerle elektronik tebligat hizmetinin kullanma imkânının ortadan kalkması halinde söz konusu ilgilinin bildirim tarihinden itibaren bir ay içerisinde PTT tarafından kullanıma kapatılacaktır (ETeb Yön. m. 17/3). Elektronik Tebligat Yönetmeliği PTT tarafından gerçekleştirilen kapatma işlemini yapılacak entegrasyonla ilgili kurum ve kuruluş, birlik tarafından da gerçekleştirebilmesine imkân tanımıştır (ETeb Yön. m. 17/4). Elektronik tebligatın yukarıda belirtilen sebeplerle kapatılması hallerinde herhangi bir açıklık bulunmaması sebebiyle keyfi uygulamalara sebebiyet vererek bazı sakıncalara neden olabilecektir²⁵. Muhatabına beyanına dayalı olarak kapatma işleminin gerçekleştiği bu durumların önüne geçmek adına kapatmaya esas teşkil eden bilgi ve belgelerin de talep edilmesi gerektiği doktrinde belirtilmiştir²⁶.

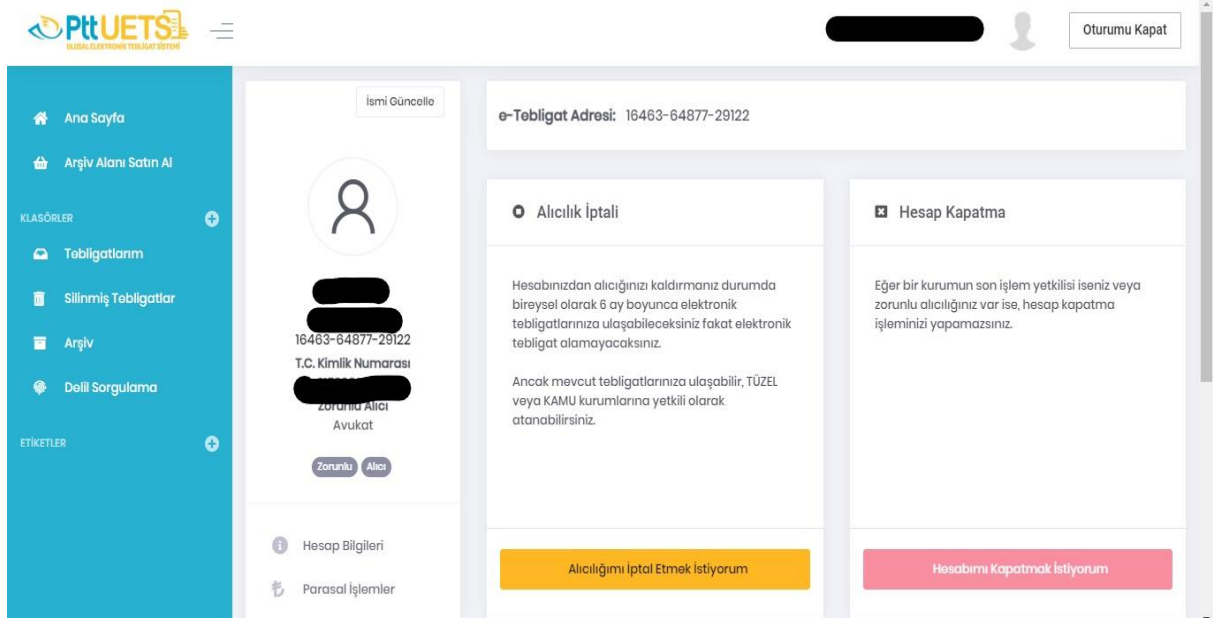
²⁴ Börü, “Elektronik Tebligat”, s. 204

²⁵ Yardımcı, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 22.

²⁶ Yardımcı, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 23.

Elektronik tebligat hesabı kapatma talebini alan PTT bu hesabı kullanıma kapatır. Kullanıma kapatma zamanı zaman damgasıyla ilişkilendirilerek gerçekleştirilir. Kullanıma kapatılan elektronik tebligat hesabına elektronik tebligat mesajı gönderilemeyecektir. Ancak kullanıma kapatılan elektronik tebligat hesabı kullanıma kapatıldığı tarihten itibaren altı ay süreyle muhatabın erişimine açık tutulacaktır (ETeb Yön. m. 18/1). UETS hesabı zaman damgasıyla kapatılmasa dahi muhatabın bilgi ve belgeye dayalı kapatma beyanını bildirimi tarihinden itibaren gerçekleşen tebligatların usulsüz tebligat olarak kabul edilmesi gerekmektedir²⁷. Kullanıma kapatılan elektronik tebligat hesabına ilişkin muhataba SMS ve e-postayla bildirim yapılacağı ve ayrıca altı ay süreyle elektronik tebligat hesabının erişime açık tutulacağı doktrinde de belirtilmiştir²⁸.

PTT adres kapatma işlemini kesintisiz 24 saat esasına göre gerçekleştirecektir (ETeb Yön. m. 18/2). PTT Elektronik Tebligat Yönetmeliği gereğince 24 saat esasına göre kapatma hizmetini gerçekleştirebilmek amacıyla sistem üzerinden hesabını kapatma imkânı tanımıştır. Bunun için muhatap UETS hesabına girdiğinde Hesap Bilgileri → Hesap Yönetimi ekranından UETS hesabını kapatabilecektir. Ancak bu durum isteğe bağlı muhataplar için geçerli olup elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplar için geçerli değildir.

Şekil 1. UETS Hesabı Kapatma Ekranı

²⁷ **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 21.

²⁸ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 204; **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 22.

Kullanıma kapatılan elektronik tebligatın delil kayıtlar 30 yıl işlem kayıtları ise 10 yıl süreyle PTT tarafından saklanacaktır (ETeb Yön. m. 18/3).

Kullanıma kapatılan elektronik tebligat hesabı kullanıma kapatıldığı andan itibaren elektronik tebligat yapılamayacaktır²⁹. Yani elektronik tebligat hesabı geçmişe etkili olarak kapatılamayacaktır (ETeb. Yön. m. 19/1). Kullanıma kapatılan elektronik tebligat hesabı farklı bir kullanıcıya tahsis edilemeyecektir (Eteb Yön. m. 19/2).

4.5 UETS Rehberi

UETS Rehberi elektronik tebligat çıkarmaya yetkili mercilerin elektronik tebligat mesajı gönderilen muhatapların elektronik tebligat adreslerine ulaşmasını sağlamak amacıyla oluşturulan ve PTT tarafından elektronik tebligat çıkarmaya yetkili mercilerin kullanımına sunulan rehberdir³⁰.

UETS Rehberiyle PTT tarafından muhatapların güncel adres bilgilerini içerir elektronik tebligat rehberi oluşturulacak ve bu rehberin elektronik tebligat çıkarmaya yetkili mercilerin kullanımına sunulacaktır (ETeb Yön. m. 24/1). Bu rehberin hazırlanması ve kullanıma sunulmasına ilişkin PTT ve Adalet Bakanlığı tarafından usul ve esasları belirten bir tebliğ yayınlanmıştır. Bu rehberin adı UETS Rehberi ve UETS Adreslerine İlişkin Usul ve Esaslar isimli tebliğdir³¹.

UETS Rehberinde elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplarla elektronik tebligat yapılması isteğe bağlı olan muhatapların UETS hesaplarına ilişkin bilgiler yer alacaktır.

UETS Rehberine İlişkin Usul ve Esaslara Göre UETS rehberinde elektronik tebligat hesabına sahip gerçek kişiler için UETS Hesabı Adresi, Kimlik Numarası, Adı Soyadı, Unvanı, Adresi, İl, İlçe, Telefon Numarası, E-mail adresi bilgilerinin yer alması zorunludur (UETS Rehberi Esasları m. 5/a).

UETS Rehberine İlişkin Usul ve Esaslara Göre UETS rehberinde elektronik tebligat hesabına sahip tüzel kişiler için ise UETS Hesabı Adresi, Tüzel Kişinin Tam Adı, Mersis/Detsis/ Vergi No, Ana Faaliyet Alanı, Merkezinin Bulunduğu İl, Adres Bilgileri, İşlem Yetkilisinin/ Yetkililerinin Adı Soyadı, İşlem Yetkilisinin/Yetkililerinin bilgilerinin yer alması zorunludur (UETS Rehberi Esasları m. 5/b).

²⁹ Börü, “Elektronik Tebligat”, s. 198.

³⁰ Köksal, “Elektronik Tebligat”, s. 1575.

³¹ Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: (Çevrimiçi), <https://www.etebligat.gov.tr/wp-content/uploads/2020/10/rehber.pdf>. (Erişim Tarihi: 11.05.2021).

UETS Rehberi PTT vasıtasıyla kullanılacaktır. UETS Sistemine ilişkin teknik kriterlerde elektronik tebligat göndermeye yetkili mercilere alıcı hesaplarını sorgulanması için Adres Rehberi Sorgulama hakkı tanınacağı belirtilmiştir (UETS Teknik Kriterler m. 10/1). Mesleği sebebiyle elektronik tebligat almak zorunda olan avukat, bilirkişi, arabulucu gibi kişilerin UETS hesabının elektronik tebligatı göndermeye yetkili merciler tarafından sorgulanması için ise Mesleki Adres Rehberi sorgulama hakkı sağlanacaktır (UETS Teknik Kriterler m. 10/2). Elektronik tebligatı göndermeye yetkili merciler tarafından UETS Rehberinden gerçek kişilerin kimlik numarası, tüzel kişilerin ise DETSİS/MERSİS/Vergi Numarası ile sorgulama yapılarak muhatapların elektronik tebligat adreslerine ulaşılabilecektir.

Her UETS hesabı için bir rehber kaydı PTT tarafından oluşturulacaktır. Oluşturulan bu rehber kayıtlarında UETS hesabı sahibinin onayı olmaksızın yer verecektir. UETS Rehberine ilişkin bu bilgilerin korunmasını, gizliliğini, güvenliğini ve bütünlüğünü sağlaması gerekmektedir (UETS Rehberi Esasları m. 6). PTT UETS Rehberine ilişkin yetkisiz erişimleri engellemekle yükümlüdür. UETS hesabı sahibi yukarıdaki bilgilerde meydana gelen değişikliği anında PTT'ye bildirmekle yükümlü olup PTT bu bilgiler doğrultusunda UETS Rehberinde güncelleme yapacaktır (UETS Rehberi Esasları m. 8).

Gerçek ve tüzel kişiler talepleriyle bu rehberden silinemeyeceklerdir³². Bu rehberden silinme ancak elektronik tebligat hesabının kapatılmasıyla mümkündür (UETS Rehberi Esasları m. 9).

4.6 Elektronik Tebligatta Tebliğ Süresi

Çalışmamızda bu başlık altında Tebligat Kanunu'nda düzenlenen elektronik tebligatta tebliğ süresine ilişkin düzenlemeden ve tebliğ süresinin hukuki niteliğine bahsetmeye çalışacağız. Hukuki niteliğinin tespiti açısından ise karine ve varsayım kavramlarını kısaca açıklamayı faydalı buluyoruz.

³² Köksal, “Elektronik Tebligat”, s. 1576.

4.6.1 Elektronik Tebligatta Tebliğ Süresinin Hukuki Niteliği

4.6.1.1 Karine-Varsayım Kavramı

Karine hukuk sözlüğünde bilinen bir olgudan bilinmeyen bir olgunun çıkarılması şeklinde tanımlanmaktadır³³. Karine doktrinde ise bilinen bir olaydan bilinmeyen diğer bir olayın veya hukuksal durumun varlığı veya yokluğu sonucunun çıkarılması şeklinde tanımlanmıştır³⁴. Karineler fiili karineler ve kanuni karineler olarak ikiye ayrılmaktadırlar³⁵.

Fiili karineler yaşam deneyimleri sonucunda bir olay veya olguda kanaat edinmesini sağlayan karineler olarak tanımlanmaktadır³⁶. Yani hayatın olağan akışının hâkimce göz önüne alınması fiili karine çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği doktrinde belirtilmiştir³⁷. Örneğin alacaklının borçluya borç senedini vermesi borcun ödendiğine karine teşkil etmektedir³⁸. Fiili karineler aksi ispat edilebilen karineler olup karşı taraf bunun aksini ispat edebilecektir³⁹.

Kanuni karineler belirli bir olaydan belirli olmayan bir olay veya olguya kanunen bağlanan hukuki sonuçlardır⁴⁰. Kanuni karineler mevzuatımızda “asıldır”, “sayılır”, “cevaz verilir”, “addolunur” gibi kelimelerle ifade edilmiştir⁴¹. Kanuni karine, adi kanuni karine ve kesin kanuni karineler olmak üzere ayrılmaktadır⁴². Adi kanuni karineler aksi iddia ve ispat edilebilirken kesin kanuni karinelerin aksi iddia ve ispat edilemez⁴³. Adi kanuni karineye örnek

³³ **Yılmaz**, Hukuk Sözlüğü, 7. Baskı, Ankara, s. 400.

³⁴ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 337; **Özbay**, İbrahim/**Çelik**, Ferhat: “Boşanma Davalarında İspat Yüklü ve Deliller” Yargıtay Dergisi, C.44, Sa. 1, Ocak 2018, (s. 15-60), s.26; **Yavaş**, Murat; Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralı İle Bu Kuralın İstisnaları, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 90; **Topuz**, Gökçen: Medeni Usul Hukukunda Karinelerle İspat, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012, s. 30.

³⁵ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Hukuk Temel Bilgileri, s. 229; **Karşı**, Abdurrahim: Medeni Muhakeme Hukuku, 5. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2020, s. 519; **Topuz**, Karinelerle İspat, s. 30.

³⁶ **Kuru/Aydın**, Medeni Usul Hukuku, s. 245.

³⁷ **Göksu**, Mustafa: “6100 Sayılı HMK Çerçevesinde Senetle İspat Kuralı ve Bunların İstisnaları”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, Sa. 1, 2011, (s. 53-65), s. 63; **Yavaş**, Senetle İspat Kuralı, s. 92.

³⁸ **Arsalan/Yılmaz/Ayvaz/Hanağası**, Medeni Usul Hukuku, s. 382.

³⁹ **Kuru/Aydın**, Medeni Usul Hukuku, s. 245; **Karşı**, Medeni Muhakeme Hukuku, s. 520.

⁴⁰ **Aksakal**, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi”, s. 276; **Yavaş**, Senetle İspat Kuralı, s. 94; **Topuz**, Karinelerle İspat, s. 32.

⁴¹ **Karakaş**, Fatma Tülay: “Karine Kavramı, Kanuni Karineler ve Varsayımlar”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 62, Sa. 3, 2013, (s. 729-759), s. 734.

⁴² **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Hukuk Temel Bilgileri, s. 230.

⁴³ **Kuru/Aydın**, Medeni Usul Hukuku, s. 245; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 338; **Karakaş**, “Karine Kavramı, Kanuni Karineler ve Varsayımlar”, s. 736; **Yavaş**, Senetle İspat Kuralı, s. 95.

“bir taşının zilyedi onun maliki sayılır” kuralıdır. Bu kuralda bir taşına zilyet olan kimse onun maliki karine olarak kabul edilmiştir. Yani zilyedin malik olduğunu ispatlamasına gerek bulunmamaktadır. Aksini malik olmadığını iddia eden kimse ispat yükü altındadır⁴⁴. Kesin kanuni karineye örnek ise tapu sicilidir⁴⁵. Hiç kimse tapu sicilinde kayıtlı olan bir durumu bilmediğini öne süremez (TMK m. 1020/3).

Varsayım, belirli bir olaya kanun tarafından doğrudan hukuki sonuç bağlanması veya bilinen bir olaya bağlanan hukuki sonucun, başka bilinen bir olaya da bağlanması ve bu hukuki sonucun bu olay içinde eşdeğer kabul edilmesidir⁴⁶. Örneğin tasarrufun iptali davalarından İİK m. 278 gereğince bağışlamaya konu tasarruflar iptale tabidir. Ayrıca bazı tasarruflar bağışlama olmamasına rağmen İİK m. 278 hükmü tarafından bağışlama olarak kabul edilmekte ve iptale konu olmaktadır. Bağışlama olayı bilinen bir olay olup iptale tabi olacağı belirtilmiştir. Ayrıca bazı bilinen tasarruflar bağışlama olmamasına rağmen İİK m. 278 gereğince bağışlama varsayılmış ve iptale tabi tutulmuştur⁴⁷.

Karine ve varsayım kavramları farklı kavramlardır. Karine bilinen bir olaydan bilinmeyen bir olaya hukuki sonuç bağlanmakta varsayımda ise bilinen iki olay bulunmaktadır. Bilinen bir olayın hukuki sonucu diğer olayın hukuki sonucuyla aynı kabul edilmektedir⁴⁸. Karine ispat yükü için düzenlenmiş kurallar iken varsayım ispat yükü ile ilgisi olmayıp kanun koyucunun kanun yapım tekniğiyle ilgilidir⁴⁹. Doktrinde karineyi ikiye ayırımını reddeden yazarlar sadece adi kanuni karineyi kabul etmekte, kesin kanuni karineyi ise varsayım eşdeğer olarak görmektedir⁵⁰.

4.6.1.2 Hukuki Niteliği

Tebliğat Kanunu’nda ve Elektronik Tebliğat Yönetmeliğinde elektronik tebliğat muhatabın elektronik tebliğat hesabına ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılacağı belirtilmiştir (Teb K. m. 7/a-5, ETeb. Yön. m. 9/6).

⁴⁴ **Kavak**, Yalçın: “Resmi Sicil ve Senetlerde İspat”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.11, Sa. 1, 2020, (18-25), s. 23; **Topuz**, Karinelerle İspat, s. 30.

⁴⁵ **Özbay/Çelik**, “Boşanma Davalarında İspat Yükü ve Deliller”, s. 27.

⁴⁶ **Karakaş**, “Karine Kavramı, Kanuni Karineler ve Varsayımlar”, s. 752.

⁴⁷ **Aksakal**, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebliğatın Tebliğ Tarihi”, s. 276.

⁴⁸ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 340.

⁴⁹ **Aksakal**, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebliğatın Tebliğ Tarihi”, s. 276.

⁵⁰ **Karakaş**, “Karine Kavramı, Kanuni Karineler ve Varsayımlar”, s. 737.

Elektronik tebligat muhatabın elektronik hesabına ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün tespiti delil kayıtları ile sağlanmaktadır⁵¹. Bu beş günlük süreye ilişkin delil kayıtları elektronik tebligatın muhatabına iletimine ilişkin kayıtların bir parçasıdır⁵².

Elektronik tebligatın iletiminde hangi kayıtların tutulacağı UETS’ye İlişkin Tebligat Sistemi İle İlgili Teknik Kriterlere İlişkin Usul ve Esasların 5. maddesinde belirtilmiştir⁵³. Bu madde hükmünde “tebligat teslim edildi delili”, “tebligat okundu delili/tebligat okundu sayıldı delili” beş günlük sürenin tespitinde büyük öneme sahiptir.

“Tebligat okundu” ve “tebligat okundu kabul edildi” delilleri teknik anlamda aynı delil tipine denk gelmekte ve “tebligat kabul edildi” delilinin dış görünüşünü oluşturmaktadır. Muhatap elektronik tebligat adresine ulaşan elektronik tebligat mesajını beş günlük süreden önce açarsa tebligatı açıp okuduğuna ilişkin zaman dilimi teknik anlamda “tebligat okundu” delili olarak işlenmektedir. Ancak beş günlük süreden sonra elektronik tebligat muhatap tarafından açılıp okunursa beş günlük süreden sonraki zaman dilimi UETS Teknik Kriterler sebebiyle “tebligat okundu” delili olarak oluşturulmayacaktır. Tebligat Kanunu gereğince elektronik tebligatın muhatabın elektronik tebligatına ulaştığı tarihi izleyen beşinci gün tebliğ edilmiş sayılacağından “tebliğ okundu sayıldı” delili oluşturulacaktır. Bu delil kayıtları elektronik tebligatın tebliğ süresinin hukuki niteliğinin tespiti açısından önemlidir⁵⁴.

Tebligat Kanunu’nda elektronik tebligatta tebliğ tarihini öğrenme tarihi esas almamıştır. Tebligat Kanunu gereğince elektronik tebligat muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaştığı tarih değil, ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılacaktır⁵⁵. Tebligat Kanunu değişiklik görüşmelerinde bu beş günlük süre sonundaki tebliğ edilmiş sayılmanın hukuki niteliği tartışmalara neden olmuştur. Tebligat Kanunu değişiklik görüşmeleri sırasında bu hukuki niteliğin “öğrenme karinesi” olduğu belirtilmiştir⁵⁶. Yani bu görüşmelerde muhatap tebligatın içeriğini öğrenmese de kanun koyucu tebliğ tarihini öğrendiğine karine oluşturduğu belirtilmiştir.

⁵¹ **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 98; **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 210; **Acar**, “Elektronik Tebligat”, s. 163

⁵² **Aksakal**, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi”, s. 273.

⁵³ Ayrıntılı Açıklama İçin Bakınız: 3.4. Elektronik Tebligatın İletilmesi Başlığı.

⁵⁴ **Aksakal**, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi”, s. 274.

⁵⁵ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 209; **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 79; **Köksal**, Tebligat Hukuku, s. 31.

⁵⁶ TBMM Tutanakları: Adalet Komisyon 20.01.2010 Tarihli Tutanağı s. 1, (Çevrimiçi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss474.pdf> , (Erişim Tarihi: 12.05.2021).

Tebliğat Kanunu elektronik tebligatın muhatabın adresine ulaşması vakıasını tebligatın yapıldığı hukuki sonucuna bağlamıştır⁵⁷. Bu sebeple doktrinde elektronik tebligatta elektronik tebligatın ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün hukuki niteliğine ilişkin elektronik tebligatın beş günlük süre içerisinde açılması veya beş günlük süre içerisinde muhatap tarafından açılmamasına göre değerlendirme yapılmıştır.

Elektronik tebligatın muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaştığı tarihten itibaren beş günlük süre içerisinde açıldığı takdirde “tebligat okundu delili” oluşturulmaktadır. Yani elektronik tebligatın açıldığı bilinmektedir. Bu sebeple bu delilde bilinen iki olay mevcuttur. Bunlar ise “tebligatın teslim edildi” ve “tebligatın okundu” delilidir. Burada bilinen bir olaydan bilinmeyen bir olay çıkarılmamakta aksine bilinen iki vakıa söz konusudur. Bu iki vakıa birbirine eş değer nitelikte olduğundan bu durumun hukuki niteliği doktrinde varsayım olarak değerlendirilebileceği belirtilmiştir⁵⁸.

Elektronik tebligatın muhatabın elektronik tebligatına ulaştığı tarihten itibaren beş günlük süreden sonra elektronik tebligatın açılması halinde ise “okundu delili” kaydı oluşturulmamaktadır⁵⁹. Yani muhatabın elektronik tebligatı açıp okuyup okumadığı belirsizdir. Sadece kanunen elektronik tebligatın ulaştığı tarihinden itibaren beş günlük süre sonunda “okundu kabul edildi” delili oluşturulmaktadır⁶⁰. Bu ihtimalde elektronik tebligatın muhatabın adresine ulaştığı vakıası bilinmekte ancak elektronik tebligatın muhatap tarafından okunup okunmadığı bilinmemektedir. Bu sebeple burada bilinen bir durum ve bilinmeyen bir durum söz konusu olup bilinen bir durumdan çıkarılan hukuki sonuçla bilinmeyen bir olaya hukuki sonuç bağlanmaktadır⁶¹. Buna ise karine denilmektedir. Yani Tebligat Kanunu gereğince elektronik tebligatın muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaştığı vakıası bilindiği takdirde kanunen bu süreden itibaren beş günlük süre sonunda tebligatın tebliğ edilmiş sayılma vakıası bilinmeyen bir duruma hukuki sonuç bağlanmaktadır. Bu sebeple bu durum kanuni karine olarak kabul edilmektedir. Bu karine kesin kanuni karine niteliğinde olup aksi ispat edilemeyecektir. Beş günlük süreden sonra muhatabın elektronik tebligatı açıp açmamasının bir önemi bulunmamaktadır.

⁵⁷ **Aksakal**, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi”, s. 275.

⁵⁸ **Aksakal**, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi”, s. 276.

⁵⁹ **Atalı/ Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 81.

⁶⁰ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 211.

⁶¹ **Aksakal**, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi”, s. 277

4.6.2 Sürenin Tayini ve Beş Günlük Süreye İlişkin Tartışmalar

Beş günlük sürenin hesabında elektronik tebligatın muhatap tarafın okunup okunmaması veya elektronik tebligatın muhataba ulaştığı tarih hesaba katılmayacak elektronik tebligatın muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaştığı günü izleyen günden itibaren hesaplanacaktır⁶². Bu sebeple elektronik tebligat mesajının muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaşip ulaşmaması veya elektronik tebligat mesajının muhatap tarafından açılıp açılmaması hesaba katılmayacaktır⁶³. Kanunda beş günlük süre için ulaştığı tarihi izleyen ifadesi kullanıldığı için elektronik tebligat mesajının muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaştığı tarih hesaba katılmayacaktır⁶⁴. Örneğin tebligatı çıkarmaya yetkili merci tarafından 10.02.2020 tarihinde hazırlanan elektronik tebligat, elektronik tebligatın muhatabın elektronik tebligatına ulaştığı tarihi izleyen tarihten itibaren beşinci günün sonunda yani 15.02.2020 tarihinde tebliğ edilmiş sayılacaktır. Görüldüğü üzere elektronik tebligatın muhatabın hesabına ulaştığı tarih olan 10.02.2020 tarihi hesaba katılmamaktadır. Beş günlük süreden sonra kanunen öngörülen süreler başlayacak ve kanunun tebliğ tarihine sonuç bağladığı süreler bu tarihten itibaren hüküm ve sonuç doğuracaktır⁶⁵. Yukarıdaki örnekte tebligatı çıkarmaya yetkili merci tarafından elektronik tebligatın muhatabına dava dilekçesi tebliğ edilmiş ve on günlük cevap dilekçesi için süre tanınmış olsun buna göre on günlük süre 16.02.2020 tarihinden itibaren başlayacaktır. Yine bu beş günlük süre klasik usulle tebligattan daha hızlıdır⁶⁶

Bu beş günlük süre daha önce 6099 sayılı kanunla öngörülen değişiklikte kanun tasarısı aşamasında “üç gün” olarak TBMM’ye sunulmuştur. Daha sonra bu sürenin kısa olması ve tebliğ edilen muhataplar açısından sorunlara yol açması sebebiyle TBMM Adalet Komisyonu tarafından beş gün olarak değiştirilmiştir⁶⁷. Yine elektronik tebligat için öngörülen beş günlük sürenin sebebi ise muhatapların elektronik tebligatlarını her gün kontrol edemeyecekleri düşüncesiyle tebliğ tarihinin tespiti bakımından, tebligatın ulaştığı tarihten itibaren bu süre eklenmiştir⁶⁸. Kanunen bu beş günlük süre öngörülmesinin sebebi ise kişilerin fiziki ortamda

⁶² Albayrak, Tebligat Hukuku, s. 57; Ruhi/Ruhi, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 69.

⁶³ Acar, “Elektronik Tebligat”, s. 163; Akkan, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 80.

⁶⁴ Deliduman, “Elektronik Tebligatta Tebliğ Tarihi Üzerine”, s. 11.

⁶⁵ Atalı/ Ermenek/Üçüncü, Tebligat Hukuku, s. 79.

⁶⁶ Özbay, “Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde”, s. 1435; Özbay/Yardımcı, Tebligat Hukuku, s. 35.

⁶⁷ TBMM Tutanakları: (Çevrimiçi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss474.pdf>, (Erişim Tarihi:12.05.2021).

⁶⁸ Akil, “6099 Sayılı Kanun”, s. 252.

bulunmayan elektronik tebligat adreslerini her gün kontrol edemeyecekleri ve elektronik tebligat muhataplarının izni olmadan başkalarının elektronik tebligat adresine ulaşamaması sebebiyledir⁶⁹.

Tebliğ edilmiş sayılma ile ilgili paralel olarak VUK 107/A maddesinde düzenlenen beş günlük süre Anayasa Mahkemesi iptal davasına konu olmuştur⁷⁰. Yapılan inceleme sonucunda beş günlük sürenin hukuka uygun olduğu belirtilerek Anayasaya aykırı bir durum olmadığı beş günlük süre ile muhatapın elektronik posta hesabını kısa aralıklarla kontrol etmesi sebebiyle mümkün olduğu belirtilmiştir. Ayrıca klasik usulle tebligattaki tebliğ süresi göz önüne alındığında bu beş günlük sürenin adil yargılanma ve makul sürede yargılama açısından da hukuka uygun olduğu belirtilmiştir.

Doktrinde bu beş günlük süreden önce elektronik tebligat mesajının muhatap tarafından okunması halinde öğrenme tarihinin tebliğ tarihi sayılıp sayılmaması gerektiği doktrinde ve yargı kararlarında tartışmalara neden olmuştur.

Doktrinde bir görüş⁷¹ muhatapın elektronik tebligatı okuduğu veya öğrendiği tarih beş günlük süreden önce tespit edilirse okuma ve öğrenme tarihinin tebliğ tarihi sayılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu okuma ve öğrenme zamanının zaman damgasıyla bilinmesi sebebiyle elektronik tebligatın amacının tebligatın muhatabına hızlı bir şekilde ulaştırılması olduğu için bu beş günlük süreyi beklemeye gerek bulunmadığı ifade edilmiştir.

Doktrinde diğer görüş⁷² ise beş günlük sürenin kanunda açıkça öngörülmesi sebebiyle tebliğ tarihini elektronik tebligatın muhatapın hesabına ulaştığı tarihten itibaren beş günlük süre sonunda tebliğ edilmiş sayılacağını belirtmiştir. Bunun yanında bu görüş tarafından tebliğ tarihi ile öğrenme tarihi arasında muhatapın yapacağı kötü niyetli işlemleri ispat ederek kanun koyucu tarafından kişilerin haklarının korunması gerektiği belirtilmiştir.

Doktrinde bir başka görüş⁷³ ise tebligatın amacı göz önüne alındığında olması gereken hukuk açısından beş günlük sürenin “beş iş günü” olarak değiştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

⁶⁹ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 121.

⁷⁰ Anayasa Mahkemesi, Esas No: 2018/144, Karar No: 2019/72, Tarih:19.09.2019, Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankasından temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 12.05.2021)

⁷¹ **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 34; **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, s. 458; **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 27; **Taşkın**, “Elektronik Tebligat Yönetmeliği’nin Değerlendirilmesi”, s. 15; **Çatalkaya**, Tebligat Hukuku, s. 83.

⁷² **Arslan/Yılmaz/Ayvaz/Hanağası**, Medeni Usul Hukuku, s. 190; **Akkan**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 81; **Atalı/Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 79; **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 16; **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 35; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, Medeni Usul Hukuku, s. 300; **Acar**, “Elektronik Tebligat”, s. 163.

⁷³ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuk, s. 122.

Doktrinde bir görüşte elektronik tebligatın muhatap tarafından alındığının belgelenmesi halinin de hukuki sonuç doğurması için mevzuatta değişiklik yapılması gerektiğini ifade etmiştir⁷⁴. Bu görüşe göre elektronik tebligatı alan muhatap elektronik tebligatı aldığına ilişkin bir teyit belgesini doldurup sistem üzerinden elektronik tebligatı çıkarmaya yetkili mercie ulaştıracak bu teyit belgesinde ulaşma tarihi tebliğ tarihi sayılacaktır. Kanun koyucu tarafından böyle bir teyit belgesi öngörmemiş ancak elektronik tebligatın ulaşp ulaşmadığı, muhatap tarafından okunup okunmadığına ilişkin teyidin sistem tarafından yapılmasını öngören bir sistem oluşturmuştur⁷⁵. Çünkü oluşturulan UETS sistemiyle PTT tarafından gönderilen elektronik tebligatta muhatabın kimliğinin tespiti, elektronik tebligat mesajının muhatabına ulaştırılmasının taahhüdü, elektronik tebligat mesajının ulaştığına ilişkin tarihin tespiti yapılacaktır.

Doktrinde yaşanan tartışma Yargıtay kararlarına da yansımıştır. Tebligat Kanunu ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği elektronik tebligat mesajının muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihten itibaren beşinci günü tebliğ edilmiş sayılmayı kabul etse de uygulama da tereddütler yaşanmıştır.

Yargıtay çeşitli kararlarında elektronik tebligatın muhatabın elektronik tebligat adresine konulduğu tarihten itibaren beş günlük süreden önce muhatap tarafından okunup açılması halinde okunma tarihinin tebliğ tarihi sayılacağı belirtilmiştir⁷⁶. Hatta Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 18.08.2019 tarihinde vermiş olduğu benzer kararında gelen tepkiler üzerine maddi hata olduğunu ifade etmiştir. Söz konusu Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 03.09.2019 tarihinde kararını elektronik tebligatın muhatap tarafından okunup okunmadığına bakılmaksızın muhatabın elektronik tebligatın muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaştığı tarihten itibaren beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılacağı belirtilmiştir⁷⁷.

Yargıtay başka kararlarında ise elektronik tebligatın kanunda bulunan açık hüküm gereğince muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda

⁷⁴ **Özbay**, “*Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde*”, s. 129; **Akil**, “*6099 Sayılı Kanun*”, s.254.; **Koca**, Geylani: “*Tebligatın Esası, Gecikmesi Sorunu ve Elektronik Tebligatın Yaygınlaştırılmasının Önemi*”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 82, Sa.6, 2008, (s. 2985-2994), s. 2992.

⁷⁵ **Akkan**, “*Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat*”, s. 82.

⁷⁶ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, Esas No: 2019/33962, Karar No:2019/16152, Tarih:18.08.2019, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:12.05.2021); Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, Esas No: 2019/10289 Karar No: 2019/13967 Tarih:02.10.2019 Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi:12.05.2021)

⁷⁷ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, Esas No: 2019/7836, Karar No: 2019/21446, Tarih:03.12.2019 Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:12.05.2021); Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, Esas No: 2020/1664, Karar No: 2020/2546, Tarih:02.10.2019 Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi:12.05.2021).

tebliğ edilmiş sayılacağı belirtilmiştir⁷⁸. Benzer şekilde Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen kararlarda da tebliğ süresinin muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci gün yapılmış sayılacağı ifade edilmiştir⁷⁹.

Yargıtay'ın yukarıda vermiş olduğu kararlarının yanında son Hukuk Genel Kurulu kararı tartışmaları bitirecek niteliktedir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bu kararında elektronik tebligata ilişkin ayrıntılı açıklama yapmıştır⁸⁰. Söz konusu kararda vekile elektronik tebligatın zorunlu olduğu belirtilerek Tebligat Kanunu'nda açık hüküm bulunduğunu elektronik tebligatın muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaştığı tarihi izleyen beşinci gün sonunda yapılmış sayılacağı ifade edilmiştir. Beş günlük sürenin kanunda açık hüküm bulunması sebebiyle tebliğ tarihi sayılacağı eklenmiştir. Ayrıca beş günlük sürenin tespitin delil kayıtlarıyla ilişkilendirilen zaman damgasıyla imkân bulunduğunun altı çizilmiştir. Bu hükümle kanun koyucunun elektronik tebligat hesabı sahibine elektronik tebligat hesabını kontrol etme yükümlülüğü yüklediğini ve beş günlük aralıklarla kontrol etmenin makul süre olduğu belirtilmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen bu karar beş günlük süreye ilişkin uygulamadaki tartışmaları bitirecek niteliktedir.

Danıştay tarafından verilen kararlarda da elektronik tebligatın muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaştığı tarihi izleyen beşinci gün sonunda yapılmış sayılacağı belirtilmiş olup kanunun tebliğe hukuki sonuç bağladığı durumlarda sürelerin bu tarihten itibaren başlayacağı ifade edilmiştir⁸¹.

Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru yoluyla önüne gelen dosyada bireysel başvuru yoluna başvuru süresinin ihlalin öğrenilmesiyle başlayacağını diğer usul kuralları gibi sürenin

⁷⁸ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, Esas No: 2019/2198, Karar No: 2020/993, Tarih:27.02.2020 Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:13.05.2021).; Yargıtay 5. Hukuk Dairesi, Esas No: 2019/10042, Karar No: 2020/156, Tarih:14.01.2020 Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:13.05.2021).; Yargıtay 4. Ceza Dairesi, Esas No: 2019/80089, Karar No: 2020/1523, Tarih:02.10.2019 Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:13.05.2021).; Yargıtay 5. Ceza Dairesi, Esas No: 2020/1211, Karar No: 2020/87923, Tarih:07.07.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi:13.05.2021).

⁷⁹ İstanbul BAM. 17. Hukuk Dairesi, Esas No: 2019/2432, Karar No: 2020/721, Tarih:12.03.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP Sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi:13.05.2021); İstanbul BAM 17. Hukuk Dairesi, Tarih: 02.06.2020 Esas No:2020/920, Karar No:2020/933, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi:13.05.2021).

⁸⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Esas No: 2020/12-547, Karar No: 2020/947, Tarih:24.11.2020 Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi:14.05.2021).

⁸¹ Danıştay 5. Dairesi, Esas No: 2021/388, Karar No: 2021/365, Tarih:22.02.2021 Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi:14.05.2021); Danıştay 5. Dairesi, Esas No:2019/6469, Karar No: 2021/485, Tarih: 03.03.2021, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 14.05.2021)

tebliğle başlamayacağını belirtmiştir. Kararın devamında bireysel başvuru vekilinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru süresinin ihlali öğrenme ile başladığını, somut olayda Yargıtay ilamının tebliğinin başvuru vekiline elektronik tebligat yoluyla yapıldığını, bu tebligatın ise başvuru vekili tarafından açılıp okunduğunu, bu sebeple elektronik tebligat sistemi tarafından oluşturulan delil kaydında açılıp okunma tarihinin öğrenme tarihi kabul edileceğini ifade ederek başvurunun süresinde olmaması sebebiyle başvurunun reddine karar vermiştir⁸². Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu bu kararlar elektronik tebligatın ulaştığı tarihi izleyen beşinci günü tebliğ edilmiş sayılacağına ilişkin hükmün aksine bir karar vermiştir.

26.01.2021 tarihinde TBB tarafından uygulamada elektronik tebligatta tebliğ süresiyle ilgili yaşanan bu sıkıntılar sebebiyle Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'ne içtihatların birleştirilmesi hususunda başvuru yapılmış olup söz konusu Genel Müdürlük tarafından gönderilen cevabi yazıda kanun hükmünün açık olduğu ve bu hükmeye göre elektronik tebligatta tebliğ tarihinin muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci gün sonunda tebliğ edilmiş sayılacağı belirtilmiş olup bu konuda Yargıtay İçtihatları Birleştirme Genel Kurulu'na içtihatların birleştirilmesi hususunda başvuru da bulunduğu belirtilmiştir⁸³.

Değerlendirilmesi gereken bir başka konu ise elektronik tebligatın muhatabına ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunun resmi tatile geldiği takdirde durumun ne olacağıdır. Doktrin bu konuda elektronik tebligata ilişkin bir yasal düzenleme yapılması gerektiği belirtilmiştir⁸⁴. Bu konuda yasal bir düzenleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır⁸⁵. Ancak HMK'nın 93. maddesinde resmi tatilin sürelerle dahil olduğunu son günün resmi tatile denk gelmesi halinde sürenin tatili takip eden ilk iş günü mesai saati sonunda biteceği belirtilmiştir. Nitekim Yargıtay⁸⁶ vermiş olduğu kararında beşinci günün son gününün resmi tatile denk gelmesi durumun ne olacağıyla ilgili benzer yönde bir karar vermiştir. Ancak bu kararda beş günlük süre resmi tatile denk gelmemiştir. Söz konusu beş günlük süreyi takip eden yedi günlük

⁸² Anayasa Mahkemesi, Başvuru No: 2019/6266, Tarih: 15.01.2020, Resmi Gazete: Sayı: 31058 Tarih:04.03.2020.

⁸³ Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: (Çevrimiçi) <https://d.barobirlik.org.tr/2021/20210319082904619.pdf>, (Erişim Tarihi: 14.05.2021).

⁸⁴ Akkan, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 81.

⁸⁵ Börü, Levent: “Elektronik Tebligat Yönetmeliği Taslağı'na İlişkin Bir Değerlendirme”, Ankara Barosu Dergisi, C.72, Sa.2, 2012, (s. 403-410), s. 407; Özbay, “Elektronik Yönetmeliği Çerçevesinde”, s. 1443.

⁸⁶ Yargıtay 4. Ceza Dairesi, Esas No: 2020/589, Karar No: 2020/7337, Tarih:18.06.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi: 14.05.2021).

itiraz süresinin resmi tatile denk gelmesi durumunda sürenin son gününün resmi tatili takip eden günün ertesi gün olacağı belirtilmiştir.

Tebliğatin muhatabına elektronik tebligat yapıldıktan sonra yapılan klasik tebligattan sonra hangi sürenin başlangıcının esas alınacağı hususudur. Yargıtay'ın bu hususla ilgili kararı bulunmaktadır⁸⁷. Bu karara göre hukuki işlem muhatabına usulüne uygun olarak yapılan tebligattan sonra aynı hukuki işlemle ilgili olarak tekrar tebligat çıkarılması durumunda ilk tebligatın geçerli olduğunu ve tebliğ süresinin, tebliğe hukuki sonuç bağlanan sürelerin ilk tebligatla başlayacaktır.

Kanaatimizce kanunun açık hükmü sebebiyle tebliğ tarihinin muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günü sonunda tebliğ edilmiş sayılması gerekmektedir. Çünkü muhatabın elektronik tebligat adresini beş günlük aralıklarla kontrol etmesine imkân tanınması hem adil yargılanma hakkı hem de hak arama hürriyeti açısından gereklidir. Ayrıca kanun koyucu tarafından seçilen bu beş günlük süre yine klasik usulle yapılan tebligat süresi göz önünde bulundurulduğunda daha çabuk olup zaman kaybının önüne geçmektedir. Bunun yanında makul sürede yargılanma açısından elektronik tebligat muhatabının bu beş günlük süreden önce tebligatı açıp okuması halinde bu okuma tarihinin tebliğ tarihi sayılması hususunda mevzuatta değişiklik yapılması ve buna imkân verilmesi daha uygun olacaktır. Çünkü UETS sistemi tarafından tutulan delil kayıtları buna imkân vermektedir.

4.7 Elektronik Tebligatın Yapılamaması ve Yapılamamasının Sonuçları

Elektronik tebligat muhatabına gönderilemediği takdirde izlenmesi gereken yol bu başlık altında incelenmeye çalışılacaktır. Elektronik tebligatın muhatabına yapılamamasının sistemsel veya teknik nedenlerde kaynaklanabileceği gibi zorunlu olarak elektronik tebligat yapılması gereken ve UETS hesabı oluşturan muhatapların UETS hesaplarını aktif etmemelerinden kaynaklanabilmektedir. Bunları irade dışı sebeplerle elektronik tebligatın yapılamaması veya iradi sebeplerle elektronik tebligatın yapılamaması olarak iki alt başlık altında incelemeyi uygun görüyoruz.

⁸⁷ Yargıtay 5. Hukuk Dairesi, Esas No: 2019/13315, Karar No: 2020/6215, Tarih:25.06.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi: 14.05.2021); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, Esas No: 2019/3495, Karar No: 2020/1122, Tarih:10.02.2020 Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 14.05.2021).

4.7.1 İrade Dışı Sebeplerle Elektronik Tebligatın Yapılamaması

İrade dışı sebeplerle elektronik tebligatın yapılamamasından kasıt elektronik tebligatı göndermeye yetkili merci ve muhataptan kaynaklanmayan sebeplerle elektronik tebligatın yapılamaması halidir. Bu haller sistemin teknik olarak bozulması, sistemin işlememesi gibi elektronik tebligatın sisteminden kaynaklanan sebeplerdir⁸⁸. Anayasa mahkemesi bir içtihadında ağır kaza, ağır hastalık, yangın, yer sarsıntısı, deprem, yangın gibi mücbir sebepleri de elektronik tebligatın irade dışı olarak yapılamamasının sebepleri arasında saymıştır⁸⁹.

Elektronik tebligatın herhangi bir şekilde yapılamaması halinde Tebligat Kanunu'nda öngörülen diğer usullerle tebligat yapılacaktır (TebK. m. 7/a-5, ETeb. Yön. m. 16/1). Diğer usullerden kastın ne olduğu doktrinde neden olmuştur.

Doktrinde bir görüş⁹⁰ Tebligat Kanunu'nda geçen diğer usullerle ibaresinden kastın özellikle elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplara irade dışı sebeplerle elektronik tebligat yapılmaması halinde klasik usulle tebligatı değil, tebligata elverişli adreslerinin olmaması sebebiyle ilan tebligat usulünün uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

Doktrinde diğer görüş⁹¹ ise Tebligat Kanunu'nda geçen diğer usuller ibaresinden kastın klasik usulle yapılacak tebligat olduğu belirtilmiştir. Tebligat Kanun m. 7/a-5'e göre elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplara öncelikli olarak elektronik tebligat yoluyla tebligatı gönderilmesi gerekecektir. Eğer elektronik tebligat yoluyla tebligat gönderilmezse klasik usullerle tebligat yapılacaktır. Ayrıca bu görüşü savunan yazarlar elektronik tebligatın yapılamamasının kaynağının tebligatı çıkarmaya merciden veya muhataptan kaynaklanmadığı, teknik altyapının zarara uğraması, elektronik postanın engellenmesi gibi istem dışı durumların oluşturacağı belirtilmiştir⁹². Sonuç olarak burada elektronik tebligatın yapılamaması tarafların iradesi dışında gerçekleşen bir durumdur. Bu hükümle tebligatın amacının

⁸⁸ 7101 Sayılı Kanunu'nun Hükümet Gerekçesi: (Çevrimiçi), <https://www.tbmm.gov.tr/> , (Erişim Tarihi: 14.05.2021)

⁸⁹ Anayasa Mahkemesi: Esas No:2018/144, Karar No:2019/72 Tarih:15.01.2020, Resmi Gazete: Sayı: 31058, Tarih: 26.11.2019.

⁹⁰ **Köksal**, Tebligat Hukuku, s. 44.

⁹¹ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 120; **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 33; **Çatalkaya**, Tebligat Hukuku, s. 82; **Deliduman**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 49; **Tüzüner**, “Elektronik Tebligatın Adaletin Kalitesine Etkileri”, s. 70; **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 13; **Deliduman**, “Elektronik Tebligatta Tebliğ Tarihi Üzerine”, s. 15; **Özbay**, “Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde”, s. 1437; **Taşkın**, “Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nin Değerlendirilmesi”, s. 18.

⁹² **Akil**, “6099 Sayılı Kanun”, s. 252; **Özbay/Yardımcı**, Tebligat Hukuku, s. 33.

gerçekleştirilebilmesi için tebligatın diğer yollarla da mümkün olduğu belirtilerek kanun boşluğunun doğmaması hedeflenmiştir⁹³

Kanaatimizce kanun koyucu Tebligat Kanun m. 7/a-5 hükmünde elektronik tebligatın istem dışı nedenlerle yapılamaması halinde izlenmesi gereken yolu belirtmiş olup oluşması muhtemel kanun boşluğunu doldurmak istemiştir. Bu nedenle kanun hükmünde geçen “diğer usullerle tebligatı” ibaresi ile tebligatın amacının gerçekleştirilmesi için elektronik tebligat yapılamayan muhataplara klasik usulle tebligat yapılabilecektir.

01.01.2019 Tarihinden önce yürürlükte bulunan eski Tebligat Kanunu m.7/a hükmünde elektronik tebligat yapılamayan muhataba klasik usulle elektronik tebligat yapılması halinde tebligat mazbatasına sonraki tebligatların elektronik tebligat yapılacağı belirtilmekteydi⁹⁴. Ancak 01.01.2019 tarihinden itibaren yürürlüğe giren yeni Tebligat Kanunu m. 7/a hükmünde bu hükme yer verilmemiştir. Bu hükmün yeni kanunda yer verilmemesi doktrin tarafından eleştirilmiş ve bu hususta bir kanuni düzenleme yapılmasının daha uygun olacağı ifade edilmiştir⁹⁵.

Elektronik tebligatın yapılamadığı bir diğer hal ise Elektronik Tebligat Yönetmeliğinin 17. maddesidir. Bu maddeye göre kısıtlılık, ceza infaz kurumuna girme veya askerlik hizmeti gibi hukuki ve fiili sebeplerle elektronik tebligat hizmetinden yararlanma imkanı bulunmayanlara bu imkanın ortadan kalkmasından itibaren ilgilisi tarafından bildirimde bulunulması halinde PTT tarafından elektronik tebligat adresi kullanıma kapatılacaktır⁹⁶. Yargıtay kararında bu sebeple elektronik tebligat adresi kapatılmayan muhataba yapılan elektronik tebligatın usulüne uygun olduğuna karar verilmiş olup fiili olarak askerlik hizmetinde bulunan vekilin bu hususta ilgili yere bildirimde bulunmakla yükümlü olduğu ifade edilmiştir⁹⁷.

4.7.2 İradi Olarak Elektronik Tebligatın Yapılamaması

Elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplara PTT tarafından oluşturulan elektronik tebligat hesaplarını aktif hale getirmemeleri sebebiyle uygulamada elektronik

⁹³ **Özbay**, “*Tebliğat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde*”, s. 133.

⁹⁴ **Yılmaz/Çağlar**, *Tebliğat Hukuku*, s. 120.

⁹⁵ **Yardımcı**, “*Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat*”, s. 14.

⁹⁶ **Yardımcı**, “*Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat*”, s. 15.

⁹⁷ Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, Esas No: 2019/5544, Karar No: 2020/2788, Tarih:02.06.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 15.05.2021).

tebligat yapılamamaktadır. Örneğin elektronik tebligat kapsamında olan bir avukatın Tebligat Kanunu ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği gereğince oluşturulan UETS hesabının uygulamada aktif etmemesi sebebiyle elektronik yolla tebligat avukatın UETS hesabına yapılamamaktadır. Bu durumda iradi olarak aktif edilmeyen elektronik tebligat hesabına tebligatın nasıl yapılacağı sorularını akla getirmektedir. İradi olarak elektronik tebligat hesabının aktif edilmemesi sebebiyle elektronik tebligat yapılamaması halinde yine Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesi ve Elektronik Tebligat Yönetmeliğinin m. 19/6 hükmü gereğince elektronik yolla yapılamayan tebligat klasik usulle yapılacaktır.

Peki özellikle elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhatapların elektronik tebligat hesaplarını iradi olarak aktif etmemesi sebebiyle yapılamayan elektronik tebligatın elektronik yolla yapılması amacıyla bu kişilerin elektronik tebligat hesaplarını aktif etmeleri için bir yaptırım öngörölmüş müdür?

Bu sorunun cevabı maalesef hayırdır. Gerek 01.01.2019 tarihinden önce yürürlükte bulunan 6099 sayılı kanunla eklenen Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde gerek 01.01.2019 tarihinden sonra yürürlüğe giren 7101 sayılı kanunla değıştirilen Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde elektronik tebligat yapılması zorunlu muhataplar belirtilse ve bu muhataplara elektronik tebligat yapılması kural olsa da elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhataplara elektronik tebligat hesaplarını aktif etmemeleri halinde bir yaptırım öngörölmemiştir⁹⁸. Bu durumun elektronik tebligatın kullanımının yaygınlaşması için olumsuz bir durum olduğu doktrinde belirtilmiştir⁹⁹. Bu sebeple elektronik tebligat yapılması zorunlu olan muhatapların iradi olarak elektronik tebligat kullanmamalarının önüne geçmek ve elektronik tebligattan beklenen faydanın gerçekleşmesi için kanunla bir yaptırım öngörölmesi gerektiğı ifade edilmiştir.

4.8 Elektronik Tebligatın Yokluğu ve Usulsüzlüğü

Klasik usulle tebligatta olduğu gibi elektronik tebligatta da elektronik tebligata ilişkin teslim, bilgilendirme veya belgelendirme unsurlarından birinin eksikliği elektronik tebligatın

⁹⁸ Köksal, “Elektronik Tebligat”, s. 1570.

⁹⁹ Köksal, Tebligat Hukuku, s. 44.

yokluğu sonucunu doğurmaktadır¹⁰⁰. Elektronik tebligatın unsurlarına ilişkin ayrıntılı açıklama yukarıda yapılmış olup burada tekrar ayrıntılı açıklama yapılmasına gerek görülmemektedir¹⁰¹.

Klasik tebligatta teslim, bilgilendirme ve belgelendirme unsurlarının tam manasıyla gerçekleşip gerçekleşmediği tebligat mazbatasındaki kayıtlardan anlaşılmaktadır¹⁰². Elektronik tebligatta da bu kayıtların nasıl gerçekleştirildiği önemlidir.

İşlem kaydı PTT tarafından elektronik tebligat hizmetinin verilmesi sırasında mevzuat tarafından tutulması gereken UETS ve bilişim sistemine ilişkin tüm kayıtları ifade etmektedir (ETeb. Yön. m. 2/1-g). Delil kaydı elektronik tebligatı çıkarmaya yetkili merci tarafından gönderilen elektronik tebligat mesajının UETS tarafından teslim alındığına, UETS tarafından teslim alınan mesajın muhatabın elektronik tebligat hesabına bırakıldığına, muhatap tarafından okunduğuna ve usulüne uygun olarak tebliğ edilmiş sayıldığına ilişkin kayıtları üretilen ve elektronik sertifikayla imzalanan kayıtlardır (ETeb. Yön. m. 2/1-b). Zaman damgası ise 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu m. 3/g’de bulunan tanıma atfı yapılmıştır (ETeb. Yön. m. 2/1-j). Bu kanunda zaman damgası elektronik verinin gönderildiği, alındığı, değiştirildiği, üretildiği, kaydedildiği zamanın tespit edilmesi amacıyla elektronik imzayla doğrulanan kayıt olarak tanımlanmıştır.

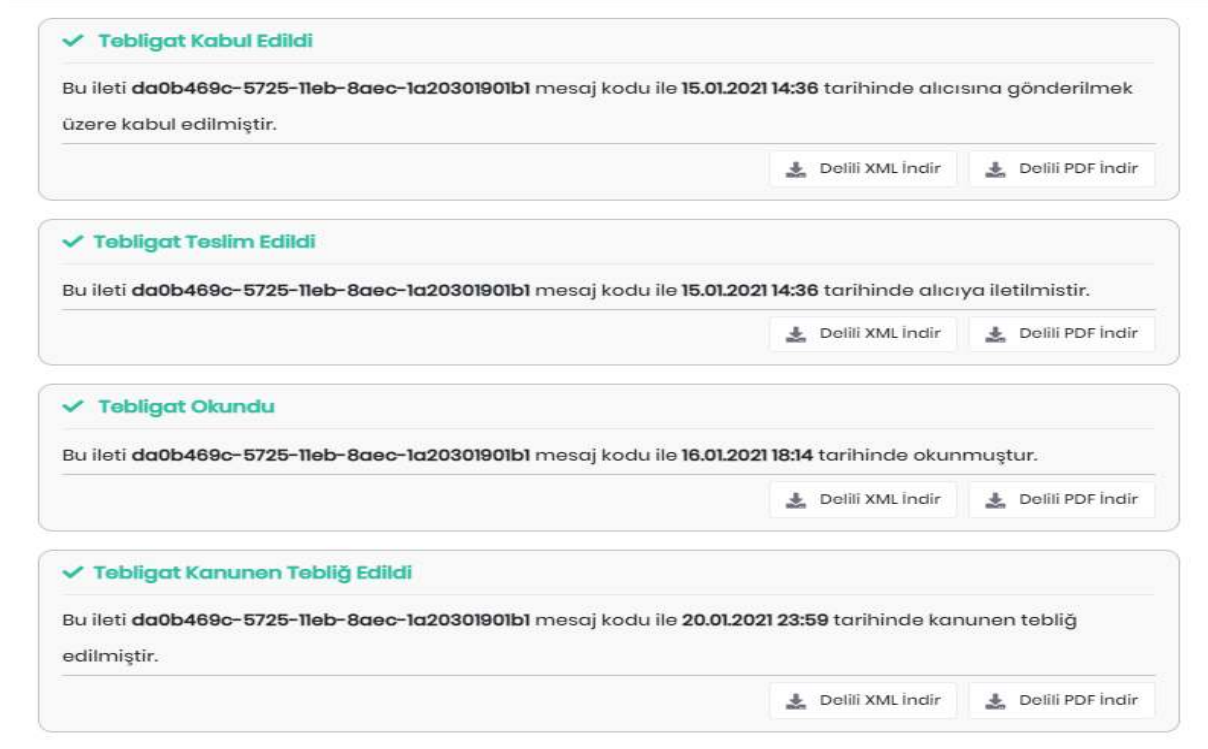
Yukarıda açıklanan tanımlardan da görüleceği üzere elektronik tebligatın gönderilmesi sırasında oluşturulan işlem kaydı, delil kaydı ve zaman damgası elektronik tebligat mazbatası işlevi görmektedir¹⁰³. Elektronik tebligatın tüm aşamaları delil kaydı ile kayıt altına alınıp aşamaların hangi zamanda gerçekleştiğine ilişkin kayıt ise zaman damgası ile kayıt altına alınmaktadır. Elektronik tebligatın tebligatı çıkarmaya yetkili merci tarafından hazırlanıp muhatabına ulaştırılmasına kadar geçen tüm sürelerin belgelendirilmesi delil kaydı ile oluşturmaktadır. UETS sistemine ilişkin delil kaydı aşağıdaki resimde belirtildiği şekilde gerçekleşmektedir.

¹⁰⁰ **Yılmaz/Çağlar**, Tebligat Hukuku, s. 456; **Yılmaz**, “Kamulaştırma Kanunundaki Tebligat Hükümleri”, s. 99.

¹⁰¹ Ayrıntılı Açıklama İçin Bakınız: 1.2 Tebligatın Unsurları Başlığı.

¹⁰² **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 140.

¹⁰³ **Atalı/ Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 59.

Şekil 2. Elektronik Tebligat Delil Kaydı Örneği

Burada zaman damgasının eksikliği elektronik tebligatın usulsüzlüğü sonucunu doğuracak olup delil kayıtlarından birinin yokluğu ise elektronik tebligatın yokluğu sonucunu doğuracaktır¹⁰⁴. Çünkü elektronik tebligatın muhatabına ulaşma tarihi zaman damgasıyla kontrol edilmektedir. Zaman damgasının olmaması halinde elektronik tebligatın muhatabına gönderildiği tarih bilinemeyecektir¹⁰⁵. Bu sebeple Tebligat Kanun gereğince muhatabın öğrenme tarihi tebligat tarihi olarak sayılacaktır¹⁰⁶. Elektronik tebligatın belgelendirme unsurunu yerine getiren delil kaydının bulunmaması elektronik tebligatın unsurunda bir yokluk meydana getireceği için elektronik tebligatın yokluğu sonucunu doğuracaktır Bu sebeple elektronik tebligatın yeniden yapılması gerekmektedir¹⁰⁷

¹⁰⁴ **Aksakal**, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi”, s. 274; **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 190.

¹⁰⁵ **Atalı/ Ermenek/Üçüncü**, Tebligat Hukuku, s. 60.

¹⁰⁶ **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 25.

¹⁰⁷ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 191.

Elektronik tebligatın muhatabına gönderileme imkânı bulunmasına rağmen klasik usulle tebligat gönderilmesi halinde elektronik tebligatın usulsüz olup olmayacağına ilişkin doktrinde çeşitli tartışmalar vardır.

Doktrinde bir görüşe¹⁰⁸ göre muhatabına elektronik tebligat yoluyla tebligat yapılması imkânı varken klasik usulle tebligat yapılması halinden yapılan tebligatın usulsüzlüğünün söz konusu olduğu belirtilmiştir. Bu görüşe göre¹⁰⁹ kanunda elektronik yolla tebligat öngörülmesine rağmen klasik usulle yapılması usule aykırıdır.

Doktrinde diğer görüşe¹¹⁰ göre ise muhatabına elektronik usulle tebligat yapılmasına imkan var iken klasik usulle tebligat yapılması durumundan tebligatın usulsüzlüğünden söz edilemez. Çünkü klasik usulle gönderilen tebligatta tebligatın bilgilendirme, belgelendirme ve teslim unsuru yerine getirilmiştir. Yine aynı şekilde tebligatın usulsüzlüğü de söz konusu değildir. Klasik usulle elektronik usulünde de muhatap bilgilendirildiğinden usulsüzlük söz konusu olmayacaktır.

Yargıtay vekile yapılan tebligatlar yönünden vermiş olduğu bir kararında vekile elektronik yolla tebligat yapılması gerektiği elektronik yolla yapılmayan tebligatın yok hükmünde olduğu belirtilmiştir¹¹¹. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi¹¹² ise aynı nitelikteki olayda doğrudan vekile klasik usulle yapılan tebligatın usule aykırı olduğunu önce elektronik yolla tebligat yapılması gerektiğini belirterek elektronik yolla tebligatın zorunlu sebeple yapılamaması halinde bu durumun tutanak altına alınarak klasik yolla tebligat yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Yargıtay başka bir kararında ise idari para cezasına tüzel kişilik adına itiraz eden vekile elektronik tebligat yoluyla tebligat yapılması gerektiği belirtilerek vekile elektronik yolla tebligat yapılmayıp tüzel kişiye klasik yolla tebligat yapılmasını usule aykırı bulmuştur¹¹³.

¹⁰⁸ Akkan, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s.69.

¹⁰⁹ Börü, “Elektronik Tebligat”, s. 216.

¹¹⁰ Atalı/Ermenek/Üçüncü, Tebligat Hukuku, s. 82; Meriç/Arsılanpınar/Işık/Korkmaz/Özkan, Olaylarla Tebligat Hukuku s. 184; Yardımcı, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 12-13.

¹¹¹ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, Esas No: 2020/1603, Karar No: 2020/2247, Tarih:05.03.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi: 15.05.2021); Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, Esas No: 2020/1664, Karar No: 2020/2546, Tarih:11.03.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 15.05.2021).

¹¹² Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, Esas No: 2021/467, Karar No: 2021/1653, Tarih:24.02.2021 Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi:15.05.2021).

¹¹³ Yargıtay 19. Ceza Dairesi, Esas No: 2019/33954, Karar No: 2020/12675, Tarih:12.10.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 15.05.2021);

Danıştay anonim şirketlere elektronik tebligatın zorunlu olduğunu tebligat çıkarmaya yetkili merci olan davalı idarenin davacı muhataba elektronik yolla tebligat yapmayıp iadeli taahhütlü posta/ APS ile bilgilendirmede bulunmasının usule aykırı olduğunu belirterek yapılan tebligatın yok hükmünde olduğu ifade edilmiştir¹¹⁴.

Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nde elektronik tebligatın muhatabına gönderilmesi halinde muhatabına elektronik tebligat gönderildiğine ilişkin e-mail ve sms bildirileceği belirtilmiştir. Elektronik tebligatın gönderilmesi sırasında e-mail ve sms ile bilgilendirilmemesi elektronik tebligatın geçerliliğini etkilemeyecektir. Bu sebeple elektronik tebligatın gönderildiğine ilişkin bildirim yapılmadığı veya geç yapıldığı takdirde elektronik tebligatın yokluğu söz konusu olmayacak ve elektronik tebligat geçersiz sayılmayacaktır (ETeb. Yön. m. 10/3). Doktrinde bu hususun elektronik tebligatın geçerliliğini etkilemeyeceği çünkü bu bildirimin PTT tarafından sunulan ek bir hizmet olduğu belirtilmiştir¹¹⁵.

4.9 Elektronik Tebligat Kayıtlarının Delil Değeri ve Kayıtların Hukuki Sonuçları

Elektronik tebligat kayıtlarının delil değerine değinmeden önce ispat ve delil kavramını, delil türlerine ve ayrıca HMK gereğince ispata yarayan delillerden olan belgelere kısaca değinmeyi faydalı görüyoruz.

4.9.1 İspat ve Delil Kavramları

Davanın tarafları davada ileri sürdüğü iddia ve savunmaların gerçek olduğu konusunda mahkemeyi inandırmaları gerekmektedir¹¹⁶. Bu nedenle ispat, bir iddianın gerçek ve doğru olduğu hususunda mahkeme hâkimini inandırma faaliyeti olarak hukukumuzda tanımlanmıştır¹¹⁷. İspatın konusunu ise tarafların anlaşılamadığı ve uyuşmazlığın çözümünde

¹¹⁴ Danıştay 13. Dairesi, Esas No:2018/1573, Karar No:2020/102, Tarih:13.01.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP Sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi:15.05.2020).

¹¹⁵ **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 13.

¹¹⁶ **Kuru/Aydın**, Yazılmış Medeni Usul Hukuku, s. 238; **Mebrouk**, Hadda: Senetle İspat Konusunda Fransız Hukukunda Gelişmeler Türk ve Cezayir Hukuku ile Karşılaştırma, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012, s. 60.

¹¹⁷ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 324; **Kuru/Aydın**, Medeni Usul Hukuku, s. 238; **Albayrak**, Hakan: Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat, Ankara, Yetkin Yayınları, 2013, s. 48.

etkili olan çekişmeli vakıalar oluşturmaktadır¹¹⁸. Çekişmeli vakıaların doğru ve gerçek olduğunu hâkime inandırmak için başvuru araçları ise delil olarak adlandırılmaktadır¹¹⁹.

Delillerin mahkemeye sunulması hususunda farklı delil sistemleri mevcuttur. Genelde iki delil sistemi kabul edilmektedir. Yargılamada sunulacak ve kullanılabilecek delillerin belirtildiği delil sistemi sıkı (katı) delil sistemidir¹²⁰. Bu delil sisteminde yargılamada kanunda belirtilen delillerden başka delil kabul edilmemektedir. Diğer delil sistemi ise serbest delil sistemidir¹²¹. Bu delil sisteminde ise deliller belirtilse de kanunen delil kullanma veya sunma hususunda bir sınırlandırma bulunmamaktadır. Ülkemizde tarafların delil sunması hususunda serbest delil sistemi kabul edilmiştir¹²². Kanun koyucu HMK'da kanunun belirli bir delille ispat zorunluluğu öngörülmediği durumlarda kanunlarla belirtilmemiş diğer delillere de başvurulabilecektir (HMK m. 192). Buna göre kanunun belirli bir delille ispat zorunluluğu öngörmediği durumlarda taraflar uyuşmazlık konusu vakıaları ispatı hususunda hukuka uygun her türlü delille ispatlayabilecektir. Kural olarak taraflar iddialarını dayandırdığı olguları ispatla yükümlüdür (TMK m.6). Ceza yargılamasında da medeni yargılamadaki gibi serbest delil sistemi kabul edilmiştir. Ancak ceza yargılamasında medeni yargılamadan farklı olarak deliller belirli bir aşamaya kadar değil yargılamanın her aşamasında mahkemeye sunulabilmektedir. Yani ceza yargılamasında her şey delil olabileceği gibi bu deliller yargılamanın her aşamada öne sürülebilecektir¹²³.

Mahkemede tarafların delilleri sunması kadar hâkimlerin delilleri değerlendirilmesi açısından da önemlidir. Ülkemizde hâkimlerin delilleri değerlendirmesi açısından karma delil değerlendirme sistemi benimsenmiştir¹²⁴. Buna göre hem serbest delil değerlendirme sistemi hem de kanuni delil değerlendirme sistemi bulunmaktadır¹²⁵.

HMK göre hâkim kanunda öngörülen istisnalar dışında delilleri serbestçe takdir edecektir (HMK m. 198). Bu delil sistemi serbest delil sistemidir. Hakim serbest delil

¹¹⁸ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 325; **Budak/Karaaslan**, Medeni Usul Hukuku, s. 237; **Karlı**, Medeni Muhakeme Hukuku, s. 501.

¹¹⁹ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler, s. 224.

¹²⁰ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 365; **Budak/Karaaslan**, Medeni Usul Hukuku, s. 255; **Yavaş**, Senetle İspat Kuralı, s. 105.

¹²¹ **Kuru/Aydın**, Medeni Usul Hukuku, s. 240.

¹²² **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 365; **Mebrouk**, Senetle İspat, s.62.

¹²³ **Feyzioğlu**, Metin/**Toroslu**, Nevzat: Ceza Muhakemesi Hukuku, 20. Baskı, Ankara, Savaş Yayınevi, 2020, s. 175.

¹²⁴ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler, s. 236.

¹²⁵ **Acar**, Ayşe Ece: Medeni Muhakeme Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Değeri, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2013, s. 13.

sisteminde delillerin değerlendirmesinde serbestiye sahiptir¹²⁶. Delillerin değerlendirilmesi açısından kanundaki istisnalar için ngrlen delil sistemi ise kanuni delil sistemidir. Kanuni delil sistemine göre kanunda belirtilen bu hallerde sunulan delil hukuka uygun olduğu takdirde hâkimin takdir yetkisi bulunmamaktadır¹²⁷. Kanuni delil sistemi kesin delil olarak da adlandırılmaktadır. Bu delillerde kanunun hüküm ve şartlarını belirlediği bu hüküm ve şartlar gerçekleştiği takdirde hâkimin bu delille bağlı olduğu ve takdir yetkisine sahip olmadığı delildir. Taraflarca getirme ilkesinin hâkim olduğu davalarda hâkim kesin delille bağlıdır. Kesin delile örnek senet ve yemin delilidir. Takdiri delil ise hüküm ve sonuçlarını kanunun tayin etmediği deliller olup bu tür deliller hkimi bağlamamaktadır. Takdiri delile örnek ise tanık, bilirkişi, keřiiftir¹²⁸.

4.9.2 Belgeler

Kanun koyucu ispata yarayan delilleri kesin delil niteliğinde olan senetle değil, st kavram olan belge olarak düzenleme yoluna gitmiřtir¹²⁹. HMK m. 199’da belge uyurşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları ispat sistemine göre belge olarak tanımlanmıştır. Genel tanımıyla belge bir bilgiyi taşımaya elverişli ortamı ya da şeyi ifade etmektedir¹³⁰. HMK gereğince her bilgi taşıyıcısı belge değildir, uyurşmazlık konusu vakıaları ispata yarayanlar belgedir¹³¹. HMK’da belge türleri açıkça belirtilmemiştir. HMK m. 199’daki belgeler ise örnekleme yoluyla sayılmış olup uyurşmazlık konusu vakıayı ispata yarayan her türlü bilgi taşıyıcısı belge olarak kabul edilecektir.

HMK delil sisteminde belgeler resmi belge, adi belge ve elektronik belge olarak ayrılabilir. Resmi makamın onayıyla veya resmi makam tarafından düzenlenen belgeler resmi belge, resmi makam tarafından düzenlenmeyen belgeler ise adi belge niteliğindedir. Elektronik ortamda oluşturulan bilgi taşıyıcıları ise elektronik belge olarak

¹²⁶ Kuru/Aydın, Medeni Usul Hukuku, s. 242.

¹²⁷ Budak/Karaaslan, Medeni Usul Hukuku, s. 251.

¹²⁸ Budak/Karaaslan, Medeni Usul Hukuku, s. 271; Karşlı, Medeni Muhakeme Hukuku, s. 524.

¹²⁹ Pekcanitez/Atalay/zekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 369.

¹³⁰ Kuru/Aydın, Medeni Usul Hukuku, s. 262.

¹³¹ Pekcanitez/Atalay/zekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 371.

adlandırılmaktadır¹³². Elektronik belgelerin delil olarak kabul edilmesi için güvenli elektronik imza ile imzalanmış olması gerekmektedir¹³³. Resmi belgelerin sahteliği ispat edilinceye kadar kesin delil hükmündedir. Adi belgeler ise aksi ispat edilinceye kadar kesin delil olarak kabul edilmektedir.

Senet belgenin türlerinden biridir¹³⁴. Düzenleyen kişinin beyanı ve imzasını taşıyan ve aleyhine delil olarak kullanılan belge olarak tanımlanmaktadır¹³⁵. Senetteki beyan mutlaka kişinin kendi aleyhine delil olarak kullanılması için değil aleyhine delil teşkil etmesi düşünülmeksizin tesadüfen düzenlenmiş olabilir¹³⁶. Senetler düzenleme ve ispat biçimlerine göre resmi senetler ve adi senetler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Resmi bir makam veya memurun katılımı ile düzenlenmiş veya onaylanmış senetler resmi senet olarak adlandırılmaktadır. Resmi bir makam veya memurun katkısı olmaksızın düzenlenen senetler ise adi senettir. Adi senette tarafların imzasının olması yeterlidir. Resmi senetler ve adi senetlerin her ikisi de aksi ispat edilinceye kadar kesin delil olarak kabul edilmektedir. Resmi senette, senetteki imzaların inkarı ancak sahtelik iddiasının ispatıyla söz konusu olmaktadır. Adi senette ise imza inkarı durumunda imzanın incelenmesi durumu söz konusu olacaktır.

4.9.3 Delil Kayıtlarının Delil Değeri

Elektronik tebligatta elektronik tebligat mesajı, tebliğ edilecek mesaj, eklenen belgeler ve muhatap bilgilerinden oluşmaktadır (ETeb. Yön. m. 3/e). Elektronik tebligat mesajları güvenli elektronik imzayla ve nitelikli elektronik sertifikayla tebligatı çıkaran makam tarafından oluşturularak gönderilmektedir. Güvenli elektronik imza elektronik tebligat mesajın kurucu unsurudur. Tebligatı çıkarmaya yetkili merci tarafından oluşturulan elektronik tebligat muhatabına UETS sistemine iletilirken elektronik tebligatın yapıp yapılmadığı delil kaydıyla, elektronik tebligatın ne zaman tebliğ edildiğine ilişkin kayıt ise zaman damgasından anlaşılmaktadır¹³⁷.

¹³² **Erturgut**, Mine: Medeni Usul Hukukunda Elektronik Belgelerin Delil Değeri, Ankara, Yetkin Yayınları, 2004, s. 28; **Göksu**, Mustafa: Hukuk Yargılamasında Elektronik Delil, Ankara, Adalet Yayınevi, 2011, s. 13.

¹³³ **Erturgut**, Elektronik Belgelerin Delil Değeri, s. 28; **Acar**, Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Değeri, s.58.

¹³⁴ **Yavaş**, Senetle İspat Kuralı, s. 148.

¹³⁵ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler, s. 239; **Yavaş**, Senetle İspat Kuralı, s. 149.

¹³⁶ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 372.

¹³⁷ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 217.

Klasik usulle tebligatta tebligat mazbatasının delil değerine ilişkin özel bir düzenleme bulunmamakla birlikte elektronik tebligatta Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde düzenleme yapılmıştır¹³⁸. Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 14/1'e göre delil kayıtları aksi ispat edilmedikçe kesin delil hükmündedir. Bu hükme göre elektronik tebligatın teslim edilip edilmediği, okunup okunmadığına ilişkin tutulan delil kayıtları kesin delil niteliğinde olup hâkime takdir yetkisi tanımamaktadır¹³⁹. Yani söz konusu deliller delil değerlendirme sisteminde kanuni delil olarak kabul edilmektedir. Klasik usulle tebligatta tebliğ mazbatası resmi belge niteliğindedir. Klasik usulle tebligatta tebliğ mazbatasının delil niteliğine ilişkin özel bir düzenleme bulunmasa da TMK m. 7 gereğince kesin delil niteliğinde kabul edilmektedir. TMK m. 7'e göre resmi sicil ve resmi senetler belgeledikleri olguların varlığını kanıt oluşturmaktadırlar. Bu sebeple Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nde özel bir hüküm bulunmasa idi delil kayıtları ve zaman damgası tebliğ mazbatası hükmünde olduğundan tebliğ tutanağında olduğu gibi sahtelikleri ispat edilene kadar doğru oldukları kabul edilecektir¹⁴⁰.

Delil kayıtlarının ve zaman damgasının HMK m. 199 gereğince belge olduğu hususu tartışmasıdır. Elektronik tebligata ilişkin düzenlenen delil kayıtları düzenleyen kişinin beyanını ve imzasını içermemektedir. Bu nedenle delil kayıtları resmi senet niteliğinde olmadığından resmi belge niteliğindedir¹⁴¹. Delil kayıtları ve zaman damgası PTT tarafından oluşturulan UETS sisteminin tarafından kayıt altına alındığından elektronik belge niteliğindedir¹⁴². Elektronik belge olan delil kayıtları ve zaman damgası resmi kurum olan PTT tarafından kurulan sistem üzerinden oluşturulduğu için HMK m. 204/2 anlamında resmi belge niteliğindedir.

4.9.4 Delil Kayıtlarının Aksinin İleri Sürülmesi, İspatı, İspatın Değerlendirilmesi

Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 14/1'de delil kayıtları aksi ispatlanıncaya kadar kesin delil hükmündedir. Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 14/1 anlamında elektronik

¹³⁸ **Acar**, “UETS 'de Tutulan Delil Kayıtları”, s. 80.

¹³⁹ **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 30.

¹⁴⁰ **Kale**, Serdar/**Keser**, Salih: “Medeni Yargılama Hukuku'nda Delil Sistemi”, Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, C. 21, Sa. 2, 2015 (s. 701-725), s. 714.

¹⁴¹ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 217.

¹⁴² **Yardımcı**, “Yeni Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 30; **Erturgut**, Elektronik Belgelerin Delil Değeri, s. 35.

tebligatta delil kayıtlarının delil değeri HMK m. 204/2'deki düzenlemeye eş değerdir¹⁴³. Bu delil kayıtlarının aksinin ispatı ise bu kayıtların aksini iddia eden tarafa düşmektedir. Aksinin ispatı ise delil kayıtlarının yanlış tutulduğu veya delil kayıtlarında bir değişiklik yapıldığı (sahtelik iddiası) ile söz konusu olacaktır. Kayıtlardaki hata veya yanlışlık sisteme sızma, sistemselsel hatadan, PTT çalışanlarının hatasından kaynaklanabilecektir.

Elektronik tebligattaki delil kayıtlarının aksi öne sürüldüğünde mahkeme tarafından bu iddianın nasıl inceleneceği hususudur. Doktrinde bununla ilgili görüş birliği bulunmamaktadır.

Doktrinde bir görüş¹⁴⁴ elektronik tebligatın HMK m. 208/4 anlamında resmi senet olmadığı belirtilmiştir. Çünkü elektronik tebligattaki delil kayıtları ilgili tarafın imzasını ve iradesini yansıtmadığı resmi senet olarak değerlendirilemeyecektir. Bu sebeple elektronik tebligatlara ilişkin delil kayıtları ayrı bir dava olarak görülmeyecektir. Elektronik tebligatın delil kayıtları HMK m. 208/3'e göre ayrı bir dava açılmadan asıl dava görülen mahkemede ön sorun olarak incelenecektir. Sahtelik iddiasında elektronik imza kullanılarak üretilen delil kayıtlarında elektronik imzaların güvenlik elektronik sertifika kullanılarak üretilip üretilmeyeceğine bakılması gerekmektedir.

Doktrinde diğer görüş¹⁴⁵ ise resmi belge olan elektronik tebligatın delil kayıtlarının HMK m. 208/4 kapsamında ayrı bir dava açılarak incelenmesi ve husumetin UETS sistemini yöneten PTT'ye yönetilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bunun sebebi ise resmi senette öngörülen çelişik kararların verilmesinin istenmemesi ve resmi senetlerin güvenilirliğinin sağlanması sebebiyle ayrı bir dava olarak düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu nedenle resmi belgelerin de güvenilirliğinin sağlanması ve çelişkili kararların verilmesinin önüne geçilmesi amacıyla resmi belgenin HMK m. 208/4 kapsamında düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Elektronik tebligatın delil kayıtları güvenli elektronik imzayla oluşturulduğu için HMK m. 210 hükmüne göre hakim tarafları dinledikten sonra bir kanaat getiremezse bilirkişi incelemesi yaptıracaktır. Ayrıca söz konusu sahtelik incelemesinde tüm delilleri serbestçe takdir edecektir. Delil kayıtlarının sahteliğine ilişkin iddialar senet hükmünde olmayıp vakıa olduğundan takdiri delil sistemine tabidir. Hâkim yapacağı inceleme sonucunda sahtelik iddiasının kabulü yönünde karar verilirse iddiaya göre işlem tesis edilecektir. Elektronik

¹⁴³ **Aksakal**, “Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi”, s. 27; **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 29.

¹⁴⁴ **Budak/Karaaslan**, Medeni Usul Hukuku, s. 247; **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 29.

¹⁴⁵ **Yardımcı**, “Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 31; **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 220.

tebligatın delil kayıtları sonucunda tebligatın hiç yapılmadığı anlaşılırsa elektronik tebligatın yeniden yapılması gündeme gelecektir¹⁴⁶. Ancak incelenen sahtelik incelemesi sonucunda zaman damgasının sahte olduğu anlaşılırsa elektronik tebligatın usulsüzlüğü söz konusu olacaktır ve bu sebeple Tebligat Kanun m. 32 hükmü gereğince öğrenme tarihi tebligat tarihi olarak yazılacaktır¹⁴⁷.

4.9.5 Delil Kayıtlarının Aksinin İspatı Durumunda Zararın Tazmini

UETS 'de tutulan delil kayıtlarının güvenli elektronik imzayla imzalanması ve zaman damgası eklenmesi ayrıca yukarıda belirttiğimiz üzere bilgi güvenliğinin sağlanması hususunda ISO/IEC 27001 standartları kullanılmaktadır (UETS ile İlgili Teknik Kriterlere İlişkin Usul ve Esaslar madde 13). Bu sebeple bu standartlara uygun olarak gerekli güvenliğin sağlanması sebebiyle delil kayıtlarının değiştirilmesi veya yanlışlık olması imkânsız görünmektedir¹⁴⁸. Ancak yine de bu kayıtların yanlış olması veya değiştirilmesi ihtimal dâhilindedir. Bu kayıtların aksini ispatlayan taraf zarara uğradığı takdirde izlemesi gereken yönteme ilişkin hukuki yola değinmekte bu başlık altında faydalı görüyoruz.

Elektronik tebligat delil kayıtlarının aksini ispatlayan taraf bu zararının tazminini PTT'den isteyebilmesi gerektiği doktrinde belirtilmiştir¹⁴⁹. PTT kamu faaliyeti yürüten bir kamu kurumudur. Bu nedenle yaptığı işlemler idari işlem niteliğinde olduğundan tam yargı davasına tabi olacağı düşünülebilir. Ancak Uyuşmazlık Mahkemesi posta hizmeti yürüten PTT ile posta hizmetinden yararlanan kişiler arasındaki ilişki PTT'nin günlük iktisadi hizmetlerinden kaynaklanan özel hukuk ilişkisi niteliğinde olduğundan özel hukuk hükümlerine tabi olduğu ve PTT'nin posta hizmetleri sebebiyle zarara uğrayanların davalarını adli yargıda açması gerektiğini belirtmiştir¹⁵⁰. Bu karar gereğince bu zararın tazmini adli yargıda görülecektir.

¹⁴⁶ **Köksal**, “*Elektronik Tebligat*”, s. 1576.

¹⁴⁷ **Börü**, “*Elektronik Tebligat*”, s. 218

¹⁴⁸ **Acar**, “*UETS 'de Tutulan Delil Kayıtları*”, s. 81.

¹⁴⁹ **Akkan**, “*Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat*”, s. 69.

¹⁵⁰ Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü, Esas No: 2016/218, Karar No: 2016/264, Tarih: 09.05.2016, Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankasından Temin Edilmiştir. (Erişim Tarih:04.05.2021).

4.10 Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi

01.01.2019 tarihinden önce uygulanan elektronik tebligat sistemine ilişkin sistemin önemi gereği çalışmamızda ayrı bir başlık olarak inceleme konusu yapılması uygun görülmüştür.

01.01.2019 tarihinden önce uygulanan elektronik tebligat sisteminde elektronik tebligat tebligatı göndermeye yetkili merci tarafından muhataba Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi üzerinden gönderilmekteydi¹⁵¹. Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine ilişkin ayrıntılı düzenleme BTK tarafından yapılmıştır. BTK tarafından KEP sistemine ilişkin ayrıntılı düzenleme Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Kayıt Elektronik Tebligat Sistemi Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ ve Kayıtlı Elektronik Posta Rehberi ve Kayıtlı Elektronik Posta Hesabı Adreslerine İlişkin Tebliğ yapılmıştır.

Kayıtlı Elektronik Posta elektronik iletilerin kullanımı ve teslimatı da dahil olmak üzere kullanımına ilişkin olarak hukuki delil sağlayan elektronik postanın nitelikli şekli olarak tanımlanmaktadır (KEP Yönetmelik m. 4/1-i, Mülga ETeb Yön. m. 3/1-h). Kayıtlı elektronik posta kavramı elektronik posta kavramından farklı bir kavramdır¹⁵². Standart olarak günlük hayatta kullandığımız elektronik postalarda güvenlik elektronik imzanın kullanılmaması ve gönderilen elektronik iletinin gönderim ve teslim süreçlerinin kayıt altına alınmaması sebebiyle kayıtlı elektronik postadan farklı bir konumdadır¹⁵³. Kayıtlı elektronik posta elektronik tebligatın yapılmasını sağlayan nitelikli adres olarak bir başka tanımda tanımlanmıştır¹⁵⁴.

KEP sistemi ise elektronik ortamda iletişim platformları arasında gerçekleştirilen elektronik verinin gönderildi, alındı onayları dahil tüm süreçlerinin kayıt altına alındığı ve bununla ilgili KEP delili oluşturulduğu, güvenli bir şekilde kimlik tespitinin yapıldığı ayrıca kullanıcılarına KEP hesabı, KEP arşivi gibi hizmetlerinde sunulduğu bir sistem olarak tanımlanmaktadır (KEP Yönetmelik m. 4/1-o). Kayıtlı elektronik posta sistemiyle elektronik posta kim tarafından, ne zaman ve kime gönderildiği kayıtlı altına alınmaktadır¹⁵⁵. Kayıtlı elektronik tebligat sistemiyle sadece elektronik tebligat gönderilmemektedir ayrıca diğer

¹⁵¹ **Acar**, “UETS ’de Tutulan Delil Kayıtları”, s.78; **Akil**, “6099 Sayılı Kanun”, s.251; **Akkan**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 22; **Özbay**, “Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde”, s. 135.

¹⁵² **Acar**, “Elektronik Tebligat”, s. 164; **Konca**, “Türk Hukukunda Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar”, s. 257.

¹⁵³ **Varol/Baştürk**, “Hukuki ve Teknik Boyutuyla Elektronik Tebligat”, s. 273-274; **Akkan**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 27.

¹⁵⁴ **Börü**, “Elektronik Tebligat”, s. 190; **Akil**, “6099 Sayılı Kanun”, s.253.

¹⁵⁵ **Acar**, “Elektronik Tebligat”, s. 164; **Akkan**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 27.

kanunlar da düzenlenen kurumlar arası yazışmalar gerçek ve tüzel kişilerin birbirlerine gönderdiği bildirimler de bilişim teknolojisinin gelişmesiyle elektronik ortamda gönderilmeye başlanmıştır¹⁵⁶. 01.01.2019 tarihinden önceki elektronik tebligata ilişkin uygulamada KEP sistemiyle elektronik tebligatın gönderilmesi sadece KEP sisteminin işlevlerinden birisiydi¹⁵⁷. Kayıtlı elektronik posta sisteminin uygulama alanlarını incelemekte fayda vardır.

TTK tacirler arasında yapılan diğer tarafı temerrüde düşürme, sözleşmeyi feshetmek, sözleşmeden dönmek için yapılan ihbar, ihtar bildirimler noter aracılığıyla iadeli taahhütlü mektupla veya güvenli elektronik imza yöntemi ile kayıtlı elektronik posta sistemiyle yapılmaktadır. Tacirler birbirlerine yapacakları temerrüde düşürme, sözleşmeyi feshetme ve sözleşmeden dönmeye ilişkin bildirimlerini seçimlik bir yöntem olan KEP sistemi üzerinden yapılabilecektir. Bu sistem sayesinde tacirler arasında yapılan bildirimler hem hızlı olarak yapılmakta hem de bildirimin belgelendirilerek kayıt altına alınması sebebiyle güven oluşturmaktadır¹⁵⁸. Ayrıca kayıtlı elektronik posta sistemi kullanılarak gerçekleştirilen işlemlerde hukuki sonuçlar hesap sahibi üzerinde doğmaktadır (KEP Yön. m. 15/2).

Kayıtlı elektronik posta sistemi kullanılarak gerçekleştirilen işleme ilişkin bir diğer düzenleme ise TTK m. 1525/1 hükmüdür. Bu hükme göre tacirlerin açıkça anlaşmaları ve TTK m. 18/3 hükmü saklı kalmak şartıyla ihbar, itiraz, ihtar ve benzeri beyanlar; fatura, teyit mektubu iştirak taahhütnamesi, toplantı çağrılar ve TTK m. 1525 hükmü uyarınca yapılan elektronik saklama ve elektronik gönderme sözleşmesi elektronik ortamda düzenlenebilir, yollanabilir, itiraza uğrayabilir ve kabul edildiği takdirde hüküm ifade eder.

HMK m. 200 gereğince değer ve miktarı belirli miktarı geçen işlemlerde senetle ispat zorunluluğu bulunmaktadır. Bu sebeple tacirler arasındaki işlemlerde yapılan bildirimlerin diğer tarafa ne zaman ulaştığının tespiti önemlidir. Bu ise en önemli yöntem olan güvenli elektronik imza ile girilen kayıtlı elektronik posta sistemidir. KEP sistemi üzerinden sunulan kayıtlar aksi ispatlanıncaya kadar kesin delil hükmündedir.

KEP hizmetini PTT ve BTK tarafından yetkilendirilen Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcıları tarafından sağlanmaktadır. Kep sisteminde kullanılan sistemde verilen adres tanımı ise “....@hs01.kep.tr” şeklindedir¹⁵⁹.

¹⁵⁶ **Acar**, “Elektronik Tebligat”, s. 165; **Konca**, “Türk Hukukunda Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar”, s. 256.

¹⁵⁷ **Akkan**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 28.

¹⁵⁸ **Akkan**, “Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat”, s. 30; **Acar**, “Elektronik Tebligat”, s. 165.

¹⁵⁹ **Acar**, “UETS’de Tutulan Delil Kayıtları”, s. 78; **Akil**, “6099 Sayılı Kanun”, s.254; **Özbay**, “Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde”, s. 137.

01.01.2019 tarihinden itibaren uygulanan elektronik tebligat sisteminde elektronik tebligatın KEP sistemi üzerinden gönderilmesine son verilmiştir. KEP sistemi üzerinden elektronik tebligat dışında kurumlar arasındaki yazışmalar ve diğer elektronik belge transferleri ve mevzuat tarafından görülen işlemler bu sistem üzerinden yürütülmektedir¹⁶⁰. Sonuç olarak 01.01.2019 tarihinden önce uygulanan elektronik tebligatın KEP sistemi üzerinden gönderilmesi süreci KEP sistemi tarafından gerçekleştirilen işlemlerden sadece birisidir.

4.11 Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi ve Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi Farklar

01.01.2019 tarihinden sonra uygulanmaya başlayan elektronik tebligat sistemiyle elektronik tebligat PTT tarafından oluşturulan Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi üzerinden gönderilmeye başlanılmıştır. Bu sistem KEP sisteminden tamamen ayrı olup sadece tebligatın elektronik ortamda gönderilmesi hususunda kurulan bir sistemdir.

UETS sistemini kurmaya ve işletmeye yetkili tek kuruluş PTT olarak Tebligat Kanunu'nda belirlenmiştir. Ancak 01.01.2019 tarihinden önce uygulanan elektronik tebligat sisteminde ise KEP sistemini kurma ve işletme konusunda sadece PTT yetkilendirilmemiştir¹⁶¹. Bu konuda KEP sistemini kurmaya ve işletme konusunda Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcılarına da yetki verilmiştir. Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcıları TTK gereğince kurulmuş ve BTK tarafından yetkilendirme çerçevesinde KEP sistemi kurmak ve işletmek üzere kurulan anonim şirketleri olarak tanımlanmıştır. BTK tarafından yetkilendirilen KEPHS'ları Mikro Yazılımevi, F.I.T Bilgi İşlem Sistemleri, KEPKUR Yazılım, EFİNANS, INTERTECH, TÜRKKEP, TNB Bilişim, PTT'dir¹⁶².

01.01.2019 tarihinden sonra yapılan uygulamayla elektronik tebligatın KEP üzerinden değil UETS üzerinden gönderilmesi nedeni KEP sisteminde yaşanan yoğunluk ve aksaklıktır. Bu sebeple kurumlar arasında yapılan yazışmalar sebebiyle elektronik tebligat için ayrı bir sistem kurulmasına ihtiyaç bulunduğu belirtilmektedir.

01.01.2019 tarihinden itibaren UETS sisteminin devreye girmesiyle KEP sistemi devre dışı kalmamıştır. Halen yukarıda belirtildiği gibi sistem işlemeye devam etmektedir.

¹⁶⁰ Meriç/ Arslanpınar/Işık/Korkmaz/Özkan, Olaylarla Tebligat Hukuku s. 180.

¹⁶¹ Acar, "Elektronik Tebligat", s. 165; Konca, "Türk Hukukunda Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar", s. 258.

¹⁶² Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: BTK tarafından yetkilendirilen KEPHS, Çevrimiçi, <https://btk.gov.tr/kayitli-elektronik-posta-hizmet-saglayicilar>. (Erişim Tarihi:06.05.2021).

4.12 Elektronik İlan

İlan yoluyla tebligat en son çare olarak başvuru bir yol olup adresi meçhul olan muhataplara ilan tebligat yapılmaktadır¹⁶³. Adresin meçhul sayılabilmesi için yapılan tebligatın iade gelmesi ve muhatapın AKS ve MERNİS sisteminde adresinin bulunmaması, yapılan adres araştırması ve kolluk araştırmasıyla adresinin tespit edilememesi halinde söz konusu olmaktadır¹⁶⁴. Bu konuya ilişkin ayrıntılı açıklama yukarıda yapılmış olup bu sebeple burada ayrıntılı açıklama yapılmayacaktır¹⁶⁵. Bu başlık altında ilan yoluyla tebligatın yapılma şekli ve ilan yoluyla yapılan tebligatın elektronik olarak yapılmasına ilişkin bilgi verilmeye çalışılmıştır.

İlan tebligat ve ilan tebligatın yapılma şekli Tebligat Kanunu'nun 28. ve 29. maddesinde düzenlenmiştir. İlan tebligatın elektronik yolla yapılması ise 6099 sayılı kanunun 7. maddesiyle Tebligat Kanunu m. 29/1'de yapılan değişiklikle ilan yoluyla tebligatın gazete de yapılması yanında elektronik ortamda da yapılmasına imkân tanınmıştır¹⁶⁶. Yapılan bu değişikliğe ilişkin madde gerekçesinde ilan tebligatın farazi bir tebligat olduğu ifade edilmiştir. Bu sebeple ilan yoluyla yapılan tebligatın muhatapın görüp görmeyeceği veya bu tebligattan haberdar olup olmayacağının muhtemeldir. Elektronik ortamda yapılan ilan yoluyla tebligat, klasik usulle yapılan ilan tebligata göre muhatapına ulaşma imkanı daha yüksektir. Çünkü muhatapın gazeteye bakma imkânının düşüktür. Ancak muhatapın elektronik ortamda internet sitesine girerek ilana bakma ihtimalinin bulunması sebebiyle gazetede yapılan ilan yoluyla tebligatın yanında elektronik ortamda da ilan yoluyla tebligat eklenmiştir¹⁶⁷.

Kanun koyucu yaptığı bu düzenleme ile elektronik ortamda ilan tebligatı bir alternatif olarak değil gazete yoluyla ilan tebligatın yanında elektronik ortamda da ilan tebligatın benimsendiği görülmektedir¹⁶⁸. Elektronik ortamda da ilan tebligatın yapılması doktrin tarafından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmiş ve hukuki dinlenilme hakkına katkı sağlayacağı belirtilmiştir¹⁶⁹.

¹⁶³ **Kuru/Aydın**, Medeni Usul Hukuku, s. 630.

¹⁶⁴ **Albayrak**, Tebligat Hukuku, s. 45.

¹⁶⁵ **Ayrıntılı Açıklama İçin Bakınız**: Başlık: 1.6.4.4 İlan Yolu İle Tebligat Başlığı

¹⁶⁶ **Gürsoy**, Mustafa: “*Tebligat Kanunu’nda Ocak 2011’de Yapılan Değişikliklerin, Tebliğin İşlemlerine Etkisi*”, Terazi Hukuk Dergisi, Y.6, Sa. 56, 2011, (s. 27-30), s. 29; **Acar**, “*Elektronik Tebligat*”, s. 170.

¹⁶⁷ **Özbay**, “*Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde*”, s. 147.

¹⁶⁸ **Acar**, Elektronik Tebligat, s. 170; **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku Bilgisi, s. 282.

¹⁶⁹ **Deliduman**, Tebligat Hukuku, s. 134; **Özbay**, “*Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde*”, s. 147; **Akil**, “*6099 Sayılı Kanun*”, s. 254.

İlan yoluyla tebligatta ilanı şekli Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 49. maddesinde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Bu maddeye göre ilan yoluyla tebligatı muhatabın en güvenilir bir şekilde öğrenmesini sağlayacak şekilde ve varsa tebligatı çıkarmaya yetkili merciin bulunduğu yerdeki gazete vasıtasıyla ve Basın İlan Kurumu aracılığıyla elektronik ortamda yapılacaktır (TebK. Yön. m. 49/1-a).

Yapılan ilanlar Basın İlan Kurumunun internet sitesinde ve www.ilan.gov.tr internet sitesinde ilanlar başlığı altında il bazlı tarama aracılığıyla görüntülenmektedir¹⁷⁰.

İlan yoluyla çıkarılan tebligat tebligatın çıkarmaya yetkili merciin bulunduğu yerde herkesin görebileceği yerde bir ay süre ile yayımlanacaktır (TebK. Yön. m. 49/1-b). Yönetmelikte elektronik ortamda ilanın ne kadar süre ile ve ne şekilde yayımlanacağına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Doktrinde bir görüş¹⁷¹ bir aylık süre kıyasen uygulanarak elektronik ortamda yapılan ilanen tebligatın da bir ay süreyle yayımlanması gerektiği belirtilmiştir.

İlan yoluyla tebligat son ilan tarihinden itibaren yedi gün sonra yapılmış sayılacaktır (TebK. m. 31/1 c.1). İlanen tebligata karar veren merci bu süreyi uzatabilme yetkisine sahiptir (TebK. m. 31/1 c.2). Ancak bu süre on beş günü geçemeyecektir (TebK. m. 31/1 c.3). Bu hüküm elektronik ortamda yapılan ilan yoluyla tebligatta da uygulanacaktır¹⁷².

Elektronik ortamda ilan yoluyla yapılan tebligatla elektronik tebligat birbirine karıştırılmamalıdır. Çünkü elektronik tebligatta muhatabın adresi belli olup adresinin meçhul olması söz konusu değildir ve tebligat evrakı muhatabına UETS üzerinden ulaştırılmaktadır. Kaldı ki elektronik tebligatta muhatabın adresinin bilinmemesi veya tebligat mesajının muhatap tarafından açılıp açılmaması önemli olmayıp elektronik tebligat mesajı muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılmaktadır. Elektronik ortamda yapılan ilanda ise muhatabın adresi belli olmayıp meçhuldür. Tebligat usulleri denenmiş ancak muhataba ulaşılamamıştır. Bu sebeple Tebligat Kanunu gereğince farazi tebligat olarak ilan yoluyla tebligat yapılmaktadır. Muhatabına ulaşma ihtimalini yükseltmek amacıyla ilanen tebligat elektronik ortamda yapılmaktadır¹⁷³.

¹⁷⁰ Bilgen, Tebligat Hukuku, s. 483; Acar, “Elektronik Tebligat”, s. 170.

¹⁷¹ Acar, “Elektronik Tebligat”, s. 171.

¹⁷² Kuru/Aydın, Medeni Usul Hukuku, s. 630; Acar, “Elektronik Tebligat”, s. 171.

¹⁷³ Acar, “Elektronik Tebligat”, s. 170.

Muhatabın elektronik ortamda yapılan ilan yoluyla tebligatı öğrenememiş olması sebebiyle eski hale getirme talebinde bulanamayacaktır¹⁷⁴.

Yargıtay bir içtihadında¹⁷⁵ sanığa yapılan ilan tebligattan önce tebligatın iade gelmesi halinde resmi ve özel kurumlardan araştırma yapılması gerektiği ve sonuç alınamaması halinde yapılan ilan tebligatın elektronik ortamda yapılması gerektiği ifade edilmiştir. İlan tebligatın klasik ortamda yapılması yanında elektronik ortamda yapılmaması nedeniyle tebligatın usulsüz olduğu söz konusu kararda belirtilmiştir. Yargıtay¹⁷⁶ başka bir kararında ise Suriye uyruklu olan sanığın Türkiye’de adresi bilinmemesi sebebiyle Resmi Gazete vasıtasıyla yapılan ilan tebligatın usulsüz olduğunu, Resmi Gazete yoluyla ilan tebligatın Suriye uyruklu olan sanığın kolayca ulaşma ve tebligatı öğrenme imkanını kısıtladığını ve bu sebeple sanık müdafinin öğrenme üzerine yapmış olduğu temyiz isteminin usulüne uygun olduğu ifade edilmiştir. Doktrinde bu konuda ilan tebligat için Resmi Gazete’de ilan tebligatın yeterli olmadığını belirtmiştir¹⁷⁷.

¹⁷⁴ **Kuru/Aydın**, Medeni Usul Hukuku, s. 630.

¹⁷⁵ Yargıtay 11. Ceza Dairesi, Esas No: 2017/1089, Karar No: 2018/9674, Tarih:29.11.2018, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (16.05.2021)

¹⁷⁶ Yargıtay 7. Ceza Dairesi, Esas No: 2020/1789, Karar No: 2020/11431, Tarih:08.07.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir. (Erişim Tarihi: 16.05.2021); Yargıtay 19. Ceza Dairesi, Esas No:2019/26928, Karar No:2020/17229, Tarih:26.11.2020, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir., (Erişim Tarihi: 16.05.2021).

¹⁷⁷ **Ruhi/Ruhi**, Tebligat Hukuku, s. 781.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

Devletin işlemlerinin her alanında olduğu gibi yargısal alanda da yargılama faaliyetine konu işlemlerin yürütülmesi ve bu konuda davanın taraflarının bilgilendirilmesi, davaya katılımının sağlanması amacıyla haberdar edilmesi gerekmektedir. Ayrıca yargılama işlemlerinin temelini oluşturan adil yargılanma hakkının tam olarak sağlanması ve hak arama hürriyetinin tesisi için tarafların bilgilendirilmesi şarttır. Bu bilgilendirme ise tebligatla mümkün olmaktadır. Tebligat yargılama alanında da yargılama makamı ile davanın tarafları arasında iletişimi sağlamaktadır. Bu iletişimin tam manasıyla sağlanması için tarafların bilgilendirilmesi ve bu bilgilendirmenin belgelendirmesi sıkı şekil şartlarına tabi tutulmuştur. Bu şekil şartları 7201 sayılı Tebligat Kanunu ile sağlanmaktadır.

Devletin yapmış olduğu hukuki işlemler sebebiyle muhataplarının tam olarak bilgilendirilmesi amacıyla Tebligat Kanunu'nda tebligat sıkı şekil kurallarına bağlanmıştır. Tebligatın Kanunu'nda belirtilen şekil kuralları dışında bir yöntemle tebligat gönderilemeyecektir. Gönderilen bu tebligat yok hükmündedir. Tebligat Kanunu'nun 1. maddesinde 6099 sayılı kanunla değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik sayesinde Tebligat çıkarmaya mercilerle Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Kanunu'ndaki kurumlar arasında uyum sağlamak amaçlanmıştır. Tebligat Kanunu'nun 1. maddesinde belirtilen tebligatı göndermeye yetkili merciler dışındaki merciler tebligat gönderemeyeceklerdir. Hukuki işlem muhatabına tebligat gönderilmesi kural olarak PTT vasıtasıyla yapılmaktadır. PTT dışında istisnai olarak tebligatın memur vasıtasıyla veya Tebligat Kanunu'nda öngörülen hallerde tebligatı çıkarmaya yetkili merci tarafından doğrudan tebligat yapılabilir. Ayrıca Tebligat Kanunu'nda kazai tebligat, idari tebligat ve mali tebligat olarak başlıklar halinde tebligatın nasıl yapılacağı belirtilmiştir.

Uygulamada tebligatın muhatabına ulaştırılmasıyla ilgili tebligatı çıkarmaya yetkili merci, tebligatı yapan merci ve tebligatı alan veya almaya yetkili muhataptan kaynaklanan birçok sorun bulunmaktadır. Bu sorunlar sebebiyle yargılamalar uzamakta ve hukuki işlem muhataplarına işlemle ilgili bilgilendirilmesi sağlanamamaktadır. Bu ise adil yargılanma hakkıyla hak arama hürriyetinin ihlaline neden olmaktadır. Ayrıca yargılamaların makul sürede yapılmaması sebebiyle yargının iş yükünü artmaktadır. Artan iş yükü sebebiyle davanın tarafları mağduriyet yaşamaktadır. Yaşanan bu mağduriyet sonucunda haklının hakkına

kavuşması gecikmektedir. Bu sorunların önüne geçmek amacıyla ülkemizde tebligata ilişkin çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Dünyada bilişim teknolojileri hızlı şekilde gelişmiş olup yapay zeka teknolojisi ve bilgisayar hayatımızın parçası haline gelmiştir. Bu teknolojik gelişmelere ülkemizde de kendini göstermiştir. Bu sebeple devletin vatandaşlarına sunmuş olduğu işlemler bilgisayar ortamından e-devlet kapısı üzerinden sunulmaya başlamıştır. Bunun yanında yargılama alanında da teknolojik gelişmeler yaşanmıştır. Bu sebeple yargılama işlemlerinin elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından ULUSAL YARGI AĞI PROJESİ (UYAP) geliştirilmiştir. Günümüzde neredeyse tüm yargılama işlemleri UYAP sistemi üzerinden yapılmakta tarafların ve avukatların yargılamanın tüm işlemlerini bu sistem üzerinden adliyeye gitmeden gerçekleştirmesine imkân bulunmaktadır. Ayrıca tüm dosyalama ve arşivleme işlemleri bu sistem üzerinden yapılmakta ve taraflar dosyalarını bu sistem üzerinden görmektedir. Bunun yanında dünyada görülen koronavirüs salgını sebebiyle yargı alanında hizmetlerin aksamaması amacıyla adliyelerde insan sayısına azaltmak hedefiyle duruşmalar da elektronik ortamda yapılmaya başlanmıştır.

UYAP sisteminde yaşanan bu teknolojik gelişme kendisini tebligat alanında da göstermiştir. Ülkemizde tebligat alanında yaşanan sorunların önüne geçmek amacıyla tebligatın elektronik ortamda gönderilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda 6099 sayılı kanunla 7201 sayılı Tebligat Kanunu'na 7/a madde hükmü eklenmiş ve tebligatın elektronik ortamda gönderilmesinin önü açılmıştır. Bu dönemde elektronik tebligat klasik usulle yapılan tebligata alternatif olarak sunulmuş olup ihtiyaridir. Ancak kollektif şirket, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, anonim şirket ve limited şirkete elektronik ortamda tebligat yapılması zorunludur. Yine bu dönemde elektronik tebligat BTK tarafından geliştirilen Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi üzerinden gönderilmiştir. KEP sisteminde sadece tebligat gönderilmemekte kurumlar arası yazışmalar, tacirler arasında ihtarname, protesto, fesih işlemleri gibi işlemler ve diğer yazışmalarda bu sistem üzerinden yapılmaktadır. KEP sistemini kurmak ve işletmek hususunda yetkilendirme yine BTK tarafından yapılmaktadır. KEP sistemini kuran ve işleten kurumlar arasında PTT bulunduğu gibi farklı kurumlarda bulunmaktadır.

Elektronik tebligattan beklenen faydanın görülmesiyle Adalet Bakanlığı tarafından 2018 yılında Adli Tebligat Sisteminin İyileştirilmesi Projesi hayata geçirilmiştir. Bu proje ile 01.01.2019 tarihinden itibaren uygulanmak üzere 7101 sayılı kanunla 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde kapsamlı değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle birçok muhataba elektronik tebligat zorunlu hale getirilmiştir. 7101 sayılı kanunıyla Tebligat Kanunu m. 7/a

hükmünde yapılan değişiklikle elektronik tebligat yapılması kuraldır. Bu değişiklik sonrası elektronik tebligat PTT'nin tekelinde bulunan Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi üzerinden gönderilmeye başlanmıştır. Ulusal Elektronik Tebligat Sistemine ilişkin ayrıntılı düzenleme Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde yapılmıştır.

7101 sayılı kanunla Tebligat Kanunu'nda yapılan değişiklikle KEP sistemi yerine UETS sisteminin kullanılmasının sebebi ise KEP sisteminde sadece tebligat gönderilmemesi kurumlar arası yazışmalar gibi diğer yazışmaların da yapılması sebebiyle yoğunluk yaşandığı yaşanan bu yoğunluk sebebiyle KEP sisteminde tebligatın gönderilmesinde aksaklıklar yaşanmasıdır. Bu nedenle bu aksaklıkların önüne geçmek amacıyla tebligata özgü ayrı sistemin kurulması amaçlanmıştır. Bu amaçla UETS sistemi kurulmuştur.

Elektronik Tebligat sadece Tebligat Kanunu'nda düzenlenmemiş olup her kurum oluşturdukları kendi sistemleri üzerinden tebligat göndermek ve farklı usullere tabi olmaları sebebiyle kendi mevzuatlarında düzenleme yapılmıştır. Bu kurumlar ise MASAK, GİB, TPE, KİK, Ticaret Bakanlığı, SGK'dır. Bu kurumların oluşturdukları sistem tebliğ edilme süresi elektronik tebligat hesabı edinmeme halinde yaptırımı gibi yönleriyle Tebligat Kanunu'nda düzenlenen elektronik tebligat sisteminden ayrılmaktadır.

Tebligat Kanunu haricinde kendi özel mevzuatlarında elektronik tebligatla ilgili düzenleme yapılan bu kurumların uygulamada bu özel kanunlardaki düzenlemelere dayanarak farklı sistem üzerinden elektronik tebligat göndermesi Tebligat Kanunu'na aykırıdır. Bu kurumlar Tebligat Kanunu'nda tebligatı göndermeye yetkili mercilerden olup tebligatlarını Tebligat Kanunu'na göre yapması gerekmektedir. Bunun yanında elektronik tebligatın Tebligat Kanunu hükümlerine göre gönderilmesi şarttır. Elektronik tebligatta yaşanan bu farklı uygulamaların önüne geçmek amacıyla elektronik tebligata ilişkin kurumlar arasında birliğin sağlanması amacıyla kapsamlı değişiklik yapılması gerekmektedir. Bu değişiklikle ise tüm kurumlar tebligatları PTT tarafından oluşturulan UETS sistemi üzerinden gönderilmesi faydalı olacaktır.

01.01.2019 tarihinden itibaren uygulanmaya başlayan elektronik tebligat sisteminde ve 01.01.2019 tarihinden önce uygulanan elektronik tebligat sisteminde de elektronik tebligat muhatabın elektronik tebligat hesabına ulaştığı tarihi izleyen beşinci gün sonunda tebliğ edilmiş sayılacağı belirtilmiştir. Beş gün öncesinde muhatabın elektronik tebligat mesajını açıp okuması halinde açıp okuma tarihinin tebliğ tarihi sayılıp sayılmaması gerektiğine ilişkin doktrinde ve yüksek mahkeme kararlarında tartışmalara neden olmuştur. Ancak kanun hükmü bu hususta açık bir şekilde belirtilmiş olup elektronik tebligat mesajı muhatap tarafından açılrsa da açılmasa da tebliğ tarihi elektronik tebligatın muhatabın hesabına ulaştığı tarihi izleyen

beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılacaktır. Kanun koyucu elektronik tebligat hesabı kullanan muhataplara elektronik tebligat adreslerini kontrol etme yükümlülüğü getirmiş olup beş günlük aralıklarla kontrol etmenin makul olduğu bu sebeple beş günlük sürenin getirildiği ifade edilmiştir. Ayrıca doktrinde ve uygulamada da bu beş günlük sürenin hukuki niteliğine ilişkin tartışmalara neden olmuştur. Beş günlük sürenin muhatap tarafından elektronik tebligat mesajının açılma da açılmasa da tebliğ tarihi sayılacağını ilişkin kuralı gereğince öğrenme karinesi niteliğindedir.

Elektronik tebligatın muhatabına ulaşp ulaşmadığı ise elektronik tebligat sistemi olan UETS sistemi tarafından tutulan delil kayıtlarıyla kayıt altına alınmaktadır. Ayrıca UETS hesabı sahibinin işlemleri işlem kayıtlarıyla kayıt altına alınmaktadır. Bu kayıtlar saklanmaktadır. Delil kayıtları zaman damgasıyla ilişkilendirilerek elektronik tebligatın muhatabına ulaşp ulaşmadığı zaman bilinmektedir. Zaman damgası ve delil kayıtları elektronik tebligatın tebliğ mazbatası niteliğindedir. Bu delil kayıtları HMK'nın 204. maddesi gereğince resmi belge niteliğinde olup sahteliği ispatlanıncaya kadar geçerli olan kayıtlardır. Delil kayıtlarının aksini iddia eden taraf ispatlamakla yükümlüdür. Bu ispat ise her türlü delille ispatlanabilecektir. Bu iddialar ise delil kayıtlarının yanlış tutulduğuna veya eksik tutulduğuna ilişkin iddialar olacaktır. Delil kayıtlarının aksinin ileri sürülmesi ve ispatı ise HMK'nun 208/3. maddesi gereğince aynı davada ön sorun olarak incelenmesi gerekmektedir. Çünkü delil kayıtları resmi senet niteliğinde olmadığından ayrı bir dava olarak değil aynı mahkemede ön sorun olarak incelenecektir. Ayrıca delil kayıtları ve zaman damgasına ilişkin kayıtlar güvenli elektronik imzayla ilişkilendirilerek tutulduğu için mahkeme hakimi HMK'nın 210. maddesine göre tarafları dinleyerek bir kanaat getiremediği takdirde sahtelik incelemesine ilişkin bilirkişi incelemesi yaptıracaktır. Uygulamada delil kayıtları UETS Teknik kriterlerine göre tutulmakta olup güvenliğini sağlanması konusunda PTT her türlü tedbiri almakla yükümlendirilmiştir. Bu sebeple bu delil kayıtlarının sahteliği imkânsızdır.

Teknolojik gelişmeler kendisini ilan yoluyla yapılan tebligat alanında da göstermiştir. İlan yoluyla tebligat gazete yanında elektronik ortamda da yayımlanmasına imkan tanınmıştır. Adresi meçhul olan muhataplara yapılacak olan ilan tebligatın elektronik ortamda yapılması Basın ve İlan Kurumu aracılığıyla sağlanacaktır. Bu ise elektronik ortama Basın ve İlan Kurumu'nun kurmuş olduğu internet sitesi üzerinden gerçekleştirilecektir.

Elektronik Tebligatın yargılama işlemlerinden kullanılmaya başlanmasıyla birçok faydası görülmüştür. Bunlardan en önemlisi tebligatın muhatabına ulaşmasıyla yargılamaların uzamasını önüne geçilmiştir. Bu sayede adil yargılanma hakkı ve hak arama hürriyetine büyük katkı sağlamıştır. Ayrıca elektronik tebligatın muhatabına ulaştırılmasıyla tebligatın

usulsüzlüğü minimize edilmiştir. Bunun yanında elektronik tebligat sayesinde kağıt israfı önlenerek ağaçların kesilmesine engel olunmuştur. Ayrıca bu sayede çevrenin korunmasına katkısı büyüktür.

Elektronik tebligatın bu faydası yanında zararları ve çekinceli noktalarına da ulaşılmıştır. Şöyle ki klasik usulle gönderilen tebligatta tebligat kapalı mazbatalı zarf içerisinde gönderilmektedir. Tebligatı çıkarmaya yetkili merci tebligat evrakını tebligat mazbatasına koymaktadır. Bu mazbata sayesinde gerek diğer kişiler gerek tebligatı yapan merci mazbata üzerinde muhatabın adresini adını soyadını bilmekte ve mazbata içerisinde bulunan evrakı bilmemektedir. Klasik usulle tebligatta muhatabın kişisel verisi mümkün olduğu kadar bu yönden korunmaktadır. Elektronik tebligatta ise tebliğ evrakı bir mazbata içerisine konulmamakta olup elektronik ortamda PTT tarafından oluşturulan sistem vasıtasıyla muhatabına ulaştırılmaktadır. PTT tarafından gönderilen bu sistemde siber riskler olduğu açıkça ortadadır. Ayrıca elektronik tebligat mazbatası içerisinde gönderilmediğinden gerek diğer kişiler gerek sistemi yöneten PTT'deki yetkili kişiler tarafından tebliğ evrakının içeriği kolayca görülebilecektir. Bu kişisel verilerin kötüye kullanılması ihtimali yüksek olup PTT tarafından oluşturulan bu sistemin siber riskler sebebiyle kişisel verilerin hukuka aykırı olarak alınıp kullanılması riski yüksektir. Bu risklerin bertaraf edilmesi amacıyla Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde düzenlemeler mevcuttur. Ayrıca 2016 yılında ülkemizde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile kişisel verilerin hukuka aykırı olarak yayılımının önlenmesi bertaraf edilmesi amaçlanmıştır. Ancak elektronik tebligat açısından bu yasal düzenlemeler yetersiz olup PTT'nin sorumluluğunun açıkça belirtilmesi ayrıca alacağı tedbirlerin kanunlaştırılması ve kişisel verilerin hukuka aykırı kullanılmasının önlenmesi amacıyla ayrıntılı düzenleme yapılması gerekmektedir.

Tebligat Kanunu'nda düzenlenen elektronik tebligatın bazı kişiler için zorunlu hale getirilse de bu kişiler UETS hesaplarını uygulamada aktif etmedikleri görülmekte ve UETS hesaplarını kullanmamaktadırlar. Bu sebeple elektronik tebligatın kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla en azından elektronik tebligat kullanması zorunlu olan kişiler, elektronik tebligat hesabı edinmedikleri takdirde bir yaptırıma bağlanmalıdır. Bu yaptırım ise kanunla düzenlenmelidir. Bu yaptırımın ise idari para cezası olması yerindedir.

Tezimizde sonuç olarak elektronik tebligatın sakıncalarından çok faydalarının bulunması sebebiyle adalete katkısının büyük olduğu kanaatine varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Acar, A. E. (2016). Elektronik Tebligat. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74(1), (s. 159-174).
- Acar, A. E. (2013). *Medeni Muhakeme Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Değeri*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık . (Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Değeri)
- Acar, A. E. (2020, Haziran). UETS’de Tutulan Delil Kayıtlarının İspat Kuvveti ve Bu Kayıtlarının Aksinin İleri Sürülmesi. *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(1), (s. 73-88). (UETS’de Tutulan Delil Kayıtları)
- Akbulut, O. (2002). Adil Yargılanma Hakkı (AİHS m. 6). *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), (s. 175-207).
- Akcan, R. (1999). İcra İşlerinde Tebligat. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1-2), (s. 65-83).
- Akil, C. (2012). 11.01.2011 Gün ve 6099 Sayılı Kanun ile 7201 Sayılı Kanun ile Tebligat Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (101), (s. 247-266).
- Akkan, M. (2018, 1). Tebligat Kanunu Çerçevesinde Elektronik Tebligat. *Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi*, 14(39), (s. 23-90).
- Akman, İ. S. (2016). Türk Vergi Hukunda Norm Koyma ve Normun Uygulanmasında Kronikleşmiş Yetkilendirme Sorununa Yeni Bir Örnek: Elektronik Tebligat Usulüne İlişkin Düzenlemeler. *Ankara Barosu Dergisi*, 74(2), (s. 267-285).
- Aksakal, Z. A. (2020). Beşinci Günden Önce Açılan Elektronik Tebligatın Tebliğ Tarihi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 11(43), (s. 265-282).
- Albayrak, H. (2013). *Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat*. Ankara : Yetkin Yayınları. (Yaklaşık İspat)
- Albayrak, H. (2021). *Tebligat Hukuku* (1. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Arslan, M., ve Biniş, M. (2016). Türk Vergi Sisteminde Tebligat ve Elektronik Tebligat. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(1), (s. 300-317).
- Artık, A. S. (2014). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Medeni Usul Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı*. Ankara : Seçkin Yayıncılık.

- Atalı, M., ve Erdoğan, E. (2016). İngiltere'den Türkiye'ye Yapılacak Tebligatın Hukuki Rejimi . *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74(1), (s. 591-610).
- Atalı, M., Ermenek, İ., ve Erdoğan, E. (2020). *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (3. b.). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Atalı, M., Ermenek, İ., ve Üçüncü, H. S. (2020). *Tebligat Hukuku* (3. b.). Ankara : Seçkin Yayıncılık .
- Aygün, F. (2013). Tebligatta Vergilendirme İşlemleri ve Özellikli Durumlar. *Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), (s. 121-136).
- Ayyıldırım, K. (2019). *Türk Vergi Hukukunda Tebligat* (1. b.). İstanbul : On İki Levha Yayıncılık.
- Başar, M. (2011). *AIHM Kararları Çerçevesinde Makul Sürede Yargılanma Hakkı* . İstanbul : On İki Levha Yayıncılık .
- Baştürk, İ. (2014). Adil Yargılanma Hakkının Korunmasında Hakim ve Savcı Eğitiminin Rolü. *Haccetepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(1), (s. 55-66).
- Bezgin, Y. E. (2021). *Soruşturmanın Gizliliği İlkesi Kapsamında Lekelenmeme Hakkı* . Ankara : Adalet Yayınevi.
- Bilgen, M. (2016). Tebligat Hukuku'na İlişkin Genel Bir Değerlendirme. *Fasikül Hukuk Dergisi* , 8(82), (s. 6-18).
- Bilgen, M. (2020). *Tebligat Hukuku* (2. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Bozdağ, G. G. (2016). 1965 Lahey Sözleşmesi Bakımından Tebligat Kanunu'na İlişkin Bazı Sorunlar. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(2), (s. 269-310).
- Börü, L. (2012). Elektronik Tebligat Yönetmelik Taslağına İlişkin Kısa Bir Değerlendirme . *Ankara Barosu Dergisi*(2), s. 403-410. (Elektronik Tebligat Yönetmelik Taslağı)
- Börü, L. (2020). Elektronik Tebligat . *Haccetepe Hukuk Fakültesi Dergisi* , 10(1), (s. 183-225).
- Budak, A. C., ve Karaaslan, V. (2020). *Medeni Usul Hukuku* (4. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Can, N. (2018). Adil Yargılanma Hakkı Işığında Denetim Makamına Başvuru Hakkı. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 24(2), (s. 766-783).

- Cangüloğlu, Y. (2018, Temmuz). Hukuki Boyutuyla Vergi Usul Hukukunda Elektronik Ortamda Tebligat. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(2), (s. 185-194/).
- Çalka, F. (2016, Haziran). Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Türk Spor Tahkimi. *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(1), (s. 22-42).
- Çatalkaya, İ. (2020). *Tebligat Hukuku* (1. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Çayan, G. (2016). *Adil Yargılanma Hakkı*. İstanbul, Legal Yayıncılık .
- Çelik, A. (2014). *Adil Yargılanma Hakkı Rehberi*. Ankara: Anayasa Mahkemei Yayınları.
- Çentel, N., ve Zafer, H. (2020). *Ceza Muhakemesi Hukuku* (19. b.). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Çiftçi, P. (2018). *Medeni Yargılama Hukukunda İspat Hakkı ve Sınırlamaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çiftçi, T. E., ve Buyrukoğlu, S. (2016). Türk Vergi Sisteminde Elektronik Tebligat Uygulamaları. *Mali Hukuk Dergisi*, 12(143), 3261-3278.
- Dağlı, M. (2020). *Ceza Muhakemesi Hukukunda Tebligat*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Dalkılıç, E. E. (2014). Elektronik Tebligatın İdari İşlemler Bakımından Değerlendirilmesi. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(1), (s. 107-124).
- Deliduman, S. (2019). *Tebligat Hukuku Bilgisi* (6. b.). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Demircioğlu, Y. (2007). *Medeni Usul Hukukunda İnsan Hakları ve Adil Yargılanma Güvenceleri*. Ankara: Yetkin Yayınları .
- Demirkıran, E. K. (2020). İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve 1982 Anayasası Bağlamında Etkili Başvuru Hakkı ve Adil Yargılanma Hakkının Kapsamlarının Karşılaştırılması. *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), (s. 49-88).
- Doğan, V. (2021). *Milletlerarası Özel Hukuk* (7. b.). Ankara: Savaş Yayınevi.
- Dural, M., Ögüz, T., ve Gümüş, M. A. (2021). *Türk Özel Hukuku Cilt 3 Aile Hukuku* (16. b.). İstanbul : Filiz Kitabevi.
- Duran, O. (2013). Adres Kayıt Sisteminin Tebligat Hukuku Üzerindeki Etkileri. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* , 8(2), (s. 920-944).
- Duvan, Ö. (2019). Bireysel Başvuru Kararlarında Makul Sürede Yargılanma. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 68(1), (s. 287-336).

- Ekecik, Ş., ve Duran, O. (2013). Tebligat Kanunu'nun 20. Maddesi Üzerine Değerlendirmeler. *Ankara Barosu Dergisi*(3), (s. 86-102).
- Ermenek, İ., ve Üçüncü, S. (2020). Özgürlüğü Bağlayıcı Ceza Sebebiyle Kısıtlanma Halinde Kanuni Temsilciye Tebligat Yapılma Usulü. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* , 24(2), (s. 3-30).
- Erturgut, M. (2004). *Medeni Usul Hukukunda Elektronik Belgelerin Delil Değeri*. Ankara : Yetkin Yayınları.
- Esen, B. (2013). 7201 Sayılı Tebligat Kanunu Hükümlerinin Sosyal Güvenlik Hukuk Yönünden Tamamlayıcılık Etkisi. *Terazi Hukuk Dergisi*, 8(85), (s. 58-62).
- Feyzioğlu, M., ve Toroslu, N. (2020). *Ceza Muhakemesi Hukuku* (20. b.). Ankara: Savaş Yayınevi.
- Genç, A. (2016). Tebligat Kanunu Ek Madde 1'e Göre Bağımsız Bölüm Sahiplerine Tebligat. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74(1), (s. 259-278).
- Gökçen, A., Balci, M., Çakır , K., ve Alşahin, M. E. (2020). *Çeza Muhakemesi Hukuku* (4. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Göksu, M. (2011). 6100 Sayılı HMK Çerçevesinde Senetle İspat Kuralı ve Bunların İstisnaları. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), (s. 53-65). (Senetle İspat)
- Göksu, M. (2011). *Hukuk Yargılamasında Elektronik Delil* . Ankara : Adalet Yayınevi. (Elektronik Delil)
- Görkemli, B. (2013). Yargı Kararları Işığında Vergi Hukukunda Usulsüz Tebligat. *Ankara Barosu Dergisi*, 75(3), (s. 101-127).
- Günay, E. (2012). Türkiye'de Yabancı Ülkeye Yapılan Tebligat. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* , 3(11), (s. 259-282).
- Güneş, D. (2016). Tebliğ Yokluğu. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74(1), (s. 221-232).
- Gürsoy, M. (2011). Tebligat Kanunu'nda Ocak 2011'de Yapılan Değişikliklerin, Tebliğin İşlemlerine Etkisi. *Terazi Hukuk Dergisi* , 6(56), (s. 27-30).
- Güzel, K. (2011). Adil Yargılanma Hakkı Bakımından Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), (s. 50-75).

- Hanağası, E. (2016). *Medeni Yargılama Hukukunda Silahların Eşitliği*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Hayta, M. (2009). Kamulaştırma Davalarında Tebligat. *Ankara Barosu Dergisi*, 67(3), (s. 73-92).
- Hendek, H. (2016). *Makul Sürede Yargılanma Zorunluluğu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Henkoğlu, T., ve Uçak, N. (2012). Elektronik Bilgi Güvenliğinin Sağlanması ile İlgili Hukuki ve Etik Sorumluluklar . *Bilgi Dünyası*, 13(2), (s. 377-396).
- İnneci, A., ve Karadağ, C. (2015). Vergi Usul Kanunu'na Göre Tebliğ'de Yapılan Hatalar ve Yargının Konuya Bakışı. *Maliye Dergisi*(169), (s. 58-74).
- Kale, S., ve Keser , S. (2015). Medeni Yargılama Hukuku'nda Delil Sistemi. *Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı*, 21(2), (s. 701-725).
- Karakaş, F. T. (2013). Karine Kavramı, Kanuni Karineler ve Varsayımlar. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* , 62(3), (s. 729-759).
- Karşlı, A. (2020). *Medeni Muhakeme Hukuku* (5. b.). Ankara : Filiz Kitabevi.
- Kavak, Y. (2020). Resmi Sicil ve Senetlerde İspat. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1), 18-25.
- Keskin, B. (2018). İdari Yargılamada Makul Süre Kavramının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(2), (s. 391-414).
- Koca, G. (2008). “Tebligatın Esası, Gecikmesi Sorunu ve Elektronik Tebligatın Yaygınlaştırılmasının Önemi. *İstanbul Barosu Dergisi*, 82(6), (s. 2985-2994).
- Koç, C. (2020). Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Makul Sürede Yargılanma Hakkı. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1), (s. 89-114).
- Konca, N. K. (2014). Türk Hukukuna Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 114, (s. 239-274).
- Köksal, M. (2018). Elektronik Tebligat. *Legal Hukuk Dergisi*, 16(84), (s. 1549-1580).
- Köksal, M. (2018). *Tebligat Hukuku Şema Kitap – Ders Kitabı* (1. b.). İstanbul: Vedat Kitapçılık. (Tebligat Hukuku)

- Kuru, B., ve Aydın, B. (2021). *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku (Ders Kitabı)* (5. b.). Ankara: Yetkin Yayınları. (Medeni Usul Hukuku)
- Mebrouk, H. (2012). *Senetle İspat Konusunda Fransız Hukukunda Gelişmeler Türk ve Cezayir Hukuku İle Karşılaştırma* . Ankara: Yetkin Yayınları.
- Meriç, N., Aslanpınar, T. T., Işık , M., Korkmaz, N., ve Kıldıl, Ö. B. (2020). *Olaylarla Tebligat Hukuku* (1. b.). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Muşul, T. (2018). *Tebligat Hukuku* (7. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Ömeroğlu, E. (2014). Hukuku Muhakemeleri Kanunu'na Göre Tahkim Yargılama Usulü. *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), (s. 145-158).
- Öncel, M., Göker , C., Kumrulu , A., & Çağan , N. (2020). *Vergi Hukuku* (29. b.). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Özbay, İ. (2014). 6099 Sayılı Kanun ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligata İlişkin Düzenlemelere Bakış. E. Hanağası , & M. Göksu (Dü) içinde, *Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan* (s. 1419-1450). Ankara: Yetkin Yayınları. (Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde)
- Özbay, İ., ve Çelik, F. (2018, Ocak). Boşanma Davalarında İspat Yükü ve Delliller. *Yargıtay Dergisi* , 44(1), 15-60. (Boşanma Davalarında İspat Yükü)
- Özbay, İ., ve Yardımcı, T. E. (2020). *Tebligat Hukuku* (1. b.). Ankara: Adalet Yayınevi. (Tebligat Hukuku)
- Özbay, İ. (2012). 6099 Sayılı Kanun ve Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde Tebligat Hukukundaki Son Değişiklikler. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(1-2), (s. 115-157). (Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde)
- Özberk, V. Ö., Doğan, K., ve Bacaksız, P. (2020). *Ceza Muhakemesi Hukuku* (13. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık .
- Özbudak, C. (208). Bilinen Adres İle Mernis Adresinin Aynı Olması Halinde İlk Tebligat Mernis Şerhli Gönderilebilir Mi? *Terazi Hukuk Dergisi* , 13(143), (s. 142-150).
- Özdemir, H. (2009). *Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması* (1. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Özekes, M. (2003). *Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı* . Ankara : Yetkin Yayınları. (Hukuki Dinlenilme Hakkı)
- Özekes, M. (2005). Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı ve Hakkın Bazı Güncel Sorunları. *Legal Hukuk Dergisi* (28), (s. 1295-1307). (Hukuki Dinlenilme Hakkının ve Hakkın Bazı Güncel Sorunları)
- Özel, Y. (2016). *Adil Yargılanma Hakkı Kriterlerinin Türrik İdari Yargılanma Hukuku Açısından Muhtemel ve Geçrekleşen Etkileri*. İstanbul : On İki Levha Yayıncılık.
- Öztürk, B. (2016). Ceza Mahkemesi Hukukunda Adil Yargılanma Yükümlülüğü. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(1), (s. 413-428).
- Öztürk, B. (2020). *Ceza Muhakemesi Hukuk Nazari ve Uygulamalı* (14. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Papakçı, A. (2016). Alman Mahkemelerince Verilen Gıyabi Kararların Yargılama ve Uluslararası Tebligat Kuralları Açısından Türk Hukuku'na Uygunluğu. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), (s. 457-488).
- Pekcanitez, H., Atalay , O., ve Özekes , M. (2020). *Medeni Usul Hukuku Temel Bilgileri* (14. b.). İstanbul : On İki Levha Yayıncılık.
- Pekcanitez, H., Atalay, O., ve Özekes, M. (2020). *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (8. b.). İstanbul: Oniki levha Yayıncılık.
- Peksöz, V. (2016). Adres Değişikliği Halinde Tebligat. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74(1), (s. 340-372).
- Ruhi, A. C. (2003). Türkiye'den Yurt Dışına Yapılan Elektronik Tebligat. *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1-2), 523-540.
- Ruhi, A. C. (2016). *Adli Yardım, Tebligat ve İstinabe* (2. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ruhi, A. C., ve Ruhi, C. (2021). *Tebligat Hukuku* (11. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ruhi, A. C., ve Ruhi, C. (2021). *Tebilgat Hukuku Bilgisi* (6. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Rumkale, R. (2016). Vergide Elektronik Tebligat Sistemi Başladı. *Terazi Hukuk Dergisi*, 11(120), (s. 139-140).
- Rumkale, R. (2016). Elektronik Tebligat . *Terazi Hukuk Dergisi* , 11(113), (s. 156-156).

- Salgırtay, T. (2013). Tebligat Kanununda Yapılan Değişiklikler ve Bir Yargıtay Kararı Işığında (Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 2012/32459 E.-2013/3328 K. -11.02.2013 T) Tebligat Kanunu Uygulamaları. *Ankara Barosu Dergisi*, 71(4), (s. 297-327).
- Soyaslan, D. (2020). *Ceza Muhakemesi Hukuku* (8. b.). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Süslü, G. (2014). Türk Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı Çerçevesinde Bir Mahkemeye Başvuru Hakkı ve Bu Alanda Devletin Pozitif Yükümlülüğü. *Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi*, 6(16), (s. 84-117).
- Şentürk, C., ve Bayzit, T. (2011). Makul Sürede Yargılanma Hakkı . *Ceza Hukuk Dergisi* (17), (s. 125-159).
- Tahiroğlu, F. (2016). Tebligat Kanunu Çerçevesinde Tebligat Çıkarmaya Yetkili Merciler. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74(1), (s. 385-399).
- Takcı, T. (2017). *Türk ve Avrupa Hukukunda Temel Boyutuyla Adil Yargılanma Hakkı*. Ankara : Seçkin Yayıncılık.
- Tan, İ. (2018). Adil Yargılanma Hakkı ve Adil Yargılanma Hakkının İhlalinde Gidilebilecek Yasal Yollar. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2), 115-160.
- Tanrikulu, C. (2009). Türk ve Avusturya Hukukunda Elektronik Tebligat. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*(95), s. 315-331.
- Tanrıver, S. (2020). *Medeni Usul Hukuku* (3. b.). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Tatlıldil, S. (2019). Anayasa Mahkemesi Kararlarına Göre Makul Sürede Yargılanma Hakkı-Sürelerin Aşılması ve Sonuçları. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*(142), (s. 9-49).
- Toker, A. G. (2011). 15 Kasım 1965 Tarihli Hukuki ve Ticari Konularda Adli ve Gayri Adli Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* , 11(2), (s. 107-152).
- Topal, Ş. (2020). *Özet İçtihatlarla Tebligat Kanunu* (1. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Topuz, G. (2012). *Medeni Usul Hukukunda Karinelerle İspat* . Ankara : Yetkin Yayınları.
- Toraman, B., Kodakoğlu, M., Görgün, Ş. L., ve Börü , L. (2020). *Medeni Usul Hukuku* (9. b.). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Torun, F. (2016). 7201 Sayılı Tebligat Kanunu’nun 21. ve 35. Maddeleri Karşısında 2577 İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 26/3. Maddesi’nin Uygulanabilirliği”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(2), (s. 647-678).

- Tunaoglu, O. (2018). *Vergi Usul Kanunu'na Göre Tebligat*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Turan, H. (2009). Adil Yargılanma Hakkının İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'ndeki Yeri ve Önemi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* (84), (s. 213-230).
- Tüzüner, Ö. (2011). Elektronik Tebligatın Kalitatif Yöntemle İncelenmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 69(4), (s. 139-159).
- Tüzüner, Ö. (2012). Elektronik Tebligatın Adaletin Kalitesine Katkıları. *İzmir Barosu Dergisi*(1), (s. 60-88).
- Uyar, T., Uyar, A., ve Uyar, C. (2014). *İcra ve İflas Kanunu Şerhi* (3 b., Cilt 1). Ankara: Bilge Yayınevi.
- Ünver, Y., ve Hakeri, H. (2020). *Ceza Muhakemesi Hukuku* (17. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Ünver, Y., ve Hakeri, H. (2019). *Ceza Muhakemesi Hukuku* (15. b., Cilt 1). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Üzeltürk, H. (2019). Elektronik Tebligat ve Anayasa Mahkemesi. *Mali Hukuk Dergisi*, 15(179), (s. 2384-2395).
- Varol, A., ve Baştürk, İ. (2015). Hukuki ve Teknik Boyutuyla Elektronik Tebligat İle Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi. *Ankara Barosu Dergisi*, 73(1), s. 263-278.
- Yağsan, H. (2019). Medeni Usul Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar. *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 2(1), (s. 73-125).
- Yamakoğlu, A., ve Altoprak, S. (2019). Elektronik Tebligat Türkiye, İsviçre, Almanya ve İngiltere Karşılaştırması. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(1), (s. 24-34).
- Yardımcı, T. E. (2019). Yeni Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat. *Ankara Barosu Dergisi*, 77(3), (s. 1-38).
- Yavaş, M. (2020). *Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralı İle Bu Kuralın İstisnaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yenisey, F., ve Nuhoğlu, A. (2020). *Ceza Muhakemesi Hukuku* (8. b.). Ankara : Seçkin Yayıncılık .

- Yeşilova, B. (2013). Tebligat Hukuku Açısından İmar Kanunu'nun 32/2 Maddesinde Düzenlenen (Özel) Tebligat Hükümünün Değerlendirilmesi. *Journal of Yaşar University*, 8(Özel), (s. 3099-3166).
- Yıldırım, A. (2018, Şubat). Uyarlama Yargılaması ve Adil Yargılanma Hakkı. *Terazi Hukuk Dergisi*, 13(138), (s. 150-151).
- Yılmaz, E. (1987). Kamulaştırma Kanunundaki Tebligat Hükümleri ve Tebligat Kanununun Genellik Niteliği. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 39(1), (s. 79-102).
- Yılmaz, E., ve Çağlar, T. (Nisan 2013). *Tebligat Hukuku* (6. b.). Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Yılmaz, E. (2017). *Hukuk Sözlüğü* (7. b.). Ankara : Yetkin Yayınları.
- Yılmaz, E., Arslan, R., Taşpınar, S. A., ve Hanağası, E. (2020). *Medeni Usul Hukuku* (6. b.). Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Yurtcan, E. (2019). *Ceza Yargılaması Hukuku* (16. b.). Ankara : Seçkin Yayıncılık .
- Yurtsever, H. (2016). Vergi Hukukunda Tebligatta Yeni Uygulama: Elektronik Tebligat. *Yönetim ve Ekonomi: Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(2), (s. 451-466).
- Yüce, M. (2017). *Karşılaştırmalı Vergi Tebligat Hukuku*. Bursa: Ekin Yayınları.
- Yüce, M., ve Çelik, M. (2020). Vergi Usul Hukukunda Tebligat Usulleri: Muhatabın Önemi. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 8(16), (s. 139-162).
- Yüce, M. (2015). Adli Yargıda Makul Süre Felsefesi ve Matematiği. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*(117), (s. 35-53).
- Yüksek, M. (2020, Nisan). Yargı Kararları Işığında Ceza Yargılamasında Gerekçe Hakkı. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 11(42), (s. 121-148).
- Yüksektepe, M. (2021). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile Anayasa Mahkemesi İlamları Işığında Açıklamalı Adil Yargılanma* . İstanbul : Platon Hukuk Yayınevi.

Elektronik Kaynaklar

- Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü. (2021). <https://sozluk.adalet.gov.tr>, (03.05.2021)
- Bilgi Teknolojileri Kurumu KEPHS İnternet Sayfası. (2021). <https://www.btk.gov.tr>, (05.05.2021)

- Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı-Elektronik Kamu Yönetim Bilgi Sistemi.* (2021). <https://www.kaysis.gov.tr> (03.05.2021)
- Dalgıç, A. (2013). Hizmet Sektöründe Hizmet Kalitesinin Ölçümü ve Hizmet Kalitesini Etkileyen Faktörler: Antalya'da Hizmet Kalitesi'nin Ölçümüne Yönelik Bir Uygulama. Aydın: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın., <http://adudspace.adu.edu.tr>, (06.05.2021)
- Deliduman, S. (2019). Elektronik Tebligatta Tebliğ Tarihi Üzerine., <https://www.hukukihaber.net/>, (02.05.2021)
- Gelir İdaresi Başkanlığı-İnteraktif Vergi Dairesi İnternet Sitesi.* (2020). <https://www.gib.gov.tr>, (02.05.2021)
- <https://www.adalet.gov.tr>
- Kocabıyık, T. (2020). *Elektronik Tebligat*. Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>, (03.05.2021)
- Kvkk Rehberler.* (2021). <https://www.kvkk.gov.tr>, (05.05.2021)
- Legalbank İçtihat Bilgi Bankası Sitesi.* (2021). <https://legalbank.net/arama>
- Mevzuat Bilgi Sistemi.* (2021). <https://mevzuat.gov.tr/>
- Resmi Gazete.* (2020). <https://www.resmigazete.gov.tr/> *Sinerji Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası.* (2020). <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>
- Taşkın, Ş. C. (2019). 6 Aralık 2018 Tarihli Resmi Gazete'de Yayınlanan Elektronik –Tebliğat8 Yönetmeliği'nin Değerlendirilmesi İle Elektronik Tebliğin Kayıtlı Elektronik Postadan Farkı. s. 1-25. <https://www.academia.edu/>, (10.05.2021)
- TBMM Tutanakları.* (2019). <https://www2.tbmm.gov.tr>, (05.05.2021)
- Türk Dil Kurumu Genel Türkçe Sözlük.* (2021). <https://sozluk.gov.tr/>, (02.05.2021)
- Türk Patent ve Marka Kurumu Sitesi.* (2021). <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/>, (07.05.2021)
- Uyap E-Tebliğat.* (2021). <https://e-tebligat.uyap.gov.tr/>
- Wikipedia ISO/IEC-27001.* (2021). https://en.wikipedia.org/wiki/ISO/IEC_27001, (05.05.2021)

